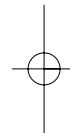
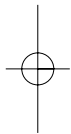


biblioteca rao



Oswald Wirth

FRANCMASONERIA
PE ÎNȚELESUL ADEPTILOR SĂI

Înțelepciunea, obiectul, metoda
și mijloacele sale

Traducere din limba franceză
Cristina SĂVOIU



Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

WIRTH, OSWALD

Francmasoneria pe înțelesul adeptilor săi/ Oswald Wirth;

trad.: Cristina Săvoiu.

București: RAO International Publishing Company, 2005

ISBN 973-576-815-1

I. Săvoiu, Cristina (trad.)

061.236.61(100)

UCENICUL

RAO International Publishing Company
Grupul Editorial RAO
Str. Turda 117-119, București, ROMÂNIA

OSWALD WIRTH

La Franc-maçonnerie rendue intelligible à ses adeptes

© Éditions Dervy, 1999.

Toate drepturile pentru versiunea în limba română aparțin
Fundației Uniunea Paneuropeană România

Lector:
Vasile Săvoiu

Lucrarea apare cu sprijinul domnului Constantin Bartolomeu Săvoiu

Tiparul executat de
R.A. „Monitorul Oficial“
București, România

2005

ISBN 973-576-815-1

„...Francmasoneria are menirea să re-facă lumea.
Sarcina nu-i e peste puteri dacă devine ceea ce
trebuie să fie.“

O.W.

Cuvânt înainte

„...Francmasoneria își propune să formeze Inițiați, adică bărbați în înțelesul cel mai deplin al cuvântului.

Masonul trebuie deci să făptuiască asupra-și o transmutație asemănătoare celei din alchimie...”

O.W.

„Mi se va da dreptate la cincizeci de ani după moarte.”

Oswald Wirth îmi repeta adesea aceste cuvinte în clipele sale de afectuoasă efuziune. A murit la 9 martie 1943 și acum, după mai puțin de două decenii, i se dă deja dreptate. Dar a fost oare vreun moment în care să nu i se fi dat? Desigur, pentru tinerii masoni care nu l-au cunoscut numele său este aproape legendar. Marea majoritate a operelor sale nu erau comercializate, dar ajungeau să fie vândute la prețuri foarte mari puținilor achizitori răsfățați de noroc. Se vorbea despre el ca despre un fel de sfânt al francmasoneriei și, așa cum se întâmplă cu sfinții, legenda a trecut înaintea omului și a cugetării sale, ceea ce el, întruchipare a simplității înseși, nu ar fi acceptat niciodată.

Iar de se vor risipi legendele, omul Wirth își va spori măreția, devenindu-ne chiar mai apropiat. Anul acesta (1962) ar putea fi momentul reînnoirii adevăratei francmasonerii prin reeditarea tuturor cărților sale, în prezent de negăsit. Dacă ar fi așa, atunci nu vor fi trebuit cincizeci, ci numai douăzeci de ani pentru ca numele și opera lui Oswald Wirth să redevină familiare tinerilor care își urmează vocația inițiatică. Vocație despre care el spunea, într-una din cele mai frumoase și mai strălucit exprimate cugetări ale sale, că „poate fi întâlnită la spiritele rătăcitoare care colindă în nopte după ce-au lăsat în urmă și școală, și biserică, neaflând acolo Adevărata Lumină”.¹

*

¹ Oswald Wirth, *Les Mystères de l'Art Royal*, Ed. Dervy, Paris.

În același înveliș trupesc încăpeau mai multe vocații spirituale: Wirth ocultistul, Wirth terapeutul, Wirth astrologul, Wirth hermetistul, Wirth ghicitorul în tarot.

Cu ocazia reeditării cărților care i-au exprimat aceste valențe, destinul m-a ales să fiu eu acela care să-l readucă pe venerabilul meu maestru exact precum a fost, fără înflorituri, pur și simplu pe baza documentelor pe care mi le-a încredințat.¹

Să vorbim acum numai despre Wirth francmasonul. Despre francmasonul care a fost – cu câtă ardoare! – timp de aproape șase decenii închinat Ordinului.

Sunt înconjurat de scrisori de demult, de invitații, diplome și efecte masonice de odinioară. Recitesc, mai ales, rândurile pe care mi le dicta el când petreceam împreună, an de an, lunile de vară în Mayenne, unde serile ne învăluiau în liniște și calm trezindu-ne amintiri și îndemnându-ne parcă la destăinuire.

Nu voi fi acum decât ecoul cuvintelor sale. Să-l ascultăm...²

*

*...1879! Sunt ceva ani de-atunci... Eram contabil în Anglia, unde îmi petreceam duminicile ascultându-i cu băgare de seamă pe activiștii Armatei Salvării. Oricât de interesantă a fost la început, această activitate s-a dovedit în curând monotonă. Cu ce satisfacție am descoperit atunci, din întâmplare, cărțile lui Mazaroz!*³ De

¹ Idem, *Le Tarot des Imagiers du Moyen-Age*, Ed. Tchou, Paris.

Idem, *La Franc-Maçonnerie rendue intelligible à ses adeptes*, 3 vol. (Ucenicul, Calfa, Maestrul) Ed. Dervy, Paris.

Mai trebuie adăugată reeditarea lucrării *Essais de Sciences maudites* de Stanislas de Guaita, la Editions du Cercle du Livre précieux, din Paris, a cărei lungă introducere este dedicată vieții lui Oswald Wirth pe când era secretarul și prietenul lui Stanislas de Guaita.

² Cititorul va înțelege că aceste rânduri nu au fost scrise de către Oswald Wirth; provenind însă din notele pe care le-am luat sub dictarea sa, ele sunt o reflectare cât se poate de exactă a felului său de a gândi și chiar de a se exprima.

³ J.-P. Mazaroz. Meșter tâmplar, a fost un autor prolific în genul socialist-deist – așa cum era înțeles cuvântul „socialist” la sfârșitul veacului al XIX-lea. Toate lucrările sale sunt scrise plecând de la masonismul pe care Wirth, câțiva ani mai târziu, avea să-l sintetizeze și să îl exprime. Dar acelea care l-au influențat cel mai mult pe Wirth, deși astăzi complet uitate, au fost următoarele: *Franc-Maçonnerie, religion sociale*, *Le Socialisme Maçonnique*, *L'Etat social démocratique des paroles du Christ*, *La Franc-Maçonnerie*, *Les Septs Lumières Maçonniques*. Să mai amintim și *La Science magnétique* care a influențat, poate, cariera de magnetizator a lui Wirth.

meserie fabricant de mobile la Paris, acest scriitor de obârșie meridională m-a atras cu ideile sale neobișnuite, mai ales cu un tratat foarte interesant de francmasonerie. După Mazaroz, societatea trebuia să fie organizată pe baza corporațiilor și administrată de un consiliu corporativ. Într-o astfel de societate, francmasoneria trebuia să aibă un rol mediator, să mențină și să stabilească, prin egalitatea membrilor, armonia dintre ei. Am asimilat atunci lecturi care, într-o bună zi, aveau să rodească în mintea mea. Tot la Londra l-am întâlnit pe Silbermann, asistent la Collège de France, ale cărui concepții însă, așa ieșite din comun cum erau, constituiau pentru mine un model de gândire independentă, un exemplu de ceea ce eu am numit mai târziu „renunțarea la metale”... În 1879, eram martor la începuturile teosofiei. Am revenit apoi la Paris, în drum spre Elveția, înainte de a mă înrola. L-am revăzut pe Silbermann, am aflat că este mason și, pentru prima oară, i-am pus una dintre acele întrebări care preocupau spiritul meu critic de atâta vreme și, fără îndoială, inconștient, de când am trecut de pragul gândirii independente: „Francmasoneria e, cumva, politică?” Nu voi uita niciodată răspunsul lui Silbermann: „Nu, francmasoneria nu este politică. Dar încercați să-i ghiciți trăsăturile, căci ea nu așteaptă decât să fie descoperită. Că masoneria poate fi albastră, roșie, neagră sau, în gradele superioare, albă este irelevant câtă vreme chiar și ultimele grade, dacă n-au trăit masoneria, nu i-au înțeles misterele. Dacă vă interesează, nu aveți decât o singură soluție: cereți să fiți admis.”

La 13 noiembrie 1882, mă înrolam în Regimentul 106 infanterie la Châlons-sur-Marne. Mă plictiseam îngrozitor în acel mediu de unde orice era intelectual părea să fi fost alungat. Mi-am amintit de Silbermann. Împotriva plictiselii nu aveam decât o soluție: să mă fac francmason.

Loja se afla pe strada Grande-Étape. Mi s-a spus că funcționa sub conducerea unui anume domn Piet. Am fost să-l văd și l-am copleșit cu întrebări... „Scrieți cererea și eu o voi transmite, mi-a răspuns el. Însă, dacă veniți la noi din simplă curiozitate, pentru a vă face cunoștințe ori pentru a scăpa de monotonie, veți fi dezamăgit.

Nu veți găsi la noi nimic extraordinar, nici primejdios, ci doar o asociație prin excelență filantropică.“

Primul care mi-a luat interviu a fost un băcan de treabă din Châlons-sur-Marne care, mai întâi, m-a sfătuit să am răbdare. Un al doilea, mai serios, era un ofițer din chiar regimentul meu.

Sâmbătă, 26 ianuarie 1884, am fost admis în frăția masonică de către loja „Binefacerea din Châlons“ aflată în obediența Marelui Orient al Franței. Una dintre primele mele surprize a fost să-l văd între coloane pe căpitanul meu, căruia nu-i cunoșteam această calitate ce avea să-mi fie mai târziu atât de scumpă.

Așa modestă cum a fost, loja din Châlons mi-a adus mari bucurii intelectuale. Cum se întâmplă adesea în provincie, frații, puțini cât să-i numeri pe degete, sunt aproape siliți să se aplece asupra lor înșiși descoperind astfel principiile adevăratei masonerii. Așa s-a făcut că am avut șansa să mă instruiesc pe lângă un vechi mason, fost bucătar autodidact, pe trei sferturi vrăjitor, pasionat de ocultism, de la care am învățat foarte multe lucruri la care nu mă gândisem niciodată până atunci.

Către sfârșitul anului 1884, loja și-a ales un nou venerabil, Maurice Bloch, un negustor de cărbune israelit care a avut ambiția să dea lucrărilor atelierului o vigoare fără precedent. Și a reușit din toate punctele de vedere. Împreună cu el, am început a vizita lojile din regiune, observând deosebirile dintre indivizi, precum și diversitatea opiniilor.

În 1885, Marele Orient a trimis o circulară lojilor, cerându-le să analizeze modificările ce urmau să fie aduse ritualurilor socotite prea învechite. Eram pe atunci secretar al lojii și, ca raportor, am tras concluzia, spre stupefăcirea aproape generală, că trebuiau menținute vechile ritualuri, cu numai câteva mici modificări de detaliu impuse de trecerea timpului.

În 1886, încheindu-mi serviciul militar, am plecat la Paris unde am fost afiliat lojii „Prietenii victorioși“. Mi-am continuat acolo propaganda pentru menținerea vechilor ritualuri, ceea ce mi-a atras dezaprobarea „pontifilor“ vremii. Am fost avertizat: „Vă pierdeți timpul! Intrați în conflict și cu ierarhi, și cu francmasonii de rând.“

Am lăsat deci pe „Prietenii victorioși“ să își savureze victoria și fără mine și m-am îndreptat către „Marea Lojă Simbolică Scoțiană“, unde, după o scurtă trecere prin loja „Filantropii reuniți“, am intrat în loja „Muncă și adevărați prieteni credincioși“ (Travail et vrais amis fidèles) înscrisă mai târziu în Marea Lojă a Franței și care avea să rămână atelierul meu preferat.

*

În acea perioadă s-a produs evenimentul care va avea asupra lui Oswald Wirth o atât de mare înrăurire, încât îl va marca pentru tot restul vieții. L-a întâlnit pe Stanislas de Guaita, maestrul incontestabil al tinerei școli ocultiste de la sfârșitul veacului al XIX-lea. La început, acesta avea în privința masoneriei prejudecăți adânc înrădăcinate, firești, de altminteri, având în vedere mediul social și formația sa intelectuală.

„...Vă felicit prieteneste pentru succesul pe care l-ați repurtat în special ca maestru al unei biserici tot atât de puțin conștientă la ora actuală de simbolurile ei, pe cât este catolicismul în privința importanței riturilor sale. Cât de mult ați putea contribui, inițiat cum sunteți, la înțelegerea esoterică a emblemelor masonice! E de înviat un mort, iară nu de ascuns; iar fiara pozitivismului trebuie să-și recapete sufletul, căci acela care și-a pierdut simțul moral este condamnat să piardă și supremația în cunoașterea științifică: corpul material nu se unește cu spiritul decât în beneficiul sufletului, care este un compus. Cunoașteți îndeajuns Cabala încât să mă înțelegeți...“¹

Totuși, cu reputația spiritului său loial, de Guaita nu a putut respinge cercetarea domeniilor pe care Wirth i le deschidea...

„Vă voi împrumuta, dacă vă face plăcere, lucrările capitale ale masoneriei inițiale și autentice, cea care aproape că se confundă, pentru cercetătorul contemporan, cu societățile de rosacrucieni și ale altor filosofi necunoscuți.“²

Treptat, de Guaita a renunțat la prejudecățile sale. El a recunoscut că masoneria, așa cum o înțelegea și o prezenta Oswald Wirth, era un instrument deloc neglijabil în munca deloc ușoară de formare a oamenilor adevărați.

¹ Scrisoare a lui de Guaita către Wirth (august, 1887).

² Scrisoare a lui de Guaita către Wirth (1888).

„...Luând apărarea simbolurilor, adevărata bază a masoneriei, îndepliniți o lucrare pe cât de laudabilă pe-atât de curajoasă și de două ori demnă de un discipol al lui Hermes: mai întâi, pentru că redați fraților voștri firul Ariadnei pe care l-au pierdut și grație căruia cei care vor fi inițiați se vor putea reîntoarce, într-o bună zi, în lumina sfântă a scoțianismului integral; în al doilea rând, pentru că îi scutiți cel puțin de o blasfemie neghioabă și illogică pe cei care, nefiind înzestrați să urmeze calea arătată, găsesc măcar în cercetarea simbolurilor (chiar și așa, lipsită de har), un motiv de a rămâne masoni, mulțumindu-se cu păstrarea logicii și a adeziunii verbale la spiritualismul transcendent, Principiul și rațiunea de a fi a oricărei asociații masonice...”¹

Cam în același timp, Wirth publica primul său *Manual*. Felul în care Stanislas de Guaita l-a apreciat arată în ce grad ajunsese acesta să înțeleagă în ce constă adevărata masonerie, dincolo de aparențele prea omeneste la care, atât de des, se opresc toți aceia care confundă sacrul cu profanul sau chiar ignoră cu desăvârșire sacrul...

„... Manualul duminică, prietene, este foarte plăcut la citit și totodată instructiv și bine gândit... Iată una dintre acele rare cărți masonice pe care le-am citit cu nedeșmințită plăcere și care mi-a îmbogățit spiritul...”²

*

Care erau, prin urmare, originile acestui *Manual*, primă încercare a unei trilogii ce avea să devină opera capitală a lui Oswald Wirth în domeniul masoneriei, sub titlul general: *Francmasoneria pe înțelesul adepților săi*?

Datorită numeroaselor note, manuscrise și documente diverse moștenite de la Oswald Wirth, mi-e ușor acum să reconstitui, pe scurt, nașterea și dezvoltarea acestei lucrări.

Așa cum am spus-o și până acum, din primele săptămâni ce au urmat inițierii sale, Wirth a înțeles că ritualurile practicate pe atunci nu mai aveau nici o legătură cu autentică inițiere. Sub pretextul unei actualizări pe baze științifice, ele fuseseră golate de esență, lipsite de rațiunea de a fi. În decembrie 1885, Marele Orient al Franței a trimis

¹ Scrisoare a lui de Guaita către Wirth (noiembrie, 1888).

² Scrisoare a lui de Guaita către Wirth (decembrie, 1894).

tuturor lojilor sale – inclusiv celei din Châlons-sur-Marne – o circulară prin care le invita să prezinte propuneri de modificare a ritualurilor considerate prea „învechite”. Wirth, deja secretar al lojii sale, a alcătuit un raport dintr-un punct de vedere total opus: el recomandă să fie menținute vechile ritualuri și, cel mult, să se facă unele simplificări în scopul înlăturării exceselor retorice specifice aproape întregului veac al XIX-lea. Problema nu era, după Wirth, să se recurgă la ritualuri noi, cum cerea Consiliul Ordinului, ci să se revină, total și integral, la cele mai vechi tradiții inițiatice.

Vă puteți imagina efectul produs de un astfel de raport, pe care loja lui Wirth l-a tipărit și apoi l-a difuzat pe larg. Desigur, ideea fusese lansată, dar nu se impusese încă lumii masonice.

La Paris, în cadrul și cu sprijinul noii sale loji „Muncă și adevărați prieteni credincioși”, Wirth și-a continuat activitatea în spiritul acelorași idei. El a pregătit un ritual care, după tipic, a fost adoptat, tipărit pe cheltuiala atelierului și oferit spre vânzare tuturor lojilor interesate.¹ Lucru surprinzător și care dă de gândit, loja și-a recuperat cheltuielile. Existau deci francmasoni cu adevărat preocupați de masonerie!

Încurajat de această experiență, Wirth a creat *Grupul de studii inițiatice*. Prin circulara din 13 februarie 1893, Marea Lojă Simbolică Scoțiană a acordat sprijinul său moral „Ritualului Interpretativ pentru gradul de ucenic” și l-a recomandat spre studiu tuturor atelierelor.²

„Ritualul...” a stat la baza primei ediții a *Cărții ucenicului*, apărută în 1894. A doua ediție, revăzută și adăugită, a fost publicată de loja „Muncă și adevărați prieteni credincioși” în 1908. Edițiile s-au succedat apoi – toate fiind rapid epuizate – până la cea de-a opta, în 1931.

*

Puțini dintre tinerii masoni cunosc opera lui Oswald Wirth. Mulți dintre cei vechi și-au văzut bibliotecile devastate și jefuite în anii 1940-1944. Aproape toate lojile și-au pierdut atunci arhivele. Nostalgia după spiritul lui Wirth rămâne însă vie.

¹ *Rituel Interprétatif pour le Grade d'Apprenti*, apărut sub forma unei plachete de 80 de pagini, 16 x 24, cu subtitlul „Redactat spre folosința atelierelor simbolice ale tuturor riturilor și obediențelor de către Grupul Masonic de Studii Inițiatice”.

² Mă aflu în posesia proceselor-verbale ale reuniunilor *Grupului Masonic de Studii Inițiatice*. Ele ar putea oferi material pentru studii interesante, dar care nu-și au locul aici.

Dar care sunt, anume, caracteristicile acestui spirit care, după atâția ani, persistă încă în masoneria franceză și o face atât de diferită de masoneriile străine?

Pentru Oswald Wirth, francmasoneria este un organism viu. Astfel abordat, el are un corp și un suflet. Nimeni nu-l va înțelege pe Wirth dacă n-a înțeles deosebirea pe care acesta o făcea între masonerie și masonism. Chiar din prima lui scrisoare mi-a semnalat această problemă fundamentală:

„...Să distingem între masonism și masonerie. Aceasta din urmă este o asociație care dă masonismului un corp. Iar masonismul este o concepție, o spiritualitate deasupra oricărei critici.

Masonismul, pe care masonii neînstruiți îl lasă uneori la o parte, are drept scop fericirea speciei umane prin perfecționarea indivizilor (cioplirea pietrei brute ca bază a construcției Templului)...

Regimul Marilor Loji inaugurat în 1717 a eșuat însă, lăsând să se ajungă la dezacord și ruptură între masoni de rituri opuse.

Însă masonismul va ieși din corpul pe care îl are astăzi pentru o nouă încarnare, care nu va fi ultima, căci tuturor ne este dată stricăciunea doar pentru a renaște.

Există o masonerie exterioară de care nu suntem răspunzători și pe care trebuie s-o lăsăm să-și urmeze cursul; ne revine însă întru totul să cultivăm masonismul pur înăuntrul nostru. Dacă fiecare lucrează în această direcție, Marea Operă se va înfăptui. Rivalitățile de dugheană dintre masoni sunt vrednice de milă. Numai ridicându-ne deasupra lor vom înțelege planul adevăratului Templu. Să privim cu spiritul și totul se va lumina!...”¹

*

Acestea au fost scrise acum treizeci și trei de ani. Oswald Wirth a murit acum aproape douăzeci de ani. Eu însumi sunt în pragul bătrâneții. Dar legătura dintre noi nu s-a rupt niciodată. Apar generații de tineri francmasoni care, dezamăgiți așa cum toți am fost de *latura exterioară* a francmasoneriei, vor regăsi, mulțumită lui Oswald Wirth, masonismul autentic, spiritul mereu viu al Ordinului Etern.

Marius LEPAGE

Laval, 13 martie 1962

„Din crearea de sine a omului se naște
omul perfecționat, *Fiul Omului*.”
O.W.



*Ucenicul în fața pietrei brute pe care trebuie
să o cioplească servindu-se de dalta și de ciocan.*

¹ Scrisoare a lui Oswald Wirth către Marius Lepage (26 ianuarie 1929).

CARTEA UCENICULUI

Celor nou inițiați

(Prefață la ediția din 1931)

Inițierea în meșteșug

Preaiubiți frați,

Inițiindu-vă în misterele sale, francmasoneria vă cheamă să deveniți oameni de elită, înțelepți sau gânditori superiori muritorilor de rând care nu gândesc.

A nu gândi înseamnă a consimți să fii dominat, condus, dirijat, tratat adesea ca un animal de povară.

Omul se deosebește de fiară prin facultățile sale intelectuale. – Gândirea îi conferă libertate: îi dă supremația asupra lumii. – A gândi înseamnă a stăpâni.

Dintotdeauna, gânditorul a fost o ființă de excepție. – Odinioară, omul își îngăduia cu prisosință să se reculeagă, să se piardă în vis; în zilele noastre, el cade într-un exces invers. Într-atât îl absoarbe lupta vieții, că nu-i mai rămâne deloc timp pentru a reflecta în liniște și a practica Arta supremă a Gândirii.

Or, menirea francmasoneriei este aceea de a reinvia această Artă, numită Marea Artă, Arta Regală sau Arta prin excelență.

Intelectualii de azi nu mai pot continua să se zbată între două învătățuri care, deopotrivă, exclud gândirea: bisericile bazate pe credința oarbă și școlile care emit dogmele noilor credințe științifice.

Când totul conspiră să-i scutească pe contemporanii noștri de chinul de-a gândi, este nevoie de o instituție în stare să reînvie tradiții amenințate de uitare. – Avem nevoie de gânditori, iar învățământul nostru universitar nu-i poate forma.

Gânditor nu este cel care știe foarte multe. Memoria lui nu este supraîncărcată de amănunte inutile. Este un spirit liber care nu trebuie nici catehizat, nici indoctrinat.

Gânditorul se produce pe sine: el se naște din opera sa. – Francmasoneria știe acest lucru și se ferește să impună dogme. – Contrar bisericii, ea nu se pretinde a fi în posesia Adevărului. – În masonerie, care se mulțumește să vegheze contra erorii, fiecare este îndemnat să caute Adevărul, Dreptatea și Frumosul.

Francmasoneria respinge cu dezgust frazele și formulele prin care spiritele mărginite arborează zorzoanele falsei cunoașteri. – Pentru a-i obliga pe adepți să gândească, ea își învaluie învățătura în alegorii și simboluri. Îi îndeamnă, în felul acesta, la reflecție, în scopul de a-i obișnui să înțeleagă și să străvadă.

Străduiți-vă, așadar, preaiubiți frați, să deveniți clarvăzători în cel mai bun sens al cuvântului. – În masonerie nu veți putea ști decât ceea ce ați găsit voi înșivă. Ar fi, de aceea, nefolositor să vă vorbesc acum mai pe larg. – Date fiind însă înclinațiile atât de puțin meditative ale timpurilor de față, masoni cu experiență au crezut de cuviință să vină în întâmpinarea delăsării existente deja în spiritul vremii noastre.

*S-au apucat așadar să facă **francmasoneria pe înțelesul adepților ei**. – După ce au publicat deja un Ritual Interpretativ pentru Gradul de Ucenic, acum tipăresc prezentul Manual, ce va fi urmat de **Cartea calfei** și de **Cartea maestrului**.*

Sarcina lor este ingrată, dar ei se bazează pe sprijinul și concursul tuturor celor care simt nevoia unei regenerări inițiatice a francmasoneriei și ar fi cu deosebire recunoscători pentru orice sfat ori informație comunicate lojii „Muncă și adevărați prieteni credincioși”.

Oswald WIRTH

ÎNTREBĂRI RITUALE DE PUS FRAȚILOR VIZITATORI

Când un mason se prezintă pentru a lua parte la lucrările unei loji, el nu poate intra în templu decât după ce a fost *testat* (fr. *tuilé* – n.tr.) de către fratele acoperitor.

Intrând, el execută pașii și salutarile după datină, apoi rămâne în picioare și la ordin între cele două coloane, până când este invitat să se așeze.

Cu această ocazie, venerabilul poate pune fratelui vizitator următoarele întrebări, la care el trebuie să știe să răspundă:

Întrebare: Frate, de unde vii?

Răspuns: De la loja Sf. Ioan, venerabile maestre.

Î.: Ce se face la loja Sf. Ioan?

R.: Se înalță temple virtuții și se îngroapă în temnițe viciile.

Î.: Ce ne aduci de acolo?

R.: Salut, prosperitate și bună primire tuturor fraților.

Î.: Ce vrei să faci aici?

R.: Să-mi înving patimile, să-mi supun voința datoriei și să fac noi progrese în masonerie.

Venerabilul: Ia loc, frate, și fii binevenit în acest atelier, care primește cu recunoștință sprijinul luminilor tale. Autorii care au studiat esoterismul francmasoneriei, adică învățătura sa ascunsă, au insistat mult asupra importanței întrebării „De unde vii?”

Înțeleasă de către gânditor în sensul cel mai general, întrebarea conduce la problema originii tuturor lucrurilor.

Ucenicul trebuie să cerceteze *de unde venim*, calfa să se întrebe *cine suntem* și maestrul să afle *încotro ne îndreptăm*.

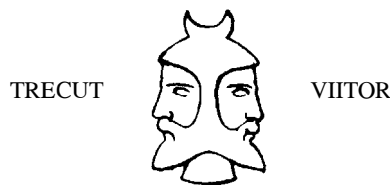
Aceste trei întrebări formulează eterna enigmă pe care orice știință și orice filosofie aspiră neîncetat s-o rezolve. Eforturile noastre nu pot decât să ajungă la soluții provizorii menite să ostoiască doar pentru o clipă setea de cunoaștere. Curând însă, ne dăm seama de zădărnicia răspunsurilor de care, o vreme, am fost mulțumiți și continuăm căutarea, vindecați de iluzia de a găsi vreodată.

Asemenea legendarului jidov rătăcitor, spiritul omului este mereu la drum. Dar, când oamenii se adună laolaltă, legătura lor socială decurge, în principal, din ideea pe care o au despre trecutul, prezentul și viitorul lucrurilor.

Gânditorul are deci datoria să-și lămurească din acest punct de vedere contemporanii. Ca Oedip, el trebuie să știe să răspundă întrebărilor Sfînxului sau, măcar precum Heracles, să se priceapă să înșele foamea Cerberului, aruncând țărână în cele trei guri ale paznicului infernului.

Întrebarea „De unde vii?” nu are doar o implicație filosofică: felul în care ritualul răspunde acestei întrebări trimite la istoria masoneriei. – Instituția noastră provine într-adevăr din frățiile de jurământ ale Sf. Ioan (fr. *confraternité* – n.tr.), denumire pe care o purtau în Evul Mediu corporațiile de constructori cărora le datorăm capodoperele arhitecturii gotice.

Mai mult, Sf. Ioan era văzut ca Ianus al romanilor, simbol al principiului nepieritor, zeu cu două fețe pentru care trecutul și viitorul coincid. Imaginea sa trebuie să-i determine pe masoni să privească în același timp în urmă și înainte; căci, pentru a deschide omenirii căile progresului, trebuie să se țină seama de lecțiile istoriei.



Ianus pe o medalie antică. Semiluna care încununează cele două fețe apropie zeitatea romană de Hermes al grecilor. Ianus reprezintă influența formatoare, inspirată din tradiție (ereditate), asupra a ceea ce trebuie să se nască.

O PRIVIRE ASUPRA ISTORIEI FRANCMASONERIEI

Considerații preliminare

Există idei ce au puterea de a atrage mințile individuale, reunindu-le și devenind astfel centrul intelectual al unei asocieri.

O formă de asociere nu înseamnă însă o simplă adunare laolaltă, lipsită de orice stabilitate și coeziune. Pentru ca uniunea unor individualități să devină un întreg stabil este necesară o lege organică de instituire a vieții colective.

În orice asociere trebuie, prin urmare, să distingem între *idee* și *formă*.

Ideea sau *spiritul* se comportă ca un generator abstract: este *tatal* colectivității a cărei *mamă* o reprezintă principiul material ce-i împrumută *forma*.

Aceste două elemente, *generarea* și *organizarea*, sunt reprezentate în masonerie prin două coloane din care prima (masculin-activă) trimite la *ceea ce instituie și întemeiază*, iar cea de-a doua (feminin-pasivă), la *ceea ce consolidează și menține*.

Călăuzit fiind de luminile înțelepciunii, istoricul nu poate face abstracție de acești doi factori esențiali. Pentru el este evident că masoneria a existat și înainte de anul 1717, când a fost instituită francmasoneria modernă; ideile care s-au sistematizat atunci influențaseră deja, în epoci anterioare, numeroase încercări de creații similare.

O colectivitate care își așază bazele nu poate, pe de altă parte, să-și aleagă la întâmplare forma de organizare. Orice vietate se constituie potrivit speciei sale, prin aportul experienței ancestrale. Orice nou-născut moștenește în acest fel o rasă veche ce reține în el, cum și el a trăit, la rândul său, pe tot parcursul lanțului ce l-a precedat.

Din acest punct de vedere, francmasoneriei i se îngăduie să-și asume o origine din cele mai vechi, legată fiind de toate frățiile inițiatice ale istoriei.

Aceste grupări par a proveni din cele dintâi asociații ale constructorilor, cum arată chiar împrejurările în care a apărut arta de a construi.

Originile masoneriei

Francmasoneria nu se mai ocupă astăzi cu lucrări de construcție materială (fr. *maçon* = zidar, constructor – n.tr.), dar ea provine direct dintr-o asociere de cioplitori în piatră și arhitecți ale cărei ramificații cuprindeau, în Evul Mediu, întreaga Europă Occidentală.

Transmițându-și secretele artei lor, acești constructori urmau, de fapt, tradiții străvechi. Practicau ritualuri inițiatice care, potrivit legendelor corporative, se transmiteau din negura timpurilor.

Trebuie să ne ferim să preluăm ca atare asemenea tradiții naive. Ele țin de mit și ascund, cel mai adesea, un sens alegoric.¹

Dar e de ajuns să ținem seamă de influența exercitată în istorie de arta de a construi pentru a putea aprecia rolul civilizator pe care, inevitabil, l-au avut cele mai vechi asociații de constructori.

Aceste asociații au apărut când arhitectura a devenit o artă. Fără îndoială, lor li s-au datorat zidurile primelor orașe. Aceste metereze de piatră cioplită nu puteau fi decât opera unor muncitori cu experiență organizați în echipă. Acești artizani, mereu în mișcare, se deplasau

¹ După una din aceste legende, Adam a fost primit mason cu tot tipicul și după toate riturile la Orientul Paradis de către însuși Tatăl cel Veșnic. Este un fel de-a spune că francmasoneria a existat dintotdeauna, dacă nu *in act*, cel puțin *ca posibilitate de-a deveni*, fiindcă răspunde unei nevoi primordiale a minții omului.

dintr-un loc într-altul pentru a-și face meseria oriunde erau chemați. Ei nu puteau să nu fi fost asociați, din cel puțin două motive: primul, că nici o construcție importantă n-ar fi putut să fie opera unor indivizi izolați; al doilea, că practicarea artei de a construi cere o formare profesională.

Este, prin urmare, evident că, din cele mai îndepărtate timpuri, masonii au format asociații corporative și, prin chiar natura lucrărilor de executat, ei s-au împărțit în ucenici, calfe și meșteri.

În ce privește menirea lor civilizatoare, aceasta s-a manifestat sub două aspecte:

- pe de-o parte, orașele, protejate cu ziduri puternice de asalturile barbare, au devenit centre ale unei existențe pașnice, adăposturi inviolabile rezervate unei elite mai cultivate decât mulțimile din afară.
- pe de altă parte, masonii au răspândit exemplul asocierii în vederea muncii în comun.

Se poate deci afirma că arhitectura este mama oricărei civilizații¹ și că, pe bună dreptate, vechii masoni își considerau arta ca fiind prima și cea mai vrednică de prețuire dintre toate.

Arta sacră

La începuturi, totul a îmbrăcat un caracter religios. Arta de a construi, cu deosebire, purta amprenta divinului. Cei care o practicau săvârșeau un sacerdoțiu. Erau, în felul lor, preoți. – Fasonând pietre și asamblându-le pentru a ridica edificii sacre era ca și cum ar fi închinat un cult divinității.

Orice construcție utilă era sfântă: a o distruge era un sacrilegiu și cele mai vechi inscripții amenință cu răzbunarea zeilor pe orice muritor care, lipsit de credință, ar fi pus în primejdie monumentele.

¹ Barbaria corespunde stării primitive de nesiguranță care îl lăsa pe cel mai slab la cheremul celui mai puternic. Orașenii s-au pus la adăpost de barbari regroupându-se în interiorul fortărețelor inexpugnabile pe care și le-au construit. Simțindu-se acolo în siguranță, ei s-au civilizat adoptând legi care să-l protejeze pe cel slab împotriva celui puternic. Arhitectura este deci factorul primordial al oricărei civilizații autentice.

Constructorii aveau un cult propriu, bazat în întregime pe arta de a construi. Universul era pentru ei un imens șantier de construcții în care fiecare ființă era chemată să edifice, prin eforturi proprii, un monument unic. – Totul era reprezentat ca o lucrare în continuă prefacere, neîncepută vreodată și neavând a se încheia în veac, dar care se execută de către toți participanții potrivit prevederilor unui plan unic.

De aici ideea *Marii Opere* ce are drept scop construirea unui *Templu* ideal, din ce în ce mai aproape de perfecțiune. Tot de aici și obiceiul masonilor de a dedica lucrările lor „gloriei Marelui Arhitect al Universului“.

Primele date istorice

Despre cele mai vechi corporații de constructori ale popoarelor orientale nu avem decât informații precare. Remarcăm însă prezența în scrierea akkadiană a triunghiului ca semn al silabei „rou“ cu sensul de „a face“, „a construi“. – Chiar dacă ar fi doar o coincidență, faptul este uimitor, și masoni entuziaști s-au simțit îndreptățiți să-l considere un indiciu al mării vechimi a simbolurilor lor, căci monumentele chaldeene despre care este vorba sunt datate anterior anului 4500 î.Hr.

Nici autorii necunoscuți ai celor mai timpurii scrieri sacre ale Chinei nu erau străini de valoarea simbolică a compasului și a echerului, însemne ale înțeleptului care deține secretele Primului Constructor și știe a se călăuzi potrivit intențiilor acestuia.¹

În Egipt, clerul era acela care transmitea cunoașterea în științe și arte. Mulți dintre cei inițiați în tainele preotiei erau, în același timp, ingineri sau arhitecți. Meșteșugarii, subordonați acestora, nu aveau drept de inițiativă.

În Siria (Fenicia – n.tr.), sculptorii și pietrarii au fost mult mai liberi. Ei și-au constituit asociații religioase care străbăteau toată Asia Mică pentru a construi temple după cerințele diferitelor culte.

Așa se face că, pe la anul 1000 î.Hr., Hiram, regele Tyrului, i-a trimis lui Solomon lucrătorii de care avea nevoie pentru a construi templul de la Ierusalim, palatul regal și zidurile orașului. Aceiași constructori au luat parte și la întemeierea Palmyrei.

Mai târziu, arhitectura a fost practică în cadrul asociațiilor profesionale similare celor pe care Numa Pompilius le-a perfecționat prin 715 î.Hr.

Legiuitorul roman a înființat *colegii de constructori* cărora le revenea executarea tuturor lucrărilor publice. Aceste corporații aveau autonomie și legea le garanta numeroase privilegii. Fiecare dintre ele practica ceremonii religioase specifice, legate de meseria membrilor lor.¹ Aceștia practicau toate profesiunile necesare arhitecturii religioase, civile, militare, navale și sistemelor de irigații.

Aceste asociații de lucrători s-au răspândit pe tot cuprinsul imperiului. Însoteau legiunile romane pentru a construi poduri, drumuri, apeducte, caste, orașe, temple, amfiteatre etc. Pretutindeni au contribuit la civilizarea popoarelor învinse, instruindu-le în artele păcii. Au continuat să existe și să înflorească până la invaziile barbare, practicând ritualuri secrete cu un caracter religios, prin care sanctificau munca.

În veacul al III-lea, Theophrast le descrie astfel: „După tradițiile artei antice, sculptorii și pietrarii călătoreau de la un capăt la altul al pământului cu uneltele necesare prelucrării marmurei, fildeşului, lemnului, aurului și a celorlalte metale. Ei ridicau temple după tipare divine“.²

Creștinismul

Culte religioase specifice diferitelor meserii erau parte din politeismul greco-roman; în spiritul acestuia, nimeni nu se gândea să ceară socoteală corporațiilor de arhitecți despre convingerile lor religioase. Lucrurile s-au schimbat însă atunci când creștinismul,

¹ R.F. Gould, *A Concise History of Freemasonry*, London, 1903, pp. 3-4.

¹ Plutarh, *Viețile oamenilor iluștri*, Numa, 17.

² Theophrast, *Viața lui Apollonius din Tyana*.

devenit o dată cu împăratul Constantin religie de stat, s-a considerat unificatorul cultelor și al credințelor.

Fără îndoială că un Suprem Arhitect al Universului era un model compatibil cu monoteismul, pe care părea să-l fi precedat. Dar simplitatea lui, favorabila explicațiilor contradictorii, nu putea satisface religia cea nouă, care impunea dogme precise față de care toți aveau a se supune.

Urmându-și tradițiile, constructorii s-au ferit constant să se ridice împotriva religiei oficiale.¹ Ei primeau botezul îngăduindu-și, în secret, să adapteze creștinismul la concepția lor de inspirație arhitecturală. A apărut astfel o erezie înrudită cu gnosticismul și atât de secretă, încât a renunțat la orice manifestare exterioară. Un indiciu că așa stăteau lucrurile poate fi deosebita ușurință a artiștilor bizantini și copti de a se pune în serviciul diferitelor biserici creștine și, mai apoi, al musulmanilor.

Numai aparent supuse absolutismului creștin, asociațiile de constructori prosperau în Bizanț, pe când, în Occident, dispăreau, înghițite de invaziile barbare. A urmat o perioadă în care distrugerea edificiilor antice a întrecut preocuparea pentru ridicarea altora noi.

Cu toate acestea, creștinismul se va impune curând invadatorilor. Arhitectura religioasă va fi repusă în drepturi și, treptat, vor apărea noi școli de constructori. Ele au dat naștere stilului romanic.

Ordinele monastice

Veacuri de-a rândul, întreaga Europă Occidentală a fost prada brutalității războinicilor ignoranți, care nu aveau teamă decât de nălucirile imaginației lor primitive. Așa cum a procedat dintotdeauna clerul, preoții creștini au învățat curând să le domine mințile terorizate de superstiții. Chiar au îndrăznit să-i amenințe pe sălbaticii cu-

¹ *Versurile de Aur* ale lui Pitagora încep prin a recomanda inițiatului să participe la cultul consacrat zeilor nemuritori, dar să-și păstreze, pe dinăuntru, propriile convingeri.

ceritori în numele unui Judecător ceresc a cărui mânie necruțătoare nu putea fi domolită decât prin supunere și daruri. Pentru Biserică, aceasta a fost sursa unei imense bogății.

Din acest moment creștinismul s-a înconjurat de fast. După un trecut de abnegație și sărăcie, el a vrut să cucerească prin măreție. Vechile temple, altădată prădate de lăcomia barbarilor ori distruse de furia iconoclastă a adepților noii credințe, trebuiau refăcute întru gloria Dumnezeului creștinilor. Cum nu se renunțase chiar de tot la zidit, încă se păstrasera printre meșteșugari tehnicile meseriei; dar, când s-a pus problema construirii de edificii pe măsura ambițiilor mărețe ale cultului creștin, s-a simțit, în primul rând, lipsa arhitecților.

Așa au ajuns să studieze arhitectura călugări instruiți și îndemânarea lor de a trasa planuri nu a întârziat să se afirme. Unii stareți, cum au fost cei de la Cluny, au dovedit autentic talent. Rivalizând între ei, acești prelați și-au pierdut repede interesul pentru construcții care, simple din punct de vedere tehnic, puteau fi executate de către lucrători ocazionali, sedentari ori nomazi. Vrând să treacă de la zidurile simple de cărămidă sau pietriș la asamblarea de pietre cioplite câte una, au fost nevoiți să formeze artiști veritabili, mai ales că aveau ambiția să uimească prin îndrăzneala lor de a ridica, tot mai sus, bolți tot mai complicate.

Astfel, călugării au găsit o formă de asociere permanentă cu pietrării din rândul laicilor care, participând la treburile gospodărești, primeau cele necesare traiului de la mănăstire și aveau dreptul să poarte rasă de călugăr.

Libera Masonerie

Dintre muncitorii supuși disciplinei monastice, cei care s-au dovedit mai bine înzestrați și au acumulat suficiente cunoștințe au putut conduce ei înșiși, de la un moment dat, lucrările tovarășilor lor (fr. *compagnon* – n.tr.). S-au format astfel arhitecți laici, apti de gândire independentă pe măsură ce deveneau conștienți de capacitatea și de talentul lor. Curând, autoritatea laicilor a depășit-o pe

aceea a călugărilor, până când asociațiile de constructori au ieșit de sub tutela bisericii.

S-au pus astfel bazele unor asociații autonome, amintind în anumite privințe de „colegiile“ Romei antice. Acest proces pare să fi avut loc mai întâi în Lombardia, unde tradițiile antice, încă vii, au putut cu atât mai ușor să fie readuse în atenție, cu cât creștea în regiune, prin intermediul Venetiei, influența bizantină. Se știe cu certitudine că orașul Como a rămas multă vreme centrul de atracție pentru artiștii preocupați să se perfecționeze în arta de a construi, devenind inițiați în secretele măștrilor din Como – *magistri comacini* –, titlu extins în veacul al XI-lea asupra tuturor categoriilor de constructori.

Se presupune că, pentru a-și consolida independența, asociațiile laice de constructori, puternic solidare între ele, ar fi solicitat papei monopolul asupra construirii tuturor edificiilor religioase ale creștinătății. Voind să încurajeze o astfel de pioasă inițiativă, Roma ar fi luat sub protecția sa specială frăția masonică, declarând că membrii ei trebuie să fie, peste tot, scutiți de impozite și de corvezi. Este posibil ca aceste libertăți (fr. *franchises* – n.tr.) acordate, pare-se, de Nicolae al II-lea în 1277 și confirmate de Benedict al XII-lea în 1334, să le fi atras protejaților Sf. Scaun numele de *Franc-Masoni*.¹

Protecția suveranului pontif ar justifica trecerea de care se bucura Libera Masonerie la curțile tuturor prinților creștini. În acele timpuri de fervoare religioasă, nobilii nu puteau nutri decât simpatie pentru constructorii de biserici, care se răspândeau tot mai mult în Franța, Normandia, Marea Britanie, Burgundia, apoi în Flandra și pe malurile Rinului, pentru a pătrunde în toată Germania. Pretutindeni, aceste frății au lăsat monumente construite într-un stil propriu denumit gotic sau, mai exact, ogival, capodopere a căror unitate de formă pare a fi mărturia unui consens internațional, păstrat veacuri de-a rândul între meșterii răspândiți prin toată Europa Occidentală. La acest fapt se gândea Hope în *Istoria arhitecturii*, spunând: „Arhitecții tuturor edificiilor religioase ale bisericii latine își

datorau cunoașterea aceleiași școli centrale. Se supuneau legilor aceleiași ierarhii; se ghidau, în construcțiile lor, după aceleași principii de funcționalitate și stil; oriunde erau trimiși, purtau între ei o corespondență asiduă, astfel încât cele mai mici progrese și cele mai noi cuceriri ale Artei deveneau numaidecât proprietatea întregii organizații.“

Frățiile Sf. Ioan

Arhitecții medievali celebrau solstițiile după datini păgâne a căror origine se pierde în negura timpurilor. Pentru a putea păstra asemenea tradiții echivoce din punct de vedere creștin, ei și-au ales ca patroni pe cei doi *Sf. Ioan*, prăznuiți tocmai la vremea solstițiilor.

S-a pus întrebarea dacă, nu cumva, la adăpostul acestei alegeri, adepți mai mult sau mai puțin conștienți de acest fapt nu regăseau mai vechiul cult al lui *Ianus*. Ca și cei doi sfinți solstițiali, zeul cu două fețe patrona începutul mersului ascendent, apoi descendent al Soarelui, fiind duhul oricărui început, al anilor, al anotimpurilor, al vieții, ca și al existenței în general. Să nu pierdem însă din vedere că, în latinește, „început“ se spune *initium*. Cei inițiați vedeau, poate, divinitatea tutelară a *inițierii* în acest zeu-paznic al porților (lat. *ianua*) care îi alunga pe cei care nu erau în drept să pătrundă. Atributul său era bastonul (lat. *baculum*). *Ianus* mai deținea și o cheie pentru a arăta că numai el închide sau deschide poarta, dezvăluind minților alese taine pe care le ferea de curiozitatea profanilor nedemni să le cunoască.

E drept că, etimologic vorbind, *Ioan* nu provine din *Ianus*, ci din ebraicul *Jeho h'annam*, care se traduce prin „Cel Iubit de Jehova“. Același verb revine în *H'anni-Baal* sau Hanibal care înseamnă „Cel Iubit de Baal“. *Jeho* și *Baal* nu sunt altceva decât nume sau atribute ale Soarelui. Acesta era reprezentat de fenicieni ca un astru în flăcări, adesea ucigător, ale cărui distrugerii sunt de temut. Preoții lui Israel vedeau în el, dimpotrivă, Zeul-Lumină care purifică mintea. *Jeho h'annan*, *Johannes*, *Jean* sau *Ioan* sunt astfel sinonime ale „Omului pur“ sau „iluminat“, cum spuneau profetii. Ca și artiștii catedralelor, inițiați, fără îndoială, în doctrine esoterice foarte

¹ Până în prezent n-au fost probate cu documente aceste susțineri cam hazardate.

vechi, adevăratul gânditor sau inițiatul este îndreptățit să se numească *frate al Sf. Ioan*.

Să mai remarcăm că Sf. Ioan Botezătorul ne este prezentat ca precursor nemijlocit al Luminii mântuitoare sau al Hristosului solar. Sf. Ioan Botezătorul reprezintă zorii minții care precedă amiaza deplinei înțelegeri. Aspră și sălbatică, vocea sa se întinde peste pustia stearpă, dezmoțind ecouri adormite. Accentele sale vehemente zguduie mințile rebele, pregătindu-le pentru întâlnirea cu adevărurile ce urmează a le fi revelate.

În vreme ce Botezătorul este asociat simbolic ceturilor înșelătoare ale dimineții, Sf. Ioan Evanghelistul este, prin opoziție, înconjurat de măreția împurpurată a asfințitului. El personifică lumina crepusculară a serii care îmbrățișează cerurile când Soarele dispare dincolo de orizont. Și, într-adevăr, ca discipol preferat al Maestrului său Iisus, Evanghelistul a păstrat învățăturile Sale secrete, rezervate elitelor spirituale ale timpurilor viitoare. Lui Ioan i se atribuie „Apocalipsa” care, sub pretextul că dezvăluie tainele creștinismului, le așază sub enigme astfel calculate, încât să angajeze iscusința spiritului dincolo de îngustimile dogmei. De această tradiție ioanită s-au prevalat toate școlile mistice care, sub vălul esoterismului, doreau emanciparea gândirii. În fine, să nu uităm că *Evanghelia după Ioan* începe cu un text de mare încărcătură inițiatcă, pe care multă vreme s-a prestat jurământul masonic. Iar doctrina Cuvântului întrupat, adică a Intelectului divin pogorât în om, este moștenită, prin platonism, de la preoții din Antichitate.

Prin urmare, denumirea de *Ioji ale Sf. Ioan* este cea mai potrivită pentru atelierile în care conștiințele, după ce au fost pregătite să primească Lumina, sunt aduse treptat la contopire cu ea pentru a o putea reflecta la rândul-le.

Canonizări echivoce

Ar fi prea îndrăzneț să afirmăm că cei doi Sf. Ioan sunt doar simboluri inițiatice. Poate că ei vor fi fost personaje reale. Alți sfinți, dimpotrivă, nu au corespondent astronomic pentru că au fost

cândva preluați din calendarul păgân. În lucrarea *Originea tuturor cultelor*, Dupuis e foarte clar în această privință:

„Grecii îl onorau pe Bacchus sub numele de Dionysos: era considerat conducătorul și primul autor al misterelelor lor, precum și Eleutheros, de fapt un epitet atribuit zeului și pe care latinii l-au tradus cu *Liber*. Lui Bacchus îi erau dedicate două sărbători principale: una în primăvară și cealaltă la vremea culesului. Ultima era o sărbătoare rustică, câmpenească, pe câmpuri; era opusul serbărilor de primăvară, denumite serbări orașenești sau *Urbana*. Li s-a adăugat încă o zi de sărbătoare în onoarea lui Demetrios, rege al Macedoniei care își avea curtea la Pella, lângă golful Salonic: fiindcă Bacchus era totuși numele unui același zeu, serbările lui trebuiau anunțate în calendarul păgân prin formula *Festum Dionysii, Eleutherii, Rustici*. De unde, la creștini: Sf. Dionisie și tovarășii săi, Sf. Elefterie și Rusticus. Cu o zi înaintea acestei sărbători, în locul Serbărilor lui Demetrios, creștinii prăznuiesc pe Sf. Dumitru, martirizat, se pare, la Salonic. Se mai spune că împăratul Maximilian l-ar fi sortit morții din război pentru moartea lui Lyaeus... iar Lyaeus este un alt nume al lui Bacchus, ca și Demetrios/Dumitru. Priveghiul ar fi avut loc în ziua Sf. Bacchus, considerat, de asemenea, un martir al Orientului. Astfel, cei care își vor da osteneala să citească în calendarul catolic vor găsi în octombrie, la două zile diferență, pe 7 și pe 9, *Sf. Dumitru* și *Sf. Dionisie, Elefterie și Rusticus*. Astfel s-au creat sfinți din epitete sau denumiri diverse ale aceluiași zeu – Bacchus, Dionysos, Liber sau Elefterie. Aceste epitete sunt, de fapt, tot atâția însoțitori ai zeului. (...) Bacchus s-a însoțit cu Zefirul sau vântul cel blând, sub numele nimfei Aura. Ei bine, cu două zile înaintea sărbătorii lui Denis-Bacchus, se celebrează Aura Placida sau Zefirul sub numele de Sf. Aura și Sf. Placid.”

Mai mult, Dupuis arată cum o formulă de urări – *Perpetua Felicitas* – a dat naștere Sf. Perpetia și Sf. Felicia. El mai dă exemplul Sf. Veronica, numele acesteia provenind de la *Veron Eicon* sau

Iconica, adică adevărata față sau imagine a lui Hristos. Alte adaptări ale păgânismului mai sunt: sfinții Rogațiu, Donațiu, Flora, Lucia, Viviana, Apolinaria, Ida, Margareta și Hipolit.

Satirele contra Bisericii

Cât a putut oare amintirea Antichității să-i influențeze pe constructorii medievali? Greu de spus; cert este însă că erau animați de un spirit contestatar aparte.

Considerând că n-au a se supune, din punct de vedere religios, decât direct papei, ei nu-și ascundeau lipsa de respect față de ierarhia ecleziastică. De multe ori, îndrăzneala lor se manifesta prin caricaturi pe care nu se sfiau să le sculpteze chiar în piatra catedralelor.

Un călugăr și o călugăriță au fost reprezentați pe zidurile bisericii Sf. Sebaldus de la Nürnberg într-o atitudine de maximă indecență, ca și în sculptura unui gargui aflat la muzeul Cluny din Paris.

În galeria superioară a catedralei din Strasbourg, un urs purtător de cruce conduce o procesiune de animale. Un lup ținând o lumânare aprinsă merge înaintea unui porc și a unui berbec, purtători de relicve; toate aceste patrupede defilează cu pioșenie, în timp ce la altar poate fi văzut un măgar oficiind mesa.

O vulpe în odăjdii predică, la Brandenburg, în fața unui cârd de găște.

Exemplele de acest fel sunt numeroase. Întâlnim mai ales Judecați de Apoi, câteodată extrem de subversive, în sensul că, printre condamnați, apar frecvent personaje încoronate sau purtătoare de mitră. Însuși papa, cu tiara pe cap și înconjurat de cardinali, a fost dat focului veșnic în basorelieful de sub portalul catedralei din Berna.

Toate acestea dau de bănuit că inițierea pe care o primeau în secret membrii fraților Sf. Ioan nu privea doar procedeele materiale ale artei de a construi.

Anumite sculpturi ironice au fost desigur inspirate din rivalitățile existente dintotdeauna între preoții de mir și ordinele călugărești; alte sculpturi exprimă direct gândirea câte unui artist prea emancipat pentru epocă.

Alchimia

Dacă vrem să aflăm sursa din care a putut izvorî, în Evul Mediu, o inspirație mistică străină sau chiar, în secret, ostilă Bisericii, să ne aducem aminte de prestigiul de care se bucura pe atunci *filosofia hermetică*. Sub pretextul căutării *Pietrei filosofale*, adepții gândirii independente încercau, în realitate, să pătrundă secretele naturii. Ei aprofundau operele tuturor filosofilor, fie că erau greci, arabi sau evrei. Acest eclectism avea să ducă la doctrine atât de puțin catolice, în sensul obișnuit al cuvântului, că ar fi fost imprudent să fie altfel exprimate decât la adăpostul alegoriilor și simbolurilor. Transmutația plumbului în aur devenea astfel tema disertațiilor cu caracter științific în care metafizica religioasă era mai prezentă decât metalurgia ori chimia. Marea Operă urmărirea fericirea omenirii printr-o reformă progresivă a moravurilor și a credințelor. Lectura atentă a tratatelor de alchimie de după Renaștere nu lasă nici o îndoială în această privință, căci stilul discipolilor lui Hermes devenise acum mai puțin enigmatic, deoarece, pentru ei, exprimarea liberă nu mai era atât de primejdioasă.

În special vechea arhitectură sacră fusese esențialmente simbolică, hermetică. Potrivit planului general al unui edificiu, până la cele mai mici detalii, totul trebuia să se ordoneze după anumite numere mistice și după regulile unei geometrii speciale cunoscute doar de inițiați.

Într-adevăr, figurile geometrice făceau posibile interpretări generatoare de doctrine secrete, toate pretinzând că dețin cheia tuturor misterelor. Or, prin opera lor, și constructorii catedralelor au dovedit că se instruiseră în aceste tradiții filosofice, cunoscute în același timp și de alchimiști.

Nu s-ar putea stabili în ce măsură cunoștințele inițiatice ale unora proveneau de la ceilalți. E fără drept de tăgadă că filosofia hermetică i-a inspirat adesea pe pietrari în alegerea motivelor ornamentale. Alchimiștii, pe de altă parte, nu erau nici ei străini de semnificația simbolică pe care masonii o dădeau uneltelor lor.



Rebis, figura dublă care unește cele două sexe; este, de fapt, sufletul spiritual dotat cu rațiune (Soarele) și imaginație (Luna). Principiul inteligent domină animalitatea reprezentată prin dracul atracțiilor elementare.

Nimic nu este mai semnificativ în această privință decât o gravură din tratatul intitulat *Azoth-ul sau modalitatea de a obține aurul ascuns al filosofilor* aparținând călugărului Basile Valentin.¹ Se vede acolo un personaj cu două capete care ține cu mâna dreaptă un compas, iar cu stânga un echer. Este androgenul alchimic, reunind energia creatoare masculină cu receptivitatea feminină, asociind Sulful cu Mercurul sau, altfel spus, imboldul întreprinzător al coloanei Jakin cu stabilitatea echilibrată a coloanei Boaz. Personajul se află în picioare deasupra dragonului ce simbolizează cele patru elemente cosmologice (Apă, Aer, Foc, Pământ – n.tr.) asupra cărora, la capătul încercărilor sale, inițiatul trebuie să triumfe.

Decăderea corporațiilor

Devenind bogată și puternică, Biserica avea, inevitabil, să se corupă. A urmat o epocă în care clerul superior, dedat tuturor intrigilor

politicii, afișa luxul cel mai insolent și nici nu catadicsea să ascundă decăderea moravurilor sale.

Acest lucru i-a scandalizat, firește, pe credincioși. Fervoarea lor de odinioară a lăsat loc îndoielii și numeroase erezii au prins rădăcini în cugetele oamenilor. Se anunța o trezire intelectuală.

Noua stare de spirit a influențat și arhitectura religioasă. Donațiile s-au rărit. Deși erau experți în construirea de biserici, acestea se înălțaseră mai peste tot, iar membrii fraților Sf. Ioan nu prea mai găseau ocazii să-și folosească talentul. În plus, ei erau specializați în stilul zis „gotic“, demodat între timp. A venit apoi schisma lui Luther care, dezlanțuind oribile războaie religioase, a desăvârșit dezorganizarea vechilor corporații de constructori.

Ele amenințau pe cale să dispară lăsând doar slabe urme, scrise însă cu întreaga lor glorie apusă, consfințită prin monumentele fără egal care vor fi mereu obiect de admirație pentru posteritate.

Cabala

Nu era însă totul pierdut. Se produsese o transformare care, mai întâi, a provocat o mișcare intelectuală de cel mai înalt interes.

În vreme ce disputele dogmatice divizau societatea, mințile cele mai luminate au trecut la studiul științific al problemelor religioase. S-a ajuns astfel și la studiul metafizicii religioase a evreilor. Ei credeau că moștenesc, încă de la Moise, o doctrină secretă care pentru ei era însăși tradiția, numită în ebraică Qabbalah. În realitate, erau concepții provenite în cea mai mare parte din gnosticismul alexandrin și deci preluate din patrimoniul inițierilor antice. Qabbalah pune în evidență astfel concordanța fundamentală a tuturor religiilor.

Consecința practică a acestor reverii mistice a fost ideea unei filosofii care să-i reunească pe adepții tuturor cultelor fără discriminări și fără a-i obliga să-și renege propria credință.

¹ Publicat în continuarea lucrării *Douze clefs de la Philosophie traitant de la vraye médecine métallique* (Paris, Pierre Moët, 1659).

Datorită unor gânditori de forță animați de această idee și care își dedicau întreaga energie pentru speculații pe această temă, a apărut o tensiune aparte în climatul spiritual al veacului al XVII-lea.

Rosacrucienii

Răul în exces își cere leacul. Distrugerile provocate de fanatismul orb aveau să hrănească visul unei regenerări universale prin iubire și prin cunoaștere. Către 1604, o asociație secretă¹ a vrut să determine creștinismul să revină la înțelegerea misterelor sale și să răspândească în lume legile fraternității.

Adeptii își aleseseră ca emblemă un trandafir ținut pe o cruce și evocau legenda unui anume Christian Rosenkreuz, a cărui operă pretindeau că o continuă. Au făcut să se vorbească mult despre ei și, chiar pierzându-se în cețurile hermetismului și ale teosofiei, au reușit să stârnească imaginația, să-i strecoare sămânța ce nu va întârzia să rodească.

Francmasoneria modernă

A formula un ideal (coloana *Jakin*) este o întreprindere lipsită de rezultat dacă nu există mijloacele practice de a-l realiza (coloana *Boaz*). Aspirațiile generoase ale filosofilor nu puteau fi puse în operă decât cu ajutorul unei organizații care să le favorizeze. *Spiritul* sau *sufletul* nu sunt în stare de nimic dacă nu dispun, ca mijloc de realizare, de un *corp*.

Dar tocmai în vremea în care, datorită rosacrucienilor și altor mistici, o entitate spirituală plutea cumva în aer preocupată să se întrupeze, un corp potrivit i s-a oferit parcă de la sine.

¹ Ordinul rosacrucienilor nu a fost vreodată organizat ca instituție. Calitatea de adept era dată de simpla deținere a anumitor cunoștințe. Cei din frăția rosacruciană nu se reuneau pentru a delibera ori pentru a lucra în comun. Ei se rezumau la relații epistolare prin care își comunicau roadele cercetărilor lor.

Lipsite de rațiunea de a fi, vechile frății masonice se destrăma-seră mai peste tot, cu excepția Marii Britanii și a Irlandei, unde a domnit întotdeauna un spirit favorabil păstrării oricărei tradiții vechi și respectabile. Prin forța unei deprinderi intrate în moravuri, asociațiile de *masoni liberi și acceptați* continuau să existe în veacul al XVII-lea în diferite centre ale celor trei regate insulare. Acolo, toată lumea știa că *freemasons* se recunoșteau între ei prin anumite semne asupra cărora juraseră să păstreze secretul. Se mai știa că își luaseră obligația să se ajute unul pe altul în orice împrejurare. După ce decăzuseră în exercițiul artei de a construi, practica solidarității devenise obiectul esențial al preocupărilor acestor frății. Era la modă să te faci acceptat cu titlul de membru onorific, iar lojile masonice se arătau cu atât mai primitoare pentru „gentlemen” neștiutori într-ale mistriei, cu cât meșteșugarii se arătau tot mai dezinteresați de o instituție care nu le mai rezolva nevoile practice. Masonii *acceptați* în aceste vechi frății au devenit astfel mai numeroși decât cei *liberi* și, la începutul veacului al XVIII-lea, ei formau majoritatea.

În acest moment a fost luată o hotărâre istorică. Efectul ei a fost renunțarea la întreprinderile materiale din trecut ale vechii masonerii de profesie, denumite *operativă* prin opoziție cu o nouă masonerie, pur teoretică, zisă *speculativă*.

Astfel s-a născut *masoneria modernă*, care a împrumutat de la constructorii Evului Mediu un ansamblu de forme alegorice și de ingenioase simboluri, reguli de disciplină și tradiții de solidaritate fraternală pe care să le aplice însă în predarea unei arhitecturi sociale, în strădania de-a construi fericirea omului prin munca de perfecționare intelectuală și morală a indivizilor.

Elias Ashmole

Masoneria modernă răspundea unei nevoi resimțite în toată Europa de către mințile cele mai nobile. Se va răspândi așadar cu o repeziciune miraculoasă. Când, mai târziu, s-au cercetat izvoarele,

concepția masonică modernă părea să fi ieșit din mintea unui gânditor genial, asemenea Atenei, născută gata înarmată din capul lui Zeus.

Pentru a-l descoperi pe fondatorul unei atât de miraculoase instituții, au fost trecuți în revistă masonii englezi ai veacului al XVII-lea. Se știe că, pe 16 octombrie 1646, un istoric, adept al hermetismului și al învățăturilor secrete la modă, a fost primit mason la Warrington, un orașel din comitatul Lancaster. A fost suficient pentru a face din Elias Ashmole – acesta este numele personajului – un erou legendar. I s-a atribuit meritul integral al reformării masoneriei. Dacă ar fi să-l credem pe fratele Ragon, dar și pe alți istorici, el, rosacrucianul, a fost acela care a dat un caracter inițiativ mai vechilor ritualuri de muncă¹. Dar lucrurile nu stau deloc așa: influența acestui amator de științe oculte asupra francmasoneriei este nulă. Vădit dezamăgit de „misterele” care i-au fost dezvăluite în timpul inițierii sale, el n-a reapărut în lojă decât după 31 de ani, la 11 martie 1682, pentru a doua și ultima oară în viață, cum rezultă din jurnalul său, pe care n-a încetat să-l completeze zi de zi, până în cele mai mici amănunte.

Prima Mare Lojă

În opoziție cu ceea ce, după o logică sănătoasă, ne-am permite să credem, există documente clare care arată că organizația masoneriei moderne a apărut spontan, nepremeditat. Și, într-adevăr, cele mai importante lucruri pot fi aduse pe lume de către personalități care nici nu bănuiesc implicațiile acțiunilor lor.

Așa s-a întâmplat și cu masonii londonezi reușiți în data de 24 iunie 1717 la sărbătoarea lor tradițională de ziua Sf. Ioan Botezătorul. Erau membri în patru loji atât de puțin prospere încât, spre a nu se destrăma cu totul, s-au hotărât să rămână unite sub autoritatea unor ofițeri speciali. Cum fiecare dintre loji era condusă de un *maestru*²,

¹ Această afirmație exagerată, recunoscută ulterior ca inexactă, a fost reprodușă în prima ediție (1894) a *Cărții Ucenicului*.

² Pentru a-l distinge de ceilalți maeștri i s-a acordat epitetul de „Venerabil” (engl. *Worshipful Master*) sau era denumit *Master in the Chair* sau *Chair Master*, de unde și expresia Maestru înscăunat (germ. *Meister vom Stuhl* sau *Stuhlmeister*).

au dat conducătorului noii grupări, care s-a autointitulat *Mare Lojă*, titlul de *mare maestru*. Nu este prea sigur că aceste titulaturi au fost adoptate chiar din 1717, an în care prioritatea era să se asigure că, la următorul solstițiu de vară, se vor mai găsi suficient de mulți adepți dispuși să se reunească din nou.

Primul mare maestru a fost *Antony Sayer*, personaj obscur, de condiție foarte modestă. A fost ales el, fiindcă nu s-a găsit unul mai bun; ca dovadă, în 1718, s-au grăbit să-i găsească un succesor și l-au ales pe *George Payne*, burghez înstărit care nu participase la adunarea precedentă. Următorul ales a fost *Jean-Théophile Désaguliers*¹, doctor în filosofie și în drept, membru al Societății Regale de Științe din Londra. La capătul mandatului său anual, acest distins fizician a fost înlocuit cu același Payne, în lipsa unui personaj mai cunoscut.

Pentru a-și consolida prestigiul, Marea Lojă trebuia să-și aleagă la conducere un om de vază. De aceea, masonii din Londra au fost în culmea fericirii când, în 1721, Înălțimea sa *ducele de Montagu* a binevoit să accepte demnitatea de mare maestru. Această alegere a avut un efect înviorător și în lumea profană. De atunci a devenit șic să aparții Societății Francmasonilor, unanim considerate ca fiind un cerc de oameni distinși.

Constituțiile lui Anderson

Schimbarea rânduielilor în sânul vechilor frății de constructori a dus la crearea unui nou cod de legi masonice. Redactarea acestuia a fost încredințată fratelui *James Anderson*, a cărui lucrare s-a numit *Cartea Constituțiilor francmasonilor, cuprinzând istoricul, îndatoririle și reglementările celei mai vechi și dreptcredincioase frății*.

Despre *Dumnezeu și religie* se spune:

¹ Născut la La Rochelle, la 12 martie 1683, fiu al unui pastor calvinist nevoit să se refugieze în Anglia ca urmare a revocării Edictului de la Nantes (1685).

„Un mason este obligat prin jurământ să se supună legii morale; și, dacă înțelege bine Arta, el nu va deveni niciodată un ateu fără minte, nici un libertin fără de Dumnezeu.

Deși, cu timp în urmă, masonii fuseseră siliți, în fiecare țară, să practice religia respectivei țări, oricare ar fi fost ea, o dată cu noile rânduieli se crede că e mai potrivit să nu li se mai impună altă religie decât aceea în privința căreia toți oamenii sunt de acord și să li se lase deplină libertate în ceea ce privește opiniile personale. E destul să fie oameni buni și loiali, oameni de onoare și de toată cinstea, indiferent de confesiunea sau de convingerile care îi deosebesc.

Masoneria devine astfel un centru de unire, precum și un mijloc de-a se lega o prietenie sinceră între persoane care altminteri și-ar fi rămas pe veci străine.“

Privitor la *autoritatea civilă, supremă sau subordonată*, citim în continuare:

„Masonul este un supus pașnic al puterilor civile, oriunde trăiește și muncește; nu trebuie să fie vreodată implicat în comploturi sau conspirații împotriva păcii și prosperității națiunii, nici să aibă o conduită incorectă față de magistrații subalterni, căci războiul, vărsarea de sânge și insurecțiile au fost dintotdeauna nefaste masoneriei (...).

Dacă vreun frate s-ar ridica împotriva statului, el n-ar trebui luat în serios, ci tratat cu milă, ca un nefericit. Dacă el nu-și dă seama de gravitatea faptei sale, frația – deși trebuie să se distanțeze de fapta sa pentru a nu aduce atingere puterii constituite și pentru a nu-i da acesteia motive de neîncredere în plan politic – nu-l va expulza pe fratele în cauză, raporturile lui cu loja rămânând indestructibile.“

Articolul VI referitor la *conduita în interiorul lojii* recomandă în final:

„Conflictele și certurile dintre voi să nu iasă din cadrul lojii; evitați cu orice preț disputele despre religii, naționalități sau politică, știut fiind că, în calitatea noastră de masoni, noi nu profesăm decât religia universală menționată mai sus. De altfel, noi suntem din rândul tuturor națiunilor și raselor, vorbim toate limbile

pământului și nu ne interesează nici un fel de politică, pentru că ea n-a servit niciodată în trecut la prosperitatea lojilor și nici nu va servi în viitor.“

Principiile fundamentale ale francmasoneriei

În fragmentele citate, francmasoneria modernă ni se înfățișează ca o asociație de bărbați aleși, care, după ce au dat suficiente dovezi de moralitate, fiind siguri unii de ceilalți, își pot îngădui între ei o frăție sinceră, fără rezerve.

Acești bărbați, recunoscuți ca fiind buni, loiali și onești, trebuie să evite cu cea mai mare băgare de seamă orice le-ar putea amenința unitatea. Le este cu deosebire interzis să-și caute unii altora pricină privind convingerile intime, atât religioase cât și politice, trăsătura lor definitorie trebuind să fie, în orice domeniu, *toleranța*.

Pentru a fi tolerant, e necesar să-ți însușești idei generoase, să depășești orice prejudecăți. Francmasoneria se străduiește, prin urmare, să perfecționeze mental indivizii; se preocupă, în mod deosebit, de eliberarea acestora de erorile care întrețin neîncrederea și ura printre oameni. Francmasoneria nu apreciază oamenii decât după valoarea reală a calităților lor intelectuale și morale, orice altă diferență de credință, de rasă, de naționalitate, de avere, de poziție ori de rol social trebuind să se șteargă în cadrul reuniunilor masonice.

Răspândirea rapidă a francmasoneriei

Codul masonic redactat și imprimat la ordinul Marii Loji a Angliei a primit aprobarea solemnă a acesteia la 17 ianuarie 1723. Din acel moment a fost mereu considerat documentul ce stabilește normele specifice francmasoneriei moderne. El are o importanță capitală pentru că orice organizație fraternală care s-ar îndepărta de principiile din care s-a inspirat acest cod ar înceta, prin chiar acest fapt, să mai fie masonică.

Constituția lui Anderson arată că, de departe, noua frăție satisface în același timp cele mai nobile și mai generoase aspirații. Ea nu a întârziat să exercite o adevărată fascinație asupra unui mare număr de minți luminate. A crescut, de pildă, numărul gânditorilor captivați de doctrina *Umanitarismului*. Nu era aceasta o formă, o organizare care se oferea de la sine spre a da corporalitate concepțiilor, până atunci confuze, ale filosofilor? De vreme ce sectarismul și intoleranța trecuseră amar de vreme Europa prin foc și sânge, se cuvenea apreciată mai ales deschiderea de care francmasonii dădeau dovadă în materie de religie și dogme, ca și în privința divergențelor politice. Alături de puritatea principiilor și superioritatea viziunii, cultivarea misterului, a nepătrunsului, a contribuit la creșterea puterii de seducție a noii organizații.

În aceste condiții, lojile s-au înmulțit cu mare rapiditate, mai întâi în Anglia, în Scoția și în Irlanda, apoi pe continent, pentru a ajunge, în final, să se extindă la întreaga lume civilizată.

E adevărat că, la început, lojile nu erau înființate cu aprobarea formală a Marii Loji. Orice maestru mason inițiat după tipic în Anglia se considera îndreptățit să propage în străinătate lumina masonică. În acest scop, pe cât îi stătea în putință, aduna în jurul său câțiva masoni și organizau împreună ceremonii de primire după formele rituale convenite. El iniția, în fond numai cu autoritatea lui personală, pe profanul pe care-l socotea demn de această favoare, pentru ca să treacă apoi împreună cu acesta la inițierea unui nou adept, astfel încât să formeze o lojă simplă, mai întâi „justă” prin adăugarea a doi noi membri și, în final, „perfectă” atunci când, prin efectivul său, atinge sau depășea numărul șapte.

O lojă putea funcționa în orice incintă izolată și la adăpost de orice indiscreție. Anumite figuri trasate cu cretă pe podea erau de-ajuns pentru a transforma în sanctuar, practic, orice încăpere.

E ușor de închipuit că loji atât de ușor de înființat puteau să dispară la fel de ușor, fără a lăsa urme documentare ale activității lor. Istoria pătrunderii francmasoneriei în diferite țări rămâne,

astfel, cel mai adesea, învăluită în mister. De cele mai multe ori suntem puși în fața unor texte echivoce, a căror exactitate nu poate fi verificată.

Masoneria britanică

De îndată ce un mare senior s-a aflat în fruntea Marii Loji a Angliei, prosperitatea instituției a fost asigurată. Dacă la 24 iunie 1721 doar 12 loji luaseră parte la alegerea ducelui de Montagu, trei luni mai târziu existau deja 16, apoi, la sfârșitul anului, 20; în 1725, 49 de loji erau reprezentate în Marea Lojă.

Inițierea masonică începuse să fie căutată mai ales pentru că oferea, într-un fel, un certificat de respectabilitate. Publicul englez manifestă totuși o oarecare neîncredere, din cauza unei prea afișate indiferențe față de religie. Pentru a câștiga încredere, *freemasons* au trecut pe dată la o scrupuloasă ortodoxie anglicană în tot ce întreprindeau.

Puțin după 1723 s-a conturat, totuși, o mișcare a celor mai temători de noutățile din *Constituții* care cuprindeau, după părerea lor, grava eroare de-a nu considera nici o credință obligatorie, în timp ce tradiția impunea oricărui mason să fie „credincios lui Dumnezeu și Sfintei Biserici”.

Îngrijorate pentru autonomia lor, multe loji au refuzat chiar să recunoască autoritatea Marii Loji a Londrei, pe care o considerau uzurpată.

Din motive de acest fel și sub alte pretexte, au avut loc în masoneria engleză o serie de sciziuni care au dus, după 1751, la dușmănia dintre două Mari Loji.

Cea mai nouă dintre ele s-a constituit efectiv abia în 1753. Făcând caz de fidelitatea lor față de obiceiurile tradiționale, membrii ei s-au autointitulat *ancient masons* în opoziție cu *modern masons*, a căror Mare Lojă era, cu toate acestea, mai... antică, deoarece data din 1717.

Acesta este evenimentul pe care istoricii l-au numit *Marea Schismă*. Constituția acestor *ancient masons* stipula obligativitatea credinței în Dumnezeu. Ritualul lor era bogat în rugăciuni, punctat frecvent cu expresii pioase și citate din Biblie și conținea un grad suplimentar denumit *Royal Arch*.

Cu firea tradiționalistă cunoscută a anglo-saxonilor, concurența masonilor *ancient* promitea să devină dezastruoasă pentru masonii *modern*. Pentru a nu se discredita cu totul în propria lor țară, masonii moderni au fost nevoiți să cedeze, renunțând treptat la cele mai multe dintre principiile care, la începuturi, încântaseră elita gânditoare a întregii Europe.

Din cedare în cedare, masonii moderni au ajuns în cele din urmă să nu se mai deosebească de vechii masoni decât prin detalii de ritual. Deci nu mai exista nici un obstacol serios în calea fuzionării celor două Mari Loji engleze care, în 1813, au căzut de acord să formeze împreună *Marea Lojă Unită a Angliei*.

Începuturile francmasoneriei în Franța

Este posibil ca anumiți refugiați englezi să fi organizat lucrări masonice în Franța puțin după 1649, anul condamnării la moarte și al execuției lui Carol I Stuart. E de presupus că existau *masoni acceptați* printre englezii care frecventau curtea de la Saint-Germain sau printre ofițerii regimentelor irlandeze aflate în serviciul regelui Franței. E posibil să se fi reunit chiar în formele consacrate pentru „a ține lojă“ după obiceiul vremii, deși lipsesc, până azi, probele documentare.¹

Oricum, nu poate fi vorba de înființarea de loji permanente cu reuniuni periodice decât începând cu primul sfert al veacului al XVIII-lea. Nici nu se poate afirma ceva sigur despre lojile care vor fi fost constituite primele în mod regulat pe continent: „Prietenia și

Frăția“ din Dunkerque și „Perfecta uniune“ din Mons își revendică, în această privință, întâietatea, pretinzând fiecare că ar fi fost fondată pe baza unei patente emise de ducele de Montagu în 1721.

Din păcate, procesele-verbale ale Marii Loji a Angliei nu menționează nimic de felul acesta.

La Paris, primele reuniuni masonice datează din 1725. Un grup de englezi în frunte cu Charles Radcliffe, devenit lord Derwentwater după decapitarea fratelui său mai mare¹, cavalerul Maclean (cărui francezii îi spuneau Maskelyne) și Francis Heguerty, cadet în regimentul Dillon, pare să fi căpatat pe atunci obiceiul de-a se reuni în strada Boucheries, la birtul „Louis d'Argent“ ținut de un englez numit Hure. Însă această lojă nu se putuse constitui decât *motu proprio*, adică doar în virtutea drepturilor pe care fondatorii ei credeau că le dețin prin simplul fapt că erau deja inițiați. Loja nici măcar nu și-a propus să-și ia de la început un nume distinctiv, deși părea să se fi pus sub patronajul Sf. Thomas din Canterbury.

Alcătuia mai ales din refugiați iacobiți, această lojă nu a avut nici o legătură cu Marea Lojă a Londrei, care avea tendința să se afirme ca autoritate centrală. Unii masoni francezi au perceput aceasta ca pe o inferioritate și, în consecință, au fondat la 7 mai 1729 o nouă lojă, avându-l ca maestru pe André-François Lebreton. Aceasta a fost loja „Saint-Thomas au Louis d'Argent“ care se reunea în strada Boucheries, în localul cârciumarului Debure, „A la Ville de Tonnerre“. La 3 aprilie 1732, loja a obținut o carte de regularizare cu numărul 90 de la viconte de Montagu, marele maestru de atunci al Marii Loji a Angliei.

În 1735, această lojă a fost vizitată de către Désaguliers și de către ducele de Richmond, care au condus lucrările în mijlocul unei strălucite asistențe ce includea pe Montesquieu și pe contele de Waldegrave, ambasadorul Angliei.

Din această lojă s-a desprins, la 1 decembrie 1729, o altă lojă care, luând mai întâi numele fondatorului său, șlefuitorul de pietre

¹ Un adversar vehement al francmasoneriei, dl Gustave Bord, care s-a dedicat unor cercetări istorice minuțioase, pretinde că s-ar afla în posesia dovezilor, dar nu le-a dat încă publicității.

¹ James Radcliffe, executat la Londra, la 14 februarie 1716.

prețioase englez Coastown, zis Coustaud, a fost ulterior denumită „Loge des Arts Sainte-Marguerite“.

O a patra lojă a fost constituită în 1735 în strada Bussy, în casa cârciumarului Landelle. Ea a devenit „Loja lui d'Aumont“ după ce a fost inițiat acolo ducele cu acest nume.

Concepția engleză despre lucrarea masonică

Masonii englezi nu au simțit niciodată nevoia de a da lucrărilor lor un caracter pronunțat teoretic. A provoca discuții în sânul lojilor ar fi contravenit spiritului de fraternitate pe care francmasoneria avea importanta misiune de a-l propaga și a-l întreține. Britanicii au crezut întotdeauna că, în lojă, trebuia practicat ritualul și nimic mai mult. Astfel că, pe durata reuniunilor, ei se mulțumeau să aplice strict formele rituale, așa cum le fuseseră transmise. Cum aceasta era totuși o ocupație monotona, adesea plicticoasă și mereu extrem de aridă, masonii englezi compensau, de fiecare dată, printr-un chef considerat binemeritat. Când era vorba de ceremonii, se păstra perfect disciplina: fiecare se purta corect, solemn și demn, fără să-și îngăduie să schimbe vreun cuvânt cu cel de alături. Când se dădea semnalul trecerii de la ceremonii la gustări, rămași în continuare în templu, masonii reluau lucrările într-o cu totul altă formă, reuniți în jurul mesei, la banchet; atunci toate constrângerile dispăreau, între convivi se instaura cordialitatea cea mai sinceră și, cu paharul în mână, fraternizau cu entuziasm exagerat.

Necunoscând, de bună seamă, alt mod de a lucra, lojile pariziene se reuniau invariabil pe la cârciumari. Printre aceștia se găseau unii dornici să exploateze împrejurarea pentru a forța intrarea în masonerie și chiar pentru a câpăta dreptul de a conduce loja. Dar un venerabil de lojă care vindea mâncare și băutură își vedea, înainte de toate, de interesul său comercial. Sub conducerea sa, lucrările masonice erau în primejdie să-și piardă demnitatea caracteristică.

Au urmat, astfel, grave abuzuri. Anumite loji au dat prilej unor critici, din nefericire, justificate. Era admis oricine își putea plăti taxa de inițiere; ulterior, „lucrările de masticăție“ au devenit, pe față, partea esențială, instruirea masonică dobândind ca obiect predilect acel vocabular grotesc și nicidecum inițiativ, care persistă uneori și azi în agapele și banchetele Ordinului.

Egalitatea

Nu se întâmpla totuși să fie cineva primit în masonerie, chiar în lojile dubioase, doar de plăcerea unui ospăt. Ceea ce fascina realmente în masoneria vremii era *practicarea egalității*.

Se știa că, în loji, sub egida nivelei, cei mai mari seniori fraternizau fără rezervă cu așa-numiții oameni de rând. Loja era locul unde se realizase deci idealul unei vieți mai bune. Diferențele de castă se ștergeau, individul nemaifiind apreciat decât în calitatea sa de ființă umană, adică potrivit valorii sale reale, făcându-se abstracție de condiția dobândită prin naștere.

Francmasoneria a ajuns astfel să ofere un excelent teren ideilor revoluționare.

Regimul lui Ludovic al XV-lea n-avea cum să se înșele în această privință. El putea trece cu vederea faptul că niște străini se reuniau în împrejurări mai mult sau mai puțin misterioase. Dar, de îndată ce acestora li s-au alăturat personaje aparținând înaltei nobilimi franceze, regimul n-a mai rămas indiferent. Iar atunci când s-a văzut că și oameni din popor se asociau sub obrocul masoneriei cu oameni de condiție, autoritatea a perceput ca fiind deosebit de suspect misterul de care masonii se încapățâneau să se înconjoare.

Din acel moment lojile au fost supravegheate de poliție, care a avut ordin să ia față de ele o serie de măsuri în forță. Era însă prea târziu: masoneria se lansase. Interdicțiile oficiale, arestările brutale, amenzile aruncate pe capul cârciumarilor care-i primeau pe masoni, nu le-au făcut decât o zgomotoasă reclamă. Și, ca

răspuns, masonii și-au sporit precauțiile. Celor mai rebeli li s-a părut chiar excitant să înfrunte oarece pericol și să-și ia o mină de conspirator.

Primii mari maestri în Franța

Către sfârșitul anului 1736, membrii celor patru loji pariziene, reuniți în număr de vreo 60, au procedat pentru întâia oară la alegerea unui mare maestru. Scrutinul l-a desemnat pe Charles Radcliff, conte de Derwentwater, nobil englez care i-a succedat cavalerului Jacob Hector Maclean, scoțian de origine, care, de câțiva ani, asigură interimatul în funcția de mare maestru, probabil datorită faptului că era cel mai bătrân venerabil de lojă.¹

Pe când se pregătea să părăsească Franța², noul mare maestru a convocat pentru 24 iunie 1738 o adunare care să-i desemneze un succesor.

El a dat de înțeles că, de acum înainte, funcția de mare maestru va fi încredințată unui francez ales pe viață. Fiind informat asupra faptului, regele a amenințat cu Bastilia pe acela dintre supușii săi care va îndrăzni să accepte postul. Fiind ales, *Louis de Pardaillon de Gondrin, duce d'Antin*, mai cunoscut sub numele de *ducele d'Epemon*, nu s-a lăsat mai prejos și s-a proclamat „Mare Maestru general și perpetuu al masonilor din regatul Franței“.

¹ Printr-o eroare, istoricii i-au dat până în prezent numele de „Lord Harnouester“ ca și celui ales în 1736. Analele nobiliare britanice nu pomenesc acest personaj. Însă, documente păstrate în arhivele Marii Loji a Suediei arată că, în 1735, Maclean a semnat, la Paris, acte în calitate de Mare Maestru și că, în anul următor, mai precis la 27 octombrie 1736, succesorul său semna: Derwentwater. Faptele sunt confirmate și de o scriere apărută în 1744 la Frankfurt și Leipzig sub titlul *Der sich selbst vertheidigende Freimaurer*.

² Se presupune că Lordul Derwentwater a călătorit la Roma în suita pretendentului Charles Edward Stuart împreună cu care a debarcat în Scoția la 27 iunie 1745. Căzut prizonier după bătălia de la Culloden (27 aprilie 1746), atât de dezastruoasă pentru cauza Stuartilor, a fost decapitat la 8 decembrie 1746, împărtaşind astfel soarta fratelui său mai mare.

Și Ludovic al XV-lea n-a găsit cu cale să-l pedepsească pe acest mare nobil francez. În schimb, locotenentul de poliție Hérault a vrut să intre la o reuniune a francmasonilor pe care o prezida ducele d'Antin. Acesta s-a postat fără ezitare în fața șefului poliției și, cu spada în mână, i-a ordonat să se retragă. Incidentul a fost copios exploatat de propaganda masonică.

Acest energic mare maestru a decedat din nefericire la vârsta de 36 de ani, la 9 decembrie 1743. El a fost cu atât mai regretat cu cât succesorul său, *Louis de Bourbon-Condé, conte de Clermont*, print de sânge, nu i-a urmat exemplul.

Constituirea unei autorități masonice centrale

Adunarea care a încredințat funcția de mare maestru contelui de Clermont la 11 decembrie 1743 avea ambiția să supună toate lojile franceze unei autorități centrale legate de Marea Lojă a Angliei. Astfel a fost adoptată denumirea de Mare Lojă Engleză a Franței, fără să fi fost obținută vreo patentă de Mare Lojă provincială de la Londra. Se urmărea nu atât subordonarea față de puterea masonică recunoscută ca regulată, cât marcarea atașamentului la aceleași principii și adoptarea unui mod de lucru identic.

Două fapte sunt grăitoare în acest sens. Mai întâi s-au emis *Ordonanțe generale* care să servească drept regulă tuturor lojilor din regat. Acest prim cod de reglementări masonice franceze reproducea, adaptând circumstanțelor, principalele prevederi din *Constituțiile lui Anderson*.

Apoi, un articol special stipula că Marea Lojă nu recunoștea nici un grad în afara de ucenic, calfă și maestru, înțelegând astfel să respingă adăugirile apărute între timp.

Maestrii scoțieni

La 21 martie 1737, cavalerul *André-Michel Ramsay*, abilitat ca mare orator al Ordinului, a rostit, la ceremonia unei primiri în francmasonerie, un discurs cu imens răsunet.

În acest discurs, francmasoneria era pusă în legătură cu misterele Antichității și, mai direct, cu ordinele religioase și militare constituite cu ocazia cruciadelor. Bun patriot și cunoscător de istorie, Ramsay credea sincer că Scoția, țara sa de baștină, era vatra în care tradițiile masonice se păstrasera nealterate.

Cum acest discurs de lojă avea doar scopul de a-i instrui pe neofiți și pe masoni în general, teorii dintre cele mai neverosimile erau expuse cu toată buna-credință. Cert e că autorul nu propunea nici o inovație rituală și cu atât mai puțin crearea de grade suplimentare.

Ramsay a fost făcut însă responsabil de tot ce avea, pe viitor, să implice masoneria în nesfârșite complicații. În realitate, el n-a avut nici un amestec direct în toate acestea, niciodată nu și-a imaginat sistemul de grade care, mai târziu, i-a fost atribuit. Dar aceia care l-au conceput s-au inspirat vădit din ideile faimosului discurs din 1737.

Comparând masoneria cu ordinele călugărești, discursul lui Ramsay făcea corespondența între: ucenici și novici; calfe și juruiți (fr. *Profès* – n.tr.); maeștri și perfecti.

Textul a folosit mai târziu la obținerea, prin combinații, a unor sisteme masonice, la început în 6 grade, apoi în 7 sau 9, mai apoi în 25 și, în cele din urmă, în 33 de grade.

Totuși, într-o primă fază nu au apărut decât maeștrii „scoțieni” ale căror intenții erau cum nu se poate mai laudabile. Ei își propuneau să reformeze masoneria importată din Anglia, luând ca model masoneria din Scoția, pe care, creditând afirmațiile lui Ramsay, o considerau cea mai veche și mai bine organizată.

Acești reformatori nu par să fi constituit numai decât un al 4-lea grad. Dar, cum ei aveau pretenția să li se acorde anumite prerogative în loji, Marea Lojă Engleză a Franței a crezut de datoria sa să li se opună, prin textul articolului 20 din *Ordonanțele generale* emise la 11 decembrie 1743:

„Aflând de curând că unii frați se prezintă cu titlul de *maestri scoțieni* și că revendică, în anumite loji, drepturi și privilegii despre care nu există nici o urmă în arhivele și cutumele tuturor lojilor

existente în lume, Marea Lojă, vrând să mențină unitatea și armonia care trebuie să domnească între toți francmasonii, a hotărât că toți acești maeștri scoțieni, nefiind demnitari ai Marii Loji ori ai vreunei alte loji, trebuie să fie considerați de către frați egalii altor ucenici sau calfe al căror veșmânt vor fi în drept să-l poarte fără nici un alt semn distinctiv.”

Perioada critică

Maeștrii scoțieni își propuneau să îndrepte abateri a căror adevărată cauză era recrutarea defectuoasă din anumite loji. Fuseseră admise prea lesne firi ușurate sau rudimentare, incapabile să înțeleagă masoneria și să se ridice la înălțimea idealurilor ei. Masonii care se considerau mai șlefuiți simțiseră, pe bună dreptate, nevoia de a se distinge și de a se reuni aparte. Punându-se de acord suficient de mulți, au decis să preia conducerea lojilor pentru a-și realiza proiectele de reformă.

Această conspirație n-a fost pe placul venerabililor parizieni reuniți în Marea Lojă. Deci prima lor grijă a fost să se proclame „veșnici și inamovibili, de teamă că administrarea întregului Ordin, încredințată Marii Loji a Parisului, să nu devină prea nesigură și prea șovăitoare prin schimbarea prea frecventă a conducerii.” Constituită sub auspicii atât de nefavorabile, puterea centrală a masoneriei franceze nu avea cum să nu sufere de lipsă de autoritate. Împotriva ei s-a ridicat organizația în curs de constituire a maeștrilor scoțieni. Ei au opus masoneriei zise „engleze”, preconizate de către Marea Lojă ca singura autentică și regulată, o altă masonerie, botezată „scoțiană”, pretins mult mai veche, mai aleasă și mai respectabilă.

În realitate, era vorba despre o concepție pur franceză, al cărei model l-am căuta zadarnic în Scoția. Însă Ramsay atribuisese masoneriei din țara sa de naștere un farmec atât de irezistibil, încât toți masonii francezi au primit bucuros să vadă, în cețurile nordului

Marii Britanii, o patrie pentru utopiile lor plâsmuite din oroare față de tot ce puteau vedea în imediata lor apropiere.

Imaginația odată pornită pe această cale, s-au găsit fanteziști cărora nici nu le mai păsa că afirmațiile lor înșelătoare se sprijineau pe documente ridicol antedatate, dacă nu falsificate pe de-a-ntregul. În absența oricărei autorități normative recunoscute, fiecare a vrut până la urmă să se amestece, de capul lui, în reformarea sau perfecționarea masoneriei. Atunci au apărut din toate părțile organizații dintre cele mai pestrițe care se intitulau: Loji-Mamă, Capitule, Areopaguri, Consistorii și Consilii de tot felul. Masonii ajunseseră să nu se mai adune decât pentru a mai născoci încă un sistem de grade înalte. Și, întotdeauna, cel mai nou apărut dintre sisteme voia, bineînțeles, să treacă drept cel mai vechi și mai ilustru dintre toate. Așa s-au perpetuat legende mincinoase și au fost inventate grade doar pentru a flata cât mai mult vanitatea celor ce le vâna.

Masoneria inițiatică

Exuberanța inovațiilor din masoneria franceză a veacului al XVIII-lea nu s-a manifestat doar prin astfel de exagerări ridicole.

E adevărat că, redusă la ariditatea forme sale englezești, masoneria nu se putea împăca nicicum cu spiritul latin. Cuvântul „inițiere” implică pentru francezi și altceva decât simpla dezvăluire a „secretelor” care permit francmasonilor să se recunoască între ei. El evocă un trecut prestigios și solicită masonului modern să realizeze idealul inițiatului din Antichitate.

De pildă, abatele Terrasson, academician care se remarcase în studiul Antichității, publicase în 1728 un roman filosofic intitulat *Séthos*, care a cunoscut numeroase ediții. Această povestire, inspirată din *Aventurile lui Telemah* de Fénelon, avea ca erou un prinț egiptean a cărui educație se desăvârșea în Marea Piramidă. Acolo, în sanctuare secrete utilizate în acest scop, toți cei care aspirau la suprema înțelepciune trebuiau, după spusele autorului, să îndure probele cele mai înfricoșătoare.

Comparând această punere în scenă dramatică – de altfel perfect imaginară – cu ceremonialul de admitere în francmasonerie, s-a ajuns la concluzia că aceasta nu e decât o palidă rămășiță a misterelor din Antichitate. În consecință, unii reformatori s-au preocupat să apropie ritualul masonic de tradiția inițiatică. Scopul era să se formeze inițiați autentici, adică oameni superiori, gânditori independenți, eliberați de prejudecățile majorității, înțelepți instruiți în cele ce nu erau la îndemâna oricui.

Sub presiunea acestor preocupări, ritualul francez al primelor trei grade a fost treptat transformat într-o veritabilă capodoperă esoterică. Pentru cine știe a-l pătrunde, el reprezintă învățătura de-a cuceri efectiv Lumina. Nici un detaliu al ceremonialului nu este întâmplător; totul se leagă într-un ansamblu logic coordonat, fiecare dintre părți rămânând aptă să suscite interpretări tot mai profunde, spre deosebire de ritualurile gradelor zise superioare, care scot adeseori la iveală ignoranța lamentabilă a autorilor lor în domeniul simbolurilor.

Totuși, oricât de inoportune, aceste grade aveau o utilitate practică. Acordând plebei titluri pompoase de cavaleri și prinți, masoneria realiza, în felul ei, egalitatea condițiilor sociale într-o epocă în care atitudinea condescendentă a nobilimii oferise celorlalți șansa de-a se ridica, cel puțin în cadrul lojilor, la nivelul ei.

Locțiitorii marelui maestru

Dacă ar fi vrut să-și ia în serios atribuțiile de mare maestru, contele de Clermont ar fi putut să înlăture în bună parte dezordinea care avea să compromită unitatea masoneriei franceze. De alegerea acestui prinț de sânge, confirmată cu grăbire de lojile locale, se legaseră mari speranțe. S-a văzut curând însă că marele maestru ales era doar un curtean și nu un adevărat mason.

Știind că masoneria era rău văzută în cercurile înalte, contele de Clermont s-a ferit s-o susțină cu vorba și cu fapta. Departe de a se folosi de trecerea pe care o avea pentru a o apăra de șicanele tot mai numeroase ale poliției, el n-a făcut decât să se eschiveze, încă

de la început, de la obligațiile misiunii pe care o acceptase.¹ Inspirându-se din organizarea militară, căci, deși lipsit de talent, avea trupe sub comanda sa, a avut grijă să delege atribuțiile sale de mare maestru unui locotenent.

Primul locțiitor a fost un bancher numit Baure care, mai timorat decât contele însuși, s-a abținut complet să facă uz de atribuțiile de mare maestru. Și, cum nici măcar nu îndrăznea să convoace Marea Lojă, i s-a dat de înțeles contelui de Clermont că trebuie să își aleagă un mandatar mai activ. În acest context, un profesor de dans, Lacorne, intrigant bănuț de rușinoase complicități, a obținut să fie numit *locțiitor particular al marelui maestru*, titlu care i-a pus la picioră întreaga administrație a masoneriei.

Această alegere, considerată scandalosă în epocă, a ridicat proteste vehemente. S-a produs o sciziune în sânul Marii Loji, iar majoritatea a refuzat să se întrunească sub președinția lui Lacorne. Anarhia a fost totală, fără ca de Clermont să fi încercat să salveze situația.

Confuzia ajungând la culme în 1762, contelui i s-au făcut cele mai serioase imputări. El s-a hotărât atunci să-l revoce pe Lacorne și să-l numească pe Chaillon de Jonville ca *locțiitor general*. S-a ajuns astfel la un armistițiu care a apropiat o clipă facțiunile rivale. Dar armonia n-avea nici o șansă: disensiunile creșteau și se adânceau. S-a ajuns la injurii și chiar la bătaii. La 4 februarie 1767, când Marea Lojă s-a reunit la celebrarea Ordinului, s-a produs o încăierare care a degenerat într-o bătaie în toată regula. Informat de ceea ce se întâmplă, șeful poliției, domnul de Sartines, a ordonat Marii Loji să-și suspende întrunirile.

Autonomia nelimitată a lojilor

În absența oricărei autorități normative, masoneria franceză a continuat să-și demonstreze potențialul în bine, dar și în rău. De

¹ Contele de Clermont nu a îndrăznit să poarte titlul de Mare Maestru până în 1747, când regele, desigur în derădere, a catadicsit să-i îngăduie această onoare.

altfel, Marea Lojă exercitase totdeauna doar un simulacru de autoritate. În 1755, ea renunțase să se mai numească „engleză“, rămânând doar „Marea Lojă a Franței“.

Schimbarea denumirii a avut loc în același timp cu revizuirea statutelor. Textul adoptat stipula în articolul 23 că numai venerabilii și măștrii scoțieni aveau dreptul, în lojă, să aibă capul acoperit. Mai mult, aceștia din urmă primeau misiunea de-a inspecta lucrările în loji și, la nevoie, de-a restabili ordinea (art. 42).

Era o schimbare totală de atitudine față de „scoțieni“. Respinse în 1743, iată că pretențiile lor erau acceptate, doisprezece ani mai târziu, ca legitime și dobândeau o recunoaștere oficială. Prestigiul lor crescuse, în timp ce al marelui maestru scădea. Erau considerați singurii capabili de acum înainte să oprească abuzurile pe care le denunțaseră neobosit.

N-au putut, din nefericire, decât să vegheze la respectarea mai riguroasă a formelor rituale, dar fără a reuși să determine toate lojile să fie mai selective în recrutări. În rest, a funcționat o înțelegere tacită cu venerabilii, cărora li se garanta că nu vor putea fi înlocuiți. Or, tocmai aceasta era la originea celor mai murdare scandaluri.

E de subliniat că, pe durata suspendării forțate a lucrărilor Marii Loji, câțiva frați mai curajoși nu s-au dat în lături să îi folosească denumirea și să acționeze în numele ei. Numai așa a fost posibil ca, la începutul anului 1768, Marea Lojă a Angliei să aibă surpriza de a primi propunerea să intre în corespondență regulată cu Marea Lojă a Franței. Pentru că a neglijat să se informeze cu exactitate, Londra a crezut că propunerea putea fi acceptată și nu a bănuț cătuși de puțin subterfugiul.

În realitate, începând din 1767, nu se mai păstra între lojile franceze nici o legătură administrativă, oricât de slabă, nici măcar un simulacru de coeziune. Cele mai multe loji nu doreau decât afirmare individuală. Fiecare practica ritul pe care crezuse că trebuie să-l adopte și, dacă multe ateliere și-au zis „scoțiene“, o făceau numai pentru că, sub această acoperire, își găsea loc orice

născocire. Denumirea a ajuns să consacre astfel independența lojilor care se delimitau de regulile și de tradițiile masoneriei zise „engleze“.

Marele Orient al Franței

La moartea contelui de Clermont, survenită la 16 iunie 1771, a fost convocată Marea Lojă, aflată până atunci în adormire, pentru a proceda la alegerea unui nou Mare Maestru. Altețea sa serenă-simă *Louis Philippe-Joseph d'Orléans, duce de Chartres*, care și-a luat mai târziu numele de *Philippe-Egalité*, a obținut majoritatea sufragiilor.

Ca și predecesorul său, acest personaj princiar n-a fost niciodată decât un jalnic mason care avea să meargă, în 1793, până la dezicerea sa formală de francmasonerie.¹ Se pare că nici nu avea prea mare credit de vreme ce, o dată cu alegerea marelui maestru, al cărui rol era mai mult onorific, a fost numit un *administrator general* însărcinat să conducă de fapt întreaga masonerie franceză. Această funcție, numai aparent secundară, a fost încredințată *ducelui de Luxemburg*, pe atunci în vârstă de 33 de ani. Nici o alegere nu putea fi mai inspirată. Plin de zel și înflăcărare, administratorul general a înțeles că lui îi revenea să adune în același mănunchi toate ramurile masoneriei franceze. Cum anarhia ajunsese la paroxism, se simțea nevoia unei autorități centrale coordonatoare. Hotărât să constituie această autoritate, ducele de Luxemburg și-a propus să facă, mai întâi, reforme în interiorul Marii Loji; dar s-a convins repede că nu avea ce aștepta la acest nivel. Venerabili inamovibili își tratau lojile drept fiefuri și nu admiteau ca drepturile să le fie știrbite.

În această situație, administratorul general s-a înconjurat de cei mai competenți masoni și, de comun acord cu ei, a elaborat un plan complet de reorganizare; apoi, când totul a fost gata, a luat o

inițiativă fără precedent, invitând lojile să trimită la Paris reprezentanți care să delibereze asupra proiectului de reformă și să ia măsuri de interes comun.

Ca urmare a acestei convocări, adunarea care s-a reunit la Paris la începutul lui martie 1773 și-a luat titlul de *Mare Lojă Națională*. Ea se considera investită cu depline puteri pentru a organiza în Franța o conducere masonică bazată pe regimul reprezentativ, legea masonică trebuind să fie pe viitor expresia voinței generale. S-a hotărât deci ca fiecare lojă să fie reprezentată în chip permanent pe lângă noua autoritate centrală denumită *Marele Orient al Franței*. Mai mult, se stipula că ofițerii lojilor nu vor fi aleși pe mai mult de un an, ceea ce pune capăt privilegiului conducătorului de lojă, numit de aici încolo *venerabil maestru* sau, mai simplu, *venerabil*.

Admițând diversitatea riturilor, Marele Orient nu și-a propus totuși să le uniformizeze. El s-a mărginit să facă o centralizare în esență administrativă care, reunind lojile într-o federație, le permitea să-și păstreze legăturile cu numeroase corpuri masonice înființate anterior. Autoritatea centrală a primit totuși misiunea de a verifica atribuțiile tuturor acestor grupări, pentru a stabili cu claritate drepturile fiecăruia.

Toți masonii care, în urma acestei verificări generale, au fost recunoscuți ca regulari au primit, cu începere din 1777, un dublu cuvânt de recunoaștere (parolă – n.tr.) care se reînnoia o dată la șase luni. Această măsură de simplificare a rămas specifică masoneriei franceze; utilizarea parolelor semestriale nu s-a răspândit în străinătate, unde testarea calității de mason continua să se facă, după tradiție, prin numeroase întrebări și răspunsuri.

Marea Lojă de Clermont

Reformele ducelui de Luxemburg au lezat numeroase orgolii și interese. Marele Orient înlocuise Marea Lojă printr-un soi de lovitură de forță a cărei legitimitate putea fi contestată. Nemulțumiții s-au prevalat de drepturi pretins imprescriptibile pentru a refuza să

¹ V. în Daruty, *Recherches sur le Rite Ecossais*, p. 134, scrisoarea prin care a renunțat la atribuțiile sale.

adere la noua organizare. Au apărut astfel în Franța două autorități masonice rivale, trăind alături fără să se înțeleagă. Deși se denunțau reciproc ca iregulare, ambele aveau în același timp în frunte pe ducele de Chartres, în calitate sa de „mare maestru al tuturor lojilor regulate din Franța”. Adversarii Marelui Orient au format ceea ce s-a numit în epocă *Marea Lojă de Clermont*, dar care se desemna pe sine ca *Anticul și Unicul Mare Orient al Franței*.

Francmasoneria înainte de Revoluție

Între 1773 și 1789, masoneria ia o mare amploare. Devenise o modă. Era de bonton să fii francmason. Misterele masonice incitau curiozitatea generală până-ntr-atât încât se credea că sunt cheia tuturor enigmelor. Noile idei câștigau teren susținând formele masonice. Astfel, masoneria a ajuns să servească propagandelor celor mai diverse. Inițierile oculte adăugau sare și piper abstracțiilor filosofice celor mai aride; ele rezolvau chiar probleme științifice, dar, mai ales, transmiteau o învățătură secretă, fiind cu atât mai de temut când venea vorba de politică.

Influența pe care lojile au avut-o asupra politicii este descrisă de Louis Blanc astfel:

„Cititorul trebuie familiarizat cu atmosfera galeriilor săpate pe sub tronuri și altare de revoluționari, altminteri oameni profunzi și activi asemenea enciclopediștilor.”¹

Autorul arată cum a fost pregătită căderea vechiului regim de către loji, fără ca totuși acestea să fi complotat în vreun fel. Masonii vremii nu erau nici conspiratori, nici fanatici care să se irosească în declarații zadarnice împotriva abuzurilor de care nu erau singurii nemulțumiți. Erau pur și simplu oameni sinceri, bucușii să pună în practică, în loji, ideile de *Libertate*, *Egalitate* și *Fraternitate*. Dar, prin practicile sale, francmasoneria continua să aibă imaginea unei societăți întemeiate pe principii contrare lumii profane:

¹ V. în *Histoire de la Révolution française*, cap. „Les Revolutionnaires Mystiques”.

„În lojile masonice era interzis să faci caz de ereditate și privilegiile nașterii alese erau anulate... În *camera de chibzuință*, profanul putea să citească această inscripție: «Dacă pui preț pe diferențele dintre oameni, ieși: aici nu sunt tolerate!» Din discursul oratorului lojii, candidatul afla că scopul francmasoneriei este ștergerea diferențelor de culoare, de rang, de patrie; distrugerea fanatismului; eliminarea urii dintre popoare. Toate acestea erau exprimate prin alegoria unui templu imaterial ridicat întru gloria Marelui Arhitect al Universului de către înțelepți din toată lumea, templu mareț ale cărui coloane, simboluri ale forței și înțelepciunii, aveau capitellurile încununate cu fructele prieteniei.

Astfel, prin însăși rațiunea sa de-a exista, francmasoneria tindea să discrediteze instituțiile și ideile lumii exterioare care o îngloba și pe ea. Este adevărat că textele masonice implicau supunerea în fața legii, respectarea formelor și obiceiurilor admise de societatea timpului, precum și a suveranilor. Și e la fel de adevărat că, reuniți în jurul mesei de banchet, masonii închinau în cinstea regelui, în statele monarhice, și a judecătorului suprem, în republici. Atitudini ca acestea, dictate de prudența unei asociații amenințate de atâtea regimuri perfide, nu erau de ajuns pentru a inhiba spiritul revoluționar, deși în general pacifist, inherent masoneriei. Membrii ei rămâneau în continuare în societatea profană, bogați sau săraci, nobili sau plebei; dar în interiorul lojilor, în templul dedicat unei vieți superioare, bogați, săraci, nobili, plebei trebuiau să se recunoască egali și să se numească între ei frați. Era o denunțare indirectă, însă reală și continuă a inechităților, a vicisitudinilor ordinii sociale; era o propagandă în acțiune, o predică însuflețită.”¹

Claude de Saint-Martin

Pe la 1750, *Martinez Pasqualis*, un cabalist originar din Portugalia, a creat Ritul Aleșilor Cohen (ebr. preoți– n.tr.), care a avut loji la Bordeaux, Toulouse, Lyon și Paris. În interiorul acestor loji

¹ Louis Blanc, *op. cit.*

aveau loc practici de magie albă. Adepții pretindeau că aprofundează știința despre suflete și dobândesc capacități ieșite din comun.

Cel mai celebru dintre ei a fost *Louis-Claude de Saint-Martin*, zis *Filosoful necunoscut*, care a devenit, la sfârșitul veacului al XVIII-lea, șeful școlii mistice franceze. Scrierile sale au avut un imens ecou, mai cu seamă prima, intitulată *Erorile și Adevărul* sau *Oamenii rechemați la Principiul Universal al Științei*. Influența acestui gânditor rafinat a fost considerabilă. Lui i se datorează de-*viza Libertate, Egalitate, Fraternitate*, după cum arată Louis Blanc în *Istoria Revoluției*, la capitolul „Revoluționari Mistici”.¹

Mesmer

Din 1778, un medic austriac a atras atenția savanților francezi asupra unui agent terapeutic pe care credea a-l fi descoperit în ceea ce el numea „magnetismul animal”. Respins mai întâi cu neîncredere, el a reușit totuși să-l convingă pe d’Eslon, medicul contelui d’Artois. Teoriile sale magnetice au fost făcute publice și susținute prin terapii neobișnuite. D’Eslon și Mesmer, cel care îl inițiasc, erau masoni și, pentru a nu-și transmite secretele decât unor aleși care să nu le folosească în scopuri rele, au creat o masonerie *ad hoc*, practicând ritul *Armoniei Universale*.

Cagliostro

Nici un om n-a avut darul să-și încante atât de mult contemporanii ca *Joseph Balsamo*, mai cunoscut sub numele de *conte de Cagliostro*. După ce și-a atras admirația unanimă în marile orașe europene, acest ilustru sicilian a venit să uimească Parisul în 1785. Acolo a fost primit imediat de loja „Philalèthes”, mereu în căutare de mistere și de revelații supranaturale. Cagliostro se prezenta ca

fiind mare inițiat, cunoscător al arcanelor supreme ale sanctualelor Antichității de la Teba și Memphis. În această calitate, înființase deja, la Lyon, loja „Întelegciunea triumfătoare”.

La Paris, el și-a perfecționat ritul pentru a crea o masonerie mixtă (cu admiterea femeilor – n.tr.), pretins egipteană, căreia i-a fost șef ca Mare Copt. În ritul său, sugestia și hipnoza aveau o pondere însemnată și stăteau la baza unor practici divinatorii care astăzi și-au pierdut însă aura de mister.

Masoneria de adopțiune

Pe la 1730, masonii francezi au avut ideea să permită accesul femeii la lucrările lojilor.

Între 1740–1750, au fost create diverse asociații cu acest scop, sub denumiri ca „Felicitarile”, „Ordinul Cavalerilor și Cavalerelor (*sic!*) Ancorei”, „Ordinul Cavalerilor și Nimfelor Rosei”, „Ordinul Doamnelor Scoțiene ale Spitalului Muntelui Tabor”, „Ordinul Perseverenței” etc.

Toate aceste creațiuni nu aveau decât legături foarte vagi cu masoneria, care nu a luat sub patronajul său oficial *masoneria doamnelor* decât în 1774. După această dată, au fost înființate numeroase *loji de adopțiune*, printre care se număra loja „Candoea” la ale cărei strălucitoare petreceri participa cea mai aleasă nobilime (ducesa de Chartres, ducesa de Bourbon, prințesa de Lamballe etc.).

Inițierea lui Voltaire

„Loja celor Nouă Surori” a fost, în 1778, gazda ceremoniei de inițiere a lui Voltaire, prezentat de Franklin și de Court de Gebelin. A fost un triumf pentru masonerie. Întrunirea a fost prezidată de Lalande care se înconjurase de masonii cei mai distinși ai vremii. Printre cei ale căror nume au rămas celebre pot fi citați

¹ Louis Blanc, *op. cit.*

Helvetius, Bailly, Mirabeau, Garat, Brissot, Camille Desmoulins și Condorcet, apoi Chamfort, Danton, Don Gerle, Rabaut-Saint-Etienne, Pétion și Pingré, din ordinul Sf. Augustin, membru al Academiei de Științe.

Biserica și francmasoneria

Masoneria franceză a veacului al XVIII-lea n-a fost deloc ostilă catolicismului. Ea nu pune în discuție nici o dogmă, lăsa fiecăruia dreptul de a-și alege credința și nu pretindea decât respect pentru tot ceea ce, sub orice formă, avea legătură cu Biserica. Orice preot era pentru masoni un inițiat și, după ideile epocii, primirea harului preoției corespundea inițierii supreme. În consecință, membrii clerului, parohi și monahi, erau mai lesne admiși în loji. Li se confereau dintr-o dată cele mai înalte grade, fără a mai fi supuși probelor tradiționale și aceasta, de cele mai multe ori, în mod gratuit, la simpla prezentare a candidaților, ancheta prealabilă fiind considerată inutilă. Mulți oameni ai bisericii ajunseseră să cumuleze demnități religioase și francmasonice fără să li se pară ceva nefiresc.

Totuși, în două rânduri, papalitatea îi excomunicase pe francmasoni. „Zvonul public” îl avertizase pe papa Clement al XII-lea despre existența anumitor asociații de *liberi muratori* sau de *francmasoni*. I se raportase sanctității sale că „în aceste asociații, bărbați de toate credințele și de toate sectele, atenți să păstreze aparența unei firești bune-cuviințe, se legau între ei printr-un jurământ pe cât de exclusiv, pe atât de secret. Supunându-se unor legi și unor statute făcute de ei înșiși, jurau, printre altele, pe Biblie ca, sub amenințarea celor mai severe pedepse, să păstreze tăcere absolută asupra practicilor secrete ale societății lor.”

Suveranul pontif, încercat de cea mai vie neliniște și făcând apel la înțelepciunea mai multor cardinali, i-a reunit de urgență la Roma la 25 iunie 1737. N-au uitat să-l convoace, cu această ocazie, și pe inchișitorul de la Sfântul Oficiu din Florența, care a contribuit

din plin, fără îndoială, la redactarea bulei *In eminenti Apostolatus Specula* din 28 aprilie 1738.

Clement al XII-lea pleacă de la ipoteza că, dacă asociațiile masonice „n-ar face rău, ele n-ar trebui să aibă această repulsie față de lumină”. Papa revine apoi cu gândul asupra „relelor celor mari care rezultă de obicei din acest fel de societăți sau adunări, nu numai pentru liniștea statelor, dar și pentru mântuirea sufletelor.” Apoi, mai spune papa, „socotind că astfel de societăți se află în contradicție, fie cu rânduiala civilă, fie cu aceea bisericească și, povățuit fiind de cuvântul Domnului, să vegheze zi și noapte ca un fidel și prevenitor servitor al creaturilor lui Dumnezeu, pentru a-i împiedica pe acești oameni să năvălească în casa Domnului precum tâlharii și să răvășească via precum vulpile, să pervertească inimile simple și, luând partea răului, să străpungă cu săgețile lui inimile pure; pentru a închide calea deja larg deschisă nedreptăților ce s-ar fi comis fără pedeapsă și din alte motive drepte și întemeiate cunoscute numai de către noi, la sfatul mai multora dintre venerabilii noștri frați, cardinalii Sfintei Biserici Romane și cu deplina noastră autoritate apostolică, am hotărât să condamnăm și să combatem acele zise societăți, adunări, reuniuni, asociații, grupuri sau grupulețe cunoscute ca *liberi muratori* sau *francmasoni* și oricum s-ar mai putea denumi ele, așa precum le condamnăm și le combatem prin prezenta hotărâre care va rămâne valabilă în vecii vecilor.”

Prin urmare, papa a interzis credincioșilor orice fel de relații cu francmasoneria sub pedeapsa excomunicării, ceea ce însemna că „nimeni, cu excepția celor aflați în pragul morții, nu putea fi dezlegat de un astfel de păcat de altcineva decât de papă în persoană”. În final, se recomandă clerului „să-și folosească autoritatea împotriva masonilor, considerați ca fiind foarte suspecti de erezie. Trebuie pedepsiți așa cum merită și, dacă este cazul, să se recurgă neîntârziat la intervenția brațului secular”.

Această bulă avea să rămână fără efect în Franța, căci magistrații Parlamentului din Paris au refuzat s-o înregistreze. Prin urmare, ea nu a fost niciodată promulgată în statele regelui Franței, ca de altfel nici bula *Providas* din 1751 a papei Benedict al XIV-lea.

Masonii francezi au putut crede astfel că interdicțiile pontificale nu îi priveau.

Suspendarea lucrărilor masonice

În iureșul Revoluției Franceze, aproape toate lojile și-au întrerupt lucrările. Se credea că idealul francmasoneriei avea să se realizeze de-acum efectiv în societatea profană și mulți adepți credeau, asemeni lui Philippe-Egalité, că „nu trebuie să existe nici un mister și nici o adunare secretă într-o republică, mai ales la începuturile formării sale”.¹ Trecuse vremea, de altfel, pentru studii detașate. Lupta care încingea spiritele zădărnicea căutarea calmă și dezinteresată a Adevărului. În condițiile de atunci, cluburile politice zgomotoase și pătimașe răspundeau cu mult mai bine nevoilor oamenilor de acțiune decât lojile, rezervate meditației filosofice și toleranței umanitare. Cu foarte rare excepții, toate atelierele masonice și-au încetat activitatea începând din 1793. Teroarea iacobină a determinat Marele Orient al Franței să intre în adormire în același timp cu toate corpurile masonice rivale care, în diverse moduri, pretindeau că guvernează asupra lojilor.

În decembrie 1795, Roettier de Montaleau, un mason curajos și plin de zel, a scos din adormire lojile Marelui Orient; optsprezece au răspuns la chemarea sa. Exemplul a fost urmat de câteva ateliere ale vechii Mari Loji de Clermont care, prea slăbite pentru a forma imediat o putere masonică autonomă, au acceptat, în 1799, fuziunea cu Marele Orient devenit astfel, pentru o vreme, unica putere administrativă a masoneriei franceze.

Ritul Scoțian

Unitatea a fost ruptă după 1801, când Claude-Antoine Thory a reușit să reorganizeze mai vechiul Rit Scoțian Filosofic ce presupunea

¹ Scrisoare adresată de Marele Maestru către Secretarul Marelui Orient la 5 ian. 1793 (v. Daruty, *op. cit.*, p. 134).

10 grade (1. Ucenic; 2. Calfă; 3. Maestru; 4. Maestru Perfect; 5. Cavaler Ales Filosof; 6. Mare Scoțian; 7. Cavaler al Soarelui; 8. Cavaler al Inelului de Lumină; 9. Cavaler al Vulturului alb și negru; 10. Mare Inspector Comandor). Acest rit, care se adresa în special spiritelor pasionate de alchimie și de misticism, s-a menținut până în 1826 și a avut un rol important, 75 de loji lucrând sub auspiciile sale. Însă un alt rit scoțian era destinat să-i ia locul.

La 22 septembrie 1804, *de Grasse-Tilly* a reușit să constituie un Suprem Consiliu pentru Franța, al Suveranilor Mari Inspectori Generali de grad 33 și ultim al Ritului Scoțian Antic Acceptat. Era o noutate importată de la Charleston (SUA), unde 8 grade suplimentare fuseseră adăugate celor 25 ale mai vechiului Rit de Perfecție, răspândit în America în baza unei patente emise la 27 august 1761 în favoarea lui Stephen Morin de către Consiliul Împăraților Orientului și Occidentului.

Pentru a-și acredita inovația, autorii ei nu au ezitat să o atribuie lui Frederic al II-lea (cel Mare), regele Prusiei, căruia Charles-Eduard Stuart îi transferase odinioară conducerea supremă a masoneriei scoțiene. Pe această temă s-a spus că, la 1 mai 1786, monarhul prusac și-ar fi pus semnătura pe „Marile Constituții” care ridicau la 33 numărul gradelor noului rit „scoțian”.

Masonii germani au demonstrat cu prisosință caracterul apocrif al acestui document, al cărui original n-a putut fi niciodată văzut. Inițiat la Brunswick la 15 august 1738 înainte de urcarea pe tron, Frederic cel Mare nu s-a mai preocupat de masonerie începând din 1744. El n-a avut niciodată mai mult decât primele 3 grade și se știe astăzi că el respingea gradele superioare ca pe o complicație. Dar, în 1804, acestea fiind ignorate, noua ierarhie de grade a fost lesne acceptată. Iată ce cuprinde:

1. Ucenic
2. Calfă
3. Maestru
4. Maestru Secret
5. Maestru Perfect
6. Secretar Intim

7. Magistrat și Judecător
8. Intendent al Clădirilor
9. Maestru Ales din 9
10. Maestru Ales din 15
11. Sublim Cavaler Ales (Conducător al celor 12 Triburi)
12. Mare Maestru Arhitect
13. *Royal Arch*
14. Mare Ales, Perfect și Sublim Mason (odinioară: Maestru Perfect, zis și de Perfecție, sau Mare Scoțian al Cripiei Sacre a lui Iacob al VI-lea)
15. Cavaler al Orientului sau al Spadei
16. Prinț al Ierusalimului
17. Cavaler al Orientului și al Occidentului
18. Rosa-Cruce
19. Mare Preot sau Sublim Scoțian al Ierusalimului Ceresc
20. Venerabil Mare Maestru al tuturor Lojilor Regulare (odinioară Mare Patriarh Noahit)
21. Noahit (sau Cavaler Prusac, odinioară Mare Maestru al Cheii Masoneriei)
22. Cavaler al Securii Regale (Prinț al Libanului)
23. Mai Marele Tabernacolului – grad nou
24. Prinț al Tabernacolului – grad nou
25. Cavaler al Șarpelui de Aramă – grad nou
26. Scoțian Trinitar (Prinț al Îndurării) – grad nou
27. Mare Comandor al Templului – grad nou
28. Cavaler al Soarelui (odinioară gradul 23 – Suveran Prinț Adept)
29. Mare Scoțian al Sfântului Andrei – grad nou
30. Cavaler Kadosh (odinioară gradul 24 – Ilustru Cavaler Comandor al Vulturului Alb și Negru)
31. Mare Inspector Inchizitor Comandor – grad nou
32. Sublim Prinț al Secretului Regal (odinioară gradul 25)
33. Suveran Mare Inspector General – grad nou.

Cum, la vremea aceea, Marele Orient practica, sub numele de „ritul francez“, un sistem de 7 grade, cu ultimul dintre ele, cel de Rosa-Cruce, corespunzător gradului 18 al ritului scoțian, fondatorii Supremului Consiliu s-ar fi putut mulțumi să colaționeze doar gradele pe care le denuceau „filosofice“ (de la 19 la 30) și „administrative“ (31, 32 și 33). Rezervându-și rolul de stat major, scoțianismul se putea consacra astfel îndrumării spirituale și teoretice, lăsând Marelui Orient administrarea și conducerea practică a masoneriei.

A fost semnat chiar un acord în acest scop la 5 decembrie 1804, dar prevederile sale nu s-au aplicat. Ca urmare a instituirii în Marele Orient a unui Directorat al Riturilor la 21 iulie 1805, acordul a fost anulat¹. Au urmat numeroase tentative de fuzionare a riturilor cu scopul de a unifica masoneria franceză. Dar separația între masonii „scoțieni“ și cei „francezi“ avea să se mențină, fiecare pretinzând că practică tradițiile masonice cele mai pure.

Organizarea definitivă a Ritului Scoțian Antic Acceptat datează din 1821, când Supremul Consiliu a început să constituie atât loji simbolice (pentru primele 3 grade), cât și ateliere pentru grade superioare.

„Masoneria imperială“

După Revoluția Franceză, masoneria a fost supusă unei stricte supravegheri polițienești. Pentru a fi tolerați, masonii afixaseră, în diferitele regate ale vremii, atașament pentru persoana suveranului.

În Franța, Primul Consul fusese pe punctul de-a suprima societatea francmasonilor. Intervențiile fraților Masséna, Kellerman și Cambacérès l-au determinat, în cele din urmă, să menajeze o asociație care nu era de temut atâta timp cât nu era obligată să se

¹ Devenit în 1814 Suprem Consiliu al Riturilor, iar apoi Mare Colegiu al Riturilor, se intitulează astăzi Suprem Consiliu al Marilor Inspectori Generali de grad 33 și ultim de Rit Scoțian Antic și Acceptat pentru Franța și toate posesiunile franceze.

ascundă. Devenit împărat, Bonaparte a considerat că e mult mai diplomatic să-și autorizeze propriul frate, Joseph, să ia conducerea supremă a Ordinului, acceptând funcția de mare maestru care îi fusese oferită. Chiar și așa, Cambacérès și Murat urmau să-i fie adjuncți, în scopul unei stricte supravegheri în folosul regimului.

Ca urmare, masoneria a devenit aproape o instituție a statului. Invadată de o mulțime de demnitari ai regimului, ea a trebuit să se abțină de la tot ce ar fi putut contribui la emanciparea spiritelor. Nu-i era îngăduit să existe decât dacă afișa, în orice împrejurare, adularea cea mai supusă în fața despotismului, căpătând, în schimb, cea mai mare prosperitate materială: în 1814, Marele Orient număra 905 loji dintre care 73 militare.

Contrar oricărei așteptări, lojile militare erau adesea foarte independente și făceau, dar numai în străinătate, propagandă principiilor Revoluției. Ofițerii republicani își permiteau chiar să conspire sub acoperirea unor forme masonice speciale. Astfel, un anume *Ordinal Leului* a fost implicat în tentativa eșuată a generalului Malet de-a răsturna Imperiul în 1812.

Masoneria de adopție, oferind pretextul unor strălucitoare serbări de binefacere, a beneficiat de încurajările împărătesei Joséphine.

Restaurația

Schimbările dinastice din 1814 și 1815 au pus masoneria franceză într-o situație incomodă. După ce ridicase în slăvi Imperiul, cu toată emfaza unei sincerități echivoce, a crezut de datoria ei să-l îmblânzească și pe Ludovic al XVIII-lea cu lingușiri de aceeași calitate.

După Cele 100 de Zile a trebuit să facă iar stânga-mprejur și să exagereze cu aclamațiile frenetice în favoarea revenirii regelui legitim.

Greșeala de a-și fi depășit rolul a fost plătită de francmasonerie prin crude umilințe. Este acum nevoită să felicite, necum să critice, regimurile sub care trăiau adepții săi, făcându-i pe aceștia să respecte

mereu și pretutindeni ordinea prestabilită, oricare ar fi fost ea. Orice manifestare politică îi este, prin urmare, interzisă, tocmai în virtutea prestigiului său social și a conștiinței înaltei sale misiuni educative și filosofice.

Ar fi totuși nedrept să judecăm prea sever compromisurile masoneriei pe care, dată fiind excepționala dificultate a timpurilor, nu era cu putință să le ocolești. Biserica, pe-atunci atotputernică, tocmai intrase în frontul luptei contra masoneriei, pe care clerul o abandona urii tuturor fidelilor tronului și ai altarului. Papa Pius al VII-lea a emis bula *Ecclesiam a Jesu Christo* din 13 septembrie 1821. Ea era în mod deosebit îndreptată împotriva carbonarilor, a căror societate, după părerea papei, era cu siguranță „o imitație sau chiar un vâstar al francmasoneriei“. – „Adunarea pe ascuns a bărbaților din toate religiile și toate sectele“ apare drept păcatul capital în ochii Bisericii, care se mai temea că „a da fiecăruia, prin răspândirea indiferenței în materie religioasă, permisiunea de a-și crea o religie după propria fantezie ar duce la un sistem neînchis de periculos“.

Bula *Quo graviora* a papei Leon al XII-lea din 13 martie 1825 se mărginește să reproducă precedentele condamnări, extinzându-le asupra tuturor societăților secrete prezente și viitoare care pun la cale proiecte dușmănoase față de biserică și de autoritățile civile suverane. Jurămintele prestate de adepții acestora sunt declarate nule în virtutea deciziilor celui de-al treilea Conciliu de la Laterano, care declară că „nu trebuie luate în nici un caz drept jurăminte, ci, mai degrabă drept sperjur, toate angajamentele contrare binelui Bisericii și al instituțiilor Sf. Părinți“. Nu apare nimic mai înduioșător ca afecțiunea nutrită de papă pentru „prinții catolici“ și „preaiubiții fii întru Iisus Hristos“ pentru care are o dragoste „de o tandrețe unică și întru totul părintească“. Papa voia să-i convingă să-i lase lui mână liberă în lupta contra celor care „sunt asemenea bărbaților cărorora Sf. Ioan, în a doua sa epistolă, îndemna să li se refuze ospitalitatea, să nu fie luați în seamă, și pe care părinții noștri nu se sfiesc să-i numească cei dintâi născuți ai diavolului“. – Credincioșilor

care ar fi fost tentați să se lase înrolați în aceste secte criminale, Leon al XII-lea le cita și din *Epistola către romani*: „Cei ce vor făptui aceasta merită să moară; și nu doar aceia care o fac, ci și aceia care li se alătură.“ În încheiere, papa lasă o portiță deschisă căinței. El imploră pe cei rătăciți să revină la Iisus Hristos și, „pentru a le ușura penitența“, el suspendă timp de un an atât obligația acestora de a-și denunța tovarășii, cât și interdicțiile pe care și le-au atras, astfel încât orice duhovnic să le poată acorda pe dată iertarea.

Spre deosebire de excomunicările din veacul al XVIII-lea, cele de acum au avut în Franța un efect deplin. Nu mai exista o instanță juridică civilă care să le poată refuza înregistrarea și, în virtutea Concordatului de la 1801, papa exercita acum o putere pe care nici vechea monarhie nu i-o îngăduise vreodată.

Domnia lui Ludovic-Filip

Francmasoneria nu conspirase împotriva regimului lui Carol al X-lea, dar se arătase favorabilă ideilor liberale care s-au impus la 1830. Cu toate acestea, monarhia constituțională a făcut din ea un delict și s-a dovedit mai hărțuitoare decât regimul anterior.

Siliți să rămână într-o rezervă extremă, masonii au fost abătuți de la orice preocupare serioasă. Politica fiindu-le interzisă, ea se urzea în afara lojilor, în „tranzacțiile“ carbonarilor, ori sub acoperirea unor grupusculă încă și mai tănuite. Noile idei propovăduite de Saint-Simon și Fourier erau discutate și în afara masoneriei, neîncrezătoare, de altfel, în privința lor. În aceste condiții, templele masonice nu rețineau decât slabe ecouri ale disputelor interminabile dintre Marele Orient și Supremul Consiliu. Aveau însă destule motive de dezgust cei care, retrăgându-se, își obligau în felul acesta lojile să intre în adormire.

Cu toate acestea, au existat și tentative de a face riturile să fuzioneze, mai întâi în 1819 și 1826, apoi în 1835 și 1841. Dacă nu s-a reușit unificarea lor, s-a ajuns măcar la situația în care ele să se

tolereze reciproc și să trăiască în bună înțelegere. La 10 decembrie 1830, cele două puteri masonice franceze rivale au oferit în comun o strălucitoare sărbătorire bătrânului general Lafayette.

O reluare a activității masonice pare să fi avut loc în 1840, prin întemeierea unei case de întrajutorare pentru masonii scăpați.

Marele Orient a încercat apoi să scoată din amorteală activitatea lojilor, publicând un buletin trimestrial al lucrărilor sale (1843). Masonii instruiți erau astfel încurajați să publice studii asupra francmasoneriei. Dar a fost de rău augur pentru că, de teama divulgării secretelor, autoritatea masonică a început să lovească neinspirat mai întâi în fratele Ragon, venerabilul lojii „Trinosofii“, autorul unui *Curs filosofic și interpretativ al inițierilor antice și moderne*, și, mai apoi, în fratele Clavel, considerat vinovat de-a fi tipărit fără aprobare o *Istorie pitorească a francmasoneriei*.

Mai târziu, Marele Orient, la fel de rău inspirat, a împiedicat valoroasa inițiativă a lojilor din provincie care s-au reunit în congrese la La Rochelle (1845), la Rochefort și la Strasbourg (1846), apoi la Saintes și la Toulouse (1847).

Marea Lojă Națională a Franței

În 1848, triumful democrației avea să influențeze și destinele masoneriei. Șapte loji au ieșit de sub tutela Supremului Consiliu pentru a se constitui într-o confederație independentă administrată printr-o Mare Lojă Națională a Franței.

Noua putere masonică a proclamat suveranitatea lojilor, cărora le garanta autonomia. Ea urmărea fuzionarea riturilor și declara abolirea gradelor superioare, lăsând ritualul la dispoziția venerabililor.

Acest procedeu revoluționar n-a fost nici pe gustul Marelui Orient, nici al Supremului Consiliu, care au refuzat să recunoască Marea Lojă Națională. Aceasta a reușit, în schimb, să lege cu masoneria din afara țării relații trainice.

Noua organizație era însă prea democratică. Ea nu era pe placul poliției, care a hotărât s-o dizolve. Neavând încotro, după ce s-au reunit pentru ultima oară pe 15 ianuarie 1851, adepții ei s-au despărțit, nu însă fără a întocmi în scris un protest energic.

Revizuirea Constituțiilor

Primul cod masonic unitar al Marelui Orient datează din 1826. Până atunci, confederația se conducea după statutele datând din 1773 și după decrete, adeseori contradictorii, adoptate în adunări periodice.

O revizuire a statutelor adoptate în 1826 a avut loc în 1839; dar în 1847 s-a vrut o schimbare mai profundă a legislației masonice și s-a ajuns la un proiect de Constituție elaborat de o comisie specială. În 1849, această lucrare a fost supusă aprobării tuturor lojilor din Franța, indiferent de rit. Toți masonii regulari au fost măcar invitați să coopereze la această operă reformatoare, însă, în fapt, atelierele Marelui Orient au fost aproape singurele care și-au trimis delegați.

Noua Constituție permitea lojilor să exercite un control permanent asupra administrației centrale. În acest scop, delegați din toate atelierele confederației se reuneau anual, timp de o săptămână, constituiți în Adunare Generală sau Convent, pentru a vota măsurile de interes comun și a alege administratorii Ordinului, pentru a aproba gestiunea financiară etc.

Dumnezeu și nemurirea sufletului

Declarând că francmasoneria consideră libertatea de conștiință ca un drept inalienabil al fiecărei persoane și că ea nu exclude pe nimeni pe motivul credinței religioase, autorii Constituției de la 1849 au crezut de datoria lor să proclame ca principiu

fundamental al francmasoneriei *credința în Dumnezeu și în nemurirea sufletului*.

Aceste prevederi au fost, ulterior, declarate contradictorii.

Prințul Lucien Murat

În 1848, Marele Orient nu a mai păstrat rezerva strictă pe care francmasoneria fusese nevoită să și-o impună în problemele politice. O delegație oficială de masoni i-a felicitat pe membrii guvernului provizoriu, ceea ce avea să ducă la consecințe dintre cele mai umilitoare după răsturnarea acestuia.

Vacantă din 1814, funcția de mare maestru a trebuit să fie restabilită în folosul prințului Lucien Murat care, impus de către regim, a fost ales la 9 ianuarie 1852.

Acest văr al lui Napoleon al III-lea a ales să se comporte ca un despot. Pentru a paraliza acțiunea masoneriei, i-a creat dificultăți financiare prin cumpărarea sediului din strada Cadet; apoi, în 1860, n-a ezitat să ordone intervenția poliției pentru a-și asigura realegerea. Cu toate acestea, la vot a obținut majoritatea prințul Napoleon. Atunci a fost nevoie de un ordin imperial care să-i oblige pe ambii prinți să-și retragă candidaturile. Astfel, funcția de mare maestru a rămas fără titular până la 11 ianuarie 1862, dată la care, printr-un decret, împăratul însuși l-a numit pe Mareșalul Magnan.

Tot în acest an a fost întemeiat Orfelinatul Masonic, instituție care n-a încetat de atunci să aducă societății imense servicii.

Mareșalul Magnan

Așezând în fruntea masoneriei pe unul dintre complicitii săi la lovitura de stat, împăratul nu avea, desigur, în vedere să favorizeze lucrările simbolice.

Încă de la început, noul mare maestru a adus în exercitarea funcțiilor sale o brutalitate demnă mai degrabă de un erou de

război civil. El a somat Supremul Consiliu al Ritului Scoțian să se ralieze forțat Marelui Orient. Masonii scoțieni însă nu s-au dovedit dispuși să cedeze intimidării, avându-l în fruntea lor pe academicianul *Viennet*, care a răspuns somațiilor arbitrare ale marionetei împăratului prin următoarea scrisoare:

Paris, 25 martie 1862

Domnule Mareșal,

Mă somați pentru a treia oară să vă recunosc autoritatea masonică și această ultimă somație este însoțită de un decret care pretinde că dizolvă Supremul Consiliu al Ritului Scoțian Antic Acceptat. Vă declar că nu mă voi supune cererii voastre și că o consider neavenită.

Decretul imperial care v-a numit mare maestru al Marelui Orient al Franței, adică al unui rit masonic care există doar din 1772, nu v-a legitimat în nici un chip din vechea masonerie care datează din 1723. Într-un cuvânt, nu sunteți, așa cum pretindeți, mare maestru al Ordinului Masonic în Franța și nu aveți a exercita nici o putere asupra Supremului Consiliu pe care am onoarea să-l prezidez: independența lojilor aflate în obediența mea a fost tolerată pe față chiar și după decretul de care vă prevalați fără drept.

Numai împăratul are puterea să dispună în ceea ce ne privește; dacă Maiestatea sa crede că ne poate dizolva, mă voi supune fără să protestez; dar, cum nici o lege nu ne obligă să fim masoni împotriva voinței noastre, îmi voi permite, în ceea ce mă privește, să mă sustrag ordinului vostru.

Rămân al dvs. etc.

Semnat: *Viennet*

Această atitudine energică a atras asupra scoțianismului ostilitatea autorităților imperiale și Supremul Consiliu, în pofida organizării sale puțin democratice, s-a transformat de atunci într-un centru al protestelor republicane.

Eșecul l-a făcut pe mareșalul Magnan să aibă mai mult respect pentru masonerie. Instruit treptat de către consilierii săi, el a devenit, în cele din urmă, un mason sincer al cărui zel a produs cele mai fericite rezultate. El s-a străduit să îndrepte tot neajunsul intervențiilor improprii ale prințului Murat. Finanțele Marelui Orient au fost reorganizate. Cum atribuțiile funcției de mare maestru fuseseră

abuziv extinse, mareșalul a fost el însuși promotorul unei revizuirii a Constituției care a restituit Adunării Generale a Marelui Orient întreaga putere legislativă. Mai mult, el a obținut de la împărat dreptul ca Marele Orient să-și numească el însuși un nou mare maestru. În fine, schimbarea atitudinii sale a fost atât de radicală, încât, la moartea sa, survenită în 1868, toți masonii îi erau recunoscători.

Generalul Mellinet

În ultimii ani ai imperiului, Marele Orient a fost condus de generalul Mellinet, vechi mason profund devotat instituției pe care a servit-o cu toată bunăvoința și fermitatea.

Masoneria franceză era, în acea vreme, la apogeul faimei sale. Anatema aruncată asupra ei în repetate rânduri de impetuosul papă Pius al IX-lea i-a atras simpatia tuturor spiritelor luminate pe care bula *Syllabus* le revoltase.

Marele Orient inaugurasă practica de a interveni pe lângă diferite puteri masonice ori de câte ori părea că se încalcă un principiu umanitar. El a insistat pe lângă masoneria prusiană să-l țină la curent cu politica ei față de israeliți, cărora le interzisese accesul în franc-masonerie. S-au făcut demersuri pentru a convinge lojile americane să nu mai refuze inițierea oamenilor de culoare. Într-un cuvânt, Marele Orient s-a afirmat în relațiile externe cu o autoritate demnă de misiunea cavalească pe care și-o atribuia națiunea franceză.

Pe de altă parte, dezbaterile interne din loji au avut importante urmări. În timp ce fratele Massol preconiza *Morala independentă*, peste tot se discutau în deplină libertate probleme de filosofie, de economie socială și de politică.

A Treia Republică

În 1870, fratele Babaud-Laribière a acceptat să devină mare maestru numai pentru a pregăti desființarea acestei funcții. Lucrările

masonice au fost întrerupte de războiul franco-prusac. Zece loji pariziene s-au reunit totuși în septembrie 1870 cu scopul de a trimite o reprezentanță pe lângă regele Prusiei, care să facă apel la inima sa de francmason, pentru a cruța femeile, bătrânii și copiii, pentru a respecta proprietatea personală și pentru a renunța la bombardamente inumane, cum fusese cel de la Strasbourg. Întărită însă de discursuri vehemente, adunarea a votat un manifest în care regele Prusiei și prințul moștenitor erau declarați „monștri cu față umană”, nedemni de numele de mason. Inițiativa i-a ofensat pe masonii germani și a împiedicat reluarea relațiilor oficiale între obediențele franceze și cele din Germania, până în 1905.

Dorind să evite vărsarea de sânge între francezi (în zilele Comunei din Paris – n.tr.), masonii parizieni au organizat la 29 aprilie 1871 o demonstrație pașnică ce a ajuns până la Neuilly, de unde o delegație s-a deplasat la Versailles, fără a găsi însă la guvern înțelegerea la care se aștepta.

Ca urmare a anexării Alsaciei și Lorenei, autoritățile germane au impus celor opt loji din regiune să rupă orice relație cu Marele Orient al Franței, acestea preferând însă să-și întrerupă lucrările și să se dizolve. Membrii lor au fondat la Paris loja „Alsacia-Lorena” și Marele Orient a rupt orice relație cu puterile masonice din imperiul german. După dezastrele ce le-au lovit nemilos țara, masonii francezi nu aveau alt gând decât să-i redea măreția. Pe fondul catastrofei provocate de despotismul imperial, toate eforturile lor urmăreau de acum înainte triumful democrației. Cauza masoneriei s-a contopit cu aceea a republicii și baniera masonică i-a raliat pe toți adepții progresului, înțeleși să dejoace mașinațiunile reacțiunii și ale clericalismului, chiar dacă uneori luptele electorale păreau să ocupe un loc exagerat în preocupările lojilor.

Conventul de la Lausanne

Ritul Scoțian, care își făcuse destule deservicii prin legende fondatoare rău alese și prețiozitatea ierarhiilor sale, a dorit, în 1875,

să devină o organizație internațională. În acest scop, toate Supre-mele Consilii și-au desemnat reprezentanți la Lausanne, unde au fost aprobate Marile Constituții ale Ritului Scoțian.

Marele Arhitect al Universului

Adunarea Generală a Marelui Orient dezbătuse frecvent primul articol al Constituției sale. În 1876, s-a recunoscut că francmasoneria trebuie să se abțină de la orice susținere dogmatică. Consultate asupra menținerii paragrafului ce prevedea că francmasoneria are drept principiu existența lui Dumnezeu și nemurirea sufletului, lojile și-au mandatat delegații să voteze suprimarea acestui text ce nu-și mai găsea locul. Conventul din 1877 a modificat astfel Constituția.

Această hotărâre a dus la abandonarea formulei „Întru gloria Marelui Arhitect al Universului” care, prin tradiție, constituia antetul tuturor documentelor masonice.

Unele ateliere au încercat, ulterior, să susțină că votul din 1877 nu implica neapărat această renunțare. Dogma trebuia, desigur, în-lăturată, însă o formulă prin esență simbolică nu trebuia să supere pe nimeni pentru că lăsa fiecăruia libertatea de-a o interpreta potrivit convingerilor sale personale.

O adunare care nu dispune însă decât de câteva zile pentru a se pronunța asupra unui mare număr de probleme nu poate avea nici atenția, nici competența cuvenite. Limbajul simbolic al masoneriei (franceze – n.n.) a rămas, prin urmare, mutilat.

În străinătate, textul a dat motiv pentru ruperea relațiilor cu Marele Orient al Franței. Marea Lojă a Angliei s-a lăsat călăuzită, poate, și de mai vechile sale resentimente față de o putere care, la un moment dat, i-a eclipsat prestigiul. În plus, asemeni masoneriei suedeze, ea nu vedea cu ochi buni propaganda republicană a masonilor francezi. Cât privește Marile Loji din SUA, atitudinea lor pare să fi fost dictată de sentimentele adânc religioase, dar și de animozitățile împotriva unei obediențe care dorise să le impună

admiterea bărbaților de culoare. – Firesc, cercurile clericale n-au pierdut această ocazie pentru a denunța ateismul francmasoneriei.

Marea Lojă Simbolică Scoțiană

În 1868, 1873 și 1879, Supremul Consiliu radiase ateliere și masoni care îi contestaseră autoritatea.

Ca urmare a acestor măsuri disciplinare, 12 loji care se considerau victime ale atașamentului lor la ideile de progres și emancipare masonică s-au constituit într-o alianță autonomă sub numele de Marea Lojă Simbolică Scoțiană.

Noua putere masonică a fost recunoscută imediat de Marele Orient și, mai târziu, chiar de Supremul Consiliu. Lucrând doar în primele trei grade, cerea pentru lojile sale dreptul de a se administra autonom, pe principiul *masonul liber în loja sa liberă*.

Bula „Humanum Genus“

În discursul *Multiplies inter* din 25 septembrie 1865, papa Pius al IX-lea enumera actele prin care predecesorii săi pretindeau că exterminaseră „această societate perversă, popular denumită «masonerie»“, dar constata cu inima mâhnită: „Aceste eforturi ale Sfântului Scaun nu au avut succesul sperat. Secta masonică n-a fost nici învinsă, nici zbrobită: dimpotrivă, ea s-a dezvoltat până într-atât încât, în zilele acestea grele, răsare pretutindeni nepedepsită și ține capul sus cu sfruntare.“ De aici, o nouă anatemă care n-a deranjat masoneria, ba dimpotrivă. Însă, cum papalității nu-i era ușor să recunoască zădărniciile excomunicărilor sale, se publică la 20 aprilie 1884 ample instrucțiuni ale sanctității sale Leon al XIII-lea.

Papa include masoneria în ceea ce el numește „naturalism“ prin opoziție cu supranaturalismul revelat al bisericii. El își folosește elocința pentru a respinge doctrine puse, adesea nejustificat, pe

seama adversarilor săi. Dar ceea ce ne miră la un papă considerat genial este că se complăce în ecoul celor mai jalnice bârfe despre masonerie. „Cei care-i sunt părtași, spune el, trebuie să se angajeze că se vor supune orbește, fără comentarii, ordinelor căpeteniilor, că vor fi mereu gata la cea mai slabă chemare, la cel mai mărunț semn, să execute poruncile primite, asumându-și dinainte că, în caz contrar, vor fi aspru pedepsiți, poate chiar omorâți. De fapt, nu arareori se întâmplă ca pedeapsa capitală să fie aplicată aceloră dintre ei despre care ajung să creadă fie că au dezvăluit regulile secrete ale societății, fie că s-au opus ordinelor superiorilor; acest lucru se face cu atâta îndemânare că, de cele mai multe ori, acela care execută sentința capitală scapă de judecată, văzându-și înaintea de crime și culegând fructele răzbunării.“

Ce om de bun-simț ar mai crede astăzi asemenea bazaconii? Cine ar mai putea fi considerat de bună-credință, răspândind asemenea calomnii ridicole? Citindu-le, înțelegem de ce masonii nu luau în serios excomunicările.

Revizuirea ritualurilor

O mare parte dintre masoni nu mai înțelegeau formele tradiționale ale masoneriei. Inițierea autentică, integrală fusese pierdută. Continua să se ceară reforma care să simplifice totul, sub pretextul adaptării la progresul – dar, din nefericire, și la ignoranța – vremurilor.

Marele Colegiu al Riturilor al Marelui Orient al Franței a vrut să dea satisfacție tuturor exigențelor publicând un ritual inspirat din dorințele diferitelor loji (1886).

Dar noul ceremonial nu a fost pe placul masonilor instruiți, care l-au apreciat ca fiind sărăcit de orice dimensiune esoterică. La sesiizarea lor, multe loji au refuzat să renunțe la vechile rânduieli. Celelalte, dimpotrivă, au renunțat să mai acorde importanță simbolurilor. Astfel s-a ajuns la o lipsă totală de omogenitate împotriva căreia trebuia făcut ceva.

Congrese masonice internaționale

Expoziția universală din 1889 urma să reunească la Paris și un mare număr de masoni din străinătate. Marele Orient a vrut să profite de eveniment pentru a convoca un congres masonic internațional care să permită masoneriei franceze să se apere împotriva acuzațiilor ce-i fuseseră aduse după 1877.

Motivele deciziilor luate în epocă au fost expuse potrivit documentelor oficiale, astfel încât să demonstreze că masoneria și-a refuzat ca temei o dogmă pentru că intenția ei este să se situeze deasupra tuturor chestiunilor religioase și sectare. Ea tinde să domine toate disputele, fără a lua partea nici unei școli. Templul simbolic nu trebuie redus la dimensiunile unei capele oarecare: el nu poate fi decât cel mai larg adăpost mereu deschis tuturor spiritelor generoase și îndrăznețe, tuturor căutătorilor conștiințioși și dezinteresăți ai adevărului, ca și tuturor victimelor tiraniei și intoleranței.

Puterile masonice care ar fi trebuit să fie primele convinse n-au găsit cu cale să răspundă invitației Marelui Orient, a cărui poziție n-a rămas limpede decât pentru federațiile prietene. Măcar acestea s-au declarat pe deplin satisfăcute de explicațiile primite, din care rezulta că nici nu fusese vreodată vorba ca o negare materialistă să ia locul unei teze spiritualiste, singura preocupare a masonilor francezi fiind aceea de-a lua apărarea principiului libertății absolute de conștiință, tocmai în spiritul primului articol al Constituției lui Anderson din 1723.

Congresul din 1889 a scos în evidență necesitatea practică a unei organizații permanente a corpurilor masonice din întreaga lume pentru corelarea și întreținerea unor relații reciproce continue. La început s-a crezut că e nevoie să fie convocate congrese periodice la care să fie reprezentate toate puterile masonice din lume. Pentru aceasta era însă necesară o înțelegere prealabilă, în vederea căreia Marea Lojă Elvețiană „Alpina“ a propus înființarea unui *Birou internațional de relații masonice*.

Acest Birou avea să intre în funcțiune abia la 1 ianuarie 1903. Între timp, a avut loc la Anvers, între 21 și 24 iulie 1894, o conferință masonică mondială. Ea a fost urmată în 1896, la Haga, de o

reuniune prilejuită de faimoasa conferință diplomatică privind dezarmarea și arbitrajul între națiuni. Expoziția din 1900 a dat o strălucire aparte celui de-al doilea Congres masonic de la Paris. A urmat, în septembrie 1902, Congresul de la Geneva, la care au participat neoficial și delegați germani. Aveau apoi să asiste oficial, în august 1904, la Congresul masonic internațional de la Bruxelles, anticipând, în ambele împrejurări, reconcilierea Marilor Loji din țara lor cu masoneria franceză.

Marea Lojă a Franței

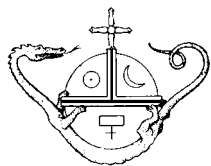
Ruptura în urma căreia a rezultat, în 1880, Marea Lojă Simbolică Scoțiană nu a împiedicat Supremul Consiliu să-și exercite suveranitatea asupra atelierelor plasate sub jurisdicția sa. Cu toate acestea, ulterior, lojile au început să se emancipeze treptat de sub autoritatea sa ajunsă pur nominală. Această destrămare a avut urmări asupra veniturilor, cu atât mai supărătoare cu cât gestiunea financiară a Supremului Consiliu făcuse obiectul unor critici care descurajau atelierelor să-și achite obligațiile la tezaurul central.

Pentru a ieși din încurcătură, Supremul Consiliu a consimțit să acorde lojilor autonomie administrativă (decretul din 7 noiembrie 1894). Imediat, delegații tuturor lojilor scoțiene, disidente sau nu, au hotărât să se constituie în Marea Lojă a Franței. Această nouă federație trebuia să reunească lojile aflate anterior în obediența Supremului Consiliu cu cele care formaseră Marea Lojă Simbolică Scoțiană. Fuziunea a fost imediat acceptată, în principiu; dar la 23 februarie 1895, s-a crezut mai înțelept să se amâne până când fiecare dintre cele două grupuri își vor fi lămurit situația financiară. Astfel, unitatea masoneriei simbolice „scoțiene“ (a primelor trei grade în Rit Scoțian Antic Acceptat – n.n.) nu a putut fi realizată decât în 1897. Încă multă vreme, fiecare dintre cele două grupuri și-a păstrat însă individualitatea și propriile tendințe, adeseori contradictorii, chiar dacă făceau parte din aceeași organizație.

Aceasta a debutat anevoios, căci, pe lângă contradicțiile menționate, mai era necesară și restabilirea ordinii în raporturile mai

degrabă anarhice dintre loji și autoritatea centrală. Grație concesiilor reciproce, armonia a putut fi menținută și mereu consolidată. Masonii devotați care au condus destinele Marii Loji a Franței au știut, pe de altă parte, să inspire încredere, să instaureze în loji cultul pentru regularitate, asigurând în acest fel buna funcționare administrativă a întregii federații.

Conducătorii au mai înțeles și că viitorul strălucit al Marii Loji a Franței nu putea fi pregătit decât legând relații fraterne cu toate puterile masonice recunoscute ca regulate. În interesul acestor relații, Marea Lojă a avut grijă să nu se depărteze cu nimic de la tradițiile simbolice ale masoneriei universale. Deși, prin acțiunile sale, se credea îndreptățită să intre oficial în raporturi cu toate celelalte Mari Loji, i s-a obiectat că nu ar fi fost pe deplin suverană și independentă, deoarece, în scopul de-a rămâne „scoțiană”, ea continua să lucreze „în numele și sub auspiciile Supremului Consiliu al Ritului Scoțian Antic Acceptat pentru Franța și Coloniile sale”. Această obiecție a fost ridicată printr-un decret al Supremului Consiliu emis la 26 iulie 1904, în urma căruia Marea Lojă a Franței s-a putut proclama strict autonomă, independentă și suverană. Astfel a fost posibil ca federația franceză a Lojilor de Rit Scoțian să intre în relații de amicitie cu numeroase puteri masonice străine și, în particular, cu Uniunea Celor Opt Mari Loji Germane.



Șarpele cel Bătrân, în care clocotește substanța primordială a vieții; el ține lumea căreia îi dă atât materia din care să se construiască, cât și energia de care are nevoie inteligența coordonatoare a lucrării. Aceasta se dedublează în Spirit-Rațiune ☉ și Suflet-Imaginație ☾ care își combină acțiunea pentru a purifica Infernurile („Tartar”) ☑, materie ce parcurge ciclul transmutațiilor operate de Arta hermetică. Astfel se explică de ce globul cosmic este dominat de cruce, de fapt, de patru sceptre care pot impune Elementelor realizarea idealului: *Ordo ab chaos* (Ordine din haos).

VIITORUL FRANCMASONERIEI

Trebuie să fii tare necunoscător într-ale masoneriei să poți crede că este o instituție îmbătrânită, gata să dispară o dată ce-și va fi îndeplinit partea cea mai importantă a misiunii sale. O cercetare amănunțită duce mai grabă la concluzia că, departe de-a fi pe moarte, ea nici măcar n-a apucat să trăiască, ci a ieșit abia din prima sa copilărie. — Născută ca instituție mai ieri, masoneria s-a dezvoltat, a crescut, dar n-a atins încă vârsta adultă, care permite ființelor să devină stăpâne pe ele însele.

Precum Heracles, ea a fost în stare, încă din leagăn, să sugrume șerpii stârniți împotriva-i de gelozia celor care își vedeau amenințată puterea. Dar această ispravă este nimic pe lângă muncile ce îi sunt hărăzite.

Francmasoneria are menirea să refacă lumea și nu îi este peste puteri dacă devine ceea ce trebuie să fie.

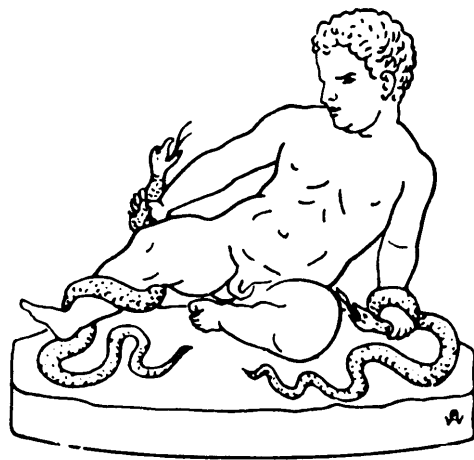
E oare în stare? Desigur, pentru că are capacitatea de-a se perfecționa și de a dobândi orice îi lipsește!

Și ceea ce-i lipsește mai mult este conștiința de sine. Este ca un adolescent care simte trezindu-se în el propria rațiune. Până acum, masonii au acționat din instinct: s-au lăsat călăuziți de simțiri mai mult sau mai puțin confuze și nu de calcul rațional. Dar iată că deja rațiunea s-a manifestat în ei prin această răscolire interioară care îi face să pretindă răspuns la întrebarea „de ce?”.

Refuzând să accepte rânduiești doar pentru că sunt venite din vechime, fiecare mason vrea acum să le pătrundă temeiul. A sosit

momentul să facem masoneria pe înțeles. Ea nu mai poate rămâne pur și simplu *simbolică*: trebuie să devină *inițiatică*.

Vă închipuiți câtă forță vor dobândi masonii când, instruiți, vor fi cu adevărat Inițiați, Gânditori în toată puterea cuvântului. – Masonii au făcut atât de mult până acum, chiar acționând inconștient, încât, de acum înainte, ne putem aștepta la opere uriașe, la transformări care vor schimba fața lucrurilor și vor duce la mântuirea colectivă a oamenilor.



Heracles copil. Cel care vrea să trăiască trebuie să înfrunte șuvoaiele vieții reprezentate prin șerpii Herei. Samânta roditoare, înfruntând aceste forțe ostile, le ia în stăpânire și le folosește pentru a crește.

INIȚIEREA MASONICĂ

Cele trei grade

Francmasoneria urmărește să formeze *inițiați*, adică *barbați* în cea mai înaltă accepțiune a cuvântului. Ea sprijină dezvoltarea individului, învățându-l să cucerească cele mai alese calități din esența omului. Dintr-o faptură ignorantă și necioplită, ea face un gânditor și un înțelept.

Dar o asemenea transformare nu se face dintr-o dată: ea cere muncă susținută care se desăvârșește în trei etape.

Mai întâi, se face o curățire intelectuală și morală menită să elibereze sufletul de tot ceea ce împiedică lumina să ajungă până la el. Astfel se explică *purificările*, probele prin care trebuie să treacă *ucenicul*; ele îl conduc să vadă lumina.

Odată admis în masonerie, adeptul nu trebuie să rămână însă la faza simplei recunoașteri a adevărului. E mult mai important să acționeze în conformitate cu rațiunea: acesta este mijlocul de a atrage lumina la sine cu scopul de a se confunda total cu ea. Simbolurile gradului de *calfă* sau *compagnon* (tovarăș) se raportează la această *iluminare* proprie adevăratului *inițiat*.

Omul, pe de-a-ntregul luminat, care a reușit să se îmbibe integral de lumină, devine, la rândul său, o sursă luminoasă. El răspândește strălucire, luminează pe alții și, prin acest fapt, are demnitatea de *maestru*.

Rezultatul acestei creări a omului de către sine însuși este *omul perfecționat* pe care Evangheliile, de pildă, îl numesc *Fiul Omului*. Lucrarea de perfecționare este reprezentată de filosofii hermetici ca *Marea Operă*. Masonul trebuie deci să opereze asupra lui însuși o transmutație asemenea celei a alchimiștilor, pentru care Aurul este simbolul a ceea ce este pur și perfect. Ucenicul are datoria să împlinească prima parte a *Operei Filosofilor*. În acest scop ritualul gradului trasează întocmai succesiunea operațiilor de efectuat.

Metalele

Profanul care se prezintă pentru a fi admis în misterele masoneriei este, pentru început, introdus într-un loc retras unde este invitat să renunțe la toate obiectele metalice pe care le are asupra sa: monede, bijuterii, arme, ornamente etc., totul trebuind depus în mâinile fratelui preparator.

Metalele reprezintă, în acest ceremonial, tot ceea ce strălucește cu luciu înșelător. – Când sufletul este lipsit de experiență, el se lasă ușor sedus de noțiunile false, îndeobște admise. Gânditorul trebuie să se ferească de idei preconcepute. Acumularea de prejudecăți comune este o bogăție iluzorie pe care înțeleptul învață s-o disprețuiască. Trebuie să devii sărac în duh pentru a intra în Împărăția Cerurilor, adică pentru a fi inițiat și a ajunge să poți contempla adevărul. Cât nu știi nimic, ești mai aproape de adevăr decât dacă tot ceea ce știi este greșit. Mai bine să nu ai nimic decât să ai datorii.

Omul care aspiră să fie liber trebuie să învețe să se desprindă de lucrurile deșarte. Vechii înțelepți disprețuiau luxul. Mîntea le dicta să-și reducă trebuințele la strictul necesar și să găsească bogăție în îndepărtarea dorințelor fără de măsură. Cine trăiește mulțumindu-se cu nimic are totul.

Inițiatul nu e totuși silit să facă legământ de sărăcie. Pur și simplu, el trebuie să-și aducă aminte că lăcomia este osia pe care se învârt toate relele societății: este marele element de dezordine pe care cosmogoniile antice îl reprezentau printr-un șarpe; ambiția individului

destramă armonia generală: ea a alungat specia umană din Paradis, ea a distrus Vârsta de Aur.

Gânditorul trebuie să se situeze pe sine în condițiile de puritate și de inocență atribuite stării naturale a omului.

Numai revenind la simplitatea vârstei dintâi se pot realiza condițiile cele mai favorabile pentru căutarea dezinteresată a adevărului.

Camera de chibzuință

Pentru a învăța să gândești, trebuie să te obișnuiești cu singurătatea și detașarea și astfel, interiorizându-te, să menții privirea ațintită spre ceea ce este launtric și să nu te lași furat de ceea ce se petrece în afară.



Emblemele din camera de chibzuință. – Să intrăm în noi înșine, să ne adâncim făcând abstracție de aparențele exterioare și să ajungem până la os, la realitatea descarnată de orice decor amăgitor. Când timpul (Cronos) își va împlini lucrarea, cocoșul lui Hermes va trezi mințile care, de acum înainte, vor rămâne deschise adevărilor inițiatice.

Anticii au comparat acest demers cu o coborâre în infern. Dar, pentru gânditor, aceasta înseamnă să pătrunzi până în miezul lucrurilor pentru a ajunge la esență. Sufletul trebuie să se lase închis în măruntaiele Pământului unde nu mai ajunge lumina zilei (refuzul cunoașterii senzoriale).

În mijlocul acestui întuneric absolut, opaițul rațiunii, stingher, aruncă lumina pe fragmente de schelet uman, spectre ale trecutului.

În *cabinetul de reflecție* sau *camera de chibzuință*, aceste fragmente de oseminte reprezintă realitatea fără decorul ei sensibil. Este adevărul brutal de pe care au fost smulse toate vălurile iluziei, adevărul gol care zace ascuns într-un tunel adânc. La capătul tunelului se află centrul lumii, adică esența omului la care face aluzie cuvântul V.I.T.R.I.O.L. a cărui interpretare era o mare taină printre alchimisti. Literalele trimit la formula: *Visita Interiora Terrae, Rectificando Invenies Occultum Lapidem* (vizitează interiorul Pământului și, rectificând – prin purificări –, vei găsi piatra ascunsă a înțelepților).

Această piatră, faimoasa *Piatră Filosofală*, nu este altceva decât *piatra cubică* a francmasonilor. Ea este fundamentul certitudinii de care fiecare om are nevoie pentru a dobândi cheia de boltă (focarul de cristalizare) a construcției intelectuale și morale pe care o constituie Marea Operă.

În misterele Demetrei, la Eleusis, candidatul era, la inițiere, sămânța îngropată în sol. Ea putrezea acolo pentru a da naștere plantei conținute în germen. Similar, profanul este supus *probei Pământului* pentru a-și mobiliza energiile latente. Inițierea are drept scop să-i favorizeze deplina expansiune a individualității.

Izolată în camera de chibzuință, viitorul inițiat găsește acolo o bucată de pâine și o cană cu apă. Este rezerva alimentară conținută în fruct și în ou pentru a hrăni germenul ce se va dezvolta din ele. Înțeleptul trebuie să învețe să se mulțumească cu strictul necesar, să nu devină sclavul celor de prisos.

Pe pereții subteranei se află inscripții ca acestea:

Dacă ceea ce te-a adus până aici este doar curiozitatea, pleacă!

Dacă te temi să nu-ți fie date în vileag defectele, nu ai ce căuta printre noi!

Dacă ești în stare să te prefaci, tremură, vei fi demascat!

Dacă ții la diferențierile dragi oamenilor, ieși, căci ele nu au trece la noi!

Dacă sufletul tău a simțit frica, oprește-te aici!

Dacă mergi mai departe, vei fi purificat prin Elemente, vei ieși din abisul tenebrelor, vei vedea Lumina!

Aceste precepte sunt grupate în jurul unui *cocoș* și al unei *clepsidre*, embleme pictate, însoțite de deviza: *Vigilență* (în acțiuni) – *Perseverență* (pe calea binelui).

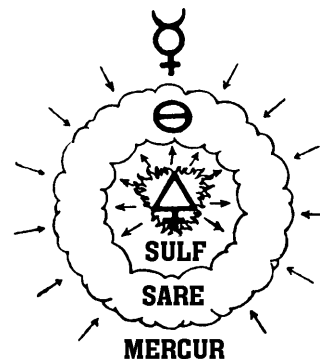
Clepsidra este un atribut al lui Cronos/Saturn, Timpul care curge dizolvând toate formele trecătoare (putrefacția – culoarea neagră pentru alchimisti).

Cocoșul este o aluzie la trezirea forțelor adormite. El anunță sfârșitul nopții și apropiatul triumf al luminii asupra întunericului.

Sarea și Sulful

Ritualul prevede plasarea în fața candidatului a două vase: unul conținând *Sare* și celălalt *Sulf*.

Această practică nu poate fi motivată decât prin teoria celor trei principii alchimice: *Sulful*, *Mercurul* și *Sarea*.



Sulful corespunde energiei expansive care pleacă de la centru pentru a cuprinde și a fi totul (coloana Jakin a templului). Acțiunea sa se opune celei a *Mercurului*, care pătrunde în toate lucrurile printr-o influență venind din exterior (coloana Boaz a Templului). Aceste două forțe inverse își găsesc echilibru în *Sare*, principiul cristalizării care reprezintă partea stabilă a ființei.

Gânditorul nu se poate reculege decât izolându-se de influențele *Mercurului*. De aceea, în camera de chibzuință, doar *Sulful*, principiul inițiativei și al acțiunii pornite de la persoană, trebuie să fie acela care acționează asupra *Sarii*, simbol a tot ceea ce, din punct de vedere intelectual, moral și fizic, alcătuiește esența însăși a personalității.

Testamentul

Emblemele funebre ale camerei de chibzuință sunt menite să reamintească sfârșitul inevitabil al lucrurilor, fragilitatea vieții omului și deșertăciunea ambițiilor pământești. După ce s-a pătruns îndeajuns de gânduri ca acestea, profanul este invitat să răspundă în scris la trei întrebări privind îndatoririle omului *față de Dumnezeu, față de el însuși și față de semenii săi*.

Această împărțire în trei a tuturor îndatoririlor noastre morale se bazează pe cele trei principii alchimice menționate mai sus.

Dumnezeu este idealul pe care omul îl poartă în el însuși: este concepția lui despre Adevăr, Dreptate și Frumusețe, este călăuză supremă a acțiunilor sale, Arhitectul care veghează la construirea ființei sale morale. – Acesta nu este idolul monstruos croit de superstiție după modelul tiranilor lumești. – Divinitatea este reprezentată în om prin ceea ce este mai nobil în el, mai generos și mai pur. Purtăm în noi un Dumnezeu care este principiul nostru gânditor. De la el emană rațiunea și înțelegerea, cele lăuntrice pe care hermetiștii le puneau în legătură cu *Sulful*. (Soarele ascuns care strălucea pe calea morților – Osiris – Serapis – Pluton – Coloana Jakin, centrul inițiativei și acțiunii expansive).

Îndatoririle către sine însuși se raportează la *Sare*, esența personalității, iar îndatoririle către semenii – la *Mercur*, reprezentând influența mediului ambient care ne pătrunde. Or, totul se află cuprins, în mod necesar, în reunirea dintre *conținut* (Sulf), *conținător* (Sare) și *ambianță* (Mercur). Prin urmare, cele trei întrebări formulate cuprind întregul domeniu al moralei universale.

Răspunsurile adevăratului gânditor nu trebuie să se oprească la teorie. Renunțând la toate slăbiciunile din trecut, el își ia obligația să moară pentru viața profană, spre a renaște într-o viață superioară. – Candidatul se pregătește de această moarte simbolică redactându-și testamentul, act în care își exprimă dorințele al căror executor rămâne viitorul inițiat.

Pregătirea candidatului

Planta care răzbate la suprafața solului își lasă în pământ cojile care apărau sămânța. La naștere, și copilul iese din învelișurile care îl protejau ca făt. Asemeni lui, profanul nu iese din camera de chibzuință fără a-și părăsi acolo parte din veșminte.

Astfel, el rămâne cu pieptul dezvelit în dreptul inimii, cu genunchiul drept dezgolit și cu piciorul stâng descălat.

I se dezvelește partea stângă a pieptului în semn că nu trebuie să aibă, ca mason, nici o pornire egoistă față de vreunul dintre frații săi.

Genunchiul drept dezgolit arată înclinația pentru pietate rațională, care trebuie să-l călăuzească pe mason în căutarea adevărului.

Piciorul desculț amintește de obiceiul orientalilor de a lăsa încălțările la intrarea într-o incintă sacră. Acest simbol se găsește și în legenda lui Iason.

Întâlnind, pe malul unui râu, o bătrână care voia să-l traverseze, eroul a luat-o pe umerii săi și a trecut-o pe malul celălalt. – Ne imaginăm surprinderea tânărului văzând, în acel moment, cum fața zbârcită a femeii a luat trăsăturile maiestuoase ale Herei, regina cerurilor. Pentru a-i răsplăti fapta cea bună, zeița i-a promis protecție în tot ce va face. Neputându-și reveni din încântare, Iason, care își

pierduse una dintre sandale în prundul râului, a intrat în orașul din apropiere cu un picior gol. Oracolul îl avertizase însă pe regele acelui ținut, Pelias, să se teamă de omul fără o sanda. Neliniștit la vederea lui Iason, îl întreabă: „Ce-ai face tu cu un supus despre care ți s-a prezis că te va ucide?” „L-aș trimite în căutarea Lânii de Aur” – i-a răspuns Iason, hotărându-și astfel sentința. Iată cum pierderea unei sandale a devenit cauza expediției argonauților, călătorie inițială transpusă ca mit poetic.



Candidatul, nici gol, nici îmbrăcat, ci într-o stare decentă și lipsit de toate metalele.

Poarta Templului

Lipsit de orice obiect metalic, dezbrăcat de o parte a veșmintelor și legat la ochi, profanului i se îngăduie să bată la poarta sanctuarului. Bătăile sale dezordonate sună la întâmplare, îngrijorând pe cei ce lucrează înăuntrul templului. Întrebat, candidatul își manifestă intenția de a fi mason și, după ce face dovada că este *născut liber* și *de bune moravuri*, este lăsat să intre. Poarta se deschide cu zgomot și, pentru a trece pragul, profanul se apleacă până la pământ.

În Antichitate, candidatul era obligat să se târască de-a lungul unei galerii înguste, asemenea copilului care vine pe lume. (Camera de chibzuință simbolizează pântecul în care se dezvoltă embrionul. Copilul își desprinde membranele protectoare, apoi vine pe lume printr-o ultimă efortare. El rămâne prins de cordonul ombilical evocat, în lojile engleze, de lațul pe care candidatul îl poartă în jurul gâtului la ceremonia de admitere.)

Inițierile moderne caută mai ales să transmită că orice știință autentică se naște din smerenie. Numai ignorantul crede fără temeii că le știe pe toate și nu simte nevoia de-a învăța. Primul pas în cunoaștere este să-ți dai seama că nu știi nimic. Numeroși masoni se pretind știutori într-ale masoneriei fără a-i banui măcar misterele și esoterismul. Neînțelegând rostul înclinării la intrarea în sanctuar, aceștia se comportă ca intrușii și profanatorii.

Candidatul este introdus în templu cu ochii legați. El nu vede nimic, dar este capabil să *simtă*. De aceea, i se apasă pieptul cu vârful unei săbii, ceea ce înseamnă că există adevăruri intuitive care se ghicesc și se percep fără ca ele să devină manifeste.

Sabia în flăcări (*glavium* – n.tr.) este simbolul Cuvântului *Facerii*, altfel spus, al gândirii active, singura armă a inițiatului, care n-are învinge fără autoritatea și forța ideii.



Proba sabiei. Odinioară, candidatul era introdus în lojă cu streangul de gât. Nodul amenința să-l sugrume dacă ar fi pășit înapoi, iar vârful unei săbii îndreptat către piept îl împiedica să meargă înainte.

Prima călătorie simbolică

Omul care încearcă să gândească pășește, la început, orbește. Înaintează pe dibuite, se poticnește la fiecare pas de obstacole de care n-ar putea trece fără sprijinul unor protectori luminați. Plecând de la *Occident* (domeniul faptelor, al realității obiective, lumea sensibilă), candidatul se avântă la întâmplare în tenebrele de la *Miază-noapte*. Se afundă în acea întunecată pădure pe care Dante o descrie și despre care Vergiliu spune că adăpostea creanga de aur care i-a deschis lui Eneas porțile Infernului.

Creanga de aur, consacrată Persefonei, reprezintă capacitatea de *inducție* prin care mintea generalizează faptele de observație. Dar această operație mentală poate duce la ipoteze din cele mai eronate. – La început, gândirea omenească merge din eroare în eroare, tot atâtea piedici și capcane de care inteligența trebuie să scape. – Lupta este grea și de durată. Ea îl poartă pe candidat până la *Orient* (domeniul abstracției, al realității subiective, lumea inteligibilă). – Acolo, noțiunile raționale și sintetice par să corespundă faptelor. E posibilă astfel *deducția*, adică o reîntoarcere la *Occident* (fenomenele sensibile) prin *Miazăzi*.



Turnul Babel. Arcana XVI a Tarotului reprezintă acțiunile utopice care duc la dezastru și amarăciune.

La întoarcere, calea nu mai este înțesată de mărăcini, așa cum fusese la plecarea, dar călătorul este dispus să îndure cele mai mari osteneli pentru a ajunge printr-un urcuș anevoios în vârful unui munte abrupt. Doar ce se bucură văzându-se deasupra atâtor mari întinderi, că, din senin, se abate asupra-i o furtună. Tunetul bubuie, pământul se cutremură și o ploaie cu piatră îl lovește pe imprudentul care, în cele din urmă, este aruncat de vijelie până la locul din care plecase. Alegoria transpune *purificarea prin Aer* din vechile probe inițiatice. – Înseamnă că vântul opiniei comune spulberă edificiul artificial al teoriilor personale.

Tarotul, carte de hieroglife care ne-a fost păstrată sub forma unui joc de cărți, evocă această probă în arcana cu numărul XVI. Vedem acolo un bărbat aruncat din vârful unui turn (Babel?) spulberat de focul ceresc.

Prima călătorie inițiatică este emblema vieții omului pe Pământ. – Tumultul patimilor, ciocnirea diferitelor interese, greutatea de a trece la fapte, piedicile tot mai numeroase ridicate în cale de către dușmani nerăbdători să facă rău și înclinați să zădărnicească eforturi, toate acestea sunt reprezentate prin lipsa de noimă a drumului pe care candidatul l-a parcurs și prin zgomotul stârnit în jurul lui.

Ajuns cu greu pe o înălțime, s-ar fi prăbușit în gol dacă o mână protectoare nu l-ar fi oprit. Aceasta înseamnă că, de unul singur, doar prin forțe proprii și cu unica preocupare de-a reuși în viață, toată osteneala nu ne oferă, adesea, decât rămășițe și dezamăgiri. Egoismul este o falsă călăuză, conduce doar către dezastru.

A doua călătorie simbolică

Un prim eșec nu trebuie să descurajeze. Înțeleptul dezamăgit se străduiește să găsească pricina greșelilor sale, apoi se întoarce pe propriile-i urme. Înaintează cu prudență, căci experiența l-a făcut temător. Frica de vechile capcane îl face să ezite, uneori să se oprească, pășind când iute, când rar. O mare nesiguranță îi apasă cugetul. Îi lipsește încrederea în sine și dă înapoi în fața concluziilor neașteptate.

Pentru a reda candidatului încrederea, el este trecut prin *proba Apei*. Este, într-un fel, un botez filosofic menit să îndepărteze impuritățile ființei. Toate iluziile care rătăcesc imaginația trebuie să fie spălate de șuvoiul aceluia fluviu pe care Heracles l-a scos din matca sa pentru a curăța grajdurile lui Augias.

Inițiatul va trebui să mai știe cum să nu se lase dus de curent așa cum se întâmplă în viață, în mod obișnuit. Depinde numai de el să-și folosească mintea pentru a nu deveni sclavul părerilor altora.

După zgomotul asurzitor din primul voiaj, se aude acum un zăngănit de arme, simbol al luptelor pe care omul este silit să le poarte încontinuu pentru a respinge influențele corupătoare care îl asediază și pretind să-l domine. Trebuie luptat fără încetare împotriva tiraniei înclinațiilor vicioase. Înțeleptul va ști să se țină de parte de conflictele dezlănțuite în juru-i de patimile egoiste. El va traversa imperturbabil câmpul de bătaie în care interesele opuse se masacrează reciproc, păzindu-se foarte de-a se lăsa atras de râvna celor fără de scrupul care știu să stârneasă lăcomia și să ațâțe ura în propriul lor profit.

Nu este însă de ajuns să te abții de la greșală și de la păcat. Înfrânarea, deși semn al unei înțelepciuni foarte rare printre bărbați, este doar o virtute negativă încă departe de a da, ca atare, dreptul la titlul de inițiat. Mai rămâne o probă de trecut, ultima și cea mai înfricoșătoare.

A treia călătorie simbolică

Pentru a o putea întâlni pe Regina Infernului, adică adevărul ascuns în el însuși, inițiatul trebuie să treacă prin trei cercuri de foc. Aceasta este proba *Focului*. Pașind ferm, impasibil, candidatul va ajunge cu bine la ținta strădaniilor sale numai după ce va fi fost de trei ori învelit cu o mantie de flăcări. Cât timp merge, nu întâmpină nici un obstacol și nu aude nici un zgomot.

Ușurința acestei călătorii este un efect al perseverenței candidatului care a știut să rămână senin și calm în vârtoarea pasiunilor

(flăcările). A devenit în stare să discearnă ceea ce este sacru și astfel a putut pătrunde în focarul cunoașterii abstracte simbolizate de Palatul lui Pluton (coloana roșie Jakin, unde ucenicul își primește salariul).

Inițiatul stă în mijlocul flăcărilor (patimile care îl asediază) fără a fi atins, ci doar străbătut de căldura lor binefăcătoare. Entuziasmul luminat este o forță de care trebuie să știe să se folosească, fiindcă numai ea îi dă energia necesară realizării operelor mărețe. O înflăcărare vie, dar strunită cu înțelepciune îl poartă către tot ce este nobil și generos. Rămâne în grija sa, mai ales, să nu lase să se stingă în inimă focul iubirii pentru semenii. O undă de simpatie se va degaja astfel dinspre ființa sa inițiată spre a îl învălui într-o atmosferă plină de bunăvoință, nimbata de energii oculte prin care poate face minuni.

Potirul amărăciunii

Orice progres intelectual mărește responsabilitatea morală a omului. Nu se poate pretinde nimic unei ființe inconștiente; gânditorul își asumă însă îndatoriri cu atât mai mari cu cât avansează în cunoașterea binelui și răului. Sorbind din cupa cunoașterii, candidatul simte un lichid rece și dulce care, devenit mai apoi brusc amar, își recapătă, într-un sfârșit, dulceața inițială.

Tot astfel se va petrece și viața lui ca inițiat. Nepăsarea, caracteristică ființelor de rând, lui nu îi este îngăduită. Omul luminat nu are dreptul să trăiască doar pentru sine însuși: el trebuie să se dedice semenilor și, fără a se preocupa exclusiv de interesele sale personale, să poarte povara neîmplinirilor celorlalți. Este vocația coplesitoare și distinctivă a omului de inimă devotat, ale cărui intenții sunt adesea răstălmăcite. În ochii egoiștilor, dezinteresarea sa este anormală; în consecință, purtările sale sunt suspecte, actele sale sunt fățarnice, el este calomniat, persecutat, părăsit, trădat și disprețuit de toată lumea.

O dată ce a gustat amarul, cel drept înclină să dispere, aflându-se în primejdie să cadă răpus de nerecunoștința oamenilor.

Această supremă încercare nu-l găsește însă nepregătit pe inițiat. Departe de a se lăsa copleșit și fără să refuze potirul fatal, el îl primește hotărât să-l soarbă până la capăt.

În acest moment, licoarea întepătoare și fierbinte se preschimbă într-o băutură întăritoare. Inițiatul bea din apele lui Lethe. Uită insultele, uită suferința și, continuând să se dedice celorlalți, își regăsește pe deplin pacea sufletească în mijlocul frământărilor vieții. Bucurându-se de acum înainte de seninătatea înțelepților, el gustă dulceața meleagurilor Elizee. Măreția sa morală îl înalță atât de sus, încât turbarea celor răi nu-l mai poate atinge. Cruzimile cele mai salbatice nu-l mai mișcă. El este mai presus de cele omenești: cu adevărat liber și demn de titlul de INIȚIAT!

Binefacerea masonică

După ce i se aduce la cunoștință că tocmai a fost definitiv admis în masonerie, inițiatul este invitat să intre în *lanțul de unire*, ceea ce presupune și solidarizarea la operele de binefacere ale Ordinului. Viața masonică se începe printr-o donație voluntară pe care fiecare o stabilește după mijloacele de care dispune și a cărei valoare rămâne confidențială.

Frații trebuie ajutați cu tact și discreție. Ei au dreptul să fie protejați pentru că, în masonerie, cei care sunt lipsiți de strictul necesar sunt considerați creditorii celor care au cu prisosință. Binefacerea masonică este doar un act de echitate. Fiindcă decurge dintr-o obligație de pură solidaritate, ea nu trebuie să ducă la gesturi ostentative sau vanitoase care să fleteze orgoliul celui care dă și să umilească pe acela care primește.

Toți putem să ne fim de folos unii altora. Fiecare are nevoie de toți ceilalți și, dacă cineva ar refuza să-și ajute semenul, atunci, prin fapta sa, el singur s-ar exclude din comunitatea inițiaților.

Lumina

După ce și-a îndeplinit prima îndatorire masonică, neofitul este condus la altar, unde face legământul solemn.

Jură pe onoarea sa să păstreze toate secretele francmasoneriei și să nu dezvăluie vreodată nici unul dintre misterele ei decât unui bun mason îndreptățit să le afle.

Jură să-și folosească toată inteligența în căutarea adevărului și să sprijine din toate puterile triumful dreptății.

Jură să își iubească frații și să îi ajute după capacitățile sale.

Jură, în fine, să se supună regulilor după care se conduce francmasoneria.

În cazul în care ar deveni sperjur, el își dă acordul să fie supus pedepselor pe care le va merita și să fie considerat o ființă josnică, lipsită de onoare și demnitate.

Inițiatul trebuie să aibă mereu în minte obligația liber asumată față de masonerie. El trebuie să fie gata, cu orice prilej, să o reînnoiască și să aibă puterea de-a o respecta. Având asigurarea că neofitul este împăcat pe deplin cu jurământul făcut, i se acordă Lumina. La un semn, legătura de la ochii candidatului cade, templul se umple de o strălucire fără seamăn de care noul inițiat este, la început, orbit. Dar, îndată ce ochii i se obișnuiesc, el își vede însoțitorii salutând în picioare și la ordin, ținându-i pieptul cu vârful săbiilor lor.

Nu este o amenințare. Prin gestul lor, însoțitorii vor să arate noului lor frate că vor sări în ajutorul său în orice împrejurare grea s-ar găsi. Taișurile scânteietoare îndreptate către noul admis mai simbolizează și razele de lumină intelectuală pe care fiecare frate le va răspândi pe viitor asupra lui. De altfel, săbiile purtate cu stânga, partea inimii, mai reprezintă și efluvii de simpatie care, din toate părțile, se concentrează asupra *nou-născutului* primit cu bucurie în sânul familiei masonice.

Șorțul

O dată ce a primit Lumina, inițiatul se îndreaptă către Orient pentru un nou jurământ.

Potrivit ritualurilor de odinioară, ucenicul mason pune genunchiul drept la pământ, ținând piciorul stâng în echer (supunere, respect pentru tot ce este echitabil, drept). În mâna stângă ține un compas deschis, cu unul dintre vârfuri îndreptat spre inimă (absolută sinceritate în exprimarea sentimentelor). El își așază mâna dreaptă pe sabia „în flacări“ a venerabilului, sprijinită pe Constituțiile Ordinului sau, cum se întâmpla mai demult, pe *Evanghelia după Ioan*, deschisă la primul capitol.

După ce neofitul își reconfirmă legământul, venerabilul prinde sabia cu mâna stângă, i-o așază pe creștet și rostește formula de consacrare, lovind de trei ori cu ciocanul în lama sabiei. Atinge apoi cu sabia umerii neofitului și îl îmbrățișează numindu-l „fratele meu“. De acum înainte, acesta va fi singurul său titlu de distincție.

În același timp, el primește ca însemn al gradului său un șorț, simbol al muncii, amintind că masonul trebuie să fie mereu un harnic lucrător. – În lojă, portul șorțului este obligatoriu. Personalitățile cele mai însemnate ale omenirii s-au simțit onorate să poarte modestul șorț din piele de miel.

Pentru gânditor, el simbolizează corpul fizic, învelișul material pe care sufletul trebuie să-l poarte pentru a participa la opera de construcție a lumii. Șorțul masonic amintește de „tunicile de piele“ de care se vorbește în *Facerea*. Adam și Eva le-au primit ca veșmânt la alungarea din Rai (bucuria, inacțiunea, repausul). Dar, spre deosebire de vechile texte sacre în care munca este înfățișată ca o pedeapsă, masoneria o slăvește. Sclavul, pe bună dreptate, își poate blestema munca pe care o face silit, însă omul liber urăște moliciunea și trândăvia. El simte nevoia să fie tot mai activ și găsește adevărata fericire în acțiunea consecventă care produce rezultate și este de folos cât mai multor oameni.

Mănușile

În Evul Mediu, proaspătul ucenic trebuia să ofere câte o pereche de mănuși fiecărui membru al atelierului. În masoneria modernă, dimpotrivă, neofitul este acela care primește două perechi de mănuși albe.

Una este pentru el. Va căuta să nu-i strice albeața, căci mâinile unui mason trebuie să rămână mereu pure.

Cealaltă pereche trebuie oferită de către inițiat femeii pe care o prețuiește cel mai mult. Francmasoneria aduce astfel un omagiu virtuților femeii, pe care o consideră mai presus de monotonia vieții de zi cu zi. Femeia este preoteasa căminului. Ea veghează în interiorul acestuia, în vreme ce bărbatul e activ în exterior. Când acesta se întoarce învins din bătăliile vieții, dobândește forțe proaspete alături de o soție devotată care-i leagă rănilor. Inteligentă, femeia este mănănată de un curaj de altă factură decât cel al bărbatului pe care ea îl întărește când e slab, îl încurajează în acțiunile sale generoase și îi devine astfel nelipsită colaboratoare. Și, dacă bărbatul și-ar uita îndatoririle, menirea femeii este să i le reamintească. Francmasoneria a dorit să-i ofere mijlocul adecvat. Mănușile albe primite în ziua inițierii sale amintesc mereu masonului legămintele făcute atunci. Femeia care i le va arăta, când va fi pe punctul de a da înapoi, i se va înfățișa ca fiind propria lui conștiință vie, păstrătoarea fericirii lui. Ce misiune mai înaltă se poate încredința celei mai *prețuite* dintre femei? – Ritualul precizează că nu e întotdeauna vorba despre femeia cea mai *iubită*, pentru că dragostea, adesea oarbă, se poate înșela asupra valorii morale a aceleia care trebuie să fie inspiratoarea tuturor operelor mărețe și generoase ale bărbatului.

Goethe, inițiat la Weimar la 23 iunie 1780, a oferit, fără a sta pe gânduri, mănușile simbolice doamnei von Stein, lăsând-o să înțeleagă că acest dar, deși mărunț la prima vedere, avea meritul aparte de-a nu putea fi oferit de un francmason decât o singură dată în viață.

Restituirea metalelor

Comunicându-i-se cuvintele, atingerile și semnele după care poate fi recunoscut ca ucenic mason, neofitul este condus în fața supraveghetorilor lojii, care îl testează făcându-l să execute pașii rituali ai gradului într-un „pătrat lung“. Apoi este proclamat membru activ al lojii care l-a primit în rândurile sale și, de aici înainte, toți masonii din lume îi datorează sprijin și protecție.

Adunarea îl aclamă și-l salută pe noul inițiat cu aplauzele rituale convenite („baterie“), apoi i se permite să ia loc în fruntea șirului fraților din dreptul coloanei de la Miazănoapte.¹

Venerabilul îi urează să fie demn, prin strădania depusă în cadrul lojii, și, prin practicarea virtuților masonice, să aprofundeze misterele Ordinului.

Neofitului i se atrage atenția că, în răstimpul de câteva ore al inițierii, i s-au încredințat subiecte de gândire pentru o viață întreagă. Asupra limbajului alegoric al francmasoneriei se cuvine reflectat cu grijă. Simbolurile generalizează ceea ce cuvintele specifică. Ele permit să fie exprimate idei generale reprezentând legi neschimbătoare ale gândirii omenești. Simbolurile nu au o valoare determinată și fixă ci, dimpotrivă, pot fi interpretate din mai multe puncte de vedere, cu rezultate similare și totuși diferite.

Nu este deci cu puțință să fie descrise toate semnificațiile unui simbol. Într-un semn nu există decât ceea ce poți vedea în el. Simbolurile sunt o scriere pe care trebuie să înveți s-o citești. Numai acela pentru care simbolurile nu sunt literă moartă se poate numi *gânditor* și autentic *inițiat*.

Ceremonia de admitere se încheie cu începutul: inițiatul reintră în posesia metalelor la care, ca profan, renunțase. Luciul calp al lucrurilor nu mai are cum să-l amăgească pe omul purificat acum intelectual și moral. Deloc de disprețuit, bogăția nu trebuie căutată decât pentru a fi folosită în interesul general.

¹ Prima piatră dintr-un edificiu trebuia să fie cea din colțul dinspre nord-est.

Inițierea în primul grad este, în sine, un ciclu complet al *purificărilor* care, prin simboluri, îl învață pe candidat să se elibereze de prejudecățile și de imperfecțiunile lumești pentru a ajunge în stare să contemple Lumina.

Noul inițiat nu are cum să memoreze dintr-o dată toate detaliile ritualului pe care l-a trăit și asupra cărora urmează să *mediteze* de acum înainte. El își va continua inițierea participând și la inițierea altora. Străduindu-se să adâncească înțelesurile ceremonialului la care este martor, el va da profunzime reculegerii în climatul inițierilor



Profanul, ființa care nu gândește. Ridicol în hainele sale de strânsură, el cară o desagă dolidă de erori și prejudecăți.

Rătăcește la noroc, cu mințile în sac, muncit doar de patimile sale. Râsul care îl mușcă simbolizează pedepsirea viciilor sale. Un crocodil pândește să-l înghită.

Nebunul. Carte de Tarot reprezentând inconștiența, cedarea în fața instinctelor, excluderea adevăratei personalități.

INTERPRETĂRI ALE RITUALULUI GRADULUI DE UCENIC

Tradițiile

Unele teorii au avut o influență covârșitoare asupra gândirii. Inițiatul trebuie să le cunoască. Vom arăta aici câteva idei ale înaintașilor care ar putea răspunde întrebării: „De unde venim?”

E deja stabilit că francmasoneria nu impune nici o concepție anume. Ea încurajează gândirea independentă și, pentru a o pune cât mai bine la lucru, se ferește să-i ofere ca hrană soluții de-a gata.

Să ținem seamă de aceasta în cele ce urmează. Vom încerca să redăm teoriile sacerdoților din vechime numai cu titlu de informație, scopul fiind să dăm de gândit celor care vor s-o facă și nu să susținem o anumită teză. Francmasoneria respinge orice dogmatism și nu își propune să ia partea nici unei doctrine. Refuzând să fie părtinitoare, masoneria caută ceea ce-i unește pe toți gânditorii, căci Adevărul i se arată numai în acordul acestora.

Regenerarea

Nimic nu începe și nimic nu se sfârșește în mod absolut. Începutul și sfârșitul sunt părelnice. În realitate, totul se derulează continuu prin necurmăte preschimbări, prin moduri succesive de a fi.

Aceste moduri sunt diverse. Tot ce există ca fapt (*in actu*) a existat mai înainte ca posibilitate (*in potentia*). Energiile care s-au concertat pentru a da naștere unei ființe au existat înaintea apariției acesteia. Orice ființă își are deci rădăcinile în originea însăși a tuturor lucrurilor.

Interpretări de acest fel arată că viața pământească a fiecărei ființe este o etapă distinctă a unei vieți cu mult mai întinse. Mai mult, această etapă este un accident, o ipostază a vieții permanente a ființei. Omul pare că și-a făcut intrarea în spectacolul lumii ca pe scena unui teatru. El a pătruns vremelnic în corpul unei persoane (*persona*, în latină, înseamnă „mască” și, prin extensie, „rol”, „actor”). Suprapunerea este atât de exactă, încât cei mai mulți dintre oameni își iau rolul în serios. Ei chiar cred că, așa cum se spune de obicei, „totul se întâmplă aievea”. Sulemeniți și gătiți în costume potrivite, ei adoptă limbajul, tonul, gesturile, purtările personajului pe care îl reprezintă, iar apoi îl joacă plini de atâta convingere, încât uită că, la căderea cortinei, actorii trebuie să arunce măștile și zorzoanele pentru a redeveni ei înșiși.

Tocmai fiindcă se considerau deasupra unor astfel de iluzii, inițiații Antichității credeau că, pentru omul de rând, este esențial ca ele să existe. Pentru acești inițiați, mistici subtili, viața integrală a omului includea alternanța între etape de acțiune și de repaus. Dacă viața actuală este o etapă de activitate materială, atunci, înainte de naștere, s-a trăit deja o etapă dincolo de realitatea materială, când se trăia ca într-un vis și, potrivit amintirilor dintr-o perioadă activă precedentă, visul era fie coșmar al remușcărilor, fie dulce răsplată a datoriei împlinite. Astfel adăsta sufletul în împărăția lui Hades, în lumea suprasensibilă.

Însă chinurile Tartarului nu sunt veșnice, cum nici repausul Eli-zeu nu este definitiv. La un moment dat, partea nemuritoare a ființei este chemată la un nou destin pe Pământ. Atunci trecutul este uitat, așa cum profanului i se iau metalele. Ființa renunță la tot ceea ce a dobândit și se reconstruiește pe sine pornind de la începuturi.

Își reface întreaga evoluție, (re)începând cu începutul, și pleacă din nou acolo de unde, inițial, venise.

Sună ciudat pentru cine nu-și dă silința să înțeleagă mai în profunzime. Dar *gânditorul* ar putea găsi folos în aceste venerabile tradiții, mai ales dacă are ceva cunoștințe de embriologie.

Facerea individului

Neclaritățile din gândirea anticilor capătă uneori claritate în lumina descoperirilor științei moderne, semn că ideile din vechime nu trebuie desconsiderate. – Metode care nouă ne sunt puțin familiare i-au condus pe antici la soluții uimitor de asemănătoare cu ale noastre.

Faptul nu are nimic surprinzător. La capătul tuturor metodelor nu există decât un singur Adevăr.

Numai forma de exprimare este diferită. De îndată ce este învelită într-o formă, goliciunea adevărului se ascunde și încep să apară diferite păreri. Rolul inițiatului este acela de a se detașa de aparența exterioară. – Cugetătorul abil știe să extragă din formule, teorii și sisteme gândirea originară care, mai totdeauna, va străluci ca un filon de Adevăr ascuns într-o masă de erori.

Alegoriile camerei de chibzuință fac generoase referiri la această căutare a gândirii pure ca stare anterioară oricărei determinări. – Gândirea considerată în ea însăși, de dincolo de orice concretizare, corespunde *Materiei Prime a Înțelepților*, punctul de plecare al *Mării Opere* alchimice.

Dar să privim lucrurile și din alt punct de vedere. De pildă, ovulul matern pe cale de a se fixa în peretele uterin este o simplă bășică de lichid în centrul căreia fecundarea pare să fi aprins un punct inițial (Coloana Jakin), cămin pentru însoțirea *Focului* cu *Apa* sau a *Sulfului* cu *Sarea*, cum spuneau, pe vremuri, ritualiștii.

Odinioară candidatul trebuia să rămână îngropat în pământ timp de 9 zile în camera de chibzuință, ca evocare a celor 9 luni de

sarcină. În timpul acestei probe a Pământului (camera de chibzuință), el nu se hrănește decât cu pâine și apă și nu vorbește nimănui. Aceste restricții amintesc de exilul autoimpus pentru meditație religioasă și de actele de devoțiune, repetate timp de 9 zile de viitorii preoți catolici.

Probele

Pruncul este orb din punct de vedere moral și intelectual. El intră în viață susținut de cei apropiați, care nu-l pot lăsa singur decât mai târziu, când va fi în deplinătatea facultăților sale.

Acestea se dezvoltă cu încetul. Omul se creează treptat; forțele îi sporesc pe măsura folosirii lor: greutățile întâmpinate sunt un imbold. Ele îl obligă să dobândească ceea ce nu are. Dacă totul ar veni de la sine, existența omului n-ar mai avea nici un rost căci, asemenea organelor sale, omul nu există decât pentru rolul pe care îl are de îndeplinit. Dacă n-ar avea nici o aspirație, nici o piedică de trecut și nimic de cucerit, omul n-ar avea nici o însemnătate. Lupta este aceea care îl modelează, îi hotărăște evoluția și face din el ceea ce este.

Întreaga viață este o școală. Omul nu există de dragul de a fi, ci pentru a se face, pentru a se instrui. Fiind nevoit să-și câștige poziția în ierarhia existenței, va forța, una câte una, treptele perfecțiunii individuale.

Dar, mai întâi, omul trebuie să ajungă la maturitate pentru că abia atunci poate stăpâni forțele de care dispune. Construcția corpului său e încheiată; supus voinței, trupul său devine instrumentul de lucru al sufletului. Este un veșmânt (șorțul) de care omenescul din om se folosește, asemenea unui scafandru, pentru a se adânci în apele simțurilor, împlinindu-și acolo menirea.

În această situație, principiul rațional se separă temporar și pierde orice contact cu lumea sensibilă. Așa se întâmplă cu omul în timpul somnului sau în stări similare, când demersurile lui simbolice

se întrerup, pentru a-și recăpăta forța și vigoarea abia la trezire, când se reia în stăpânire, adică atunci când omenescul din el își prinde iar *șorțul alegoric*.

Cel care a reușit să se ia total în posesie poate fi comparat cu artistul devenit stăpân pe mijloacele sale de expresie până într-acolo încât să le folosească numai așa cum vrea el. În această stare de armonie și perfectă corespondență dintre sufletul care comandă și corpul care se supune, cel din urmă poate avea de câștigat din experiența părții transcendente a ființei. Și, într-adevăr, zestrea genetică nu e de-ajuns pentru a explica talente și înclinații de care unii oameni fac dovadă ca și cum și-ar reaminti cunoștințe acumulate într-o existență anterioară. – Am putea vedea aici un efect al restituirii metalelor.

Oricât de stranii ar părea, n-ar trebui să ne pripim și să respingem cu dispreț astfel de idei.

Ele pot fi oarecum perfecționate și inițiatul nu trebuie să se mărginească la mentalitatea locului și timpului său istoric. El trebuie să se străduiască să înțeleagă totul, să își însușească gândirea tuturor epocilor și esența tuturor înțelepciunilor.

Totul este adevărat când am înțeles și este fals când nu înțelegem.



Hades domnește peste lumea subpământeană. Cerber este Sfinxul țărmurilor infernale. Cele trei capete ale sale rostesc întrebările fundamentale:

- De unde venim?
- Ce suntem?
- Încotro ne îndreptăm?

Hades. Infernul corespunde lumii interioare a omului.

Dar invizibilul este gândit prin opoziție cu vizibilul. Cum arată sceptrul bifurcat al zeului, în plan esoteric nu se ajunge decât urmând cu imaginația ceea ce sugerează contrariile.

ÎNDATORIRILE UCENICULUI MASON

Principalele îndatoriri ale inițiatului

Riturile inițiatice nu au semnificația hirotonisirii. Profanul devenit mason după formele tradiționale n-a dobândit prin doar faptul inițierii sale trăsăturile ce-l deosebesc pe gânditorul luminat de omul necioplit și lipsit de inteligență. Ceremonialul de inițiere nu este decât o punere în scenă a unui program pe care neofitul are a-l urma spre a intra în deplina posesie a tuturor calităților sale. Prima îndatorire a ucenicului este deci să aprofundeze înțelesurile ritualului de inițiere pentru a trăi conform valorilor masonice. Aceasta este preocuparea sa definitorie, singura sa îndatorire care le include pe toate celelalte.

Un începător are însă nevoie de indicații mai exacte. Ele sunt cuprinse în chiar jurământul pe care l-a făcut înainte de a primi Lumina:

Să păstreze tăcere față de profani;

Să caute Adevărul;

Să vrea să se facă Dreptate;

Să-și iubească Frații;

Să se supună Legii.

Discreția masonică

Când vrei să înveți să gândești, cea mai bună conduită intelectuală este să nu vorbești, ci să te rezumi să asculți. Ideile se împlinesc în meditație izolată, adică într-o conversație cu sine. Opiniile

decurg din confruntări launtrice care răzbat până în miezul tainic al gândirii. Înțeleptul gândește mult și vorbește puțin.

Un tânăr mason trebuie să se comporte foarte rezervat. Mai ales, îi este interzis să cedeze pornirii de a face prozeliti cu tot dinadinsul. Nu este greșeală mai mare decât să lași adevărul să fie greșit înțeles. Să vorbești riscând să fii prost înțeles este și periculos, și păgubos. Trebuie să te pui întotdeauna la mintea celui care te ascultă. A etala idei ieșite din comun doar pentru a impresiona este tot ce poate fi mai antimasonic. La ce bun să zdruncini cuiva tihna suflului? Cugetele au nevoie de pregătire pentru a întâlni lumina; o strălucire prea bruscă nu limpezește privirea, ci o orbește. Când legătura simbolică i-a fost luată de pe ochi, orice inițiat simte durerea produsă de explozia de lumină. Să avem dar grijă să nu contrariem mersul convingerilor nimănui. Să ascultăm pe fiecare cu bunăvoință, fără a face caz de punctul de vedere masonic. Trebuie să ne formăm în orice situație propria părere, cu avantajul de-a fi ascultat pledoarii opuse. Să învățăm a le cumpani fără urmă de partinire; numai așa vom deveni gânditori independenți sau liber-cugetători în adevăratul sens al cuvântului.

Secretul

Masonul trebuie să-și interzică orice indiscreție ce ar putea aduce deservicii francmasoneriei sau membrilor săi.

Toți membrii Ordinului sunt legați solidar printr-un contract formal de reciprocitate. Au obligații unii față de ceilalți și, pentru a le duce la îndeplinire, e necesar ca inițiații să se poată deosebi de profani. Din acest motiv, mijloacele de recunoaștere între masoni trebuie să facă obiectul celui mai deplin secret.

Adeptilor le este, de asemenea, interzis să vorbească în afara templelor despre anumite elemente ale ritualurilor masonice pentru a nu da ocazie unor minți superficiale să ia în derâdere francmasoneria. Pentru că o astfel de posibilitate există, să ne ferim să aruncăm mărgăritare porcilor.

Dar, la urma urmelor, formele ritualului masonic n-au rămas un secret. Încă de la începutul veacului al XVIII-lea, ele au fost divulgate în numeroase publicații. Pe această cale însă, nu se poate cunoaște decât latura materială a practicilor noastre. Latura esoterică nu are cum să fie divulgată.

Practica tăcerii la masonii de odinioară i-a redus la tăcere pe calomniatorii lor. Adepții au răbdat cu stoicism până ce adevărul ieșit la lumină a triumfat în cele din urmă, căci, așa cum se zice: *Câinii latră, caravana trece*.

Însăși gândirea este o forță care, în chip misterios, se impune voinței celorlalți și o contaminează chiar și fără a se exprima în vorbire sau în scris. Aprofundând legile ascunse ale gândirii, inițiatul cultivă practica tăcerii. Tacând, el se concentrează acumulând tensiunea necesară propagării ideilor sale. Este un conspirator care are la îndemână mijlocul absolut de acțiune: gândirea orientată, în deplină cunoștință de cauză. În același timp, rigurile tăcerii nu scuză inacțiunea: preceptului trebuie să-i urmeze exemplul practic.

Toleranța

Să hotărăști de unul singur asupra unei opinii, oricare ar fi ea, este întotdeauna un semn de superficialitate. Câtă vreme provin de la persoane sincere, toate concepțiile exprimate, mai ales dacă se opun, merită atenție în egală măsură. Ele exprimă Adevărul în diferitele sale înfățișări, ca efect al abordării din mai multe puncte de vedere.

În orice opinie există prin urmare o parte de adevăr. Nimeni nu greșește în mod absolut și nimeni nu se poate fali că știe tot adevărul. Să fim dar îngăduitori și să nu cerem nimănui să privească lucrurile la fel cu noi.

Mintea omului e slabă. Ea nu se poate apropia de Adevăr decât treptat, asimilând, una câte una, o serie de etape. A-i forța mersul firesc pentru a o face să progreseze nu este cea mai bună

cale. Rezultate se obțin intervenind cu discreție, în nici un caz cu exces de zel, ca în deviza lui Rabelais: *Noli ire, fac venire*. Nu-i împingeți de la spate pe cei rămași în urmă, pentru a-i sili să meargă împotriva voinței lor; e destul să mergeți cu un pas înaintea lor spre a le da curaj; vă vor urma cu siguranță.

Feriți-vă, mai ales, să acționați prin sentențe, teze și dogme; nu există nimic mai străin spiritului masonic. Decât să vă impuneți stilul de gândire, mai bine faceți-i pe ceilalți să descopere, la rândul-le, ceea ce voi înșivă ați descoperit. Gândiți și faceți-i și pe ceilalți să gândească.

Căutarea Adevărului

Francmasoneria se deosebește de biserică prin faptul că nu pretinde în nici un fel că s-ar afla în posesia Adevărului. Învățământul masonic nu conține nici o dogmă, nici un crez. Fiecare mason e îndemnat să construiască, prin forțe proprii, edificiul propriilor convingeri. În acest scop el este inițiat în *Arta de a gândi*.

Această *Artă* se face cu materiale ce trebuie prelucrate. Cu alte cuvinte, trebuie înlăturate erorile care înabușă adevărul. El se află pretutindeni, dar rămâne ascuns. Se cere scos la iveală din tot ce este eroare și superstiție. Superstiția este o crustă împietrită sau corpul lipsit de viață al unei noțiuni adevărate care n-a putut fi nici găsită, nici corect exprimată.

Să nu respingem, prin urmare, nimic în mod *a priori*. Orice dat prealabil împiedică o judecată nepărtinitoare. Adevăratul prieten al adevărului nu se închide în mod deliberat în cercul strâmt al orizontului său mental. El trebuie să fie, dimpotrivă, o minte larg deschisă tuturor ideilor care ar putea să schimbe convingerile statornicite. Acela care are idei fixe și se încăpățânează să le păstreze nu este o conștiință luminată și deschisă progresului: este ca un papă atotștiutor, convins de propria sa infailibilitate. Dacă inițierea

nu-l scapă de tirania dogmei înseamnă că masonul se complace în acest rol și, de fapt, în sinea lui, vrea să rămână profan.

Împlinirea socială

Dacă francmasoneria s-ar deda numai speculației pure, ea ar rămâne în abstract, incapabilă să dea replică răului ce copleșește omenirea. Răul atacă și inima omului generos. Nici inițiatul nu face excepție. El nu merge pe calea acelor mistici preocupați până la urmă numai de propria persoană când caută perfecțiunea departe de lumea decăzută. Și nici nu împărtășește insensibilitatea celor care se bucură de privilegii materiale exclusive.

Omul de inimă este lezat de orice nedreptate, chiar și atunci când nu el este victima. Nepăsarea față de soarta altuia înseamnă ruperea legăturilor de solidaritate care unesc pe toți membrii familiei umane. Căci indivizii își datorează puterea colectivității din care fac parte. A te desprinde de ceea ce te include înseamnă a te da morții. Egoistul, cel care nu înțelege să trăiască decât pentru sine, încetează să participe la Viață în sensul ei cel mai larg. El este ca un corp străin în organismul omenirii și devine un element de patologie socială.

Francmasoneria este o alianță universală a oamenilor onești, sincer devotați binelui obștesc. Când voințe puternice acționează împreună, nimeni nu li se poate împotrivi. Acesta este înțelesul voinței de dreptate, pentru că obții mereu ce dorești cu neclintire.

Fraternitatea între inițiați

O asociație are putere când legăturile dintre membrii săi sunt trainice. Cu cât sunt mai uniți, cu atât sunt mai puternici. Unitatea masoneriei nu se poate naște decât din afecțiunea reciprocă dintre frați, căci unitatea nu apare ca urmare a unei discipline impuse. Este deci esențială strângerea legăturilor dintre masoni prin toate mijloacele.

Înainte de toate, trebuie ca frații să se întâlnească pentru a se cunoaște, a se evalua și a se respecta. Toate reuniunile masonice vor fi deci frecventate cu asiduitate. Acolo, fiecare se va comporta astfel încât să merite simpatia tuturor, fiind îngăduitor cu defectele celorlalți. – Omul este mereu imperfect. Trebuie așadar trecute cu vederea slăbiciunile altora; să recunoaștem calitățile colaboratorilor noștri și să trecem cu mistria peste asperitățile pietrelor pe care va trebui să le legăm durabil cu mortarul celei mai sincere prietenii.

Respectul pentru lege

Deasupra legilor convenționale există o lege ideală înscrisă în inima oamenilor de bine. Acestei legi divine îi datorează inițiatul supunere fără rezerve.

În ceea ce privește legile obișnuite, oricât de imperfecte ar fi, ele trebuie respectate ca element fundamental al oricărei civilizații, garanție împotriva arbitrarului, cheazășie a ordinii și semn al recunoașterii înțelegerilor din plan social.

Un inițiat se supune legilor chiar atunci când ele sunt nedrepte. El se supune voinței generale chiar atunci când aceasta greșește. – Socrate a preferat să bea cucută decât să se sustragă pedepsei hotărâte prin lege, chiar dacă nedreaptă. Robespierre a pierdut puterea supremă refuzând să cheme poporul în ajutor¹, ca să enumerăm doar două mari exemple.

Francmasonii se supun cu rigurozitate legilor din toate țările în care le este permis să se reunească liber. Ei nu conspiră împotriva nici unei autorități legal constituite. Acțiunea umanitară a masoneriei nu poate leza decât regimurile care se știu în afara ordinii de drept.

Cât privește *legea masonică*, adepții se supun mai ales *spiritului* prevederilor sale. Acestea nu se impun cu rigiditate ci, în temeiul

¹ Nota editorului Lepage: Acesta era stadiul cercetărilor istorice când Wirth a scris aceste cuvinte. Era, pe atunci, opinia unanimă. Dar, ulterior, Albert Mathiez a găsit totuși în Arhivele Naționale ordinul de chemare a poporului la insurecție semnat de Robespierre și pătat, crede el, de sângele Incoruptibilului.

unei îndelungate experiențe, ele propun doar un model de conduită. Nici nu trebuie pierdut din vedere că reglementările masonice se adresează unor oameni care gândesc și se conduc după logică. Or, pentru gânditor, rațiunea rămâne legea fundamentală împotriva căreia nu poate fi invocată nici o reglementare scrisă. Întrucât este pe de-a-ntregul rațional și, prin urmare, nu poate să-și folosească decât în mod corect voința, inițiatul are libertate totală: masonul trebuie să fie liber într-o lojă liberă. Prin celebra sa formulă „Fă ce vrei“, Rabelais voia să spună „că oamenii liberi, de naștere aleasă, bine educați și având interlocutori de toată stima, au de la sine un instinct și o pătrundere care-i îndeamnă mereu spre virtute și împotriva viciului, calități pe care ei le numesc onoare. Tot ei, supuși unei rele guvernări și constrângerilor de tot felul, ajungând opri- mați și aserviți, își abat nobila înclinație care le motivează atât de sincer virtuțile pentru a înfrunta și zdrobi jugul servituii: căci me- reu facem ce e interzis și dorim ce ne este refuzat“.



Justiția. Arcana VIII a Tarotului reprezintă legea universală a echilibrului ce așază cu necesitate orice lucru la locul său.

INTERPRETARE LA CATEHISMUL GRADULUI DE UCENIC

Fiecare grad masonic este însoțit de o învățatură de transmis prin întrebări și răspunsuri.

Întrebările sunt formulate astfel încât să stimuleze reflecția. Gânditorul trebuie să se străduiască să le răspundă după logică și nu să învețe pe de rost răspunsuri convenționale.

Prin excepție, la testarea rituală, anumite răspunsuri trebuie date textual: ele sunt redată în cele ce urmează cu literă cursivă.

Întrebare: Care este legătura care ne unește?¹

Răspuns: *Francmasoneria.*

Î.: Ce este francmasoneria?

R.: Este o alianță universală de oameni luminați, uniți pentru a lucra în comun la perfecționarea intelectuală și morală a omenirii.

Î.: Este francmasoneria o religie?

R.: Ea nu este o religie în sensul strict al cuvântului. Însă, mai mult decât oricare altă instituție, ea îi *leagă* pe oameni între ei; prin

¹ Potrivit vechilor ritualuri engleze, testarea începe astfel:

Î.: Există ceva între dumneata și mine?

R.: Da, venerabile maestru.

Î.: Anume ce, fratele meu?

R.: Un secret.

Î.: Care?

R.: Francmasoneria.

Î.: Presupun atunci că sunteți francmason.

R.: Am fost primit și admis ca atare de către frații mei maestri și calfe.

aceasta este o religie (lat. *religare* înseamnă „a lega“) în sensul cel mai larg și mai înalt al acestui termen.

Î.: Sunteți mason?

R.: *Frații mă recunosc ca atare.*

Î.: De ce răspundeți astfel?

R.: Pentru că se cuvine ca un ucenic mason să evite să fie prea sigur de sine, să se teamă să ajungă la concluzii înainte de-a solicita părerea fraților săi.

Î.: Ce este un mason?

R.: *Este un bărbat născut liber și de bune moravuri, în mod egal prieten cu cel bogat și cu cel sărac, dacă sunt virtuți.*

Î.: Ce se înțelege prin *născut liber*?

R.: Bărbatul *născut liber* este acela care, după ce a murit pentru prejudiciile celor de rând, s-a văzut renăscut la noua viață pe care o conferă inițierea.

Î.: De ce spuneți că un mason este *în mod egal prieten cu cel bogat și cu cel sărac, dacă sunt virtuți*?

R.: Pentru a arăta că valoarea fiecărui om trebuie apreciată pe măsura calităților sale morale. Respectul nu trebuie să se măsoare decât prin consecvența și energia pe care bărbatul le aduce la înfăptuirea binelui.

Î.: Care sunt îndatoririle masonului?

R.: *Să se ferească de viciu și să practice virtutea.*

Î.: Cum trebuie să practice virtutea un mason?

R.: Să prefere tuturor lucrurilor Dreptatea și Adevărul.

Î.: Unde v-ați pregătit să deveniți mason?

R.: În inima mea.

Î.: În ce a constatat această pregătire?

R.: M-am străduit să-i iubesc pe toți oamenii ca pe frații mei.

Î.: Unde ați fost inițiat?

R.: *Într-o lojă justă și perfectă.*

Î.: Ce trebuie pentru ca o lojă să fie justă și perfectă?

R.: *Trei s-o conducă; cinci să o lumineze; șapte să o facă justă și perfectă.*

Î.: Explicați acest răspuns.

R.: Cei *trei* sunt venerabilul și cei doi supraveghetori. Acești ofițeri împreună cu oratorul și secretarul sunt cele *cinci* lumini ale lojii – dar trebuie să se reunească cel puțin *șapte* dintre membrii lojii pentru a putea proceda la inițieri regulate. – Dintre cei șapte, cel puțin *trei* trebuie să aibă gradul de maestru și doi gradul de calfă.

Trei masoni, dintre care cel puțin unul este maestru, alcătuiesc o *lojă simplă* în care pot avea loc discuții și schimburi de păreri privitoare la instruirea reciprocă în domeniul inițiativ. – Reunirea a cinci masoni, dintre care *trei* sunt maeștri și unul este calfă, formează o *lojă justă* competentă în materie de instrucție judiciară. – În sfârșit, *loja perfectă*, compusă din șapte membri, așa cum s-a spus mai înainte, este singura care are suveranitate masonică deplină.

Î.: De când sunteți mason?

R.: *De când am primit lumina.*

Î.: Care este tâlcul acestui răspuns?

R.: Că nu devenim masoni decât din ziua în care sufletul nostru s-a deschis înțelegerii misterelor masoneriei.

Î.: După ce aș putea recunoaște că sunteți mason?

R.: *După semnele, atingerile și formulele mele de recunoaștere.*

Î.: Ce înseamnă, mai exact, acest răspuns?

R.: Un mason se recunoaște după modul cum acționează, mereu corect și deschis (*semnele*), după limbajul său loial și sincer (*formulele de recunoaștere*), precum și după grija frățească pe care o manifestă pentru toți cei de care este legat prin solidaritate (*străngerile de mână, atingerile*).

Î.: Cum se fac semnele masonilor?

R.: *Prin echer, nivelă și perpendiculară.*

Î.: Detaliați acest răspuns.

R.: În actele sale, masonul trebuie să inspire ideea de dreptate și de echitate (*echerul*); el trebuie să-și propună să niveleze inegalitățile arbitrare (*nivelă*); precum și să ridice neîncetat societatea (*perpendiculară*).

Î.: Arătați-mi semnul.

R.: (Face semnul.)

Î.: Ce înseamnă?

R.: Că aş prefera mai degrabă să mi se taie gâtul decât să divulg secretele care mi-au fost încredinţate.

Î.: Dar semnul nu are şi altă semnificaţie?

R.: Mâna dreaptă aşezată în echer pe gât pare că stăvileşte tumultul pasiunilor ce tresaltă în piept, ocrotind astfel capul de înfierbântarea care ar tulbura limpezimea minţii. Privit astfel, semnul ucenicului înseamnă: sunt în deplină stăpânire de sine şi sunt în stare să judec totul fără părtinire.

Î.: Acum spuneţi-mi parola de trecere.

R.: N.I.A.C.L.A.B.U.T...

Î.: Ce înseamnă acest cuvânt?

R.: Aminteşte de mistere ce nu pot fi înţelese dintr-o dată.

Biblia numeşte astfel pe primul om care a prelucrat metalele. El vine de la *tublai*, o populaţie din Asia Mică ce se îndeletnicea cu mineritul din cele mai vechi timpuri.

Acest părinte al metalurgiei aminteşte de Vulcan, zeul muncii la romani. Alchimişti au făcut din el întemeietorul ştiinţei lor.

În masonerie, cuvântul de trecere la gradul de ucenic a mai fost interpretat şi ca *stăpânire a lumii*, de unde ideea că francmasoneria influenţează toate popoarele Pământului.

Î.: Spuneţi-mi cuvântul sacru.

R.: *Nu ştiu nici să citesc, nici să scriu, nu pot decât să spun pe litere. Daţi-mi prima literă şi vă voi spune-o pe cea de-a doua.*

Î.: J.

R.: (Se rosteşte pe litere cuvântul.)

Î.: Ce înseamnă acest cuvânt?

R.: *El a stabilit, a întemeiat.* Este numele uneia dintre coloanele de bronz ridicate la intrarea Templului lui Solomon. Lângă ea îşi primeau ucenicii salariul.

Î.: De ce spuneţi: „Nu ştiu nici să citesc, nici să scriu“. Ce nu ştiţi, de fapt?

R.: Limbajul de semne al masoneriei. – Sensul acestora nu reiese decât rând pe rând şi iniţiatul aflat la început de drum spune cu greu pe litere ceea ce, mai târziu, va putea citi cursiv.

Î.: De unde ştiţi cum să citiţi pe litere cuvântul sacru?

R.: Metoda de învăţare în francmasonerie cere contribuţia intelectuală a fiecăruia, fără a-i insufla dogme. – Primind, în chip simbolic, prima literă a cuvântului sacru, neofitul este pus pe calea adevărului; el trebuie să găsească de unul singur cea de-a doua literă, i se va indica apoi cea de-a treia pentru a o ghici pe a patra.

Î.: Ce se numeşte în masonerie „salariu“?

R.: Este răsplata muncii, rezultatul pe care ea îl produce pentru lucrător.

Î.: În ce constă „salariul“ masonilor?

R.: Este o perfecţionare treptată a sinelui.

Î.: De ce îşi primeau ucenicii salariul lângă coloana Jakin?

R.: Deoarece ea era simbolul *energiei productive, sursa de răspândire a activităţii omeneşti.*

Î.: Care este această sursă?

R.: Este centrul conştient de care individul leagă ideea propriului eu. – Ucenicul mason trebuie să se resoarbă în sine, să revină la sursa iniţială a gândirii sale pentru a găsi acolo, în raţiunea cea mai pură, punctul de pornire al cunoştinţelor sale. De aceea, el este închis, la începutul iniţierii sale, în măruntaiele Pământului unde, reintrând în sine însuşi, se scoboară până în adâncimile care ascund Adevărul.

Î.: Care este forma lojii voastre?

R.: *Un pătrat lung.*

Î.: Cum se măsoară lungimea sa?

R.: *De la Orient la Occident.*

Î.: Dar lăţimea?

R.: *De la Miazăzi la Miazănoapte.*

Î.: Şi înălţimea?

R.: *De la Zenit la Nadir.*

Î.: Ce vor să spună aceste dimensiuni?

R.: *Că francmasoneria este universală.*

Î.: De ce se întinde loja voastră de la Orient la Occident?

R.: Pentru că ea este *orientată* precum toate edificiile sacre din vechime, astfel încât să arate că lumina vine de la Răsărit. Masonii trebuie să se angajeze pe calea astfel trasată pentru a cuceri Adevărul prin propriile lor eforturi.

Să observăm că și catedralele construite de masoni în Evul Mediu își au întotdeauna axul principal strict paralel la ecuatorul terestru.

Î.: Ce înțelegeți prin cuvântul „loja“?

R.: Este un loc secret care servește drept adăpost masonilor pentru a le proteja lucrările.

Î.: De ce trebuie ca lucrările masonice să se desfășoare în secret?

R.: Pentru că toate forțele care sunt destinate să fie folosite în afară trebuie să se comprime launtric până-ntr-atât încât, acumulându-se îndeajuns, să poată izbucni cu toată energia.

Î.: Cu ce se poate compara o lojă care este acoperită (păzită – n.tr.) cum se cuvine?

R.: Cu o celulă de viață și, mai cu seamă, cu *oul* care conține o ființă supusă devenirii. – Creierul gânditor este și el un atelier închis: este o adunare care ia hotărâri la adăpost de agitația din afară.

Î.: Ce spuneți când loja nu este la adăpost de intruși?

R.: Spunem „plouă“! (Expresia permite masonilor să se avertizeze reciproc în cazul în care conversația lor riscă să fie auzită de profani.)

Î.: Pe ce se susține loja voastră?

R.: *Pe trei coloane numite Înțelepciune, Forță și Frumusețe și reprezentate simbolic de către venerabil și de către cei doi supraveghetori.*

Î.: Cum pot aceste trei coloane alegorice să susțină loja, adică să dirijeze activitatea creatoare a masonilor?

R.: *Înțelepciunea concepe, Forța execută și Frumusețea împodobește.*

Î.: De ce ați devenit francmason?

R.: *Pentru că eram în întuneric și îmi doream lumina.*

Î.: Explicați-vă.

R.: Societatea în care trăim nu este decât pe jumătate civilizată. Adevărurile fundamentale sunt încă apăsate de umbră, prejudecățile

și ignoranțaucid, forța trece înaintea dreptului. Cele mai multe adevăruri și lumini le întâlnim doar în templele masonice închinat muncii și învățaturii de către oameni aleși și încercați.

Î.: În ce stare erați când ați fost inițiat?

R.: *Nici gol, nici îmbrăcat, ci într-o stare decentă și lipsit de toate metalele.*

Î.: De ce tocmai așa?

R.: *Lipsit de o parte a veșmintelor mele*, în semn că virtutea nu are nevoie de podoabe. *Cu inima descoperită*, ca mărturie a sincerității și a deschiderii. *Cu genunchiul drept dezvelit* pentru a exprima modestia ce trebuie să ne călăuzească în căutarea Adevărului. *Cu piciorul stâng desculț*, ca în tradiția orientală, pentru a da respectul cuvenit unui loc sfânt deoarece acolo se caută Adevărul.¹ *Lipsit de toate metalele*, ca dovadă a lipsei de interes material și pentru a deprinde cum să mă lipsesc fără regret de orice mi-ar putea afecta perfecționarea.

Î.: Cum ați fost introdus în lojă?

R.: În sunetul a trei lovituri.

Î.: Care le este semnificația?

R.: *Cere și ți se va da* (Lumina); *caută și vei găsi* (Adevărul); *bate și ți se va deschide* (poarta Templului).

Î.: Ce s-a întâmplat după ce ați pătruns în templu?

R.: *După ce am fost supus la diferite probe, având consimțământul fraților mei, venerabilul lojii m-a primit mason.*

Î.: Care au fost acele probe și ce tâlc aveau ele?

R.: Probele erau, de fapt, trei călătorii al căror rost era să mă îndrum pe calea Adevărului.

Î.: Ce ați făcut după trecerea acelor probe?

R.: Am jurat să păstrez secretele Ordinului și să acționez în toate împrejurările ca bun și fidel mason.

Î.: La ce se referă secretele Ordinului?

¹ Vocea care se ridică din rugul aprins îi spune lui Moise să nu se apropie de acel loc, să-și lase încălțările din picioare, căci locul pe care calcă este pământ sfânt.

R.: La cunoașterea adevărilor abstracte reprezentate prin simbolurile masonice.

Î.: Ce ați observat la intrarea în lojă?

R.: *Nimic pe înțeles, căci aveam ochii acoperiți.*

Î.: Fiți mai explicit.

R.: Nu-i de-ajuns ca omul să ajungă aproape de adevăr pentru a-l și înțelege. Pentru a deschide mintea omului, Lumina nu trebuie să găsească piedici în calea razelor sale. Câtă vreme iluzia și prejudecata ne orbesc, în noi domnește întunericul și strălucirea Adevărului ne rămâne oprită.

Î.: Ce ați putut vedea când ați primit Lumina?

R.: *Soarele, Luna și pe Venerabilul Lojii.*

Î.: Ce relație simbolică există între aceștia?

R.: *Soarele* reprezintă rațiunea care luminează mintea, *Luna* este imaginația care dă veșmânt și formă ideilor, iar *Venerabilul* simbolizează principiul conștient care se luminează sub dubla influență a rațiunii (*Soarele*) și a imaginației (*Luna*).

Î.: Unde este așezat venerabilul lojii?

R.: *La Orient.*

Î.: De ce?

R.: *Așa precum Soarele apare de la Orient pentru a deschide drum zilei, Venerabilul este așezat la Orient pentru a deschide loja și pentru a-i pune la lucru pe masoni.*

Î.: Unde sunt așezați supraveghetorii?

R.: *La Occident pentru a da ajutor Venerabilului în lucrări, pentru a-i plăti pe lucrători și pentru a-i face să plece mulțumiți.*

Î.: Ce înseamnă Occidentul în raport cu Orientul?

R.: Orientul marchează direcția din care provine lumina, iar Occidentul, tărâmul asupra căruia ea se revarsă. Occidentul simbolizează, prin urmare, lumea vizibilă, la îndemâna simțurilor și, în general, tot ceea ce este *concret*. Prin opoziție, Orientul reprezintă lumea inteligibilă care nu se dezvăluie decât spiritului: cu alte cuvinte, tot ceea ce este *abstract*.

Î.: Unde sunt așezați ucenicii?

R.: *La Miazănoapte, care este regiunea cea mai puțin luminată, căci ei nu au primit deocamdată suficientă educație masonică și lumina zilei le este încă de nesuportat.*

Î.: La ce oră se deschid și se închid lucrările masonilor?

R.: *În mod simbolic lucrările se deschid la Amiază și se închid la Miezul Noptii.*

Î.: Ce reprezintă aceste ore convențional denumite?

R.: Ele arată că omul ajunge la cumpăna vieții, la apogeul carierei, înainte de a putea să se facă util semenilor săi, dar că, pe urmă, el are de lucrat fără odihnă până în ceasul morții pentru binele comun.¹

Î.: Ce semnificație are obiceiul de a ști ce oră este când pornești o acțiune?

R.: Acțiunea nu este utilă decât dacă se face la timpul potrivit. Roadele progresului se culeg la vremea lor. Graba ar compromite tot ceea ce este în pregătire. Trebuie să știi să aștepți momentul oportun: a acționa prea devreme ori prea târziu înseamnă, deopotrivă, eșec.

Î.: Ce vârstă aveți?

R.: *Trei ani.*

Î.: Ce înseamnă aceasta?

R.: A cere să știi vârsta masonică a unui frate înseamnă să-l întrebi care îi este gradul. – Ucenicul mason are trei ani pentru că trebuie să fie inițiat în misterele primelor trei numere.

Î.: Care sunt aceste mistere?

R.: Sunt consecințele logice care pot fi deduse din proprietățile intrinseci ale numerelor. Când se străduiește să dezlege taina existenței lucrurilor, rațiunea nu se poate lipsi de astfel de noțiuni abstracte.

Î.: Ce ați învățat studiind numărul *Unu*?

R.: Că totul este *Unu*, dat fiind că nimic n-ar putea să existe în afară de *Tot*.

Î.: Cum formulați principiile pe care vi le-a dezvăluit numărul *Doi*?

R.: Mintea omului își reprezintă în mod artificial *Unul* și neliimitatul ca fiind mărginite de hotare. Astfel, Unitatea se întinde între

¹ Potrivit legendei, Zoroastru, unul dintre întemeietorii vechilor mistere, își primea discipolii la amiază și îi lăsa să plece la miezul nopții, după un banchet frătesc care marca încheierea lucrărilor.

două limite, pure abstracții cărora numai cuvintele le împrumută o oarecare aparență de realitate.

Î.: Și ce concluzie s-ar impune?

R.: Că *Ființa*, *Realitatea* sau *Adevărul* au ca simbol numărul *Trei*.

Î.: De ce?

R.: Pentru că *Ființa* sau *Ceea ce este* ne apare ca un al treilea termen, mediu, în care extremele se împacă.

Î.: La ce lucrează ucenicii?

R.: *La cioplirea pietrei brute pentru a-i îndepărta surplusul și a o apropia de forma potrivită destinației ce i-a fost dată.*

Î.: Care este această piatră brută?

R.: Este chiar omul ca produs brut al naturii, destinat să fie șlefuit și transformat prin Artă.

Î.: Care sunt uneltele ucenicului?

R.: *Dalta și ciocanul.*

Î.: Ce simbolizează ele?

R.: *Dalta* reprezintă gândirea cu scop aplicat, imediat, hotărârile definitive, iar *ciocanul* este voința care le materializează.

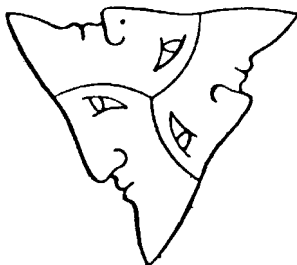
Î.: Ce simbolizează pașii ucenicului?

R.: *Zel în mersul spre Acela care ne luminează.*

Î.: Aveți vreo aspirație?

R.: *Una singură: să fiu primit printre calfe.*

LUCRAȚI ȘI PERSEVERAȚI



Tri-Unitatea Nordică. Scandinavii simbolizează spiritul universal printr-un triunghi sugerând un cap cu trei fețe rotindu-se neîncetat.

PRIMELE ELEMENTE DE FILOSOFIE INIȚIATICĂ

Misterele

Odinioară, știința era rezervată unui număr restrâns de oameni. Ea nu se transmitea decât sub pecetea tainei unor bărbați aleși de la care se cereau înalte calități morale.

Ei se exprimau prin embleme și simboluri, căci, la începuturi, limbajul era lipsit de termeni care să exprime abstracții. Erau, așadar, nevoiți să dea contur concepțiilor filosofice acoperindu-le cu un văl de imagini care, pentru mințile dibace, devenea transparent.



Sfinxul. Taina lucrurilor se află în inteligență (capul de bărbat) și în sentiment (sânii de femeie), ambele aflate pe corpul unui bou (animal greoi, bun de arat), cu aripi de vultur (sublimare, spiritualitate) și gheare de leu (înlăcărare, ferocitate). Această sinteză de umanitate și animalitate corespunde sufletului lumii care guvernează destinele (sabia dreptății).

În felul acesta, știința se adresa pe atunci numai elitei cugetării. Pentru însușirea cunoștințelor înaintașilor, nu erau suficiente memoria bună și ușurința de a învăța. În acele timpuri, oamenii se instruiău prin rezolvarea de șarade.

Adevărurile astfel descoperite nu semănau deloc cu noțiunile a căror popularizare se încearcă în zilele noastre cu atâta efort. – Înțelepciunea anticilor era rezultatul purei gândiri speculative: ea căuta *cauzele* și, mai ales, *Cauza cauzelor*. – Știința modernă studiază, dimpotrivă, *efectele*: ea *observă* și *calculează*, renunțând de prea multe ori să *gândească*. Antichitatea producea *înțelepți*, azi avem doar *savanți*.

Dar, oricât de legitim, triumful cercetării experimentale nu trebuie să ne îndepărteze de adevărurile a căror sursă se află în om și nu în afara lui. – Gândirea are legile sale proprii pe care trebuie să le cunoaștem dacă vrem să deosebim realitatea de aparență.

Altfel, am rămâne în eroare căci nu am putea verifica și nici revizui datele dobândite prin simțuri.

Numai inițiatul în *Misterele Ființei* gândește condițiile de existență ale fiecărui lucru și aparențele nu îl pot înșela.

Cu avantajul inițierii, gânditorul nu mai orbecăie în van în tenebrele lumii profane, ci, iluminat de o torță care-i risipește întunecimile launtrice, apucă firul Ariadnei care-l ajută să străbată, fără a se pierde, labirintul celor neînțelese.

Dimensiunea esoterică

Știința care se învață în universitățile noastre nu ia în seamă decât ceea ce atinge simțurile. Ea nu se ocupă decât de partea exterioră a lucrurilor și respinge noțiunile pur conceptuale. Această știință a exteriorului, a manifestărilor vizibile este *știința profană* (lat. *profanum*: ceea ce rămâne dincoace de Porțile Templului). Fără s-o privim cu neîncredere, spunem totuși că ea nu oferă omului îndeajuns pentru a da deoparte ceea ce până nu demult se numea *știință sacră*, adică știința despre ceea ce este ascuns, invizibil, interior.

Diferența dintre cele două tipuri de cunoaștere devine mai clară dacă luăm un exemplu.

Să rugăm un savant să cerceteze cu metodele sale o carte tipărită. – El va evalua cartea ca pe un obiect având proprietăți fizice pe care le va determina cu cea mai mare exactitate. El va putea măsura dimensiunile volumului cu precizie milimetrică și greutatea, în cele mai mici fracțiuni de miligram. Va număra literele textului și va căuta o regulă a distribuției lor. Mai mult, știința va oferi analiza chimică a hârtiei și a cernelii de tipar. Măsurătorile savantului vor atinge culmile extremei precizii.

Dar toate aceste date rămân secundare câtă vreme lucrul cel mai important de știut este cum a gândit autorul cărții. Evitați să-l întrebați acest lucru pe omul cu instrumente de precizie. V-ar răspunde, cu oarecare infatuare, că treaba lui este să rămână la nivelul faptelor și că nu își permite să știrbească demnitatea științei, hazardându-se în speculații metafizice.

Răspunsul savantului nu potolește totuși curiozitatea firească a omului; așadar, trebuie acceptat că rezultatele cunoașterii profane nu sunt îndestulătoare.

E drept că, pe de altă parte, mulți se complac în această neștiință savantă numită agnosticism. Se încapățânează să rămână nemișcați în fața templului, mulțumindu-se cu aspectul exterior al lucrurilor, însă, fără a intra în sanctuar, ei nu pot avea acces la esență.

Numerele

Ceea ce nu se vede cu ochiul liber se arată aceluia care știe să privească înlauntru său. Oglindirea de sine duce la descoperirea unui domeniu întins de cunoștințe independente de orice observație materială. Ele sunt exprimate în noțiuni evidente prin sine. Relevând *ceea ce ființează cu necesitate*, astfel de noțiuni aparțin *științei absolutului* care, ca și matematicile, nu mai stă sub semnul incertitudinii.

Această știință, cea mai importantă dintre toate, face parte din sufletul nostru, care, de îndată ce devine conștient de sine, o descoperă

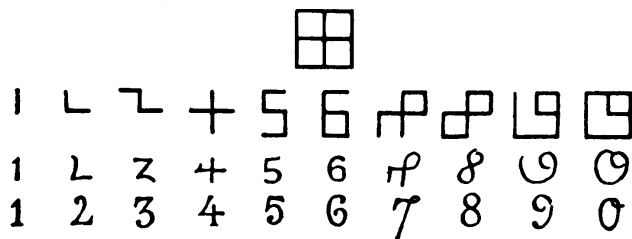
ca pe o comoară uitată. De aceea, cunoașterea de sine este punctul de plecare al oricărei filosofii.

Dar cunoașterea de sine nu este posibilă în mod direct. Este nevoie de ajutorul unei oglinzi. Abstracțiile din noi nu pot fi puse în evidență decât dacă se reflectă într-un semn exterior. Rolul simbolului este, așadar, acela de a face să funcționeze adevărurile din noi. Simbolul este imagine conformă cu ceea ce se află deja în mintea noastră. Dacă aceasta este goală, simbolul nu are nici o semnificație. Vina nu aparține simbolului, ci aceuia care nu știe să vadă nimic în el. O inteligență seacă nu poate produce nimic.

Nu e mai puțin adevărat că simbolurile nu vorbesc din proprie inițiativă. Pentru a le da grai trebuie deschis sanctuarul adevărurilor abstracte cu acea cheie dobândită prin studiul *proprietăților intrinseci ale Numerelor*.

Acest studiu se făcea în toate școlile inițiatice. – Pentru antici, el constituia baza științei sacre; de atunci, numerele au avut un rol major în simbolica tuturor religiilor. – Pitagora considera că numerele conduc lumea. – În corespondența lor personală, masonii își adresează frecvent salutul „prin numerele numai de noi știute”. Francmasoneria este reputată că acționează numai după anumite numere și leagă învățătura fiecărui grad de numerologia antică.

Pentru ucenic, studiul se limitează la numerele Unu, Doi, Trei și Patru, care trebuie cercetate prin raportare la ideile de *Unitate, Dualitate, Triadă și Cvadratură*



GENEZA CIFRELOR ZISE „ARABE“

Ele se compun dintr-un număr de elemente rectilinii care corespund valorii lor și pot fi extrase din figura unei cruci înscrise într-un pătrat.

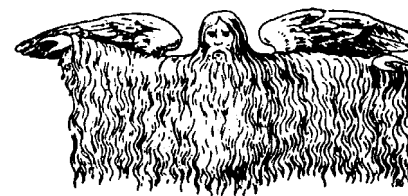
Unitatea

Pentru a înlesni studiul numerelor, francmasoneria folosește embleme care atrag atenția asupra proprietăților esențiale ale acestora. – Proaspătul inițiat nu găsește însă imediat un simbol aflat într-un raport evident cu numărul *Unu*.

E și firesc să se întâmple așa, pentru că nimic din ceea ce este la îndemâna simțurilor nu poate reprezenta Unitatea. Dincolo de sine, omul nu percepe decât diversitate și multiplicitate. În natură nimic nu-i pare simplu.

Dar dacă nu percepe Unitatea ca fiind în afara lui, se pare că, dimpotrivă, Unitatea îl locuiește. Orice ființă gânditoare se simte *Unu*.

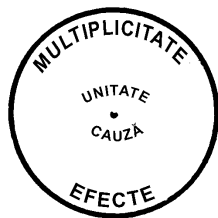
Această Unitate care este în noi se manifestă deopotrivă în modul nostru de a gândi, de a acționa și de a simți. – Ideile noastre, evocând armonia lui Unu, fac să apară în noi noțiunea de *Adevăr*. – Acțiunile noastre, raportate la o lege valabilă pentru toți, se adaptează acestei unități morale care corespunde *Dreptății și Binelui*. – În sfârșit, obligați fiind să ne coordonăm senzațiile, această nevoie de unitate estetică dă naștere artelor care înfăptuiesc *Frumosul*. – *Adevărul, Dreptatea și Frumosul* transpun deci, în domenii diferite, același principiu al Unității care este *Idealul*, polul unic către care converg toate aspirațiile.



Principiul gânditor universal este reprezentat de *Indra*, divinitate vedică răspânditoare a ploilor cugetării, suflet al lumii. Fiecare fir de păr al zeiții corespunde unei ființe cugetătoare.

Indra. Această divinitate vedică este corespondentul lui *Iupiter pluvius* al latinilor. Apa pe care „cel ce plouă” o varsă din cer fecundează nu câmpurile, ci spiritele, caci provine din Oceanul Înțelepciunii supreme, personificată la caldeeni prin Ea.

Unității nu-i corespunde vreun obiect material. Este o abstracție care se raportează la *Centrul* nevăzut în care fiecare gânditor își concentrează *eul*.



Acest *Centru* nu este un loc în spațiu, ci pare că există în fiecare dintre noi. Însă nu e decât o iluzie. Gândirea este *una*. Nu există decât un singur principiu gânditor, comun tuturor ființelor. Este *Centrul omniprezent*, aflător în om și, totodată, dincolo de el. (*Brahma, Osiris, Dumnezeu-Tatăl, Cel vechi de zile* etc.).

Oricare centru presupune o circumferință. Unitatea abstractă este astfel indisolubil legată de Multiplicitatea concretă.

Tatăl universal (Osiris) se unește cu Muma universală (Isis sau Natura).

Adică *efectele* sunt inseparabile de *cauzele* care duc, toate, la o *Cauză* originară.

Care să fie această *Cauză*? Care să fie Principiul din care toate au purces?

Unitatea absolută cuprinzând toate existențele trecute, prezente și viitoare era simbolizată odinioară printr-un șarpe care se mușcă de coadă, faimosul *Uroboros* care, așa cum se poate observa în emblema alăturată, este însoțit de o deviză în limba elină ce s-ar traduce prin: UNUL (care este) TOTUL.



Uroboros. Reluarea la nesfârșit a vieții. Curentul care creează, devorează și reconstituie în același timp.

Acest *Unul-Totul* scapă cu desăvârșire înțelegerii omenești. Este *Misterul absolut, Enigma enigmelor*.

Existența nu se explică, ea se constată. *Ființa* sau *Ceea ce este* se prezintă simțurilor ca *multiplicitate* și tot astfel se dezvăluie rațiunii ca *unitate*. – În același timp unu și multiplu, ființa este desemnată în Biblie prin cuvântul „Elohim“, plural care determină un

verb la singular (*Beraeschith barâ Ælohim*: La început, El-Dumnezeii a creat).

Pentru alchimiști, totul provenea din *Materia primă a Înțelepților*, substanță nediferențiată, ce nu putea fi cunoscută prin simțuri. Această entitate misterioasă nu este *nimic* pentru omul obișnuit, dar este, în schimb, *totul* pentru gânditori. – Ignoranții n-o află nicaieri, în timp ce înțelepții o găsesc *pretutindeni*.

Ca substanță, *Unul* nu este accesibil simțurilor. Tot ce percepe omul este efect al diferențierii, cu desăvârșire absentă în ceea ce este *unitar și uniform*. – Unitatea absolută, neputându-se deosebi ori separa de un altceva, este concepută ca *Vid* sau *Neant*. Este Abisul, *Noaptea* sau *Haosul* din diferitele cosmogonii. – Reprezentarea hieroglifică este un disc negru care reprezintă *Tot-Nimic* (numit de cabaliști *Ființă-Neființă*).



Globul înaripat al egiptenilor. Materia însuflețită (șerpilor) care se volatilizează (aripile) pentru a umple nesfârșita imensitate.

Dualitatea

Nu putem *cuprinde*, adică *prinde* cu mintea, decât ceea ce face *priză* cu facultățile noastre intelectuale. Dar acestea nu pot surprinde *Ființa* în unitatea sa radicală. Deși scapă înțelegerii propriu-zise, infinitul se impune rațiunii, care își recunoaște limitele în fața adevărilor transcendente. (Candidatul se înclină până la pământ trecând pragul templului.)

Omul nu percepe un obiect decât atunci când îl desprinde de mediul său ambiant. Această separare este deci indispensabilă cunoașterii și, astfel, *Doi* este numărul ce corespunde Științei.

În reprezentările simbolice din Antichitate, știința apare ca o femeie așezată între două coloane, imagine a dualității în diferitele ei aspecte.



Isis, zeița tainei. Ea este așezată pe piatra cubică și îi învață pe oameni să vadă ceea ce aparențele ascund.

Această femeie este neagră pentru a sublinia caracterul misterios și secret al științei anticilor. Măinile ei fac semnul *esoterismului* (ceea ce este interior, inaccesibil simțurilor și de ordin pur intelectual). Dreapta este ridicată spre cer, stânga, înclinată spre pământ, pentru a spune parcă: „Ceea ce este sus este și jos“. Acesta este principiul analogiei universale, baza interpretării în toate sistemele de simboluri.

Cele două coloane au, una, culoarea roșie (Jakin), cealaltă, culoarea albă (Boaz). Ele corespund următoarelor opoziții:

Subiect.	Obiect.
Agent.	Pacient.
Activ.	Pasiv.
Pozitiv.	Negativ.
Masculin.	Feminin.
Tată.	Mamă.
A da.	A primi.
A crea, a produce.	A dezvolta, a păstra.
A acționa.	A resimți.

Rățiune.	Imaginație.
A inventa.	A înțelege.
A comanda.	A se supune.
Mișcare.	Repaus.
Spirit.	Materie.
Osiris.	Isis.
Soare.	Lună.
Abstract.	Concret.

Coloanele de simboluri amintesc de obeliscurile perechi acoperite de hieroglifice care se înălțau în fața templelor egiptene și de cele două turnuri care străjuiesc portalul catedralelor gotice. Acestea sunt *coloanele lui Heracles* care marcau limitele între care se mișca spiritul omului. Domeniul a ceea ce este cunoscut are ca reprezentare vâlul lui Isis întins între cele două coloane.



Adevărul ridicând vâlul *Mayei*, după o veche tablă de Tarot păstrată la Biblioteca Națională din Paris.
Lumea. Cele patru vânturi ale principiului creator o susțin; deasupra, personajul feminin dezvăluie Absolutul ridicând vâlul de pe aparențele sensibile.

Acest vâl ne abate privirea de la Realitatea Absolută adăpostită în misterul Unității. Ne amăgim crezând obiective calitățile contrare pe care le atribuim lucrurilor. Și rămânem pradă vrăjilor Mayei, zeița Iluziei.

Pentru a rămâne lucid, înțeleptul nu trebuie să uite că entitățile antagonice apar printr-un efect de autonomie a limbajului și a gândirii și, în consecință, trebuie să le acorde numai o valoare relativă. – *Adevărul și Falsul, Binele și Răul, Frumosul și Urâtul* etc. sunt extreme care nu există decât în mintea omului. Ele sunt limite artificiale ale lumii pe care o putem cunoaște, o fâșie foarte îngustă, dar care ne atrage prin luciul ei ca de mătase. Este vâlul care, atârnat între coloanele templului pentru a-i masca intrarea, trebuie ridicat de gânditorul dornic să-i treacă pragul. După trecerea probelor, candidatul lasă în urmă vâlul când primește lumina. Odată inițiat, el rămâne în picioare între cele două coloane, pe mozaicul format din dale pătrate, egale, alternativ albe și negre.

Aceste culori opuse înseamnă că, la nivelul simțurilor, totul se compensează cu o riguroasă exactitate. Percepțiile noastre urmează legea opozițiilor. Odihna este compensația pentru efort. Plăcerea este prețuită numai în raport cu suferința încercată. Bucuria este pe măsura durerii sau a fricii care i-au precedat. Eroarea indică adevărul. Binele ne atrage exact în aceeași măsură în care respingem răul. Frumusețea ne place tot atât cât avem oroare de urâtenie. Lumina nu poate fi gândită decât în opoziție cu tenebrele, iar gustul fericirii nu se simte decât atunci când ea urmează nenorocirii. Viața are preț numai prin lupta victorioasă asupra piedicilor. Numai triumful e dătător de satisfacție.

Viața ia naștere dintr-un etern conflict. Totul se naște din opoziție, așa cum din revoltă se naște individul, căci trebuie să te revolți pentru a fi. Acesta este tâlcul izgonirii din Rai. Inițiativa individuală este rezultatul radicalizării egoismului (șarpele edenic) care determină conștiința să iasă din inerție și să-și dorească, prin cunoașterea deosebirii dintre bine și rău, să fie asemenea Creatorului (*Elohim*).



SIRENA REGALĂ A LUI BASILE VALENTIN

Din sânii ei curge sânge (coloana roșie Jakin) și lapte (coloana albă Boaz). Ea înoată în oceanul al cărui izvor este (materia primă din care totul ia formă).

Sirena este marea seducătoare care ne îndeamnă să iubim viața. Ea atrage făpturile în vârtoarea vieții (mișcarea valurilor), unde se vor zbate, fără a-și găsi vreodată odihna.

Triada

Doi este numărul diferențierii; el funcționează analitic, face mereu distincții, pe care însă nu se poate întemeia nimic. Mintea care persistă pe această cale se condamnă singură să rămână la sterila îndoială metodică, la opoziția fără ieșire, la negare permanentă. Dualitatea este trăsătura lui Mefisto, cel care contrazice și neagă mereu.

Mefisto. Cel care îl ispitește pe Faust, distruge certitudinile și obligă spiritul să caute mereu un adevăr care îi scapă.



Inițiatul știe să împlânzească demonul o dată ce l-a chemat, deoarece știe că Unitatea esențială nu se dedublează în ochii săi decât pentru a se reconstitui ca Triadă. *Doi* îl dezvăluie pe *Trei* și Triada nu este decât o reprezentare mai inteligibilă a Unității.

Tri-Unitatea tuturor lucrurilor este misterul fundamental al gândirii inițiate. Masonul care adaugă semnăturii sale trei puncte așezate în triunghi dă de înțeles că știe să reducă Dualitatea la Unitate prin Triadă. Dacă el a înțeles cu adevărat semnificația punctului care le domină pe celelalte două în alcătuirea unui triunghi, nu se va pierde în vorbe fără rost, căci îi va fi ușor să întrevadă soluția din chiar lupta contrariilor. Judecând detașat, fără urmă de părtinire și cu toată libertatea de gândire, din ciocnirea afirmației și negației, el va face să țâșnească lumina.

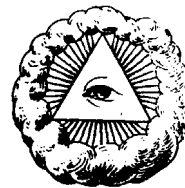


Omul de rând discută de obicei cu o naivă părtinire. El este de parte de-a evalua *pro* și *contra* în orice privință; e înclinat să fie *de acord* doar cu ceea ce îl avantajează și se pune *împotriva* celor ce nu-i convin nici lui. Prizonier al unui punct de vedere unic, omul obișnuit cade victimă spiritului partizan și nu e în stare de o judecată clară. Doar adevăratul gânditor nu se teme să urmeze și punctul de vedere al adversarului său, pentru că, altfel, n-ar fi posibil să se ridice deasupra divergenței lor.

Legea Triadei este evocată în simbolurile francmasoneriei tocmai datorită importanței sale excepționale în alcătuirea lumii. Una dintre cele mai elocvente embleme masonice este *Delta luminoasă*, alcătuită din trei elemente distincte:

1. Un *triunghi* care are în centru ochiul atotvăzător sau principiul conștient.

2. *Raze* exprimând acțiunea, expansiunea constantă a ființei, în virtutea căreia punctul matematic fără dimensiuni, care este peste tot, umple spațiul fără limite.



Delta luminoasă. Alchimiiștii recunoșteau în această emblema reunirea principalelor lor trei elemente – *Sulfur*, *Mercurul* și *Sarea* – din care sunt alcătuite toate ființele și toate lucrurile.

3. Un *cerc de nouri* simbolizând reîntoarcerea emanațiilor expansive asupra lor însele sau, mai exact, comprimarea lor sub presiunea întâlnirii, pentru că este vorba despre vibrații provenind dintr-o infinitate de centre.

Întreaga emblema este o schemă a *Ființei* în multiplicitatea infinită a manifestărilor sale, căci totul este, în același timp, triplu și unu. Spre a ne convinge, să ne reprezentăm un act oarecare gândit ca acțiune exercitată asupra a ceva pentru a obține un efect. În tot ceea ce are loc, deci în tot ceea ce există, intervin, prin urmare, trei termeni: 1. un *agent* care acționează; 2. un *pacient* care suportă acțiunea; 3. un efect pe care *acțiunea* îl produce.

Misterul *Triadei* este universal și se regăsește sub diverse forme în sistemele numeroaselor școli de gândire, cum rezultă din următorul tabel.

Tabel analogic al Triadei			
Numere	I	II	III
<i>Delta luminoasă</i>	Triunghi	Raze	Nori
<i>Brahmanism</i>	Brahma	Vișnu	Shiva
<i>Creștinism</i>	Tatăl	Fiul	Sf. Duh
<i>Platonism</i>	Principiul	Cuvântul	Substanța
<i>Mistici</i>	Minte	Suflet	Trup
<i>Hermetism</i>	Arhe	Azoth	Hyle
<i>Alchimie</i>	Sulf	Mercur	Sare
<i>Ideograme</i>	♂	♀	⊖
<i>Francmasonerie</i>	Întelepciune	Forță	Frumușețe

În acest tabel, primul termen este activ, al doilea este pasiv în raport cu primul, dar activ în raport cu al treilea, care este doar pasiv.

Alte triade pun laolaltă două contrarii (I și II, Pozitiv și Negativ) din a căror combinare rezultă un al treilea termen (III, Neutru sau Echilibrat).

I	II	III
<i>Activ</i>	<i>Pasiv</i>	<i>Neutru</i>
Tată	Mamă	Copil
Osiris	Isis	Horus
Soare	Lună	Triunghi
Rățiune	Imaginație	Inteligență
Expansiune	Comprimare	Echilibru
Atracție	Respingere	Stabilitate
Forță	Materie	Mișcare
Acțiune	Opoziție	Muncă
J.: (<i>Jakin</i> , ucenic)	B.: (<i>Boaz</i> , calfă)	M.: (Maestru)
Nivelă	Perpendiculară	Echer
—		┐

Bijuteriile specifice primilor trei ofițeri ai lojii sunt și ele o ilustrare grăitoare a legii triadei.

Nivela primului supraveghetor indică faptul că nici un mason nu domină pe altul; dar *Perpendiculara* celui de-al doilea supraveghetor cere, dimpotrivă, ca fiecare să se ridice cât mai sus posibil, coborând, în același timp, în străfundurile gândirii. Există, așadar, un conflict între orizontala egalitară și verticala ierarhică; dar totul se împacă în simbolul *Echerului*, pe care îl poartă venerabilul. El acordă tuturor lucrătorilor același respect pentru zelul în muncă egal manifestat, nu fără a le evalua calitățile individuale, pentru a nu cere unuia ceea ce un altul ar putea face mai bine. Echitatea a cărei emblema este echerul guvernează relațiile dintre masoni, care se modelează în chip simbolic la fel ca și piatra de construcții, în unghiuri drepte, pentru ca îmbinarea lor nemijlocită să asigure coeziunea

edificiului. Trăinicia construcției depinde însă de stricta orizontalitate a șirurilor de blocuri pe care o verifică nivela. Stabilizarea pe înălțime se face cu ajutorul perpendicularei pentru ca pereții să nu se incline de nici o parte.

Totul depinde de tăierea corectă a pietrelor. Ele trebuie să fie *normale*, adică să corespundă echerului (lat. *norma*), altfel n-ar fi vorba de vreo artă, ci doar de o îngrămădire de bolovani. În masonerie, echerul este deci instrumentul primordial pentru că el îndrumă în cioplirea pietrei brute, adică în formarea individului apt să-și îndeplinească rolul umanitar și social.

Trilogiile

Vechii masoni își întemeiau lucrarea pe trei mari coloane denumite *Înțelepciune*, *Forță* și *Frumusețe*, în cinstea unor zeități feminine cărora ilustratorii Evului Mediu le-au consacrat trei din cele douăzeci și două de compoziții alegorice ale Tarotului.

Înțelepciunea ia chipul unei împărătese cerești înaripate precum Venus-Urania sau Fecioara zodiacului. Este *Sophia* școlii gnosticilor, fecioara-mamă a ideilor generatoare de forme.

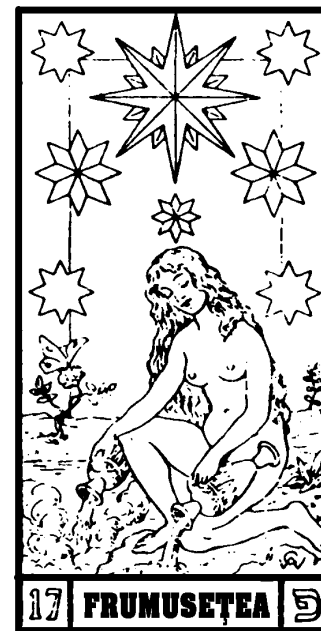
Ea este inteligența care concepe proiectul edificiului și îi hotărăște planul.

Forța pune în aplicare ideea supunând energiile îndărătnice. Nu are înfașșurarea unui atlet, ci a unei femei grațioase și gingașe care domină zâmbitoare un leu infuriat, emblema a patimilor ce trebuie înfrânte și stăpânite pentru reușita Marii Opere.

Ca și Adevărul, *Frumusețea* se înfașșează goală. Ea udă pământul arid care, pe dată, se acoperă cu verdeață și flori. Este zâna Idealului, a aspirației către stele care împodobește viața și o face dragă omului, chiar dacă este nemiloasă și plină de suferințe.

Uneori triumphiul masonic este interpretat astfel:

SĂ GÂNDEȘTI ÎNȚELEPT (BINE)
SĂ VORBEȘTI BINE SĂ FACI BINE



Înțelepciunea, Forța și Frumusețea – cele trei coloane ale construcției masonice, corespunzând arcanelor III, XI și XVII ale Tarotului și reprezentând inteligența teoretică cea mai înaltă, energia practică judicioasă folosită și simțul estetic care știe să înfrumusețeze totul.

Pentru masoneria din țările latine, triumghiul evocă deviza:

LIBERTATE, EGALITATE, FRATERNITATE

Poate că în politică această formulă a produs dezamăgiri; nu și în inițierea masonică.

Adevărata *Libertate* aparține omului care s-a scuturat de tirania viciilor și a patimilor și a ieșit din sclavia erorilor și a ideilor preconcepute. Ea este atributul exclusiv al inițiatului care rămâne *liber*, chiar pus în lanțuri de către dușmanii binelui. Libertatea reală este inalienabilă; omul o poartă în el și nici un despot nu i-o poate lua.

Egalitatea nu există decât în mintea filosofilor, care văd lumea ca pe un teatru în care s-a convenit asupra rolurilor. Cât de ridicol ar fi actorul care, în rolul unui prinț, ar ajunge să disprețuiască pe colegul său pus să facă pe cerșetorul! Nu sunt ei, deopotrivă,

actori? Și, dacă unul ar fi superior celuilalt, nu e cumva chiar acela care a știut să respecte întocmai intențiile dramaturgului?

Fraternitatea este, pentru anglo-saxoni, rezultatul convingerii că toți suntem copiii aceluiași Dumnezeu. Lăsând la o parte teologia și trăind sentimentul solidarității umane, masonii latini au ajuns la convingerea că între oameni există legături mai puternice decât cele de sânge.

Spre deosebire de o familie, oricât de mare, specia umană este cu adevărat unitară, alcătuind un corp unic în care fiecare om este o celulă însuflețită de aceeași viață. A face o nedreptate celuilalt înseamnă să te lovești singur prin atingerea adusă colectivității. A te devota binelui obștesc înseamnă, dimpotrivă, să sporești valoarea individului, căci binele făcut se răsfrânge asupra fiecăruia.

Cvadratura

Cele patru purificări prin care trece inițiatul trebuie să-l învețe să învingă atracția elementelor cosmologice. Acestea acționează sau se opun două câte două.

Primul dintre ele, *Pământul*, simbolizează masivitatea compactă, opacitatea, materia fără spirit, inertul etc.

Forța care trage în jos este contracarată prin mișcarea de desprindere spre înalțuri, simbolizată de *Aer*, element ușor, subtil, transparent, dar rarefiat și greu de remarcat.

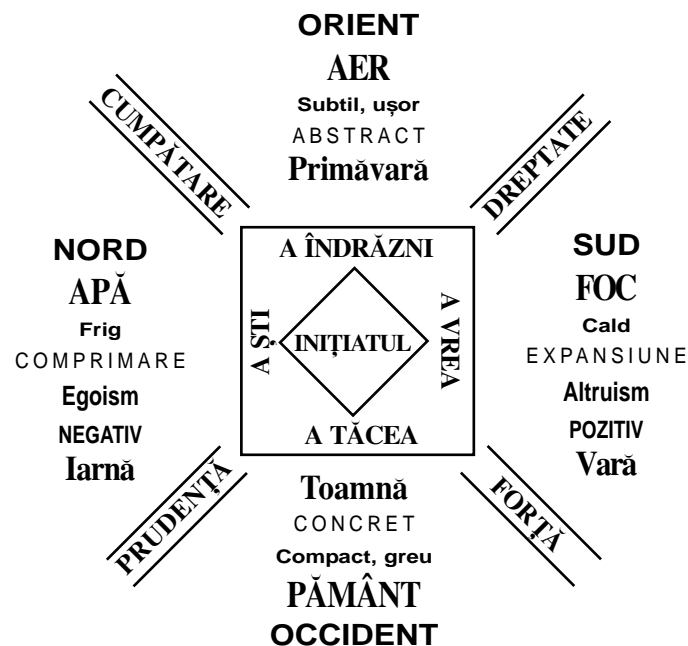
Apa umple adânciturile, de unde ideea unei materii universale care se adaptează tuturor formelor. Ea tinde spre repaus, spre orizontalitate, calmează, stinge, atribuindu-i-se o pornire către lăncezeală și moliciune.

Calmului, răcelii și indiferenței apei i se opune *Focul*, răscolitor al tuturor energiilor. Moderat, focul stimulează, dar, dacă este prea violent, usucă și ucide.

Inițiatul trebuie să se mențină în centrul crucii ale cărei extremități corespund celor patru elemente cosmologice.



Animalele cabalistice din „Viziunea lui Ezechiel” și din „Apocalipsa” se regăsesc în simbolismul hindus. *Vulturul* a cărui privire străpunge totul reprezintă ubicuitatea, iar *Taurul* este simbolul forței generatoare în accepția cea mai largă; *Leul* este imaginea forței active nelimitate din Univers, iar *Îngerul* corespunde fecundității intelectuale. Șarpele Amanta este simbolul Fluviului-Ocean al vieții universale care îi târăște în apele sale pe indivizi, până ce aceștia își cuceresc libertatea unindu-se cu Brahma (Marele Arhitect).



Pitagoreicii explicau prin Numărul Patru (tetradă) misterele Creației, iar Biblia simbolizează *Ființa prin care toate ființează* (Ființa ființelor) printr-o alăturare sacră de patru litere (hierogramă) **יהוה**, cuvânt sfânt care nu trebuia rostit.

Atât deocamdată despre cvadratură, care va fi studiată mai amănunțit la gradul de calfă.

Templul

Amenajarea și împodobirea unui loc de reuniune influențează puternic pe cei care îi trec pragul. Un templu masonic nu trebuie să fie doar o sală de conferințe.

Cu toate acestea, nu e nevoie să epateze prin lux. Trebuie numai ca anumite reprezentări simbolice să le fie mereu amintite masonilor pentru a medita asupra lor.

Preluând reprezentarea antică a universului sensibil, atelierul va fi mai mult lung decât larg și orientat după cele patru puncte cardinale.

Poarta templului masonic se va deschide spre Occident, între două coloane având capitelul împodobit cu frunze de lotus și rodii coapte; aceste fructe cu semințele simetric ordonate evocă familia masonică ai cărei membri sunt, cu toții, legați în armonie prin spirit de ordine și fraternitate.

Coloana de la Miazănoapte este roșie; ea indică locul primului supraveghetor al cărui însemn este *Nivela*.

Coloana de la Miazăzi este albă; lângă ea se află locul celui de-al doilea supraveghetor al cărui însemn este *Perpendiculara*.

Aceste două coloane sunt ridicate pe *pavajul mozaicat* compus din dale alternativ albe și negre.

La Orient se ridică o estradă din trei trepte pe care iau loc maestrul lojii, zis venerabil maestru sau, mai simplu, venerabil¹, însoțit de orator (la Miazăzi) și de secretar (la Miazănoapte).

Fotoliul venerabilului („tronul“) se află sub un baldachin ale cărui draperii încadrează *Delta luminoasă*, suspendată între *Soare* (la Miazăzi) și *Lună* (la Miazănoapte) astfel încât să formeze, împreună, un triunghi răsturnat. Tavanul este presărat cu stele și, asemenea pereților, este albastru ca bolta cerească, înconjurând din toate părțile Pământul, simbolizat de pardoseala templului.

O draperie dantelată urmează muchia de sus a pereților și poartă un șnur gros cu ciucuri la capăt, în dreptul coloanelor Jakin și Boaz. Acest ornament a fost impropriu denumit „ciucure dantelat“ (fr. *houpe dantelée* – n.tr.). Funia prezintă împletituri denumite „noduri de dragoste“ (fr. *lacs d'amour* – n.tr.) și reprezintă astfel *Lanțul de Unire* prin care sunt legați toți masonii. Nodurile pot fi douăsprezece, câte semne are zodiacul.

La începuturi, inițierea se acorda în grote, apoi în cripte tăiate în coasta muntelui. În amintirea acestor sanctuare, loja nu are ferestre. Acest lucru mai înseamnă și că Universul nu are decât interior,

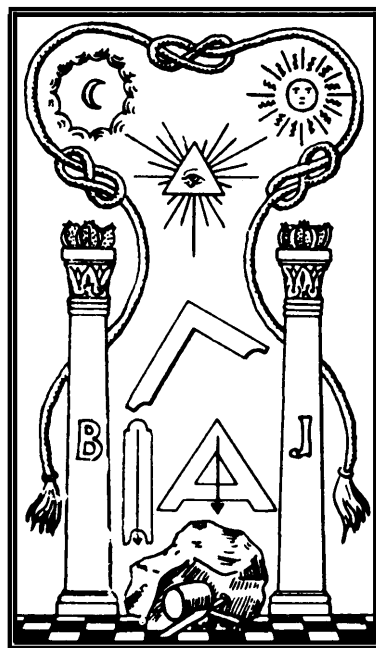
căci nu poate exista altceva în afară de Totul care umple nemărginirea. Loja trebuie deci iluminată artificial: lângă fiecare dintre primii cinci ofițeri se află câte o sursă de lumină.

Locul trezorierului se află lângă orator (la Miazăzi), iar al ospitalierului alături de cel al secretarului (la Miazănoapte).

Participanții iau loc la Miazănoapte și la Miazăzi, față în față. Ucenicii se găsesc la Miazănoapte și cer cuvântul primului supraveghetor. Ei nu-și pot explica imediat simbolurile întâlnite în lojă, însă maestrul au misiunea de a-i instrui și de a-i ajuta să le descifreze înțelesurile.

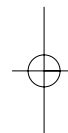
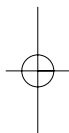
Ucenicul este considerat *piatră brută*, încă neprelucrată la nivelul aspirațiilor. El este, în același timp, subiect și obiect al propriei lucrări, de vreme ce are a se transforma pe sine într-un bloc cu fețe drepte, bun să-și ocupe locul destinat în edificiul de construit. Uneltele sale sunt *Dalta* și *Ciocanul*. Când va dovedi că știe să le folosească, dedicându-le perfecționării sale intelectuale și morale, ucenicul va fi propus pentru gradul de calfă.

¹ Venerabilul mai are și titlul de *maestru înscăunat* provenit din engl. *Chair Master* pentru a se deosebi de ceilalți maestri, egali cu el în grad.



În *Patratul lung* figurează simbolurile esențiale ale gradului de ucenic. Odinioară, el se trasa pe podeaua lojii în momentul deschiderii lucrărilor și se ștergea complet la închiderea acestora. Era echivalentul cercului din ritualurile magice de invocare. Cei prezenți își închipuiau că spiritul masonic se pogora asupra lor, cea mai umilă odaie putându-se transforma, prin puterile magice ale ritualului și puterea credinței participanților, în sanctuarul cel mai venerabil al celui mai somptuos dintre temple.

CALFA



„...Între acest început, ucenicia, și acest sfârșit, adevărata măiestrie, se desfășoară întreaga viață masonică reprezentată prin întovărășirea calfei...”

O.W.

CARTEA CALFEI

„...De acum înainte sunteți
chemați *să trăiți în mod masonic*,
adică să acționați numai conform
idealului (Steaua de Foc) pe care
trebuie să-l purtați în voi.“

O.W.

CELOR ÎNȚIAȚI LA GRADUL AL DOILEA

(Prefață la ediția din 1931)

Preaiubiți frați calfe,

Încheiată fiindu-vă ucenicia, ați fost considerați capabili să colaborați la Marea Operă de Construcție universală. Iată-vă admiși printre Lucrătorii care știu rostul: de acum, vă vor putea fi încredințate lucrări pe care veți ști să le duceți întocmai la îndeplinire după toate regulile Artei noastre.

Dar, pentru a fi demni de încrederea ce vi s-a arătat, este nevoie să deveniți cu-adevărat calfe.

Pentru a deține efectiv un grad masonic, nu-i suficient să-l primești în cadru ritual. Ceremoniile noastre nu conferă har preoțesc și nimeni nu poate fi uns mason, căci o inițiere reușește atunci când ÎNȚIATUL LUCREAZĂ ASUPRA LUI ÎNSUȘI. Riturile inițiatice nu au decât rolul de a-l îndruma.

De aceea, probele gradului de ucenic au avut rostul de-a vă îndemna la transformare lăuntrică, astfel încât să atingeți idealul inițiatului în primul grad. Dacă v-ați pătruns de întreaga semnificație a preliminarilor prin care a trebuit să treceți pentru a primi lumina, înseamnă că o dețineți și, prin acest fapt, sunteți inițiați – este drept că numai în mod implicit – în toate misterele francmasoneriei.

Operând mereu prin sinteză, instituția noastră, prin excelență filosofică, vrea ca partea să cuprindă întregul. Într-adevăr, primul grad masonic este, din acest punct de vedere, atât de bine alcătuit, încât ar putea să rămână și singurul dacă spiritului omenesc i-ar fi cu puțință să descopere tot ceea ce conține.

Dar adâncimea gândirii noastre nu este în toate cazurile excepțională. Solicitățile vieții moderne lasă prea puțin timp pentru meditație și oamenii s-au obișnuit să se oprească la un nivel superficial. Or, pentru a descoperi adevărurile inițiatice este nevoie de aprofundare și tenacitate, în care trebuie perseverat cu măsură pentru a compensa delăsările omenești. De aceea, masoneria conferă inițierea integrală în trei grade marcând tot atâtea etape, menite să ducă pas cu pas la cunoașterea inițiatică (gnoza).

Această cunoaștere este însă mult prea anevoioasă pentru a fi înșușită, fie într-una, fie chiar în trei inițieri succesive. Acesta a fost motivul pentru care a crescut numărul de grade în masonerie. Toate formele de organizare ierarhică au, în această privință, același obiectiv. Oricâte etape s-ar succeda, distanța de parcurs rămâne aceeași. În toate cazurile, se pleacă de la ucenicie pentru a ajunge la adevărata măiestrie. Dar, între acest început (naștere sau renaștere inițiatică) și acest sfârșit (moarte, transformare, reînnoire) se desfășoară întreaga viață masonică, reprezentată prin întovărășirea calfelor (fr. compagnonnage).

Sunteți deci chemați, în acest stagiul de calfă, să trăiți în mod masonic, adică să vă adaptați întocmai faptele la idealul (Steaua de Foc) pe care trebuie să-l purtați în voi înșivă. Manualul de față nu are alt scop decât să vă lumineze calea.

Vă rog să-l citiți cu grijă, fără a vă teme să reluați cât de des lectura, pagină cu pagină, meditănd asupra celor ce v-au atras atenția. Cartea este scrisă anume pentru a vă da cât mai mult de gândit, fiind astfel un ghid în descoperirea unor mistere fundamentale, mai ales dacă veți ști să veniți în întâmpinarea adevărurilor inițiatice.

Și, mai ales, nu uitați că gradul de ucenic este la baza întregii masonerii. Pe studiul său aprofundat se întemeiază orice progres ulterior. Trebuie revenit fără încetare la acest punct de plecare pentru

a putea înainta. Primul grad este cheia tuturor celorlalte. Oricât de înalt i-ar fi gradul, dacă un mason nu cunoaște învățătura esoterică a gradului de ucenic, el nu deține nici o cunoaștere reală în masonerie și toate panglicile cu care se împodobește nu sunt altceva decât mici nimicuri.

De altfel, al doilea grad nu face decât să-l consacre pe cel dintâi, în sensul că ucenicul, prin simplul fapt că a realizat suficiente progrese în această calitate, este admis în categoria lucrătorilor cărora li se poate încredința răspunderea executării unei lucrări, adică a calfelor. Numai recunoașterea în acest fel a rezultatelor uceniciei îndreptățește o creștere de salariu.

Oricât de departe am putea răzbate, este important să putem rămâne mereu ucenici; căci învățătura nu trebuie niciodată considerată încheiată. Convins că un adevărat înțelept nu încetează să studieze, ilustrul Chevreul se numea pe sine „învățăcel“ pe când avea deja peste o sută de ani. Luând aminte la aceste învățături, să nu încetăm să lucrăm la propria perfecționare intelectuală și morală. În aceasta constă ucenicia fără sfârșit în care trebuie perseverat, singura care conferă adevăratul statut de calfă, altfel spus, puterea de-a acționa creator și de a ajunge la realizări utile tuturor.

Reveniți, dar, asupra învățăturilor ce v-au fost încredințate; apropiați-vă apoi de misterele gradului pe care îl dețineți. Cu ajutorul luminii voastre launtrice, veți reuși să învingeți orice dificultăți, oricât de mari. Dacă adevăratul ucenic mason este deja un înțelept cum puțini sunt în lume, cu atât mai mult va excela calfa, acest gânditor luminat având, în plus, controlul propriei capacități de acțiune.

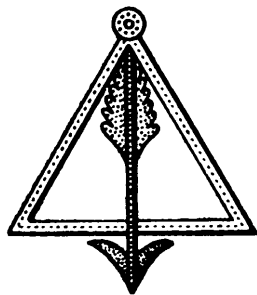
Și, mai ales, nu vă descurajați! Faceți dovada eroismului vostru asemeni tovarășilor lui Iason care au cutezat să-l însoțească în căutarea Lânii de Aur. Bizuiți-vă pe agerime și voință. Fără osteneală nu veți obține nimic; vă este îngăduit să țintiți cât de sus, cu o singură condiție: să vă continuați neabătut lucrarea cu totală implicare.

*

Acest Manual nu-și propune să impună o concepție anume; el nu este o carte școlară din care elevul să învețe lecții pe de rost. Inițierea te învață să gândești, adică să faci un efort personal care să

te conducă la obținerea adevărului. Acesta nu îi este revelat niciodată inițiatului, a cărui misiune este aceea de a descoperi prin el însuși tainele care îl preocupă. Artă căreia el i s-a dedicat îi cere să știe să construiască, după puterile sale, edificiul propriilor convingeri. Are, în această privință, toată libertatea, numai să construiască solid, cu materiale bine alese, căci nu orice piatră este bună ca duritate și aderență pentru constructorul care trebuie să o verifice înainte de a continua zidirea. La fel se întâmplă și cu ideile: nici o concepție nu trebuie să fie acceptată fără o cercetare prealabilă.

Nădăjduiesc să fi procedat astfel în paginile care urmează. M-am străduit să aștern pe hârtie rodul preocupărilor mele pentru folosul fraților, dar nu cer să fiu crezut orbește. Pentru a mă face bine înțeles, cititorul trebuie să treacă prin mintea sa temele tratate. Astfel, el le va putea revizui prin concluzii proprii, dovedindu-și priceperea de a citi cugetând, precum un adevărat inițiat.



Nivela sau Sulful alchimiștilor ☿. Această reprezentare este preluată din *Steaua de Foc* sau *Societatea francmasonilor considerată sub toate aspectele*, lucrare apărută în 1766, al cărei autor este baronul de Tschoudy.

Sulful ☿ corespunde Focului înăscut, motor al dezvoltării individului sau al creșterii germenului; de aici, transformarea firului cu plumb într-o codiță vegetală pentru a pătrunde în pământ și a prinde rădăcini.

Tot astfel se explică și semnul solar ☼ (expansiune, emisie de raze) așezat deasupra triunghiului focului △ reprezentat de nivelă.

Partea întâi

NOȚIUNI ISTORICE PRIVIND GRADUL DE CALFĂ

ARTA ȘI DEPLINA EI STĂPÂNIRE

Inițierea în meșteșug

O *artă*, în sensul cel mai larg al cuvântului, nu este la îndemâna oricui. Pentru a deveni *artist* trebuie dobândită o pricepere anume, prin cultivarea de aptitudini pe care nu oricine le are. Aceia care, prin talent, izbutesc să se ridice mai presus de muritorii de rând sunt, pe drept cuvânt, mândri de acest lucru; ei se consideră o elită față de marea masă a celor neștiutori și nepricepuți. Este ceea ce ei numesc lume profană, de care se deosebesc fiindu-i superiori.

De altminteri, artistul, oricât de modestă i-ar fi arta, nu este un om obișnuit. A devenit artist tocmai pentru că s-a transformat, adaptându-se rigorilor artei.

Diferit de marea majoritate, artistul s-a despărțit de ea pentru a aparține unei colectivități aparte, ai cărei membri sunt uniți prin legături speciale de solidaritate.

Aceste legături, care există independent de orice formă concretă de organizare, se impun de la sine, fie și numai din motivul că artiștii resimt nevoia de a-și iubi arta. Și, într-adevăr, pentru a reuși în orice artă, este obligatoriu să i te dăruiești cu toată dragostea. Nimeni nu va avea parte de prestigiul unui adevărat artist dacă va ezita să-și asume privațiunile de rigoare și se va mulțumi să practice arta la rece, ca amator, fără a pune suflet, fără a-i închina un cult și a i se dărui cu abnegație.

Nu primim decât atât cât știm să oferim. Nimic nu are un înțeles esoteric mai adevărat decât acele legende aparent naive despre artiști care, pentru a-și realiza opera, sunt gata la orice. Cine pornește pe drumul Artei face legământ, își asumă obligații uriașe și este pregătit să i se ceară încă și mai mult. Ca răsplată, prin dăruirea lor totală, artiștii devin produs al propriei Arte, *Copii ai Artei*, împărtășind nenumăratele ei satisfacții.

Obținând admiterea în *mareă familie* ai cărei membri sunt uniți printr-un sentiment comun de iubire înflăcărată și dăruire absolută față de Artă, fiecare artist simte binefacerile unei *frății* reale. Nimeni nu mai este singur – o prezență tainică le susține eforturile, le îndrumă activitatea, le deschide noi căi: efectul psihic de apartenență la colectivitate care influențează pe oricare dintre membrii săi.

Ierarhia de Trei

Nimeni nu devine artist numai dorindu-și acest lucru. E nevoie de o pregătire, adesea îndelungată și totdeauna ingrată, corespunzătoare *uceniciei*, care are rostul de a familiariza treptat elevul cu procedeele Artei.

Altădată, la pietrarii medievali, *ucenicul* era supus autorității părintești a unui *maestru*, pe care se angaja să-l servească timp de șapte ani. În tot acest timp ucenicul nu era plătit; stăpânul îi asigura însă întreținerea și era interesat să-i desăvârșească instruirea cât de repede pentru a obține un profit cât mai mare de pe urma muncii începătorului. Acesta era admis la adunările breslei, dar fără drept la cuvânt sau la vot, ci numai pentru a se instrui în tăcere.

Pe măsură ce se instruia, ucenicul dobândește discernământ privitor la cele aflate în discuție, dar, considerat încă insuficient pregătit, nu-i era permis să-și spună părerea. Mereu atent, dar silit să păstreze tăcerea, ucenicul trebuia să-și clădească răbdător propriile opinii, până în ziua în care avea voie să le exprime.

O astfel de permisiune nu-i era însă acordată decât după admiterea sa definitivă în breaslă. În acel moment el trebuia să-și fi încheiat stagiul legiuit de șapte ani. Atunci stăpânul lui îl prezenta în

adunarea celorlalți maestri și a calfelor, aducând mărturie despre buna lui purtare și declarându-se mulțumit de munca lui.

Nici nu mai era nevoie de altceva pentru ca lucrătorul care își îndeplinise stagiul să fie investit *calfa*. Din acel moment avea dreptul la salariul pe care-l merita munca sa. Nemaivând obligații față de meșterul-stăpânul său, calfa era liberă să-și caute de lucru după plac și să călătorească în acest scop. Va călători, mai ales, pentru a se perfecționa în arta sa: va compara tehnici de lucru și va căuta să lucreze sub îndrumarea celor mai experimentați meșteri din diferite ținuturi.

Pretutindeni, membrii corporației îl primeau cu sentimente frățesti; nu aveau secrete profesionale față de el și erau bucuroși să-l învețe lucruri noi. Deși deosebiți ca mijloace și aptitudini, îl considerau, indiferent de talent și valoare profesională, egalul lor, știut fiind că toți lucrează cu același zel și aceeași loialitate; prin urmare, toți cei care trăiau uniți prin legăturile sacre ale Artei se bucurau de aceleași drepturi.

Străbătând lumea în toate direcțiile pentru a afla tainele Artei sale, calfa nu putea să nu dobândească o vastă experiență pe care, la rândul său, era gata s-o împărtășească fraților săi. Aceștia erau bucuroși să-i primească sfaturile, ca din partea unui frate mai mare, a unui călăuzitor luminat, în stare să-i îndrume cu folos în îndeplinirea scopului propus. Remarcându-se prin calități profesionale, lucrătorul calificat avansa treptat către statutul de meșter. Devenit capabil să învețe pe alții, calfa se impunea ca *maestru*, în primul rând, în fața ucenicilor. Ulterior, autoritatea sa creștea chiar în rândul calfelor, care îl desemnau arbitru în litigii și îi încredințau conducerea muncii în echipă. Pentru a-și însuși pe deplin calitatea de maestru, mai avea doar să-și desăvârșească educația artistică. Din dorința de a nu se limita să practice Arta pur și simplu ca îndemănare stereotipă ori abilitate de a găsi soluții tehnice, calfa mai trebuia să dovedească și înțelegere teoretică. Adevăratul maestru nu este sclavul regulilor tradiționale ale Artei: le aplică numai pentru că le înțelege clar temeiul. El a știut să descopere principiile fundamentale ale Frumuseții și să parvină astfel la filosofia supremă a Frumosului din care decurg toate legile construcției universale.

A devenit astfel un înțelept aflat la vârsta la care forța fizică scade, lăsând inteligența să-și capete întreaga sa strălucire. El va fi *Venerabil* și poate că uneltele vor tremura în mâinile sale slabe. Acum, nu mai are importanță. El nu mai trebuie să cioplească piatra: traversează doar planuri, lucrează cu mintea și, mai ales, cu imaginația. Intră în comuniune cu toți cei care, până în cel mai îndepărtat trecut, s-au înfiorat asemeni lui, contopindu-se în contemplarea aceluiași deal. Maestrul încarnează acea tradiție nepieritoare renăscută, fără doar și poate, în masonul perfect.

Ceremonialul corporațiilor

Din cele spuse până acum rezultă că ritmul triadic este în chiar firea lucrurilor. Membrii oricărei grupări de artiști și meșteșugari se împart firesc în ucenici, calfe și maeștri.

Înseamnă, oare, că cele trei grade s-au acordat dintotdeauna prin ceremonie de inițiere? Până de curând, răspunsul la această întrebare era afirmativ. Așa părea să se fi practicat în masonerie încă de la începuturi. Cercetările istorice din ultimii treizeci de ani au răsturnat însă toate aceste idei preconcepute.

Astfel, s-a aflat că, înainte de 1730, masoneria modernă nu practica decât două grade și că lojile engleze din veacul al XVII-lea par să nu fi avut decât o unică ceremonie: de *a face masoni*.

Amănuntele acestei ceremonii nu ne sunt cunoscute exact. Câteva etape sunt, totuși, certe:

1. Înaintea oricărei alte formalități, candidatul era în totalitate lipsit de orice metale ar fi avut asupra sa. Acestei proceduri i se acorda probabil o mare importanță de vreme ce și încăperea în care avea loc era golită de mobilier și avea pereții goi;
2. Candidatul era parțial dezbrăcat, astfel încât să-i rămână descoperite partea stângă a pieptului și genunchiul drept. El rămânea încălțat numai la piciorul drept, în timp ce în stângul purta un papuc;
3. Candidatul era introdus în lojă cu ochii legați. După ce era purtat în diverse direcții, era învățat cum să se îndrepte spre Orient

din trei pași executați într-un anume fel. Acolo trebuia să-și sprijine genunchiul drept descoperit pe podea în deschizătura unui echer. În același timp, ținea cu mâna stângă un compas, cu vârful căruia trebuia să-și apese partea stângă a pieptului, în timp ce mâna sa dreaptă era așezată pe Biblie. Urma legământul de tăcere, după care îi era acordată Lumina.

Acestui ceremonial minimal i se adăuga transmiterea de *secrete* referitoare strict la mijloacele de recunoaștere între masoni.

Erau, deci, forme rudimentare ale ritualului profund inițiativ al francmasoneriei de azi. Ce țeluri mai mari să fi avut o modestă corporație de constructori în piatră decât perpetuarea de vechi îndeletniciri, prețuite ca vestigii ale unui trecut glorios?

De altfel, într-o breaslă, nimeni nu devenea ucenic decât în baza unui contract special încheiat între cel interesat, părinții sau tutorii lui și patronul sau maestrul de ucenicie, care nu accepta să învețe meserie pe oricine. Îl lua mai întâi de probă și numai după ce se încredința de înclinațiile și aptitudinile lui îl admitea definitiv ca ucenic pe șapte ani. În acel moment abia, maestrul își înscrisa ucenicul în registrele breslei, ceea ce îi atribuia titlul de *Entered Apprentice* (engl. ucenic luat în evidență) în Scoția medievală. Nimic nu ne spune însă că o astfel de înscriere era însoțită de o ceremonie de inițiere.

O atare solemnitate s-ar fi potrivit mai degrabă evenimentului cu adevărat important pentru viața breslei, adică primirii printre calfe a lucrătorului devenit calificat. Astfel de ceremonii care au loc și astăzi în comunitățile muncitorești lasă să se înțeleagă că vechiul ritual de *a face masoni* corespunde mai degrabă actualului grad doi decât celui dintâi.

Gradele simbolice

E pe deplin evident că actuala inițiere masonică, așa cum a fost transmisă de masoneria zisă „operativă“, nu mai este decât umbra a ceea ce a însemnat ea cândva. Numeroase tradiții s-au pierdut inevitabil de-a lungul atâtor secole de transmitere orală. În locul

detaliilor uitate, fantezia a intervenit câteodată cu adaosuri contrare spiritului original al ritualurilor.

Astfel, când masoneria a devenit pur „*speculativă*“, s-a simțit nevoia revizuirii ceremonialului său tradițional. Acesta era și scopul majorității lojilor engleze, care se concureau în dorința de a-și face inițierile cât mai interesante și de a nu-i dezamăgi pe candidații veniți cu idei prea înflăcărâte despre secretul masonic.

Mișcarea de revizuire a avut ca primă consecință repunerea în actualitate a unei ceremonii căzute în desuetudine și de care numai câțiva vechi masoni își mai aminteau. Se spunea că ea ar avea legături cu misterele cele mai profunde ale francmasoneriei și cu altele care nu puteau fi dezvăluite decât măștrilor.

S-a ajuns astfel la practicarea a două grade; dar e greu să le stabilim echivalența cu gradele simbolice de astăzi. Din punct de vedere al ritualului, se poate totuși considera că primul dintre aceste două grade corespunde celui de ucenic, completat cu instrucțiunile care au fost mai târziu rezervate calfelor.¹ Cât privește gradul superior, pare a se impune identificarea sa cu gradul de maestru din zilele noastre. Complicația, în această privință, vine din lipsa unui acord imediat privind denumirile ce pot fi atribuite celor două grade originare. După unele documente, masonii de primul grad erau simpli *ucenici*, iar cei de gradul al doilea erau *maestri și calfe*. Pentru primul grad mai găsim însă și echivalarea cu *ucenici și calfe*, iar pentru al doilea – *maestri*.

După logică, se cereau însă trei grade și, astfel, pe la 1730, s-a ajuns la dublarea primului grad prin acordarea separată a gradelor de ucenic și de calfa. Prin această separație, întreg ceremonialul tradițional a fost utilizat la admiterea ucenicilor care, ulterior, deveneau calfe aproape fără nici o formalitate simbolică. Totul se rezuma la conducerea candidatului-calfa de la o coloană la alta, după ce era învățat să execute pașii gradului.

¹ Cele mai timpurii publicații care dezvăluiau publicului practicile francmasonilor (așa-numitele „divulgații“), precum „Cathéchisme des Francs Maçons dédié au beau sexe“ apărut în 1740, înfățișează „planul lojii pentru primirea unui ucenic-calfa.“

Mai târziu, gradul de calfa a dobândit o mai mare importanță rituală și vom arăta, în continuare, cum s-au petrecut lucrurile în Franța veacului al XVIII-lea.

Coordonarea ritualurilor

Așa cum a fost el introdus pe continent, ritualul masonic englez era prea puțin satisfăcător pentru spiritul francezilor, care voiau ca totul să fie logic. Chiar de la început, francezii au simțit nevoia de schimbare.

Fiindcă remarcaseră, bunăoară, importanța acordată prin tradiție numărului trei, au înțeles imediat necesitatea ierarhiilor ternare. Mai mult, credeau că fiecare dintre cele trei grade ar trebui să aibă numărul său caracteristic. Dacă loja primului grad avea trei lumini, atunci, de bună seamă, ar fi nevoie de nouă pentru Camera de Mijloc (loja gradului trei – n.tr.); urmând această abordare, când s-a trecut la alcătuirea unui grad intermediar, a trebuit ales, mai întâi, numărul său caracteristic. Alegerea a căzut foarte potrivit pe numărul cinci, de unde cele cinci călătorii simbolice și steaua cu cinci colțuri de la gradul de calfa, care corespund celor trei călătorii de la prima inițiere și, respectiv, triumphiului luminos (delta luminoasă – n.tr.). După aceeași logică au fost determinate apoi celelalte detalii ale ritualului pentru gradul de calfa, în special atribuirea uneltelor pe parcursul diferitelor călătorii simbolice.

Ritualurile din veacul al XVIII-lea făceau dovada unei profunde cunoașteri inițiatice. Din nefericire, aceasta s-a pierdut în veacul următor într-o retorică sterilă despre cele cinci ordine arhitecturale și cele cinci simțuri (despre care se vehiculau doar banalități fiziologice). Considerente de ordin profan ajungeau din ce în ce mai mult să umbrească esențialul. De pildă, interpretarea semnificației uneltelor masonice era aproape trecută cu vederea, căci, după fiecare călătorie simbolică, erau lansate din abundență discursuri pe cu totul alte subiecte. Teme precum *Simțurile*, *Artele* și utilitatea lor socială, *Științele* matematice, fizice și naturale, morale și sociologice, *binefăcătorii umanității* (inventatori, artiști, savanți, moraliști

și politicieni) s-ar fi potrivit mai curând școlii primare decât unei reuniuni secrete a calfelor, de la care toți profanii și chiar ucenicii masoni erau opriți să participe.

Era, deci, necesară o revenire la tradițiile veacului al XVIII-lea. Trebuie să știm să construim viitorul inspirați de trecut.



Marte ♂ și Mercur ♀, Focul viu și Aerul care îl hrănește sunt Jakin și Boaz, reuniți ca dublă mască a lui Ianus.

Figura a apărut în lucrarea lui Guerrier de Dumast intitulată *Masoneria, poem în trei cânturi cu note etimologice și critice*, Paris, Bertrand, 1820.

Partea a doua

RITUALUL GRADULUI DE CALFĂ

EXAMINAREA CANDIDATULUI LA GRADUL DE CALFĂ

Opiniile ucenicului-mason

După ce i se lasă timp ucenicului să se familiarizeze cu idealurile masoneriei, se obișnuiește să i se ceară *opiniile sale masonice*. I se oferă astfel prilejul să-și exprime deschis și sincer părerile despre propria inițiere, despre formalitățile speciale la care a fost supus în acea împrejurare și, în general, despre tot ce l-a impresionat de când este mason.

Împins de bunul său simț natural, tânărul ucenic formulează uneori critici demne de a fi luate în seamă de cei care conduc atelierul și trebuie să-l mențină în buna tradiție. În majoritatea cazurilor însă, novicele se declară contrariat, căci, fiindu-i imposibil să înțeleagă totul de la început, multe i se par lipsite de temeii.

Este de dorit ca ucenicul să vorbească despre nelămuririle sale fără cea mai mică reținere, cu frumoasa îndrăzneală a unui cuget care se avântă netemător în toată prospețimea sa naturală. Dacă exprimă fără disimulare starea sufletească a începătorului, uluit încă de cele văzute după ce ochii i-au fost dezlegați, *opiniile* sale pot fi valoroase. Este bine totodată ca, insistând curajos asupra celor ce i-au rămas neînțelese, ucenicul să ceară chiar el îndrumare.

Aceasta îi poate fi acordată în lojă, fie pe loc, prin răspunsul imediat al venerabilului, al oratorului sau al altor frați masoni

competenți la obiecțiile ridicate de *opiniile* ucenicului, fie prin înțelegere ulterioară.

Instruirea în grup nu e, însă, de ajuns. Din cauza acestei obligații colective există, totuși, pentru fiecare riscul de a se vedea neglijat de toți, dacă se bazează unii pe alții. De aceea, în înțelepciunea ei, tradiția prevede că fiecare ucenic își va face stagiul pe lângă un maestru anume desemnat și care răspunde personal de instruirea lui.

În alegerea îndrumătorului se va ține seama de opiniile masonice exprimate în scris de proaspătul inițiat, ca primă „schiță de arhitectură” pe care o prezintă lojei sale; acest text urmează a fi încredințat apoi maestrului desemnat, pentru ca acesta, în cadrul unor întrevederi în particular, să-i dea „elevului” toată instruirea de care are nevoie pentru a fi propus ulterior la gradul de calfă.

Ucenicia

Dacă își ia în serios pregătirea pentru gradul de calfă, chiar și cel mai bine înzestrat dintre începători trebuie să se străduiască din greu.

Pentru a fi admis ucenic, ajunge ca solicitantul să arate aptitudini, bunăvoință, elan de a trece la fapte. Însă, pentru a trece calfă, e nevoie de mai mult decât să afirmi că vrei: aspirantul trebuie să știe să muncească, să se facă efectiv util prin colaborarea la Marea Operă a construcției lumii. Nu e deloc ușor. Un inspirat Lucrător întru Progres nu se face de azi pe mâine; el trebuie format cu metodă, fără a se neglija nimic din educația lui. Rău instruit, el devine un pericol, discreditând corporația prin lipsa de calitate a lucrărilor sale.

Este, deci, esențial să se acorde atenție pregătirii ucenicului, conform fiecărei etape a ritualului.

Astfel, maestrul desemnat să-l instruiască, va trebui, înainte de toate, să se încredințeze că, într-adevăr, ucenicul *s-a lipsit de mătăle*. Cum ar putea altfel viitorul gânditor să reintre în sine și să se cufunde în întunericul tainic pentru a descoperi principiile ființei, dacă nu se desprinde de noianul de cunoștințe superficiale? Dacă vrea să coboare în adâncul unde se află ascuns adevărul, viitoarea calfă trebuie să se închidă în *camera de chibzuință* într-o completă

izolare de lumea exterioară. Astfel de simboluri trebuie luate în serios, altfel neofitul ratează transformarea: *nu moare* pentru existența sa profană, nici *nu renaște* vreodată la viața inițiată, irosind șansa care i se oferă.

La fel se întâmplă cu toate probele inițiatice. Ele nu sunt forme goale păstrate din pasiune de colecționar. Pentru inițiere, trecerea probelor este de neînlocuit. Trebuie urmate întocmai, trăite ca fapt sacru, așa încât lumina să strălucească pentru inițiat altfel decât în chipul evocator al flăcării de licopod.

Examinarea candidatului

Când are viziunea întregului program de pregătire rituală început o dată cu prima sa inițiere, ucenicul poate spera la treapta următoare. Și doar maestrul său îl poate propune lojii pentru avansare. Atelierul nu se pronunță decât după ce, în prezența altor ucenici, candidatul răspunde tuturor întrebărilor pe care frații consideră util să i le pună.

Această examinare reia inevitabil întrebările de la admiterea neofitului în lojă și din catehismul gradului de ucenic; răspunsurile pot fi, desigur, învățate pe de rost, dar asta nu înseamnă că, dincolo de cuvinte, nu există înțelesuri mai adânci care nu sunt lesne de pătruns. Fără îndoială că masonii mai vechi, exersați în subtilități inițiatice, nu vor avea pretenția ca debutantul să descopere, în doar câteva luni, ceea ce lor li s-a dezvăluit după ani îndelungați de adânci meditații. Pot să-l întrebe însă despre ce i-a fost dat să învețe după inițiere, pentru a aprecia astfel schimbarea petrecută în mentalitatea lui; îl vor determina apoi pe ucenic să cerceteze în ce anume constă *eul* său cel mai autentic și mai neschimbător. Ucenicul va fi astfel pregătit să se cunoască pe sine, în esența personalității sale; căci, dacă el are a se întreba: *de unde venim?* calfa trebuie să găsească răspuns la întrebarea: *ce suntem?*

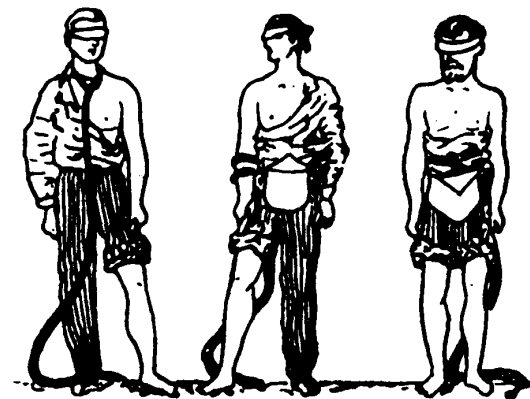
PRIMIREA ÎN LOJĂ A CALFEI

Pregătirea candidatului

Condusă numai de instinctul pentru simetrie, masoneria anglo-saxonă a exagerat impunând candidatului la gradul al doilea o pregătire similară celei prin care trece profanul pentru a fi admis în lojă. Ritualul adoptat de Marea Lojă a Angliei în 1813 prevedea că, la gradul întâi, candidatul, lipsit de metale, va avea ochii legați, brațul drept, partea stângă a pieptului și genunchiul stâng dezgolite, piciorul drept încălțat într-un papuc și o funie petrecută în jurul gâtului. La gradul al doilea, ritualul prescria să se procedeze invers, dezgolindu-se, de această dată, brațul stâng, dimpreună cu partea dreaptă a pieptului și genunchiul drept, iar papucul să se afle în piciorul stâng și nu în cel drept. Și, pentru că masonul a văzut deja lumina, în lojile britanice nu mai este legat la ochi. Nu același lucru se întâmplă în America, unde ochii trebuie să fie legați la inițierea în fiecare din primele trei grade, deși, uneori, se admite, la gradul de calfă, să fie acoperit doar ochiul drept. Masonii americani dau o importanță specială lațului, pe care-l înfășoară de două ori peste brațul drept al viitoarei calfe, la nivelul bicepsului. Același laț va închipui o centură triplă la brâu viitorului maestru, care va avea dezgolite brațele, torsul și picioarele de la genunchi în jos.

Toate aceste detalii nu au nimic inițiativ, fiind rodul celei mai arbitrare fantezii. Sunt, de altfel, invenții ulterioare propagării pe continentul european a „purei și antice masonerii a Sf. Ioan“

(masoneria modernă de după 1717 – n.tr.). Aceasta presupunea doar o singură formă de a pregăti candidatul din punct de vedere fizic: la prima inițiere, unde apărea „nici dezgolit, nici îmbrăcat, ci într-o stare decentă și lipsit de toate metalele“.



Candidați pregătiți după ritualul de tradiție engleză pentru cele trei grade simbolice.

Pentru gradul de calfă, pregătirea trebuie să fie preponderent *morală*, așa cum, pentru gradul de maestru, trebuie să fie *logică*. Prin specificul pregătirii sale, calfa trebuie să fie gata *în adâncul inimii* să-și primească gradul.

Un mason aflat la capătul uceniciei sale știe destul despre masonerie pentru a i se dedica în deplină cunoștință de cauză. Numai prin devotament se poate face acceptat ca *tovarăș* în echipă (fr. *compagnon*) adică asociat solidar, colaborator plin de zel, dispus să facă orice sacrificiu pentru opera comună, fără ezitare.

Pe scurt, pentru a fi admis ucenic mason ajunge să arăți aptitudini; pentru a trece calfă trebuie, în plus, să dovedești perseverență, zel și entuziasm în muncă; în sfârșit, maestrul nu se afirmă decât prin calități recunoscute, prin talentul și prin înțelegerea deplină a Artei.

Prezentarea candidatului în lojă

Pentru a-i fi îngăduit să treacă pragul templului, candidatul la primul grad face, mai întâi, dovada că este *născut liber și de bune moravuri*, iar pentru a trece calfă trebuie confirmat că *ucenicul și-a făcut stagiul și că meșterul e mulțumit de el*.

Nu se mai pune, așadar, problema să intre cu umilință, aplecat până la pământ sau chiar târâș, printr-un tunel îngust, mimând venirea pe lume a noului inițiat. De astă dată, la un semn, candidatul înaintază semet prin trei pași simbolici și se oprește drept și mândru între cei doi supraveghetori.¹

Ei sunt așezați lângă cele două coloane consacrate *Forței* și *Frumuseții*, altfel spus, celor două principii contrare: al energiei masculine și al sensibilității feminine (doric și ionic). Să luăm seama că, la încheierea uceniciei sale, tânărul Heracles însuși s-a gândit mai bine cum să-și folosească puterile ieșite din comun. El se retrăsese deoparte pentru a nu fi tulburat din gândurile sale, când i-au apărut două femei înalte, neobișnuit de frumoase. Prima purta o rochie albă și simplă cu falduri austere, avea o figură maiestuoasă și plină de demnitate, iar pudoarea i se citea în ochi: era *Virtutea*. Cealaltă, cu veșminte scumpe și plină de podoabe, avea privirea îndrăzneată și surâdea provocator: era *Viciul*. Fiecare a încercat să-l câștige pe fiul Alcmenei în felul ei: prima s-a oferit să-l ajute să învingă în toate încercările vieții, cealaltă – să-l scutească de ostenala de a lupta. Fără să ezite, Heracles a refuzat dulceața unei vieți fără glorie, hotărât să se facă util și, în acest scop, să muncească fără odihnă, din greu și totdeauna în folosul celorlalți.

Aflată între cele două coloane, viitoarea calfă nu trebuie să se arate mai prejos decât eroul mitologic. Hărăzit binelui comun, masonul își încheie ucenicia, etapă teoretică a pregătirii sale, și își începe opera practică prin respingerea tentațiilor unei fericiri ușurate, consecință a frivolității și complacerii sibarite în plăcerile lumești.

¹ În Ritul Scoțian Antic Acceptat, ucenicul se prezintă înarmat cu o riglă pe care o poartă pe umărul stâng ca un lucrător care se îndreaptă spre locul său de muncă ducând cu sine uneltele. Interpretările simbolului riglei justifică și această practică rituală.

În Tarot¹, momentul probei morale supreme, hotărâtoare pentru întreaga pregătire inițiată, este reprezentat prin imaginea *Îndrăgostitului* având de ales între două femei.



Îndrăgostitul, arcana VI a Tarotului. Este ucenicul care trece calfă; cum îndemânarea și inteligența nu-i sunt de ajuns, numai focul inimii, înălțarea sentimentelor îl vor face să participe cu adevărat la Marea Operă.

Participarea la Marea Operă

Dar ce își închipuie, oare, candidatul despre gradul pe care îl solicită?

I s-a explicat că probele de la gradul întâi erau purificări făcute în scopul de a-l pregăti *să vadă lumina*. El se elibera astfel de tot

¹ Tarotul este o colecție de 22 de desene simbolice provenite din înțelepciunea inițiată medievală. Scrierea lui Oswald Wirth *Le Tarot des Imagiers du Moyen-Age* este consacrată studiului aprofundat al acestui alfabet al inițiatilor.

ceea ce îi stătea în calea văzului spiritual – lucrare *negativă* prin natura ei. Renunțând la prejudecăți profane, inițiatul se silește să scape de tot ceea ce era fals în cunoștințele preluate anterior fără discernământ: a aplicat principiul de „tabula rasa“, pregătindu-și cugetul să construiască rațional pornind de la zero.

A sosit momentul trecerii de la negativ la *pozitiv*. Demolator până nu demult, inițiatul va deveni, în curând, constructor. El va lucra dimpreună cu frații săi la edificarea Templului, Marea Operă a francmasoneriei.

În ce constă această Operă? Se presupune că viitoarea calfă știe, de vreme ce urmează să jure că i se va consacra pentru a lucra cu zel, din toate puterile și fără preget la progresul omenirii.

Țelul masonilor de a construi o lume mai bună prin perfecționarea intelectuală și morală a oamenilor nu-i poate fi necunoscut.

Prin chiar angajamentul său de a participa la îndeplinirea acestui plan, ucenicul era, potențial, coechipierul calfelor, urmând să intre efectiv în rândul lor după cele cinci călătorii inițiatice menite să-l familiarizeze cu misterele gradului.

CĂLĂTORIILE INIȚIATICE

Prima călătorie

La început, ucenicul cioplește *piatra brută* cu un ciocan ascuțit la un capăt, denumit, în ritualurile engleze, *common gavel*. Cu acest instrument se face doar o debitare de suprafață a pietrei, urmând să se folosească mai departe *dalta* și un *ciocan dublu* (fr. *maillet* – n.tr.) pentru a înlătura, pe rând, toate asperitățile blocului de piatră ce trebuie adus la forma perfectă de *piatră cubică*.



Ciocanul utilizat în tradiția masoneriei engleze (*common gavel*) este ciocanul ascuțit la un capăt care servește ciopririi inițiale a Pietrei brute.

Tăiată să-și ocupe exact locul său, piatra astfel prelucrată este simbolul calfei menite a fi încorporată Templului viu, pentru care inițiații sunt și constructori, și materiale. Dar pentru a se integra construcției, *lucrătorul-materie* trebuie să știe să se transforme el însuși, dedându-se unei perfecționări launtrice constante.

În acest scop, esențiale îi sunt două unelte: opțiunile spirituale ferme – *dalta* de oțel care acționează asupra pietrei, ținută cu mâna stângă, simbol al laturii pasive, al receptivității intelectuale, al discernământului speculativ (coloana Boaz, Miazănoaptea – în lojă, n.tr.) –

precum și voința care execută – *ciocanul*, ținut cu mâna dreaptă, semn al autorității conducătoare, simbol al laturii active, al energiei în acțiune și al determinării morale care fac posibilă transpunerea în practică (coloana Jakin, Miazăziua).

Nimic nu s-ar putea realiza fără contribuția ambelor instrumente. *Dalta* înseamnă că mintea ascuțită își cunoaște bine scopul și mijloacele realizării acestuia; dar fără energia în acțiune și fără curajul de a trece la fapte, totul rămâne în fază de proiect sau de hotărâre lipsită de urmărire și, deci, nimic nu se face. Tot așa, de unul singur, *ciocanul* nu face decât zgomot, el este simbolul forței morale care, negăsindu-și o cauză, se irosește în gol. Lucrătorul priceput își folosește ambele mâini, trăgând folos din ambele unelte. El pune mâna stângă să țină dalta nemișcată în locul pe care l-a ales și în direcția pe care o voințește, în timp ce dreapta aplică viguros lovituri de ciocan bine cumpănite.

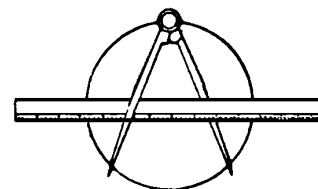
Aceasta înseamnă că *Frumusețea* nu se realizează decât unind *Întelepciunea* care concepe cu *Forța* care execută. Teoreticianul strălucit, dar sceptic, este la fel de inutil operei francmasoneriei ca și omul sincer convins și gata de acțiune, dar condamnat să se irosească agitându-se, incapabil să-și adune gândurile și să cumpănească.

Inițierea nu înseamnă doar să judeci corect pornind de la premise adevărate; aceasta este doar prima parte a ceea ce ea își propune și corespunde mai ales gradului de ucenic, întrucât îl face pe începător să vadă *lumina*. Fără a avea în vedere practica, teoria rămâne deșertăciune; de aceea, prin simplul fapt că vede limpede și nu mai este un orb căruia să-i fie scuzat imobilismul, inițiatului i se impune să acționeze. Prin cultivarea rațională a puterii sale de voință, de la calfa se așteaptă să treacă la fapte. Calfa trebuie să-și desăvârșească instruirea și să-și educe voința. Dalta și ciocanul sunt, din acest punct de vedere, unelte cu adâncă semnificație.

A doua călătorie

Puterea de a acționa se dobândește numai după exercitarea ei asupra propriei persoane. Înainte de a-și propune largirea câmpului

de acțiune, inteligența și voința individului trebuie să servească propriei perfecționări. Iată de ce calfa nu trebuie să se limiteze doar la mânuirea daltei și a ciocanului. Fără îndoială că acestea rămân instrumentele sale de căpătâi, căci prin ele reușește să transforme și să se transforme. Însă, pentru a verifica și a controla rezultatele obținute sunt necesare și alte unelte. Cele mai de preț sunt *Rigla* și *Compasul*, suficiente pentru a putea construi, fără excepție, toate figurile geometrice.



Rigla și compasul, instrumente de care nu se poate lipsi nici o construcție geometrică.

Din punct de vedere simbolic, ele sunt importante ca generatoare ale liniei drepte care poate fi prelungită la infinit în ambele sensuri și ale cercului care circumscrie un spațiu limitat.

În ordine morală, rigiditatea liniei drepte reprezintă conduita fără abatere. Fidele unui ideal superior, masonii vor tinde neîncetat să-l realizeze; fără a-l pierde vreodată din vedere, ei vor ține seama și de condițiile reale în care trăiesc, căci un ideal abstract nu se înfăptuiește decât în măsura în care se lasă adaptat necesităților concrete. Aceasta este semnificația compasului, ale cărui brațe se deschid oricât pentru a permite măsurarea raportului dintre *eu* și *non-eu*, dintre centrul personalității individului și limitele a tot ceea ce el poate atinge.

Rigla și compasul arată cum pot fi împăcate Absolutul și Relativul. Niciodată masonii nu-și vor situa atât de sus idealul, încât realizarea lui să fie neverosimilă. Să nu cădem într-o intransigență doctrinară care ar fi sortită eșecului în viața practică. În plâsmuirile

sale, spiritul nu întâlnește nici o piedică, însă obstacolele pe care materia le ridică se cer a fi măsurate și depășite cu iscusită răbdare.

A treia călătorie

Rigla și compasul sunt ținute cu mâna stângă, semn al rolului lor oarecum pasiv, intelectual; spre deosebire de ele, *Pârghia*, instrument activ prin excelență, nu poate fi ținută decât cu mâna dreaptă sau, mai bine, cu ambele mâini, pentru ca toată greutatea corpului să poată fi folosită la deplasarea blocurilor grele.

Pârghia este din timpuri străvechi un simbol al forței căreia nimic nu i se poate opune. Vorbind pare-se ca inițiat, Arhimede spunea că ar putea ridica întreaga lume cu un instrument a cărui regulă de utilizare tocmai ar fi descoperit-o.

Dar ce putere misterioasă și oarecum nelimitată era promisă calfei? Prin ce procedeu miraculos o va face să lucreze pentru a mișca din loc și stanele de piatră? Cum va fi în stare inițiatul, de unul singur, de o acțiune pe cât de amplă, pe atât de profundă și căreia nimic să nu-i reziste? Astfel de întrebări au în vedere secretul cel mai redutabil al francmasoneriei. Fără a-l trăda, să spunem doar că o voință de neînfrânt, luminată și dezinteresată este întotdeauna triumfătoare.

Desigur că o voință schimbătoare asemenea giruetei nu produce nici o energie utilă. Fixă, dar înverșunată în absurd, considerabila ei forță se risipește și se pervertește, deoarece se mișcă în gol. O voință mănătată de egoism duce negreșit la catastrofă. Dimpotrivă, voința constantă, echilibrată, dar viguroasă și, mai ales, luminată, va fi de neînfrânt dacă se sprijină pe devotamentul absolut față de o cauză înaltă, nobilă și generoasă.

Un instrument atât de important ca pârghia nu trebuie încredințat decât unei calfe oneste și numai după ce își va fi trecut probele cu rigla și compasul. Cu cât o putere este mai de temut, cu atât mai mult ea trebuie ferită de abuz. Puterea calfei i s-ar întoarce împotriva dacă ar folosi-o fără cele mai curate intenții, inspirate de incoruptibila riglă pe care, pentru a avea dreptul să se atingă de pârghie, trebuie să o țină lângă inimă.

A patra călătorie

În purtarea unui mason nu trebuie să fie nimic sinuos. Ținând mereu calea dreaptă cu hotărâre, sinceritate și loialitate, el va fi victorios în disprețul ocolişurilor viclene. Pentru a nu se abate din drumul său, masonul trebuie să aibă mereu în minte simbolul Riglei. Calfa va continua să o păstreze și după ce înlocuiește pârghia cu *Echerul*.

Acest instrument îi permite să controleze cu precizie rezultatul final al cioplirii pietrelor, care se pot îmbina perfect între ele doar dacă sunt rectangulare. Numai din blocuri având toate fețele tăiate în unghi drept, zidul se construiește ca de la sine cu ajutorul nivelei și al perpendicularei, urmând echerul fără de care arta de a construi nici n-ar putea să existe.

Între cele trei dimensiuni ale fiecărei pietre, măsurate după diviziunile riglei special gradate în acest scop, este necesar să existe o anumită proporție. În masonerie, *piatra cubică* nu este, de fapt, un cub geometric. Într-o construcție nu sunt indicate blocuri riguros egale din toate punctele de vedere, căci ar întruchipa atunci omul-model de perfecțiune, atât de suficient sieși, încât ar rămâne izolat, fără să resimtă nevoia de a se asocia cuiva, nici măcar altuia ca el. Un mason caută perfecțiunea numai pentru a fi util celorlalți și, în acest scop, își cultivă specializarea, având grijă să se îmbine mereu în unghi drept când se completează cu aproapele său.

A cincea călătorie

După ce rigla și compasul i-au permis să constate că piatra a fost adusă la dimensiunile dorite, că este perfectă în formă și dimensiuni, calfa este inițiată într-o lucrare ce se săvârșește fără ajutorul nici unei unelte, chiar rigla fiindu-i de-acum inutilă.

Odată eliberat de toate imperfecțiunile vieții profane și de pericolul ca acestea să renască în el, inițiatul modelat după exigențele unei moralități superioare nu mai este supus nici unei constrângeri. El și-a cucerit libertatea interioară, călăuzit de voința sa aflată în

slujba binelui și care nu-l poate conduce decât la fapte conforme misiunii lui de Lucrător pentru Progres.

După ce s-a implicat activ în primele patru călătorii inițiatice, calfa are acum datoria să parcurgă un moment contemplativ, adică să reflecteze la experiența acumulată în peregrinările sale. Rezultatul acestor explorări interioare este o bogată recoltă de concluzii pe care n-o poate valorifica dintr-o dată. În vederea asimilării este necesară prelucrarea progresivă a propriilor observații, astfel încât ultima călătorie a lucrătorului să fie o meditație în vederea construirii propriului edificiu mental.

Toate călătoriile din lojă se încheie precum călătoria soarelui la sfârșitul zilei. Plecând de la Occident, călătorul se afundă în bezna de la Miazănoapte pentru a atinge Orientul și a reveni pe la Miazăzi. Occidentul este tărâmul senzațiilor, al observației directe a fenomenelor al căror ansamblu îi apare cugetului ca un înveliș de aparențe dincolo de care se ascunde o enigmatică realitate. Pentru a o înțelege, gândirea se lansează în ipoteze, aventurându-se în ceturile teoretice și speculative (Septentrion, lună, imaginație). Orientul aruncă o lumină necruțătoare pentru a spulbera aparențele și a îndemna la o reconsiderare a construcției lumii în vâpaia soarelui de amiază (Raționament riguros, spirit științific). Acest proces este fără oprire, căci, pentru a cuceri lumina, de la fapte (Occident) se formulează ipoteza (Miazănoapte), apoi are loc o sinteză necesară (Orient) care, pentru a fi și suficientă, impune o minuțioasă cercetare rațională (Miazăzi).

Precum mierea în misterele zeului Mithra, înțelepciunea inițiatcă se adună strop cu strop; dar calfa trebuie să-și însușească Arta deopotrivă sub aspect teoretic și practic.

Călătorind, calfa se îmbogățește cu noi mijloace de a-și perfecționa munca, pentru că lucrătorii cei mai îndemânatici i-au împărtășit din experiența lor. Spre a purcede firesc pe calea încununării sale ca maestru, nu-i mai rămâne decât să-și sistematizeze cunoștințele.

Cumpănind asupra a ceea ce face și înțelegând cauza lucrurilor, calfa este de-acum un artist împlinit cu simț estetic rafinat, îndrituit să dea curs talentului său, fiindcă s-a eliberat de regulile prea rigide impuse simplului meșteșugar.

ADEVĂRATA ILUMINARE

Steaua de Foc

Săvârșind a cincea călătorie, calfa care nu mai are asupra sa instrumentele simbolice va căuta să absoarbă și să concentreze o anumită lumină înconjurătoare, difuză până la indistincție. Atragerea la sine din penumbră a acestei lumini difuze pentru a se îmbiba tot mai mult de ea este, de fapt, secretul major al gradului al doilea, corespunzător autenticei *iluminări*.

Accesul la această lumină ascunsă se face urcând cinci¹ trepte de culori diferite având, fiecare, semnul unei planete.

Prima treaptă este neagră și poartă semnul lui Saturn ♄. Ea amintește purificarea prin *Pământ*, precum și necesitatea de-a trece dincolo de aparențe și de-a pătrunde în esența lucrurilor.

Următoarea, treapta albastră, este consacrată lui Jupiter ♃, purificării prin *Aer* și obligației inițiatului de-a separa partea subtilă, de-a distinge semnificatul de semnificant și spiritul de litera moartă.

A treia treaptă este verde, culoarea planetei Venus ♀, simbolizând purificarea prin *Apă*; pentru o imaginație corectă trebuie spălată oglinda minții în care se reflectă intuițiile.

A patra treaptă este roșie precum Marte ♂. Ea corespunde purificării prin *Foc*, adică înflăcărării lăuntrice până ce focul cotopește eul interior.

¹ Pentru a ajunge la Camera de Mijloc, trebuie urcate șapte trepte misterioase; însă chiar de la a cincea începe iluminarea specifică gradului de calfa.

A cincea treaptă este transparentă (incoloră), fiind în relație cu Mercur ♿. Ea nu poate fi urcată decât după purificarea integrală prin cele patru Elemente, readuse la unitate printr-un al cincilea element – chintesența – pe care-l au în comun.



Steaua de Foc având litera G înscrisă în pentagramă sau pentalfa.

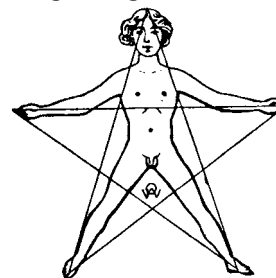
Ajuns pe ultima treaptă, inițiatul nu mai este în pericol să fie orbit de lumina Soarelui și nici vrăjit de raza blândă a Lunii, căci i se deschide dinainte doar hăul unui întuneric absolut. Pe când încearcă să-l pătrundă, îi apare, dintr-o dată, un punct luminos abia perceptibil. Licărirea lui, firavă la început, devine curând o stea care crește cu iuteală până când ajunge la o strălucire care destramă toate negurile. În clipa aceea, misteriosul astru ia forma unei pentagrame în flăcări; în centrul ei se află un semn redat prin litera G.

Pentagrama

Steaua care i se arată calfei după ce a învins în lupta cu elementele este semnul esenței spirituale a omului. Ea are cinci colțuri care corespund capului și celor patru membre ale corpului. Pentru că membrele se supun comenzilor creierului, Pentagrama, căreia i se mai spune Steaua Microcosmosului, este, în magie, semnul voinței suverane, ca mijloc al acțiunii inițiatului căreia nimic nu-i stă în cale.

Dar pentru ca steaua să poată fi astfel interpretată, ea trebuie să permită înscrierea unui corp omenesc în poziție verticală, având capul ridicat. Prin răsturnare, steaua în cinci colțuri capătă un sens diametral opus. Ea nu mai este Steaua Microcosmosului sau Steaua Magilor (Pentalpha), simbol al libertății dobândite a spiritului care dictează materiei, ci astrul întunecat de instinctele primare și de

pornirile lubrice ale purei animalități. Ea a și fost uneori reprezentată ca schemă a unui cap de țap.



Steaua Microcosmosului, omul formând un astru cu cinci colțuri.

Prin urmare, aceeași figură, după cum este dreaptă ori răsturnată, devine simbolul a tot ce are omul mai nobil sau a ceea ce este elementar și instinctiv în animal. În ambele cazuri este însă vorba de aceeași forță universală care se adaptează și se polarizează diferit.



Pentagrama răsturnată sau diabolică încadrând un cap de țap.

Litera G

Se poate pune întrebarea de ce tocmai a șaptea literă a alfabetului latin este asociată unui simbol care ar trebui să fie unul universal. Este plauzibil că, la începuturi, centrul mării lumini a inițiatilor

era marcat printr-un semn cu valoare simbolică mai generală. Este posibil ca ideograma Sării din alchimie Θ să fi dus, prin simplificare, la litera G, după ce a fost deschisă în forma cifrei 6. Ar fi însă mai normal să legăm litera G de simbolul creării vieții pe pământ (fecundării) \oplus , din care derivă vechea cruce încârligată numită și Svastică 卐 . Ar fi mai nimerit ca acest simbol să se afle în inima Stelei de Foc, deoarece reprezintă roata vieții, mișcarea universală sau focul care insuflă viața.

Ea nu apare în nici un ritual masonic înainte de 1737, an în care această emblemă a fost adoptată în lojile franceze puternic influențate, pe atunci, de filosofia hermetică. A fost suficient pentru ca masonii veacului al XVIII-lea să treacă la un fel de cult al literei G; în limbajul celor mai vechi catehisme franceze, calfa era primită „sub litera G”. Semnificația acestei litere trebuia căutată în cuvinte precum: Glorie, Grandoare și Geometrie („Glorie pentru Dumnezeu, Grandoare pentru venerabilul lojii și Geometrie pentru frați”).

„Oare ea nu înseamnă altceva?” întreba, la un moment dat, venerabilul; i se răspundea:

„Ceva chiar mai mare decât tine, preavenerabile!”

„Ei, dar ce poate fi mai mare decât mine, care sunt stăpânul unei loji juste și perfecte?”

„Dumnezeu însuși, al cărui nume este exprimat prin această literă în cuvântul englezesc *God*.”

De atunci n-au încetat să apară interpretări diverse ale misterioasei monograme G, echivalentul literei grecești *gamma* sau al celei feniciene *gimmel* care au forma echerului și ocupă a treia poziție în alfabetul original.

Geometria

Oricât de simplă, cioplirea pietrei pentru construcții n-ar fi posibilă dacă lucrătorul n-ar ști să rezolve probleme de geometrie. Această știință, a cincea în ordinea artelor liberale, a fost dintotdeauna la mare preț printre masoni, pentru care era prototipul gândirii raționale și, într-un fel, miezul artei lor. Studiind-o, ei nu se limitau la

măsurarea diferitelor suprafețe și corpuri, căci, după ce le era de ajutor practic în ridicarea de edificii, geometria mai trebuia să le dezvăluie și misterele construcției lumii. Prin teorii despre numere și forme, figurile geometrice deveneau simboluri revelatoare. Există deci o Geometrie pur inițiativă, ale cărei teoreme se aplică în cele mai spinoase probleme de metafizică și ontologie. O astfel de geometrie sacră făcea faima lui Pitagora, iar Platon era convins că numai într-o a doua etapă de inițiere elevii săi îi puteau înțelege învățătura, de unde faimoasa inscripție la intrarea în școala sa: „Nimeni să nu intre, dacă nu e geometru!”

Această geometrie transcendentă, prin care pot fi descifrate sensurile ideogramelor antice, este aceeași care dă masoneriei cheia supremei înțelepciuni esoterice. Din acest motiv ea trebuie bine cunoscută de calfa care aspiră să devină maestru.

Ca știința a construcției lumii, Geometria masonică este și mai importantă din punct de vedere moral. Ea învață cum pot fi perfecționați indivizii potrivit destinării lor și cum pot fi uniți apoi în armonie pentru fericirea lor reciprocă. Este știința socială în cea mai înaltă accepțiune a cuvântului și care merită să fie preocuparea de capătă a oricărui mason autentic.

În seria celor cincizeci de gravuri florentine cunoscute sub numele de *cărțile lui Baldini*, executate, dacă nu de Mantegna însuși, atunci de unul dintre elevii săi, Geometria inițiativă este reprezentată ca o tânără fată plutind cu încântare deasupra norilor, absorbită în speculații despre cerc, triunghi și pătrat, ideograme fundamentale în alchimie.



Geometria în viziunea lui Andreea Mantegna.

Generarea

Dacă masoneria nu ar pune în operă decât materiale fără viață, cum se întâmpla în faza sa operativă, cunoștințele teoretice ale adeptului s-ar putea limita la geometrie. Însă templul masonic se clădește din pietre vii și construirea sa urmează legile fiziologice după care se dezvoltă organismele, pornind de la germene. Dacă vrea să fie folositor lucrării de construcție a lumii, inițiatul trebuie să aprofundeze misterele *generării (germinației)*.

El trebuie să distingă doi factori din a căror asociere ia naștere orice ființă. Este, pe de-o parte, o energie activă, concentrată, tinzând să se desfășoare pentru a se forma un organism capabil să îndeplinească funcția pentru care a apărut. Inițiativa, ambiția de-a crește și de-a se răspândi nestăvilat au ca simbol coloana Jakin, căreia îi corespunde ca pereche și, într-o oarecare măsură, ca o compensare, coloana Boaz. Aceasta reprezintă conservarea prin limitare a energiei care, oricât de generoasă, s-ar risipi în zadar dacă nu ar fi păstrată, canalizată și judicios alocată, astfel încât impetuoșitatea să fie calmată și bine condusă spre efect.

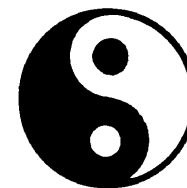
Pentru a persista, orice acțiune se va rezema așadar pe ambele coloane simbolice, a căror prezență chiar la intrarea în Templul Marelui Arhitect al Universului nu este deloc întâmplătoare.

Ele reprezintă dualitatea etern creatoare prin care se zămislește, se dezvoltă și se menține tot ceea ce este hărăzit să se nască, să trăiască, să dureze și să ajungă la sfârșitul destinului său. Menită să participe la Marea Operă, calfa trebuie să știe să intervină cu inteligență în crearea lucrurilor, pentru a fi de folos progresului omenirii. Viitorul este pregătit de lucrători perspicace care, manifestând dispreț față de prezent și de plăcerile trecătoare, știu să influențeze, încă din germene, formele înnoitoare. Pentru a face transmutațiile după care tânjește, masonul trebuie să răzbească până la sursele *Generării* – cea de-a doua semnificație a literei G.

Cele două coloane ale templului sunt o evocare a *cultului fertilității* (fr. *génération* – n.tr.) care a fost manifestarea religioasă cea mai răspândită la omul primitiv, căci taina vieții și a transmiterii ei

i-a intrigat pe oameni de îndată ce au fost capabili de gândire. Puterea de a procrea li se părea divină și primele culte au fost închinare pietrelor de formă falică ridicate pe înălțimi. Un sens analog au menhirele și obeliscurile, amintind coloanele turnate de Hiram, a căror formă, reconstituită conform textului Bibliei, prezintă aceleași caracteristici.

Tot ce este legat de generare a rămas sacru câtă vreme au primat *religiile vieții* care, deși purtătoare de idealuri lumești, au fost înlăturate de *religiile morții*, promițătoare de fericiri dincolo de mormânt. Francmasoneria provine din cultele vieții, ale căror simboluri le-a păstrat. Ea îi învață pe oameni să își construiască fericirea colectivă pe acest pământ, fără a le interzice să creadă într-o viață viitoare, dacă așa simt. Dar preocuparea pentru viitor nu trebuie să îl abată pe mason de la misiunea sa de a construi în prezent. A-și petrece cu bine viața trecătoare pe această lume este îndatorirea de căpătâi a calfei, a cărei unică religie devine în acest fel Munca, Acțiunea.



T'ai-Kih, simbolul fundamental al cosmogoniei și al filosofiei la chinezi. Această dualitate închisă în unitatea cercului reprezintă principiul generator al Universului și a tot ce există.

Gravitația

Pentru a fi temeinică, o construcție trebuie să respecte legile gravitației. Universul însuși își datorează coeziunea și stabilitatea atracției reciproce dintre corpuri. *Gravitația* care guvernează lumea fizică semnifică, în ordine morală, forța unificatoare fără de care pietrele vii ale edificiului masonic s-ar risipi. Dacă și-ar propune doar perfecționarea intelectuală, inițierea ar putea să formeze doar

personalități izolate, dar i-ar fi peste putință să le facă să acționeze solidar. Opera masoneriei ar rămâne fără urmări practice, căci, de unul singur, nimeni nu realizează nimic de seamă; omul devine puternic doar prin asociere. Faptul că, în orice acțiune comună bogată în consecințe, oamenii rămân uniți are la bază trăinicia sentimentelor care-i animă. Școli filosofice și grupări intelectuale strălucite au existat în toate timpurile; dar gânditorii n-au avut o influență hotărâtoare decât din momentul în care s-au asociat într-o organizație cum este și francmasoneria, căci aceasta nu grupează opinii asemănătoare, ci sentimente identice. Ea le cere adeptilor să țină unii la alții până la sacrificarea interesului personal și să fie uniți într-o iubire profundă pentru omenire. Ucenicul nu trece calfa decât după ce a devenit apt să ia parte la lucrarea comună cu mintea, dar și cu inima. Forța gândirii nu dă roade dacă nu se întemeiază pe puterea de-a iubi. Masonul trebuie, de aceea, să-și cultive sensibilitatea pentru a se supune legii suverane care îi apropie sufletește pe oameni și îi atrage asemenea unei tainice *gravitații*, resimțite în toate manifestările personalității umane. Litera G merită să fie analizată și într-o a treia semnificație: *geniul*.

Geniul

După ce și-a desăvârșit mental pregătirea specifică gradului, calfa nu va mai lucra izolată. Se autodepășește în tot ceea ce întreprinde, beneficiind de o inspirație atribuită odinioară zeilor, muzeilor, îngerilor și duhurilor supranaturale. Misterioasele influențe au, în realitate, cauze naturale: acțiunea psihologică a colectivității asupra individului care a știut să i se integreze. Nu ajunge să aparții francmasoneriei doar cu *trupul*, adică frecventând o lojă și îndeplinind obligațiile materiale contractate la inițiere. Mason adevărat nu ești decât cu *sufletul*, lăsându-te pătruns de vibrațiile care îl transformă pe profan. Nu ești parte din echipa Marii Opere decât dacă intelectul și moralitatea vibrează la unison cu marele suflet colectiv al francmasoneriei, cu *Geniul* ei care, într-o formă sau alta, ajunge să fie împărtășit de orice calfa care și-a înțeles menirea.

Gnoza

„Calfă“ (fr. *compagnon* – n.tr.) este sinonim cu asociat. Nu poți fi calfa neavând tovarăși de muncă, fără a constitui împreună cu ei o colectivitate unită ca stare de spirit. Colectivitatea acționează asupra individului așa cum pătrunde lumina în conștiința fiecăruia pregătit să o primească.

Orice inițiat autentic beneficiază astfel de o iluminare care îi dă acces la *Gnoză*, adică la o cunoaștere specifică tuturor spiritelor care au reușit să pătrundă tainele inițierii. Aceste taine au particularitatea de-a nu putea fi comunicate: pentru a intra în posesia lor trebuie să le descoperi tu însuși. Ele constituie secrete ce nu pot fi transmise altuia, deoarece conțin adevăruri spirituale atât de complexe, încât cuvintele nu ajung pentru a le exprima. De aceea, înțelepciunea inițiată nu a încăput niciodată în cuvinte. Mai mult decât atât, acest fel de înțelepciune nu trebuie căutat în nici un text, nici chiar în pagini ca acestea, scrise cu sinceritate ca de la inițiat la inițiat. *Gnoza* nu se dobândește decât prin meditație personală asupra mulțimii de simboluri care incită spiritul să le afle sensul ascuns. Nu trebuie insistat asupra acestui punct: pentru gânditorul avizat, din interpretarea simbolurilor masonice reiese o înțelepciune supremă. Să învățăm să le găsim semnificația cea mai adâncă și vom aduce intelectului iluminarea celei mai cuprinzătoare înțelegeri. Ajuns astfel în posesia *Gnozei*, masonul poate afirma că „știe litera G“.

PARTICIPAREA CALFEI LA MAREA OPERĂ

Jurământul calfei

Ucenicul jurase să păstreze tăcere față de profani, să se supună regulilor francmasoneriei și să-și iubească frații.

Nu este suficient ca o calfă să reinnoiască acest prim jurământ: de la un mason instruit se cere mai mult decât de la unul începător.

Calfa își va spori discreția; se va abține, mai ales, să le explice ucenicilor ceea ce ei, oricum, n-ar înțelege. Minteia fiecăruia trebuie lăsată să evolueze firesc, să treacă prin fiecare etapă necesară înțelegerii și cunoașterii. Nu trebuie să impunem felul nostru de a vedea, ci să ne adaptăm nivelului de înțelegere al celor mai puțin avansați.

Disciplina tăcerii îi este necesară mai ales ucenicului în special pentru a evita irosirea puterilor minții în efuziuni pripite. Nimeni nu devine gânditor decât prin retragerea în sine și prin concentrarea launtrică a energiei sale intelectuale. Faptul de a ține un secret cu cea mai mare grijă creează fidelitate față de cei care l-au dat spre păstrare. Dacă și-ar călca jurământul de discreție, masonul s-ar exclude din Ordin prin chiar acest fapt, lipsindu-se de toate binefacerile intelectuale și morale ale frăției inițiatice. Cum întreaga forță a calfei constă în participarea la *sufletul* francmasoneriei, tăcerea ei este de o importanță capitală, cu atât mai mare cu cât acționează pe căi esoterice, ca veritabil conspirator al cugetării și al voinței.

Cât privește respectul față de regulile masonice, calfa se angajează să se comporte în toate privințele astfel încât să fie un exemplu demn de urmat pentru ucenici.

Calfa este direct interesată să fie devotată fraților săi, căci, în echipă, primești întotdeauna pe măsura a ceea ce dai. De va dovedi un egoism îngust, e cert că nu se va alege cu nimic din francmasonerie. Dar de va ști să caute, va găsi o formă a egoismului perfect compatibilă cu altruismul.

În fond, toate eforturile calfei nu au decât un țel: a deveni *un adevărat inițiat*, instruindu-se pentru a-și închina în întregime sufletul operei francmasoneriei.

Portul șorțului

După depunerea jurământului¹, proaspăta calfă primește consacrarea în sunetul a cinci lovituri de ciocan; se fac apoi mici modificări veșmântului său ritual, căci o calfă nu se deosebește aparent de un ucenic. Totuși, șorțul nu-l mai acoperă și peste brâu, ceea ce înseamnă că nu mai trebuie să facă față emoțiilor începătorului. Ca ucenic, el a învățat să le stăpânească și să respingă orice influență exterioară. Devenit calfă, este destul de sigur pe el pentru a renunța la exercițiile de concentrare în singurătate. Pentru a continua să se perfecționeze, inițiatul trebuie să intre în legătură cu lumea exterioară, să capteze lumina difuză de care are îndatorirea să se pătrundă pentru a se transforma el însuși în Steaua de Foc. Această emblemă sau, mai frecvent, o simplă pentagramă lineară apare pe colțul răsfrânt al șorțului. Triunghiul răsturnat ∇ reprezintă apa, sufletul sau sensibilitatea, contrariul *deltei* \triangle , simbol al focului, al spiritului sau al activității. Ucenicul trebuie să lupte împotriva conspirației elementelor, dovedindu-se întotdeauna activ. După ce va fi îmblânzit aceste forțe invadatoare, masonul le poate supune și folosi. În aceasta constă, de fapt, misiunea calfei care, pentru a trece la acțiune eficientă, este, mai întâi și cu măsură, pasivă și receptivă: dacă inițiatul ar voi să ofere din plin fără a primi în schimb, ar ajunge prea curând să fie lipsit de vlagă. Din acest motiv, gradul de calfă corespunde

¹ Ritualul englez prevede prestarea jurământului calfei „în prezența Marelui Arhitect al Universului”.

acțiunii fecunde care presupune mai întâi recuperarea forțelor și captarea energiilor exterioare individului.



Șorț de calfa în formă pentagonală, împobobit cu pentagrama.

Lucrarea masonică

După ce candidatului i-au fost comunicate semnele și formulele tradiționale de recunoaștere, el este condus la supraveghetorii lojii pentru a fi examinat. Numai în urma acestei verificări este proclamat calfa. Probele prin care trece candidatul la inițiere au doar valoare simbolică. Pentru a fi efectiv recunoscut ca inițiat în gradul al doilea, va trebui să facă dovada calităților sale și altfel. După cum se spune, zidarul bun se cunoaște la lucru, și calfa nu face excepție.

Dar ce se numește *lucrare* în masonerie? Prea adeseori masonii confundă simbolul cu realitatea; mulți își închipuie că a nu lipsi de la întrunirile lojii și, în nici un caz, de la banchete înseamnă lucrare masonică. Pentru cei care gândesc așa, masoneria nu e decât literă moartă; ei habar n-au ce înseamnă munca inițiată.

Aceasta este *munca prin excelență* căreia i s-au consacrat înțelepții tuturor timpurilor și este departe de-a se mărgini la săvârșirea de ceremonii simbolice, oricât de semnificative ar fi ele. Munca la care cheamă francmasoneria este *Marea Operă*. Ea presupune participarea eficientă la acțiunea cea mai nobilă cu putință, pentru că este vorba, nici mai mult, nici mai puțin, decât de re-facerea lumii sau, ceea ce este același lucru, de desăvârșirea ei. Masonul trebuie să înțeleagă mecanismul progresului, să intuiască sensul acțiunilor viitoare, cu alte cuvinte, să descifreze planul inteligenței care construiește Universul pentru a transforma binele în mai bine.

Lucrători dedicați perfecționării întregii creații, masonii trebuie să știe a construi cu inteligență, suflet și voință un edificiu moral destinat să fie templul unic al omenirii tot mai luminate, muncind în armonie pretutindeni, prin simplul fapt că se va afla la adăpost de răul hrănit de ignoranță, de lipsa înțelegerii și a îngăduinței, altfel spus, de prostia omenească – dușmanul oricărei forme de progres.

Prostia, acest refuz al cultivării spiritului, se face vinovată de toate suferințele pe care oamenii și le produc unii altora și reprezintă pentru inițiat marele vrăjmaș, adversarul prin excelență¹; el trebuie combătut fără încetare, mai întâi în noi înșine, apoi în jurul nostru. A se lumina pe sine pentru a fi capabil mai apoi să luminezi pe altul este adevăratul obiect al lucrării masonice. Lucrăm, luptăm pentru a cucerii lumina, pentru a o răspândi mai apoi. Suntem lucrătorii luminii și, în această calitate, ne întovărășim la Marea Operă a Marelui Arhitect al Universului.

Idealul de a construi

Când a fost nevoie să li se explice meșteșugarilor noțiuni abstracte s-a recurs la imagini familiare acestora. Ei și-au reprezentat lesne Universul ca pe un vast șantier de construcții și viața lumii ca pe o lucrare fără sfârșit, gândită și condusă de o inteligență supremă.

Ca masoni experimentați, nu se cuvine să respingem prea ușor tradiții valoroase ale cugetării inițiatice. Ne vom feri însă, pe cât posibil, de reprezentările antropomorfe. Viața celor însuflețite este, evident, efort de a construi; masonii îi atribuie trei etape corespunzătoare celor trei grade ale inițierii. Ucenicia sau cioplirea pietrei brute evocă tinerețea, perioadă în care viața năvalnică tâșnește din germene, construiește individul și îl inzestreață treptat cu toate organele necesare funcțiilor pe care le are de îndeplinit. Vârsta adultă sau maturitatea se prelungește atâta vreme cât organele se mențin în stare de funcționare. Ne aflăm în stadiul de calfa: încheiată fiind

¹ Vrăjmaș se spune în ebraică „Satan”. Adevăratul Satan este cel care se opune luminii ce creează, obscurantismul, oricât i-ar deranja calificativul pe cei care reprimă emanciparea inteligenței.

construcția sa ca individ, inițiatul se poate consacra construcției în folosul ființei colective, față de care el este doar o celulă. Specific calfei este să pună interesul speciei, al omenirii, înaintea interesului propriu, la fel cum un bun cetățean se sacrifică dacă patria i-o cere. La bătrânețe, deși organele decad, inițiatul nu va înceta să lucreze, însă pe un alt plan și cu alte mijloace: devenit maestru, va avea experiență și va ști să conducă.

În orice grad ar lucra, masonul este în serviciul Marelui Arhitect al Universului, al Inteligenței universale care veghează asupra evoluției ființelor. Masonul devine agentul și sacerdotul Ei, ducându-I planul la îndeplinire. Masonul este organul de intervenție, constructorul care nu acționează după bunul său plac, ci se conformează marelui proiect după care se construiește totul.

Așa își înțelegeau rolul și inițiații din vechime când se declarau adepți ai *Marii Arte*, *regală* și *sacerdotală* totodată. Având credința că au înțeles voința divină (planul Marelui Arhitect) și că o îndeplinesc întocmai, ei se considerau *preoți*, refuzând această calitate celor care doar speculau credulitatea multimilor. Pe de altă parte, ei se proclamau *regi* pentru că, superiori prin cunoaștere, puteau chiar domni asupra cugetelor.

Religia muncii

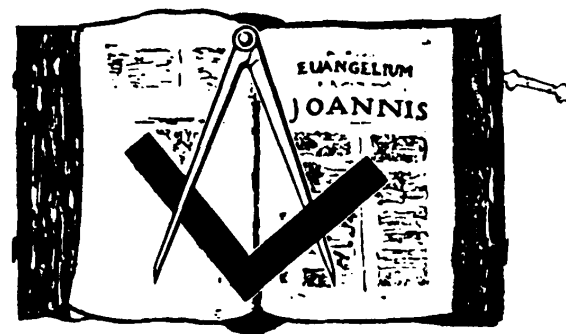
Pentru mason, orice muncă are un caracter sacru, deoarece, sub orice formă s-ar desfășura, ea se integrează marii acțiuni de eternă transformare a ceea ce există. A munci înseamnă să faci o operă utilă, să pui în lucrare binele și adevărata credință. Departe de a se înjosi, omul care muncește poate sta cu fruntea sus, pentru că devine asemenea Marelui Muncitor, constructor al lumii. Cum de nu și-au dat cu toții seama de acest adevăr oamenii care cred în Dumnezeu creator? Cum și-au putut închipui că munca este un blestem, o pedeapsă pentru greșeala pe care ar fi săvârșit-o părinții omenirii? Și cum a putut întruchipa o trândăvie absolută și fără de sfârșit idealul fericirii?

Acestei doctrine despre lene, moarte și nimicnicie, francmasoneria îi opune o înțelepciune care slăvește acțiunea, viața și efortul

neobosit, întrerupt doar pentru a fi reluat, după un scurt răgaz, cu și mai mult elan. La ce bun un paradis de extaz și lăncezeală care ne răpește cea mai nobilă dintre bucurii: acțiunea plină de realizări frumoase și folositoare. O Walhală în care războinicii continuă să se bată e mai firească decât oferta unei vieți eterne lipsite de atribuțiile esențiale ale vieții. Căci, într-adevăr, a trăi nu este altceva decât a lupta, a acționa, a munci pentru a obține ceva; inacțiunea este tot ce îi poate fi mai opus, adică moartea.

Și, în aceste condiții, cum să nu-și accepte masonul cu entuziasm misiunea de lucrător? Cu cât muncește mai bine, masonul își sporește ființa, absoarbe Viața, o câștigă. El înțelege că, prin lucrarea inițiată, se face participant la puterea creatoare și se îndumnezeiește.

Să nu uităm, de asemenea, că viața individului aparține vieții celei mari, una și universală, a cărei menire este construcția, unitatea armonioasă și perfecționarea lumii. Cu cât participăm mai mult la această viață mai înaltă, cu atât trăim mai autentic. Contopiți cu sursa eternă a Vieții înseși dobândim nemurirea cea adevărată după care tânjim. Orice organ există pentru a-și îndeplini funcția.



Echer și Compas așezate pe Biblia deschisă la primul capitol al *Evangheliei după Ioan*. Desenul a apărut în lucrarea lui Denier van der Gon asupra ritualismului gradului de calfa (*De Gezelleninwijding en de Gezellengraad*, Haga, 1911).

Prin urmare, dacă vrem să dănuim, să știm atunci să fim organul eternității. Pentru a deveni nemuritori, să ne dăruim total Marii Opere. Muncitorul destoinic își va găsi oricând de lucru; el este o forță care nu are cum să se piardă. Cultivându-ne aptitudinile pentru muncă, ne asigurăm pururi viitorul.



Calfa purtând șorț și având în mână Rigla parcurge întreaga lume, sigură că își va găsi oriunde de lucru.

Partea a treia
ÎNȚELEPCIUNEA GRADULUI
DE CALFĂ

„CUNOAȘTE-TE PE TINE ÎNSUȚI“

Tripla enigmă

În lucrarea sa *Ortodoxia masonică*, Ragon observa pe bună dreptate că fiecare dintre cele trei grade inițiatice răspunde uneia dintre întrebările fundamentale trezite în spiritul omului când a început a gândi: *De unde venim? Ce suntem? Încotro ne îndreptăm?*

Orice filosofie și orice religie caută răspunsuri la aceste trei întrebări. Ele sunt temeiul metafizic al societății, pentru că oamenii acționează determinați, în ultimă instanță, de concepțiile lor despre originea lucrurilor, esența omului și destinul lui. Comportamentul fiecăruia își caută mereu justificări logice. Astfel, ideile sale despre temeiul propriei existențe și despre relația sa cu tot ce-l înconjoară capătă o importanță primordială. Asemenea idei au stat la baza tuturor civilizațiilor. De aceea, reînnoirea lumii trebuie să înceapă cu reînnoirea credințelor; altfel, n-am face decât să-i tulburăm ordinea, fără a o mai reface. Ca *masoni* însă, avem menirea de a *construi* și, dacă e necesar să dărâmăm vreodată, o facem doar pentru a putea reconstrui numaidecât.

Ce suntem?

Ucenicul era întrebat *de unde vine* și trebuia să găsească singur răspunsul, cugetând asupra proprietăților interne ale primelor patru numere. Sarcina calfei este să găsească, la rândul său, răspuns la întrebarea *ce este*, ca om. Se așteaptă de la calfa să dea curs îndemnului socratic: ΓΝΩΘΙ ΣΕΑΥΤΟΝ, *cunoaște-te pe tine însuți*.

Pentru că obiectul esențial de studiu al inițiatului la gradul al doilea este *Omul*, gândul i se poate îndrepta cu folos mai întâi către două definiții clasice: una care îl prezintă pe om ca pe un animal înzestrat cu rațiune și, cealaltă, ca pe o inteligență sprijinită pe organe.

Aceste formule obligă, mai întâi, la studierea animalului, adică a ființei vii. Astfel se explică întrebarea capitală a gradului de calfă: *Ce este Viața?* Urmează apoi întrebarea ce este *Rațiunea*, această lumină care, pătrunzându-l, îl deosebește pe om de fiara mănătă numai de instincte.

În ce constă, pe de altă parte, *Inteligența*, cum de i se supun organele, cum ajunge ea să îmblânzească materia pentru a o domina și a-i fi stăpână absolută?

Nu avem interesul de-a potoli cu dizertații curiozitatea cititorului. Rolul nostru este de a-l determina să gândească el însuși și nu de a-i oferi o doctrină de-a gata pe care doar să și-o însușească. Întrebărilor formulate le vom răspunde numai prin simboluri, spre a rămâne fideli tradițiilor inițiatice.

VIATA

A trăi

A trăi este sinonim cu *a acționa*. Toate ființele trăiesc pentru a îndeplini o funcție, o misiune care le-a fost impusă prin însuși faptul existenței lor.

Omul nu trăiește decât pentru a munci. Pentru el, munca începe din chiar momentul concepției. Trebuie să-și construiască mai întâi propriul organism, adică instrumentul care să-i permită să acționeze în exteriorul său.

Ucenicia corespunde producerii corpului-unealtă și luării acestuia în posesie. Devenit calfă, individul care s-a luat pe deplin în posesie este gata să se implice într-o misiune exterioară, adică să participe la munca ce i-a fost repartizată.

Calfă lucrează tocmai pentru a satisface o nevoie generală, pentru a se pune în serviciul colectivității căreia îi este devotată.

Ucenicul este, oarecum, egoist, în sensul că lucrează asupra lui însuși, urmărind propria perfecționare, căci, pentru el, binefacerea începe cu sine. Pentru a putea *oferi*, el trebuie să *dobândească*, să știe să aducă la sine, să preia și să stăpânească.

Egoismul său este inevitabil, ține de natura oricărei deveniri. Orice ființă individuală se formează pe seama a ceea ce o înconjoară. Nevoită să se constituie ca un centru de coagulare și să se ridice ca o formațiune împotriva indistincției vieții în general, ea opune curentului vârtejului propriei sale individualități.

Însă această opoziție nu durează. Vine vremea ca individul să ajungă la apogeul creșterii sale, la amiaza vieții.¹ Atunci, colectivitatea din care face parte își cere drepturile. Ea pretinde ca individul, fără a se neglija pe sine și conservarea sa, să devină tot mai conștient de interesele generale și să le subordoneze pe cele personale.

Pentru a-și merita salariul în dreptul coloanei Jakin, ucenicul trebuie să facă dovada că este susținut de o sursă launtrică de energie. Odată acumulată, această forță trebuie însă dăruită cu generozitate pentru ca viitoarea calfă să se poată apropia de coloana Boaz, unde nu primesc recompensă decât cei care s-au dăruit benevol, sacrificându-se.

Ce soartă are celula care s-a epuizat lucrând în favoarea întregului organism? O vreme ea zace, dar, imediat, tendința generală spre echilibru îi vine în ajutor; pregătită pentru un nou efort, de parte de-a slăbi, se întărește pe măsură ce acționează.

La fel se întâmplă și cu indivizii care înțeleg să nu trăiască doar pentru sine. Au tot interesul să trăiască viața cea mai largă cu putință: a neamului lor, a nației lor și, în sfârșit, a speciei din care fac parte, ființa colectivă ale cărei unități componente sunt.

Așa cum ucenicul aspiră să vadă lumina, calfa se străduiește să trăiască în lumină o Viață superioară.

Altruismul

În capitolul al V-lea al unui mic tratat din 1775, intitulat *Marea Operă dezvăluită Copiilor Luminii*, putem citi următoarele:

„Viața este prea scurtă pentru oamenii care gândesc și prea lungă pentru cei care nu gândesc. Timpul trece repede când ai o preocupare și lent când nu faci nimic. Viața constă numai în acțiune. Fără acțiune, viața nu se deosebește cu nimic de moarte. A trăi în trândăvie nu înseamnă a trăi, ci a vegeta. A nu te ocupa decât de propria persoană înseamnă a trăi doar pe jumătate. Să te preocupe

¹ Lucrările lojii se deschid la mijlocul zilei pentru a simboliza perioada din viața în care omul se afla în plenitudinea forțelor sale fizice și spirituale, putându-se consacra cu folos Marii Opere.

fericirea generală a tuturor oamenilor și să acționezi în consecință, iată ce înseamnă să trăiești cu adevărat și să simți că ai trăit. Puțini sunt, în lume, oamenii care trăiesc și foarte mulți aceia care, în loc să trăiască, vegetează.

Cei bogați, trufași în abundența traiului lor și amețiți de laudele pe care lingușitorii nu încetează să le reverse asupra lor, nu înțeleg ce înseamnă a trăi; săracii, copleșiți de mizerie și umiliți de disprețul celorlalți, înțeleg cu atât mai puțin. Iar aceia care se află între cei mari și cei mărunți, între bogați și săraci, nu se ocupă, cel mai adesea, decât cu ceea ce-i privește direct și nu înțeleg mai mult decât atât.

Cine, deci, trăiește fără să vegeteze? Filosofii. Da, numai filozofii înțeleg ce înseamnă viața, numai ei sunt conștienți de bucuria de a trăi și știu să trăiască din plin. După exemplul marelui Hermes, cu mândria de a-i fi discipoli, filosofii nu se mulțumesc să trăiască pentru sine, ci pentru binele întregii societăți omenesti.“

Autorul acestor gânduri profund inițiatice spune chiar mai mult: pentru adevăratul înțelept, trivialul *a munci pentru a trăi* se transformă în *a trăi pentru a munci*.

Șarpele inițiat

Acțiunile ființelor inferioare sunt determinate de legile speciei lor. Sunt mașinării care reacționează invariabil sub influența stimulilor externi. Specificul vieții lor se găsește astfel subordonat unei vieți mai generale, în sânul căreia se petrece existența indivizilor.

Acest automatism aflat în afara oricărei răspunderi asumate corespunde unei stări de inocență și de candoare al cărei farmec i-a inspirat pe poeții visători la o Vârstă de Aur, cu mult anterioară, în mitologie, domniei lui Zeus.

Ca stăpân al zeilor și al oamenilor, Zeus reprezintă principiul conștient: Athena, Înțelepciunea ieșită gata înarmată din capul său. Domnia lui Zeus începe din momentul în care omul dobândește conștiința de sine și iese de sub dominația exclusivă a instinctelor care îl supuneau total lui Cronos, zeul predestinării sau al fatalității.

Facerea spune același lucru în mitul paradisului terestru¹; în acel loc fericit, primii oameni n-aveau decât să se lase în voia vieții, precum animalele sau copiii care n-au ajuns încă la vârsta discernământului.

Șarpele ispititor care-l îndeamnă pe om să guste din fructul cunoașterii binelui și răului simbolizează un instinct special, mai nobil și mai subtil decât acela de conservare, anume imboldul de-a se ridica în ierarhia ființelor.

Acest imbold tainic explică orice progres, toate cuceririle care măresc sfera de acțiune a indivizilor și a colectivităților.

Aceasta explică de ce șarpele, inspirator al opiniei diferite, al nesupunerii și al revoltei, a fost osândit încă din Antichitate de preoțime, în timp ce inițiații l-au ținut mereu la mare cinste. Pentru ei nu putea fi nimic mai sacru decât să aspire la apropierea treptată de zei, pe care-i considerau puteri conștiente având misiunea de a face ordine din haos și de a dirija astfel mersul lumii.

Scopul vechilor mistere era acela de a-l face pe om asemenea zeilor. Dacă se purifica și se ridica intelectual și moral mai presus de muritorii de rând, candidatul (gr. *mystos*) se îndumnezeia. Programul inițierii a rămas neschimbat până în zilele noastre; și maso-nul modern se îndumnezeiește, cu diferența că el lucrează în chip divin, adică doar desăvârșește Creația lumii rămasă imperfectă. Ridicat deasupra animalității sale, omul constructor, instrument al planului divin, se face *zeu*, în sensul antic al cuvântului.

RAȚIUNEA

Când omul devine conștient de sine, nu mai este o ființă pur instinctivă, ci iese parcă de sub o tutelă. Încredințat sieși, revelațiilor sale încă nesigure și judecății sale încă ezitante, el pierde protecția instinctului fără greș. Iată-l afară dintr-un paradis din care singur s-a alungat și unde nu se va mai putea reîntoarce.

Omul nu mai vrea să se supună orbește: acum, el trebuie să înțeleagă, să știe *de ce* să acționeze așa și nu altfel. Cu alte cuvinte, omul a început să fie călăuzit de *rațiune*.

Nu e deocamdată decât un licăr șovăielnic, o slabă scânteie scăpărată ca din amnar. O pâlpâire la început, flacăra acestui foc va intra în legendă. Ea va scăpa de persecuții; zadarnic se vor uni mai-marii pământului împotriva viitorului stăpân.

Căci, într-adevăr, rațiunea va ajunge să domnească; nu însă fără luptă. Omul nu devine ființă rațională dintr-o dată. Educația îl costă și ajunge să plătească foarte scump experiența, căci n-o poate dobândi decât prin el însuși. Omul nu găsește adevărul decât după ce cade din eroare în eroare, tot așa cum nu găsește binele decât după ce îndură răul; el nu ajunge decât cu mare dificultate să-și cunoască adevăratul interes.

De ce? Pentru că rațiunea e ascunsă în întuneric. Omul nu a învățat încă să o folosească. Ea este o lumină a cărei strălucire îl orbește adesea, în loc să-i dezvăluie ceva. Câtă vreme omul este dominat de instincte, actele sale nu au nimic dezinteresat, ci corespund strict necesităților. Când este doar pe jumătate călăuzit de

¹ Biblia a cules acest mit, alături de multe altele, într-o epocă în care semnificația lui era deja pierdută. Pentru a-i restitui puritatea nativă, ar trebui găsit un text original, probabil caldeean.

rațiune, este și mai rău: își confecționează false necesități și faptele sale îl arată mai puțin înțelept chiar și decât un animal. Face nebunii care îl degradează dacă nu se trezește la timp. Sentimentul propriei demnități îl poate face atunci să-i fie rușine și se va strădui să se întoarcă la rațiune cu totul.

Într-adevăr, rațiunea este singurul titlu de noblete al omului. Dacă o reneagă, el cade sub condiția animalului. Oare bețivul nu este el inferior calului ori câinelui său?

Să ne cultivăm dar mintea, să devenim pe deplin raționali dacă aspirăm la adevărata condiție a omului. Adevăratul înțelept are suprema năzuință de a întrupa idealul inițiativ al Omului, ființă de stirpe divină, cum Iisus însuși o spune. Amenințat să fie omorât cu pietre pentru că se proclamase Dumnezeu, i-a potolit pe iudei amintindu-le psalmul 82:6 unde stă scris „Eu am zis: voi sunteți dumnezei!“ (*Ioan*, 10:34).

INTELIGENȚA

Omul

Toate se țin una pe alta în Universul care, în ansamblul său, este o ființă vie. Aceasta este reprezentarea inițiaților din Antichitate, ale căror tradiții se cuvin preluate nu pentru a fi acceptate ca atare, ci pentru a desprinde din ele metafore vechi, fecunde pentru meditație.

Să ne reprezentăm deci Universul ca fiind un organism care înglobează toate celelalte organisme în propria sa unitate. În interiorul acestui organism, nebuloasa din care face parte sistemul nostru solar va fi precum un organ, iar corpurile cerești din alcătuirea sa vor fi elemente constitutive.

Să luăm globul terestru, această „lume“ aparent fără margini, redusă acum la un atom, sau, mai exact, la o celulă organică a marelui cosmos.

Dar noi, cei care mișunăm pe suprafața acestui minuscul strop sideral, ce-am putea fi noi, în raport cu el?

Ca orice individ, globul terestru are propria sa vitalitate, sub forma căldurii interne; el suportă însă și influențe exterioare, mai ales din partea soarelui și a lunii, care determină efecte fizice analizate de științe.

Căldura internă a planetei influențează cu precădere ceea ce s-ar putea numi viață minerală, căci, în straturile sale profunde, substanța terestră este vie. Pare inertă numai pe dinafară, asemeni celulelor moarte de la suprafața pielii.

În aceeași reprezentare, părul ar corespunde vegetației. Iar animalele sunt similare globulelor din sânge și din limfă.

Astfel de apropieri nu implică nici un paralelism riguros, pentru că, dacă legile arhitecturii fixe și uniforme se aplică întregului ansamblu, fiecare edificiu prin care se clădește viața se adaptează unei necesități particulare.

O bilă care se învâрте mecanic în spațiul cosmic, scutită de grijiile mișcării, hranei etc..., nu ar avea ce face cu un organ de gândire fixat, precum al omului. Dacă Pământul totuși ar gândi, ar rezulta atunci avantajul inestimabil de-a uita de sine adică de *a fi* și nu de *a se întreba*.

Dar putem oare presupune că un corp ceresc gândește? Putem admite, desigur, că el trăiește o viață minerală; care i-ar fi însă partea gânditoare? Tradiția ori paleosofia a găsit răspunsul: este pur și simplu creierul omului. Orice individ care gândește va fi, într-un anume fel, o celulă cerebrală a planetei Pământ.

Deși până acum nu a fost exprimată în acești termeni, această concepție decurge logic din cele mai vechi mărturii inițiatice, potrivit căroră specia umană în ansamblu constituie organul gânditor al planetei.

Misterele lui Isis, Demeter și Artemis, zeițe legate de viața Pământului, dezvăluiau omului inițiat tocmai rolul său de parte gânditoare; odată devenit conștient de importanța gândirii, omul uită de sine pentru a se supune cu credință destinului său.

INIȚIATUL ȘI OPERA SA SUPRAOMENEASCĂ

Inițiatul

Întrucât este ființă gânditoare, omul participă la divinitate, este divin, deoarece este organul prin care se obiectivează gândirea Dumnezeului planetei noastre.

Acest Dumnezeu-Omenire este pentru fiecare dintre oameni ceea ce este individul față de materia sa cerebrală. Este o rezultată, un întreg acționând asupra părților sale. Așa cum fiecare individ are propria sa inteligență, voință, memorie, imaginație etc., tot astfel și omenirea în ansamblul său are ceea ce se numește un suflet. Această entitate psihică colectivă a fost întotdeauna, sub diferite nume, marea zeiță a inițiaților, soața Zeului-Lumină care-și răspândește pretutindeni razele. Față de omul obișnuit, inițiatul dobânda prin mistere conștiința condiției sale aparte. Fiind admis să participe la conducerea întregii lumi, el se considera o ființă privilegiată; căci divinitatea supremă care veghea la crearea tuturor lucrurilor părea să-i fi acordat încrederea dezvăluindu-i secrete refuzate celor neinițiați.

Aceste secrete erau de temut și aveau un caracter sacru. Divulgarea lor, presupunând că ar fi fost cu putință, ar fi fost cel mai odios sacrilegiu. Netransmisibil prin însăși natura sa, secretul inițiatice nu ar putea fi exprimat prin cuvinte, iar orice efort de a-l cuprinde ar afecta profund gândirea însăși. Inițiatul nu mai gândește cum

gândea înainte de a fi dobândit iluminarea; nici voința lui nu mai este arbitrară. A devenit o ființă care, ca individ, nu-și mai aparține. Fără a-și neglija interesele personale în ceea ce au ele mai justificat, inițiatul le va subordona întotdeauna altor interese, mai generale și mai nobile. El va sluji ceea ce se cere și trebuie făcut, acționând în toate ca un Lucrător inteligent pentru a face transmutația generală a răului în bine, ca un meșteșugar inspirat al progresului ori, masonic vorbind, ca un constructor capabil să realizeze planul Marelui Arhitect al Universului.

Marea Operă

Pentru că au mușcat din fructul oprit, părinții omenirii au fost osândiți să cadă în robia trebuințelor materiale, să se chinuie pentru a trăi și să lupte din greu pentru supraviețuire. Dacă au fost atât de aspru pedepsiți ei, care au încălcat opreliștea numai din curiozitate, râvnind cu sfială la ademenitorul fruct, ce pedeapsă li s-ar cuveni atunci inițiatilor atât de sfrunțați, încât se hrănesc neîncetat cu alimentul interzis? Crima lor nu va putea fi răscumpărată decât tot prin muncă. Dar nu va fi destul să-și câștige pâinea cu sudoarea frunții, neavând parte de odihnă decât în mormânt. În afara poverii traiului omenesc, inițiatul mai ia asupra sa o lucrare de cu totul altă natură, pe drept cuvânt supraomenească.

Aceasta este lucrarea lui Elohim, Dumnezeu unic al Genezei, focar generator al Luminii ordonatoare de haos. Este o lucrare fără început și fără sfârșit: ea este eternă și nu cuprinde nici un moment de repaus. Ființa care i se asociază se condamnă la o acțiune continuă care nu se va încheia nici după consumarea instrumentului care este trupul său.

O astfel de muncă nu este o necesitate absolută: omul este liber să aleagă; dar dacă i se sustrage riscă odihna veșnică, adică încețază să existe. Și, cum nu e ceea ce ne dorim, să învățăm să mun- cim, căci munca este însăși viața și doar Marea Operă ne face nemuritori. Odihna veșnică ar însemna nimicirea absolută, dacă așa

ceva ar fi de conceput. Căci nimic nu există în stare de totală inerție: chiar mineralele își datorează aparenta stabilitate mișcării vertiginoase a atomilor lor.

Personalitatea

Conștiința de sine naște sentimentul *eului*. Fiecare dintre noi se simte stăpânul unui anumit spațiu care îi aparține în exclusivitate. Eul domnește asemeni unui zeu asupra a ceea ce este al său. Dar acest *eu* este oare o ființă, o entitate obiectivă? Contrar opiniei curente, eul nu este nimic prin el însuși; el este doar un fenomen de interferență, o închipuire a minții.

Ar trebui, prin urmare, ca fiecare să-și spună: „Știu că nu sunt nimic“, așa cum Socrate spunea: „Știu că nu știu nimic.“

Dar, dacă eul individual este iluzoriu ca esență spirituală obiectivă, el există de fapt ca un focar în care se concentrează luminile intelectuale ce pătrund în psihicul omului.

Eul este deci centrul sufletului; acesta este alcătuit din impresii, amintiri, imagini simple sau combinate de imaginație, aspirații, dorințe, hotărâri luate cândva, moșteniri ancestrale etc... Dar sufletul se schimbă mereu prin influențele exercitate asupra lui și, prin acest fapt, eul, deși constant ca abstracție, se manifestă diferit, după împrejurări. Îndată ce omul iese din starea sa normală prin mânie, betie ori nebunie, eul pare a se schimba.

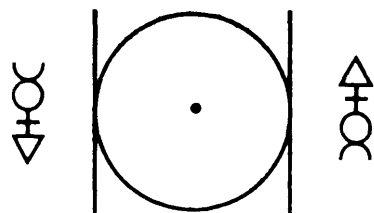
Aparent, n-am avea motiv să credem că există în noi ceva de felul unei scânteii divine, care asigură continuitatea eului dincolo de limitele existenței terestre. Și totuși, omul a trăit mereu cu impresia că viața este indestructibilă, că, deși se transformă schimbându-și stările și modurile de manifestare, nu se stinge niciodată.

Neîndoielnic, nimic nu se pierde în domeniul materiei sau al energiei și, cu atât mai puțin, în ordine intelectuală și morală. Dar, așa cum s-a putut constata, de pildă sub hipnoză, stările de conștiință sunt multiple la același individ. Eul său se poate modifica în funcție de sugestia pe care o acceptă.

În astfel de condiții, personalitatea omului poate fi mânuită ca o marionetă. Suntem numai ceea ce avem nevoie să fim pentru a ne juca rolul pe scena lumii. Suntem păpuși vii, dar *viața este una*.

Numai prin această unitate a vieții suntem nemuritori, fiindcă ne face părtași la veșnicia Marelui Tot. Este singura nemurire reală, deoarece nici o minte sănătoasă nu se gândește la nemurirea pe farâme, individuală ori personală.

Individul este o manifestare trecătoare și particularizată a speciei, singura dotată cu o viață mai largă, integrată mării vieți universale. Să ieșim din îngustimea propriei personalități pentru a ne ridica la nivelul speciei noastre, al omenirii. *Umanizându-ne* astfel, așa cum înțeleg inițiații, vom fi una cu ceea ce are durată mai mare. Pentru a trăi o viață superioară și mai aproape de eternitate, să trecem peste egoismul mărunț al *eului* personal și să îngăduim cugătării, simțirii și voinței noastre să ia o dimensiune universală.



Punct în centrul unui cerc, simbol al individului al cărui domeniu este delimitat: cele două coloane, Jakin și Boaz, sunt reprezentate ca două tangente laterale ale cercului. Semnele alchimice corespund celor două coloane: cel din dreapta, coloanei Jakin (Sulfur \blacklozenge combinat cu Sarea Gema Q), iar cel din stânga, coloanei Boaz (Mercurul ☿ deasupra semnelui Apei ∇).

Partea a patra ÎNDATORIRILE CALFEI

ÎNDATORIRILE CALFEI

Asiduitatea

Calfa trebuie să știe să lucreze astfel încât să fie un bun exemplu pentru ucenici. Va păstra discreție față de aceștia, cum și ei, la rândul lor, vor proceda față de profani. Ucenicii nu vor primi de la calfă adevăruri gata formulate, ci numai teme de reflecție. Metoda calfei este exemplul personal.

Pentru aceasta, calfa trebuie să participe cu asiduitate la lucrările lojii sale. Nepăsarea față de colectivitatea la care a aderat de bunăvoie i-ar slăbi legătura cu aceasta. Calfa nu-și poate primi salariul, nici nu poate beneficia de forța vitală a masoneriei universale, decât dacă se integrează unității organice pe care loja sa o reprezintă.

Nici un mason nu se poate pretinde gânditor genial; de altfel, nu întotdeauna mințile cele mai strălucite au slujit cel mai bine cauza progresului general. Oricât de discret, devotamentul sincer creează forța nebănuită prin care masonii pot lucra împreună ca niște adevărate calfe, în modestie și, mai ales, cu inima, așa cum sugerează salutul la ordin al gradului de calfă.

Atașamentul însuflețit la masonerie nu se poate manifesta mai convingător decât prin participarea cu zel la toate lucrările lojii.

Chiar dacă acestea nu sunt întotdeauna foarte interesante, masonii nu trebuie să ezite a sacrifica, în favoarea reuniunilor lojii, plăceri

și avantaje profane. Afară de cazurile de forță majoră, adevăratul mason, mânat de voința sa inflexibilă, nu va lipsi de la nici o adunare a lojii sale; va aduce astfel fraților săi un aport inestimabil de energie sufletească. Loja ai cărei membri participă asiduu la lucrări este o sursă de energie; ea se încarcă din contribuția fiecăruia și dă fiecăruia pe măsură.

Calfa nu poate primi de la echipa sa mai mult decât îi oferă. Cu răceală, indiferență, scepticism, în lipsa oricărui aport personal, calfa nu poate obține de la masonerie nici un beneficiu intelectual sau moral. Dobândește însă o forță însemnată dacă pune suflet în masonerie, dacă se inspiră din idealurile ei și contribuie cu entuziasm la opera acesteia. Dar atașamentul simțămintelor și al voinței se capătă prin fapte; pentru aceasta, masoneria trebuie să fie și o practică de grup, un cult în felul său. Orice religie moare când templele îi rămân goale. Masoneria nu face excepție: instituția este cu atât mai viabilă, mai puternică și mai activă cu cât masonii își frecventează loja cu mai multă ardoare și asiduitate.

Iată de ce calfa nu se poate sustrage de la lucrul în echipă. A-și neglija tovarășii ar fi o gravă eroare, căci, la inițiere, nimeni nu-și primește salariul decât cu acordul celorlalți, iar o calfă nu lucrează izolat niciodată.

Punctualitatea

Lucrările lojii trebuie să înceapă exact la ora stabilită și nici unui mason nu-i este îngăduit ca, întârziind, să participe doar la o parte a acestora. Așa cum îi spune și numele, calfa (fr. *compagnon* – n.tr.) lucrează în *tovărășie* la o operă comună. Orice colectiv de muncă obține realizări doar dacă membrii săi respectă o anumită disciplină. Dacă nu înțeleg să-și impună constrângeri în vederea coordonării și unificării eforturilor, se vor agita în gol.

Fiindcă orice construcție implică o cooperare metodică după un plan, pentru calfa destoinică va fi o onoare să se prezinte în momentul stabilit la postul de lucru ce i-a fost încredințat. Nu va ezita să

treacă peste orice pentru a nu întârzia la deschiderea lucrărilor lojii sale. Iar de se va arăta cu nepăsare, salariul său nu va putea fi mărit.

Ar fi, de aceea, inutil să insistăm asupra influenței de care este în stare loja, ca formă a opiniei colective, pentru a-și atrage devotamentul membrilor săi. Ei pot fi siguri că vor primi o dreaptă recompensă dacă își iubesc din inimă loja și o dovedesc prin asiduitate și punctualitate la lucrările acesteia.

Această disciplină este de neînlocuit; numai ea dă forță lojii și îi permite să aibă o influență atât asupra membrilor ei, cât și asupra lumii profane. Chiar puțin numeros, un grup unit și disciplinat acumulează energii omenești la cea mai înaltă tensiune. Nimic nu e prea greu dacă fiecare dă tot ce poate. Orice loja alcătuită din calfe autentice este o forță a dreptății și a echilibrului dacă voințe aceasta cu energie și perseverență.

Activitatea

Este impropriu ca un mason să figureze ca membru „activ” al lojii sale doar pentru că își achită la timp cotizația, dar nu e nicio dată de față la lucrări. O astfel de „activitate”, puțină câtă este, are oarecare valoare din punct de vedere material, cu toate că o asemenea contribuție la opera francmasoneriei nu se prea deosebește de intrarea în adormire.

Pentru calfa hotărâtă să participe temeinic la Marea Operă, a fi *activ* înseamnă cu totul altceva decât o contribuție strict bănească. Asiduitatea și punctualitatea nu ajung nici ele să acopere întru totul îndatoririle unui mason exemplar. Participarea cu regularitate la lucrările lojii nu e de-ajuns; deși munca *simbolică* are o mare importanță, ea rămâne literă moartă dacă nu înrăurește sufletele masonilor și dincolo de porțile templului.

Calfa adevărată găsește în lojă imbold la cugetare. Revine acolo de fiecare dată cu mintea mai bogată, căci, în intervalul dintre două reuniuni, calfa și-a consacrat tot timpul disponibil pregătirii lucrărilor specifice lojii și, în general, înfăptuirii idealurilor francmasoneriei. Numai cel care lucrează neconținut pentru Marea

Opera în interiorul, dar și în afara lojii poate spune despre sine că este un mason activ. Numai el este îndreptățit să se apropie de coloana Boaz.

Iluminarea

Pentru a nu deveni sterilă, activitatea masonului trebuie atent planificată. De aceea este atât de important pentru el să se deprindă *a vedea clar*.

Ucenicia l-a învățat să identifice eroarea și să o îndepărteze de la sine. Gradul de calfă îi dă afinitate pentru adevăr și îl apropie de acesta. După ce ochii i-au fost dezlegați, depinde numai de el să-și întoarcă fața spre lumină și să pășească spre ea.

Lipsit de obstacole și de primejdii, drumul său spre lumină se așterne lin și sigur. Călătoria este însă atât de lungă, încât rezistența masonului este pusă la grea încercare. Lăsându-se pradă unui alai de miraje înșelătoare, multe suflete slabe își pierd curajul chiar de la început. I se poate întâmpla la fel și gânditorului experimentat, doar că, apropiindu-se cu îndrăzneală, el își poate da seama de cauza iluziei sale și, înlăturând-o, va trece mai departe.

Dacă nu se abate din drumul său, ci observă fără încetare, gândește, compară și se străduiește să răzbată dincolo de aparențe, spiritul omului se trezește treptat și, pe măsură ce lumina lui se răspândește, ies la iveală facultățile sale intelectuale.

Aceasta este iluminarea de care trebuie să se învrednicească inițiatul la vederea Stelei de Foc. În călătoria vieții, poți învăța de la toate dacă știi să vezi scânteia de lumină din orice lucru. Important pentru mason nu este să știe multe, ci să știe bine ceea ce știe. Gnoza nu poate fi preluată din altă parte, nu se învață pe dinafară, ci presupune înțelegere personală, profundă implicare a sinelui.

Stăpânirea de sine

Omul luminat devine în stare să le răpească zeilor focul ca, asemenea lor, să ajungă propriul său stăpân exercitând propria voință ca putere suverană. Căci, înainte de-a stăpâni ceea ce este în afara sa,

omul trebuie să se domine complet pe sine. Aceasta este semnificația salutului la ordin al calfei. Gestul său arată calea spre propria inimă, este un îndemn la stingerea oricărei patimi, la înăbușirea oricărui sentiment care nu este pe deplin nobil și generos. Trebuie să ajungă să nu își poată dori nimic fără dreptate. Numai cu această condiție își poate lăsa voința să devină faptă.

Dacă voința are drept sursă doar un capriciu oarecare, acțiunea ei rămâne restrânsă. Dar dacă individul dovedește stăpânire de sine, punând toată energia voinței sale în serviciul unei mari cauze, el dobândește o forță uriașă, care nu va trebui niciodată folosită la îndeplinire. Voința este *Pârghia* atotputernică în stare să urnească lumea; dar, cum arată ritualul, calfa nu va mânui niciodată acest instrument fără *Riglă*, fără justă direcție și măsură.

În Tarot, calfa care știe să-și stăpânească voința este comparată cu un împărat având drept tron un cub de aur sau, altfel spus, piatra cubică; pentru a deveni stăpânul (fr. *maître* – n.tr.) tuturor lucrurilor, viitorul maestru trebuie să înceapă cu absoluta stăpânire de sine. Numai cine nu vrea nimic pentru sine le poate pretinde celorlalți să se integreze în ordinea universală a lucrurilor și să lucreze pentru binele general.

Puterea inițiatică

Pe bună dreptate, Voința a fost comparată cu fulgerul; dintre forțele psihicului, ea are o legătură mai specială cu descărcarea de energie. S-a putut vorbi astfel despre tensiune volitivă, curenți senzitivi sau de voință și, în general, despre transformarea realității cu ajutorul undelor provenite din vibrațiile creierului.

Pe calea introspecției, inițiatii Antichității au dobândit o cunoaștere amănunțită a misterelor psihicului uman. Despre voința individului, slabă și nesigură, credeau că este o manifestare particulară a unei voințe generale, puternice și fixe.

Această concepție avea să ducă la practica *teurgiei*, adică la mobilizarea și utilizarea puterii zeilor considerați colectivitate psihică. Pentru a beneficia de această putere, pentru a o domestici, dacă se

poate spune așa, trebuie doar realizat idealul uman denumit în masonerie *piatra cubică*. Fiți, așadar, perfecți ca membri ai societății omenești și ea își va concentra asupra voastră toate forțele de care dispune. Veți făptui astfel asemenea eroilor mitologici care erau inițiați și lucrau ca adevărate calfe.



Împăratul, arcana IV din Tarot. Este puterea care împlinește, voința care comandă, legitimă în dreptul său.

În același timp este statornicia care face voința aptă să execute. Împăratul corespunde Primului Supraveghetor.

El nu poartă ca bijuterie Nivelă, însă partea de sus a corpului său are forma unui triunghi, iar picioarele îi sunt încrucișate amintind *roata vieții* (svastica) 卐, astfel încât întreg ansamblul este asemănător ideogramei Sulfurului 𐌶. Tronul acestui suveran nu este altceva decât Piatra cubică.

Partea a cincea

CATEHISMUL GRADULUI DE CALFĂ

CATEHISMUL GRADULUI DE CALFĂ

Instruirea inițiatică prin întrebări și răspunsuri este destinată să fie cât mai des repetată. Scopul ei fiind să stimuleze căutările personale, paginile care urmează nu ar trebui parcurse în grabă.

*

Întrebare: Sunteți calfă?

Răspuns: Da, sunt.

Î.: Cum vă justificați afirmația?

R.: Ucenicul n-a ajuns să se cunoască încă pe sine, astfel că are nevoie de ajutorul altuia pentru a aprecia cât a avansat în inițiere. Trecând calfă, am dobândit conștiința de sine, sunt deci ceea ce sunt și mă pot pronunța cu certitudine asupra gradului inițiatic la care am ajuns.

Î.: Ce este o calfă?

R.: Este un lucrător recunoscut capabil să-și exercite arta și având toată energia necesară muncii sale. Misiunea lui este să realizeze practic planul teoretic pe care l-au conceput măștrii.

Î.: Ce conferă în plus gradul de calfă?

R.: Datorită lipsei sale de experiență, ucenicul nu se poate face util în luarea deciziilor atelierului. Prin urmare, el nu are decât dreptul de-a se instrui, iar datoria sa de căpătâi este aceea de-a asculta până când atinge nivelul inițiatic necesar gradului de calfă; numai acesta conferă dreptul de vot în atelier.

Î.: De ce ați fost primit calfă?

R.: Pentru a cunoaște litera G.

Î.: Ce semnifică această monogramă?

R.: Geometrie, Generare, Gravitație, Geniu și Gnoză.

Î.: Despre ce fel de Geometrie este vorba?

R.: Despre cea aplicată la construcția lumii și care arată cum poate fi șlefuit omul pentru a ocupa locul său în edificiul social.

Î.: Ce legătură este între Generare și gradul de calfă?

R.: Calfa se situează de partea vieții. Ea trebuie să știe să-și pună în lucrare energia vitală și are, de aceea, interesul să aprofundeze tainele vieții. Or, viața își are izvorul în Generare, în principiile Genezei, care au inspirat cele mai însemnate doctrine ale Antichității.

Î.: Ce sens are, în masonerie, Gravitația?

R.: Atracția universală care apropie corpurile în ordine fizică corespunde, în domeniul moral, unei forțe misterioase asemănătoare cu aceea care apropie sau chiar contopește sufletele. Această forță care unește inimile asigură trăinicia edificiului masonic, ale cărui materiale sunt ființe vii ce stau laolaltă numai din afecțiune reciprocă profundă. În masonerie, dragostea frățească acționează ca un principiu vital, izvor al ordinii, al armoniei și al stabilității, precum Gravitația care guvernează mișcarea corpurilor cerești.

Î.: În ce constă Geniul?

R.: Într-un entuziasm creator al capacităților intelectului și ale imaginației. Câtă vreme spiritul persoanei rămâne rece, perfect stăpân pe sine, el nu iese din limitele talentului pe care l-ar putea avea. Pentru a se autodepăși și a se înălța la starea de Geniu, el trebuie să se abandoneze influențelor exterioare, să se lase cuprins de entuziasm și să vibreze în consonanță cu o armonie superioară.

Î.: Ce înseamnă cuvântul „Gnoză“?

R.: Înseamnă cunoaștere (gr. Γνωσις – n.a.). Este un ansamblu de noțiuni comune tuturor inițiaților care, prin aprofundare, s-au împletit, în cele din urmă, într-o aceeași viziune despre ceea ce se află dincolo de lucruri.

Î.: Cum ați fost primit calfă?

R.: Trecând de la coloana Jakin la coloana Boaz, după ce am săvârșit cinci călătorii simbolice.

Î.: Ce reprezintă trecerea de la o coloană la alta?

R.: Reprezintă o modificare a programului inițiatic. Pentru a-și primi salariul în dreptul coloanei Jakin, care este roșie și corespunde Soarelui sau principiului masculin-activ, ucenicul se întemeiază numai pe rațiune, a cărei lumină destramă întunericul și demască eroarea. Însă, după toate purificările prin care trece cu succes, inițiatul la gradul întâi este condus, în cele din urmă, lângă coloana Boaz, care este albă, corespunde Lunii sau principiului feminin-pasiv. Fără a renunța la deprinderile de disciplină pe care i le dă rațiunea și dacă vrea să devină cu adevărat cugetător, inițiatul va trebui, pe viitor, să dea frâu liber imaginației și să își dezvolte sensibilitatea. După ce a învățat să raționeze corect, educându-și intuiția, calfa va ști să-și folosească judicios imaginația.

Î.: Ce ați fost învățat pe parcursul călătoriilor simbolice?

R.: Să mă servesc de uneltele necesare transformării pietrei brute în piatră cubică cioplită după regulile Artei.

Î.: Care sunt aceste unelte?

R.: Mai întâi, dalta și ciocanul, apoi rigla și compasul, mai apoi pârghia și, în sfârșit, echerul.

Î.: Ce simbolizează dalta și ciocanul?

R.: Aceste instrumente folosite la cioplirea pietrei brute arată cum trebuie îndreptate defectele pentru a ajunge la hotărâri pline de înțelepciune (dalta), pe care o voință puternică (ciocanul) să le pună în aplicare.

Î.: Ce legătură există între riglă și compas?

R.: Rigla trasează linii drepte care pot fi prelungite la infinit, este emblema regulilor fixe, a legii morale în ce are ea mai riguros și mai neschimbător. Acestui reper absolut i se opune cercul celor trecătoare, a cărui rază se măsoară prin deschiderea brațelor compasului. Și, cum masonul dispune de mijloace limitate, el își va face planul de lucru ținând cont atât de idealul abstract, pe care are datoria să-l urmeze (rigla), cât și de realitatea concretă (compasul) în care trăim.

Î.: La ce face aluzie pârghia?

R.: La puterea unei voințe neclintite și folosite cu inteligență, căreia nu i te poți opune.

Î.: De ce rigla trebuie să însoțească pârghia?

R.: Pentru că voința este invincibilă numai dacă se află în serviciul dreptății absolute.

Î.: Care este importanța echerului?

R.: El permite controlul tăierii pietrei, care trebuie să fie în unghi drept pentru ca blocurile să se poată îmbina perfect. În mod simbolic, echerul determină condițiile integrării în societate. El este emblema înțelepciunii și arată că perfecționarea pentru individ constă în dobândirea simțului dreptății și al echilibrului prin care își menține locul în societate.

Î.: Pentru care motiv ultima călătorie a calfei trebuie făcută fără a avea instrumente asupra sa?

R.: Pentru că, transformarea în piatră cubică fiind încheiată, calfa nu mai trebuie să se preocupe de propria perfecționare. Ea trebuie să înceapă să se reculeagă și să observe, să se deschidă clarificărilor intelectuale care să răspândească treptat lumina asupra întregii sale capacități de a înțelege lumea.

Î.: Cum se face recunoscută o calfă?

R.: Prin semn, cuvinte și atingeri.

Î.: Cum interpretați semnul calfei?

R.: Ducând mâna dreaptă spre inimă, îmi iau angajamentul să-mi iubesc frații cu însuflețire și devotament; ridicând mâna stângă, mărturisesc sinceritatea promisiunii mele și, descriind o mișcare în echer cu mâna mea dreaptă, arăt că toate faptele mele urmăresc justiția și echitatea.

Î.: Atitudinea pe care calfele o au atunci când salută la ordin nu face oare aluzie și la anumite secrete ale gradului?

R.: Mâna stângă ridicată pare să cheme forțe exterioare, să capteze energii pe care mâna dreaptă, cu degetele îndoite asemeni ghearelor, se străduiește apoi să le domolească în inimă, unde ele se acumulează.

Inițialul, gata să-și smulgă inima, proclamă că a știut să-și îmblânzească sentimentele și că nu va ceda niciodată pornirilor necugetate.

Î.: Care sunt cuvintele calfei?

R.: Sunt două: cuvântul de trecere și cuvântul sacru.

Î.: Ce înseamnă cuvântul de trecere?

R.: Cuvântul *Schibboleth* sau „Spic“ ori, într-un sens mai larg, „numeroși ca spicele de grâu“, este preluat din Biblie, din capitoul XII al *Cărții Judecătorilor*, și este cuvântul folosit de galaadiți pentru a-i numi pe evreii din tribul Efraim. În dialectul lor, ei nu-l pronunțau corect, spunând *Sibboleth* în loc de *Schibboleth*. Această pronunție defectuoasă a fost fatală pentru patruzeci și două de mii de evrei din tribul Efraim, pe care Iefta i-a masacrat pe măsură ce veneau să treacă Iordanul.

Î.: Dar nu are oare acest cuvânt pentru noi un înțeles inițiativ mai adânc?

R.: Traducerea mai poate să facă trimitere și la misterele lui Demeter, ale căror simboluri erau din domeniul agriculturii; la Eleusis inițialul trebuia să îndure în mod alegoric soarta bobului de grâu care moare sub brazdă iarna pentru a renaște în primăvară sub forma unei noi plante.

Î.: Dați-mi cuvântul sacru al calfelor.

R.: Eu nu știu să îl pronunț, pot doar să-l spun pe litere.

Î.: Spuneți-mi prima literă și vă voi ajuta în continuare.

R.: B.(o).A.(z).

Î.: Prin ce diferă de la primul la al doilea grad felul de a silabisi cuvântul sacru?

R.: Începătorul trebuie călăuzit, deoarece nu poate descoperi el însuși primele elemente ale științei inițiatice; de aceea i se dă ucenicului prima literă a cuvântului sacru, pentru ca el, prin puterea de pătrundere a minții sale, să o poată găsi pe a doua. De îndată ce o va putea spune, el va primi a treia literă ș.a.m.d.

Calfa însă nu mai este în necunoștință de cauză. Ca inițiat, masonul are inițiativă intelectuală; din acest motiv, de la el se poate cere să dea înainte de a primi.

Î.: Ce înseamnă cuvântul sacru al calfelor?

R.: Cuvântul ca atare poate fi tradus prin „în el este puterea“, dar mai poate însemna „puterea mea este în Dumnezeu“ sau „perseverență

în bine“. Este numele uneia dintre coloanele de la intrarea în templul lui Solomon, lângă care își primeau salariul calfele.

Î.: Ce legătură era între coloanele Jakin și Boaz și răsplata muncii ucenicilor și calfelor?

R.: Coloanele se ridicau în afara templului, de o parte și de cealaltă a porților sale, asemănător obeliscurilor din fața sanctuarelor egiptene; erau, ca și acestea, acoperite de hieroglifice sau de ideograme al căror înțeles inițiatii trebuiau să-l învețe. Lângă cele două coloane, ucenicii și calfele nu primeau un salariu în bani, ci un spor de cunoaștere, un instructaj inițiativ.

Î.: Din ce material erau făcute cele două coloane?

R.: Din bronz, pentru a arăta că principiile inițierii sunt făcute să reziste timpului și să se transmită de la o civilizație la alta.

Î.: Ce dimensiune atribuie Biblia celor două coloane turnate de maestrul Hiram din Tyr?

R.: În *Prima Carte a Regilor* (7:13 și urm. – n.a.), se spune că aveau optsprezece coți înălțime, fără a socoti capitelul care măsoară încă cinci coți. O rețea de douăsprezece funii înălțuia fiecare coloană. Capitelul avea în vârf o emisferă înconjurată de două rânduri de rodii.

Aceste proporții confereau coloanelor templului lui Solomon un aspect falic, cum aveau multe monumente feniciene ale timpului închinat puterii masculine de a procrea.

Î.: Ce grosime avea bronzul acestor coloane potrivit tradiției masonice?

R.: Patru degete, căci se presupune că ar fi fost goale pe dinauntru pentru a se umple cu tezaurul ucenicilor și al calfelor.

Î.: Ce reprezintă această comoară lăuntrică și, deci, ascunsă vederii?

R.: Înțelepciunea inițiativă rezervată celor care știu să treacă peste aparențe și să aprofundeze.

Î.: Din ce cauză unul dintre pașii calfei se face lateral?

R.: Pentru a arăta că o calfă nu are obligația să urmeze neabătut aceeași direcție. Pentru a căuta pretutindeni adevărul, calfei i se îngăduie să lase cărările bătute; dar, cercetând tainele, nu trebuie să se dezorienteze și orice abatere de-o clipă a imaginației trebuie să fie pe dată urmată de o întoarcere la drumul drept al rațiunii.

Î.: Este împodobită loja calfelor?

R.: Da, sunt trei podoabe: *mozaicul în șah al pavajului*, *Steaua de Foc* și *Ciucurele dantelat*.

Î.: Care le este locul în lojă?

R.: Mozaicul în șah al pavajului împodobește pragul marelui portic; Steaua de Foc strălucește în centru pentru a lumina loja; iar Ciucurele dantelat face ocolul lojii de la o coloană la cealaltă.

Î.: Ce reprezintă *mozaicul în șah*?

R.: Dalele de dimensiuni egale, alternativ albe și negre, simbolizează exactitatea riguroasă cu care totul se compensează în simțurile omului supuse cu necesitate legii contrastelor.

Î.: Ce legătură este între calfa și *mozaicul în șah*?

R.: Ca lucrător dedicat realizării Marii Opere, inițiatul în gradul al doilea va lupta pentru o prosperitate spirituală continuă și fără compromis. Însă omul nu poate trăi experiența unei fericiri perpetue, care să nu se degradeze în veci: ea ar deveni un chin, căci s-ar autoconsuma, ducând la distrugere și moarte. O pretinsă viață eternă de repaus și plăcere absolută este iluzorie. Orice formă ar căpăta, eternă sau nu, *Viața* nu ar trebui să se afle decât în acțiune, în lupta contra obstacolelor, în munca grea, dar perseverentă, pusă în slujba unui ideal ce trebuie realizat. Tocmai efortul și suferința fac viața omului demnă de a fi trăită, bucuriile ei fiind pe măsura prețului plătit.

Î.: De ce este *Steaua de Foc* simbolul esențial al gradului de calfă¹?

R.: Pentru că inițiatul în gradul al doilea trebuie să devină el însuși miezul focului datator de căldură și lumină. Prin generozitatea sentimentelor, el se va devota fără rezerve; prin puterea minții, el va cunoaște toate posibilitățile, dar va ști să facă alegerea cea mai luminată.

Î.: De ce are *Steaua de Foc* cinci colțuri?

R.: Pentru a reprezenta cele patru membre ale omului și capul care le conduce. Fiind locașul spiritului, capul domină cele patru elemente ale naturii sau materia. Steaua în cinci colțuri devine astfel emblema forței pe care o are voința.

Î.: Cum este așezată *Steaua de Foc* față de *Soare* și de *Lună*?

¹ În Ritul Scoțian Antic Acceptat, la întrebarea „Sunteți calfă?” se răspunde de obicei: „Mi-a fost dat să văd Steaua de Foc“.

R.: Steaua se află între cele două astre, astfel încât să formeze un triunghi.

Î.: De ce?

R.: Pentru că *Steaua de Foc* își ia lumina de la *Soare* și de la *Lună*; ceea ce înseamnă că *inteligența* sau puterea de cuprindere a minții vine de la *rațiune*, dar și de la *imaginație*.

Î.: Ce se înțelege prin *Ciucurele dantelat*?

R.: Acest termen denumește o draperie dantelată care urmează muchia de sus a pereților (lambrechin). Pe suprafața draperiei dantelate este aplicat un șnur gros (funie) care prezintă, din loc în loc, împletituri denumite *noduri de dragoste*: acesta este *lanțul de unire* care are la capete, în dreptul coloanelor Jakin și Boaz, câte un ciucure gros; ciucurele dantelat reprezintă legătura care face din toți masonii de pe pământ o singură familie.

Î.: Se poartă bijuterii în loja calfelor?

R.: Da, sunt șase la număr: trei mobile și trei fixe.

Î.: Care sunt bijuteriile mobile?

R.: *Echerul*, însemnul venerabilului, *Nivela* care împodobește pe primul supraveghetor și *Perpendiculara* sau firul cu plumb pe care îl poartă cel de-al doilea supraveghetor.

Î.: De ce sunt considerate mobile aceste bijuterii?

R.: Pentru că titularii funcțiilor care le poartă transmit aceste bijuterii succesorilor, ca semn al transferului de putere.

Î.: Care este rolul atribuit acestor bijuterii mobile?

R.: *Echerul* controlează tăietura pietrei, *Nivela* asigură că fețele ei sunt orizontale, iar *Perpendiculara* permite suprapunerea pietrelor în plan vertical.

Î.: Care este semnificația lor morală?

R.: Cu *Echerul* putem îndrepta greșeli care ne-ar putea împiedica să păstrăm locul exact pe care-l avem în construcția omenirii; *Nivela* cere oricărui mason să privească pe orice om ca pe egalul său; iar *Perpendiculara* este îndemnul adresat inițiatului să se ridice deasupra mărunțișurilor vieții pentru a cunoaște în profunzime adevărata valoare a lucrurilor.

Î.: Care sunt bijuteriile fixe?

R.: *Piatra brută*, *Piatra cubică* și *Planșa de trasat*.

Î.: Ce reprezintă ele?

R.: *Piatra brută* este materia asupra căreia se apleacă ucenicul; cu *Piatra cubică* își ascut calfele uneltele, iar *Planșa de trasat* permite maestrilor să întocmească planuri.

Î.: Ce semnificație au bijuteriile fixe?

R.: *Piatra brută* este imaginea omului necioplit și neștiutor, dar care poate fi educat și învățat; *Piatra cubică* îl reprezintă pe inițiatul care, eliberat de erorile și de prejudecățile profane, a știut să dobândească abilitatea și cunoștințele necesare pentru a participa cu folos la Marea Operă de construcție a lumii; în sfârșit, *Planșa de trasat* este atributul maestrilor, a căror autoritate se bazează pe talentul și pe exemplul bun de care au dat dovadă.

Î.: Prin câte ferestre este luminată loja calfelor?

R.: Prin trei ferestre care se deschid către Orient, Miazăzi și Occident.

Î.: De ce nu există fereastră către Miazănoapte?

R.: Pentru că lumina nu vine niciodată din acea direcție.

Î.: La ce sunt bune cele trei ferestre?

R.: Pentru a-i lumina pe masoni când se adună, pe parcursul lucrării lor și când pleacă după încheierea acesteia.

Î.: Unde se adună calfele?

R.: La *Miazăzi*.

Î.: De ce?

R.: Pentru că inițierea le-a dat atâta înțelepciune încât să poată îndura deplina strălucire a zilei.

Î.: Cum lucrează o calfă cu meșterul său?

R.: Cu bucurie, cu ardoare și în libertate.

Î.: Care este vârsta masonică a calfei?

R.: Cinci ani.

Î.: Ce înseamnă acest număr?

R.: *Chintesența* considerată ca un duh invizibil al lucrurilor sau ca un al cincilea element care readuce la unitate cele patru elemente cosmologice.

Numărul cinci desemnează și cele cinci simțuri care ne dezvăluie lumea din afară, obiect de studiu pentru calfă tot așa cum pentru studiul numărului trei ucenicul se închide în lumea sa interioară.

Î.: V-ați primit salariul?

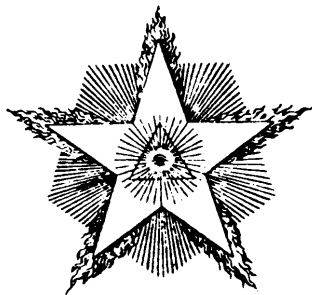
R.: Sunt mulțumit.

Î.: Unde l-ați primit?

R.: Lângă coloana Boaz.

Î.: Mai așteptați ceva de la frați?

R.: Aștept ceasul când, știind îndeajuns de bine ce trebuie să știe o calfă, voi fi admis să iau parte la lucrările măeștrilor.



Delta luminoasă înscrisă în Steaua de Foc ale cărei flăcări prelungesc vârfurile. Aceasta este și emblema esențială a gradului *Scoțian al Sf. Andrei*, al cărui ritual este atribuit baronului de Tschoudy. În ansamblul său, simbolul reprezintă inteligența atotcuprinzătoare (Delta luminoasă) care se manifestă în spiritul omului pentru a da naștere Omului-Dumnezeu, inițiatul complet, *Marele Ales, perfect și sublim mason* – gradul al XIV-lea în ierarhia Ritului

Scoțian Antic Acceptat.

Figura este preluată din lucrarea „Steaua de Foc” a baronului de Tschoudy.

Partea a șasea

DIN ÎNȚELEPCIUNEA INIȚIATICĂ A GRADULUI DE CALFĂ

DIN ÎNȚELEPCIUNEA INIȚIATICĂ A GRADULUI DE CALFĂ

Enigma

Omul nu poate accepta viața așa cum îi este dată, precum animalele. N-ar fi fost însă mai înțelept din parte-i să profite la maximum de viață în cea mai netulburată nepăsare, decât să se macine căutând cheia marilor mistere? Desigur, întrebarea nu preocupă marea masă a oamenilor care vrea să trăiască pur și simplu, în goana după satisfacții imediate, fără hărțuiri inutile. Dar există și oameni obsedați de mister; enigma îi stârnește: vor să înțeleagă și își frământă mintea, dornici să-și explice existența lumii și a vieții.

Ca și copiii care își sâcăie părinții cu întrebări ce îi pun în incurtură, acești oameni iscoditori întreabă Natura, nerăbdători să-i smulgă secretele. Ei nu încetează să mediteze pentru a reconstrui rațional tot ceea ce au putut observa.

Astfel apar sistemele filosofice și religioase care, sub forma teoriilor asumate ca fiind certe, se străduiesc să satisfacă nevoia de cunoaștere proprie firii omenești.

Deși cultivate cu onestitate, aceste sisteme de gândire sunt totuși înșelătoare deoarece pornesc toate de la premise șubrede, pripite, ca și cum cel care le formulează s-ar afla în posesia adevărului care, de fapt, nu se lasă niciodată captat. Misterul rămâne ireductibil; în ciuda tuturor strădaniilor de a-l înțelege, el este cu atât mai mare și mai obscur cu cât omul încearcă să-l explice.

Numai spiritele mărginite reacționează dogmatic, convinse fiind că știu și că pot progresa în cunoaștere. Adevăratul înțelept, gânditorul, inițiatul este întotdeauna smerit în prezența unui adevăr, considerându-l superior capacității sale de înțelegere. Din acest motiv el nu primește să fie învățatorul mulțimilor, știind că nu poate satisface justificata lor curiozitate. Să fie lăsate, mai bine, pradă închipuirilor celor mai fanteziste pentru care, oricum, au slăbiciune; adevăratul gânditor nu se poate face înțeles de mulțime pentru a o învăța și a o iniția.

El are, în schimb, datoria de a veni în ajutorul tuturor celor ce pot fi inițiați, adică al spiritelor independente, sătule de tirania sau de arbitrariul sistemelor de gândire. Această elită merită să învețe cum se poate afla Adevărul, căutarea fără sfârșit, lipsită de speranța unei victorii finale în care inteligența să-și găsească tihna. Nu vom ști nimic până la capăt! Și totuși vrem, ne înverșunăm să dezlegăm eterna enigmă, intuind că acesta ne este destinul, cel mai ales și mai înălțător cu putință.

Meditația

Adevărul care ne atrage cu o irezistibilă forță este prea mare, prea viu, prea liber și subtil pentru a se lăsa prins și încremenit în rigiditatea unei doctrine. Toate veșmintele despre care se crede că ar adăposti adevărul nu fac decât să-l mascheze și riscă, cel mai adesea, să-l facă de nerecunoscut. Este cazul imaginilor, al formulărilor și al dogmelor menite să exprime adevărul, să-i dea o anumită reprezentare, să-l fixeze și să-l facă oarecum accesibil. Dar ceea ce se obține apelând la astfel de subterfugii nu e decât dezamăgire, o palidă imagine deformată a Marelui Adevăr Unic, pe care gânditorul nădăjduiește zadarnic să-l contemple nemijlocit.

Totuși, inițierea l-a învățat să renunțe la tot ceea ce a preluat de la altul și, coborând în profunzimile propriei sale gândiri, să se aplece asupra-și pentru a regăsi acolo izvorul curat al Adevărului. Așa că se va instrui prin exercițiu spiritual și nu ascultând savantele disertații ale altora.

Fără îndoială că nu va ajunge să cunoască toate câte se învață la școli sau din cărți. Dar la ce servește încărcarea memoriei de vreme ce ne putem înșela luând drept adevărat ceea ce este iluzoriu. Cel ce este pur și simplu neștiutor este deci mai aproape de adevăr decât cărturarul mândru de știința sa enciclopedică, ea purtându-l, în realitate, numai către noțiuni false. În materie de cunoaștere, calitatea trece înaintea cantității. Să cunoașteți puțin, dar exact. Și, mai cu seamă, învățați să deosebiți ceea ce este real de simpla aparență. Nu vă lăsați pradă cuvintelor și exprimărilor de tot felul. Încordați-vă gândirea asupra inexprimabilului, a ideii-principiu, asupra a ceea ce rămâne mereu dincolo de limbaj. Așa și nu altfel veți ieși din tenebrele lumii profane pentru a deveni, ca inițiați, capabili de clarviziune.

Căci inițiații se remarcă, într-adevăr, prin capacitatea lor de înțelegere și prin cugetul lor pătrunzător. Filosofi celebri și mari savanți au rămas profani: ei n-au reușit să înțeleagă lucruri pe care gânditori obscuri le-au înțeles cu mintea lor, numai reflectând în liniște și singurătate.

Pentru a vă iniția, citiți puțin, dar cugetați nemărginit, meditați cât mai des și nu vă temeți de visare.

Gnoza numerală

Dar care va fi obiectul acestor meditații, spre ce se vor îndrepta ele pentru a întări cugetarea? Fiind mason, începeți prin a vă concentra întreaga atenție asupra masoneriei. În mod firesc, sunteți îndreptățiți să vă puneți orice întrebare despre ceea ce are ea ca caracteristic: unele dintre particularitățile sale sunt anume făcute să vă suscite interesul pentru a vă pune la încercare agerimea minții. Toate simbolurile masonice trebuie abordate în acest spirit; ele sunt construite pe noțiuni abstracte, legate de proprietățile intrinseci ale numerelor.

Ca ucenic, inițiatul cunoscuse Tetrada lui Pitagora, după care în numărul patru este rădăcina și temeiul lucrurilor.

La gradul de calfă el va relua acest studiu; dar, pornind de la *numărul patru*, va fi călăuzit la *numărul cinci*, la *numărul șase* și chiar la *numărul șapte*.

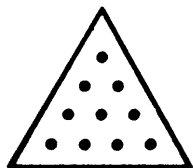
Mai târziu, ca maestru, el se va sprijini pe ceea ce va fi descoperit în legătură cu *numărul șapte*, pentru a se ridica la înțelegerea *numerelelor opt, nouă și zece*.

Ucenic 1, 2, 3, 4.

Calfă 4, 5, 6, 7.

Maestru 7, 8, 9, 10.

Decada este considerată ca readucând la unitate părțile componente ale unui întreg. Zece cuprinde, deci, un ansamblu complet, un ciclu închis, la care nu mai este nimic de adăugat.



Triunghi care încadrează zece puncte grupate astfel încât să corespundă primelor patru numere. Discipolii lui Pitagora foloseau această figură pentru a evoca învățămintele primite de la Maestrul lor despre *Tetractys* sau cuaternarul inițiat.

Pitagora spunea, de altfel, că numărul zece se naște din numărul patru deoarece $1 + 2 + 3 + 4 = 10$, ceea ce este reprezentat grafic printr-un triunghi în interiorul căruia figurează zece puncte, așezate unele sub altele astfel: 1, 2, 3 și 4 (gr. *Tetractis*-ul mic – n.t).

O schemă atât de simplă evoca odinioară o succesiune infinită de idei logic legate între ele. Inițiatul modern trebuie să reconstituie acest lanț care îi servește precum firul Ariadnei drept călăuză în labirintul cunoașterii inițiatice.

Tetrada Sacră

Geometric, *Unu* corespunde punctului, *Doi*, liniei, *Trei*, suprafețelor (triunghi), iar *Patru*, corpurilor, al căror etalon este cubul.

Unu, însă, punctul fără dimensiuni, este cauza abstractă a tuturor formelor imaginabile. Este nimicul care conține potențial totul, Creatorul, Principiul anterior oricărei manifestări (gr. Arhè), *Lucrătorul* prin excelență.

Doi, linia, este *Unu* în mișcare, deci acțiunea, raza de lumină, expansiunea sau emanația creatoare, Cuvântul sau *Lucrarea*.

Trei, suprafața, este planul în care se definesc intențiile, se determină și se fixează ideea. Este domeniul legității care guvernează orice acțiune și impune reguli stricte oricăror *Arte*.

Patru, corpul solid și, mai ales, cubul, exprimă *Opera* realizată prin care ni se dezvăluie *Arta*, *Lucrarea* și *Lucrătorul* sau *Artistul*.

De câte ori vrem să fim obiectivi, trebuie să știm să privim orice lucru în aspectul său cuaternar căci ternarul nu ne poate scoate din abstract și din subiectiv. Dar calfa nu se mărginește să teoretizeze cum făcea ucenicul; acum trebuie să realizeze, să se confrunte permanent cu dificultăți practice. Întrucât înfăptuiește, calfa pornește de la numărul patru, așa cum ucenicul pornea de la numărul trei.

Și la baza scrierii ideografice din alchimie se găsesc patru semne fundamentale: cercul, crucea, triunghiul și pătratul.



Aceste semne se raportează la Unitate, Dualitate, Ternar și Cuaternar. Combinându-se între ele, formează ideograme a căror interpretare rezultă din analiza elementelor componente.

Tetragrama ebraică

Ființa ființelor, *Ființa în sine* sau *Ființa care este* (ceea ce este în mod obligatoriu, cu necesitate, pentru că este de neconceput să nu fie) este reprezentată în Biblie prin patru litere care formează cuvântul sacru, a cărui pronunțare este interzisă.



Iod, prima dintre aceste litere (în ebraică citindu-se de la dreapta la stânga), este cea mai mică din alfabet. Are doar aparența unei virgule; unii au văzut în această formă organul genital masculin, sperma etc. *Iod* reprezintă însă punctul matematic care concentrează în „neantul” său toate posibilitățile de expansiune a ceea ce urmează să ia naștere și să se dezvolte. Prin urmare, *Iod* se raportează la principiul activ, la cauza care acționează și deci la subiectul gânditor care voiește și comandă. Ca și coloana Jakin, *Iod* simbolizează focul creator (Arhè, Sulfur alchimiștilor) care acționează prin Artist, Lucrător, Operator, Creator, Născător.

He corespunde unui suflu pornit din interior pentru a se răspândi în afară. Această literă reprezintă grafic duhul emanat din *Iod* pentru a se propaga în cuprinsul spațiului¹ sub forma razei vieții, cu alte cuvinte viața sau activitatea principiului activ *Iod*. Fără *He*, *Iod* n-ar fi activ. Tot astfel, omul n-ar putea fi socotit capabil de gândire, voință și apt de comandă dacă nu ar exercita actul de a gândi, a voi și a comanda, acte exprimate prin *He*, simbol al Muncii, al Operării sau al Cuvântului *Facerii* (gr. *Logos*, lat. *Verbum* – n.tr.).

Vau are, în limba ebraică, și rolul conjuncției „și”. În tetragrama sacră, ea poate fi simbolul legăturii dintre abstract și concret, dintre individual și colectiv, dintre general și universal. Or, factorul de legătură nu este altceva decât mediul, ambianța, climatul în care viața este prezentă și, de asemenea, raportul stabilit între cauză și efect, astfel încât *Vau* ajunge să exprime legea care guvernează activitatea, deci la Arta și regulile ori condițiile necesare Lucrării.

He revine a doua oară pentru a exprima rezultatul activității: lucrarea în desfășurare, Opera în curs de înfăptuire, Creația pe cale de a se împlini. În raport cu principiul care gândește, voiește și comandă (*Iod*), al doilea *He* reprezintă gândirea în desfășurare, ideea concepută, hotărârea luată, ordinul dat sau formulat.

Să mai observăm că spiritele superficiale sunt marcate doar de opera gata înfăptuită, fiind incapabile să se ridice de la efect la cauza potrivit modelului cuaternar al oricărei acțiuni:

1. Principiul care acționează (subiectul);

¹ Anumiți cabaliști consideră chiar că, emanând din *Iod*, *He* a creat spațiul.

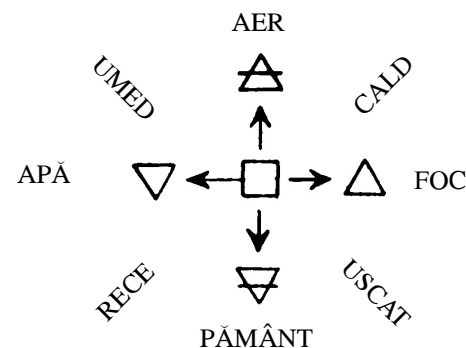
2. Activitatea desfășurată de către principiu (Cuvântul);
3. Adecvarea activității, reglarea ei pentru a corespunde scopului formulat;
4. Rezultatul obținut (obiectul).

Quintesența

Ființa nu se manifestă decât prin acțiune: a nu acționa este totuna cu a nu fi. *Ceea ce este* se află în neconținută lucrare. Nimic nu este inert sau lipsit de viață: totul trăiește, mineralele și corpurile cerești, la fel ca plantele și animalele.

Dar viața este diferită de la un regn al naturii la altul; pretutindeni ea formează ierarhii, nu doar la nivelul speciilor, dar și al indivizilor. În consecință, unii dintre oameni duc o viață mai înaltă și mai completă decât alții.

Această viață de ordin superior este pe măsura dezvoltării personalității, căci o ființă inferioară nu este decât un automat, o jucărie care reacționează nemijlocit sub influența forțelor exterioare. Are un fel de viață materială sau elementară, un simplu rezultat al conflictului dintre Elemente, opuse două câte două ca în schema următoare:



Schema atracțiilor exercitate de elemente asupra individului.

Din această reprezentare rezultă că *Aerul*, ușor și subtil, înaltă, compensând puternica atracție a *Pământului* masiv și greu, care încarcă și întărește. Pe de altă parte, prin răceală și umiditate, *Apa* contractă ceea ce *Focul*, cald și sec, tinde să dilate.

Aceste Elemente nu au nimic comun cu acele corpuri considerate simple în chimia modernă; pentru inițiat, ele simbolizează agenții coordonatori ai lumii materiale. Prin acțiunea lor, elementele organizează haosul și continuă să stăpânească asupra creației.

Însă energia izvorâtă din personalitatea omului trebuie să domine chiar și aceste forțe exterioare. Omul este hărăzit să dezvolte în el un principiu mai puternic decât cele patru Elemente, prin care să le poată înfrunta pe parcursul probelor inițiatice.

Ca ucenic, masonul luptă împotriva lor, dar, o dată ce le-a învins, el se inițiază definitiv și devine calfă. Este momentul de triumf al umanității din om: ființa lui se ridică deasupra animalității, *Cinci* se impune în fața lui *Patru*, a cincea esență sau *Quintesența* le-a învins pe celelalte patru (cuaternarul Elementelor).

De acum înainte, Omul identificat cu tiparul său divin este pregătit să urce pe cruce pentru a săvârși misterul mântuirii. Rațiunea (Logosul sau Verbul) îl luminează dinlăuntru, scoțând la iveală instinctul edenic întunecat o dată cu alungarea sa din paradis. Atingând starea de iluminare, tenebrele interioare sunt risipite, astfel încât astrul omului sau Steaua de Foc să-și poată regăsi întreaga splendoare.

Roza mistică

Acest astru tutelar al omului nu luminează precum soarele; fără a fi orbitor, el strălucește blând și e mereu ușor de suportat. Lumina pare că i se concentrează într-un fel de nimb, comparat de poeți cu floarea desfăcută și reprezentat de pictori ca un trandafir cu cinci petale.

Simbol al chintesenței, adică a ceea ce are omul mai nobil și mai înalt în natura sa, roza este asociată crucii într-o emblemă în care Patru și Cinci sunt unite; dar nu vom dezvolta acum această temă.

Trecătoare ca omul pe lume, roza încântă nu doar prin grație și culoare, dar mai ales prin parfumul său. Trandafirul roșu este emblema sentimentelor arzătoare ale omului ajuns mai presus de instincte, egoism și patimi.



Pelicanul simbolizează sacrificiul, uitarea de sine, indispensabile realizării Marii Opere.

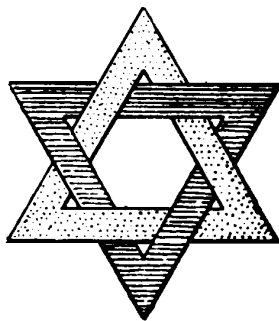
Căci devotamentul este parte a sufletelor mari ce s-au dăruit cu prisosință. Aplecat numai asupra sa, omul egoist, sărăcit în duh, întâlnește nimicnicia. Dimpotrivă, generozitatea îmbogățește personalitatea, înzestrând-o cu putere de acțiune, căci mediul ambiant transferă omului energie pe măsura exteriorizării sale afective. Cine nu știe să iubească își consumă repede energia pentru ca apoi, golit, să se prăbușească și să dispară. E cu totul alta soarta celui care, dăruind afecțiune, nu pregetă să se devoteze. Asemeni pelicanului, el se sacrifică pentru altul și astfel, până la urmă, va trăi o viață mai largă, mai înaltă și mai autentică.

Hexagrama

Cinci a luat naștere în centrul lui Patru; Șase este aura sintetică emanată de Cinci.

Hermetiștii ar spune că atmosfera psihică în care este învăluită personalitatea omului se compune din Apa evaporată sub acțiunea Focului, zisă și Apă aprinsă, adică fluidul vital plin de energii active.

Însoțirea fecundă a Focului \triangle și Apei ∇ este reprezentată grafic prin ceea ce se numește Sigiliul lui Solomon.



Hexagrama sau Sigiliul lui Solomon, compus din două triunghiuri înălțate simbolizând Focul \triangle și Apa ∇ .

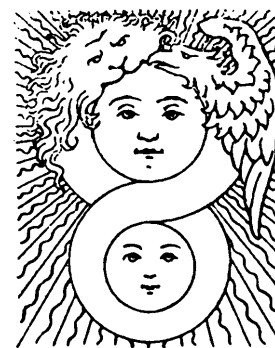
Dintre cele două triunghiuri înălțate, unul este masculin-activ și celălalt, feminin-pasiv. Primul simbolizează energia individuală, flama sulfuroasă \blacktriangle care se ridică din centrul personalității. Al doilea triunghi, cu vârful în jos, se aseamănă unei cupe ∇ în care se strânge roua depusă din umiditatea mercurială \circ răspândită în spațiul nemărginit.

Pentru ocultişti, semnul predilect pentru Tot este steaua cu cinci colțuri, simbolul unei puteri căreia nimic nu-i poate sta în cale căci, însuflețit de componenta ei de Sulf \blacktriangle , Mercurul universal sau Azotul \circ se particularizează în Mercurul Înțelepților \circ , substanță care este vehicul al Marelui Agent de transmutație.

După Basile Valentin, imaginea acestui misterios Agent este un șarpe (curentul vital) care se încolăcește în jurul Soarelui (rațiune, inițiativă individuală, energie masculină, coloana Jakin) și al Lunii (imaginație, receptivitate, sensibilitate feminină, coloana Boaz) ca în jurul a două bobine de inducție. Acest șarpe fluid are două capete care se întâlnesc și se amenință unul pe celălalt: un cap de leu

(polul pozitiv, înflăcărarea, stabilitatea, perseverența) și un cap de vultur (polul negativ, cruzimea, instabilitatea, efemerul).

Ca pentaclu, Steaua de Foc corespunde microcosmosului, adică omului considerat ca o lume în mic; cele două triunghiuri înălțate desemnează *Steaua Macrocosmosului* sau a lumii în mare.



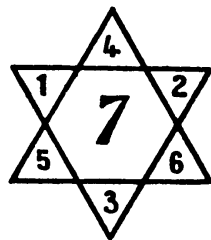
Marele Agent Magic sau fluidul vital universal reprezentat printr-un șarpe având câte un cap la fiecare dintre extremități, reunite după ce au dat înconjur Soarelui și Lunii. Figura a apărut în lucrarea *Cele douăsprezece chei ale filosofiei* a călugărului benedictin

Basile Valentin, la 1660.

Potențialul magic al stelei în cinci colțuri (pentagramă, pentaclu) permite calfei să comande celor ce i-au fost dați în subordine, pentru că voința sa este dreaptă și plină de energie. Puterea acestei forme a lui *Cinci* este indefinit extinsă prin hexagramă, simbol al uitării de sine care duce la contopirea individului cu Marele Tot și îl face părtaş la o putere teoretic nelimitată.

Numărul șapte

Șapte este numărul armoniei; ea rezultă din echilibrul care se stabilește între elemente dispartate, ca în figura următoare:

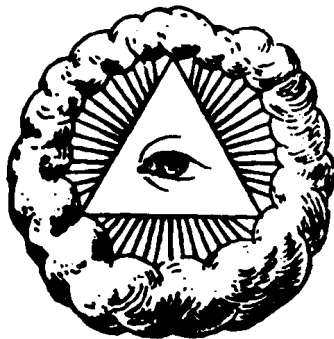


Schema primelor șapte numere armonizate.

Suma a două cifre opuse, 1 cu 6, 2 cu 5 și 3 cu 4, este mereu egală cu 7, cifra din centru.

Din punct de vedere simbolic, un interes special este acordat adunării termenilor 3 și 4, deoarece aceste numere sugerează asocierea triunghiului și a crucii sau, în notația alchimică: \triangle și ∇ .

În prima dintre aceste combinații, regăsim simbolul Sulfurului, care reprezintă Focul central săvârșitor, închis înăuntrul oricărei ființe. Această însuflețire vitală își exercită acțiunea dinspre interior spre exterior, ducând la dezvoltare și la creștere. Acesta este *Principiul de formare* al oricărui organism sau, altfel spus, *Lucrătorul universal*, omniprezent, a cărui emblemă tradițională este Delta luminoasă.



Delta luminoasă în centrul unui cerc de nori.

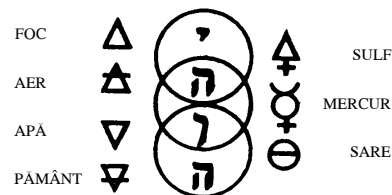
Uneori ochiul din mijlocul triunghiului este înlocuit cu cele patru litere ale numelui sacru al divinității (Tetragrama).



Tetragrama ebraică înscrisă în triunghi.

Aceste litere pot fi înscrise, două câte două, în trei cercuri care să corespundă triadei principiilor alchimice și, cum fiecare din aceste litere ale tetragramei se reflectă într-unul dintre Elemente, *Sulfur* poate fi considerat ca fiind compus din Foc și Aer, *Mercurul* din Aer și Apă, iar *Sarea* din Apă și Pământ. Aceste corespondențe aparent simple au o importanță fundamentală pentru găsirea cheii întregului ansamblu al simbolurilor inițiatice.

Se observă imediat că notația pentru Elemente este inspirată direct din hexagramă. Așa cum e reprezentat, Aerul este Foc \triangle temperat de Apă ∇ , iar Pământul este Apă ∇ secată de Foc \triangle ; într-adevăr, barele orizontale care traversează triunghiurile provin, pentru Aer \triangle , din triunghiul Apei și, pentru Pământ ∇ , din triunghiul Focului.

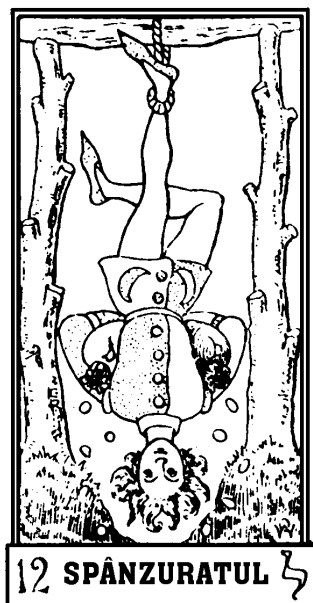


Schema care arată cum Numărul Trei dă naștere Numărului Patru.

Numărul șapte anunță gradul de maestru și deci vom aminti doar în trecere despre semnul obținut prin răsturnarea simbolului alchimic al Sulfurului. Este un triunghi răsturnat ∇ (Apa) având deasupra crucea, ceea ce indică o lucrare terminată, o purificare și o perfecționare încheiate glorios ∇ . Este vorba deci despre Apa

trecută printr-o serie completă de distilări purificatoare ce i-au scos la iveală calitățile. Substanța astfel sublimată și adusă la chintesență reprezintă personalitatea sau sufletul omului purificat pe de-a-ntregul prin încercările vieții, întărit, îmbibat de Divinitate și gata să facă, pentru oameni, adevărate minuni.

Calfa nu trebuie să uite că acesta este și idealul său. Însă, cum înfăptuirea deplină a Marii Opere simbolizată prin ideograma ♁ este rezervată perfectului inițiat care este maestrul, calfa trebuie să dobândească mai întâi virtuțile care să-l facă demn de aceasta.



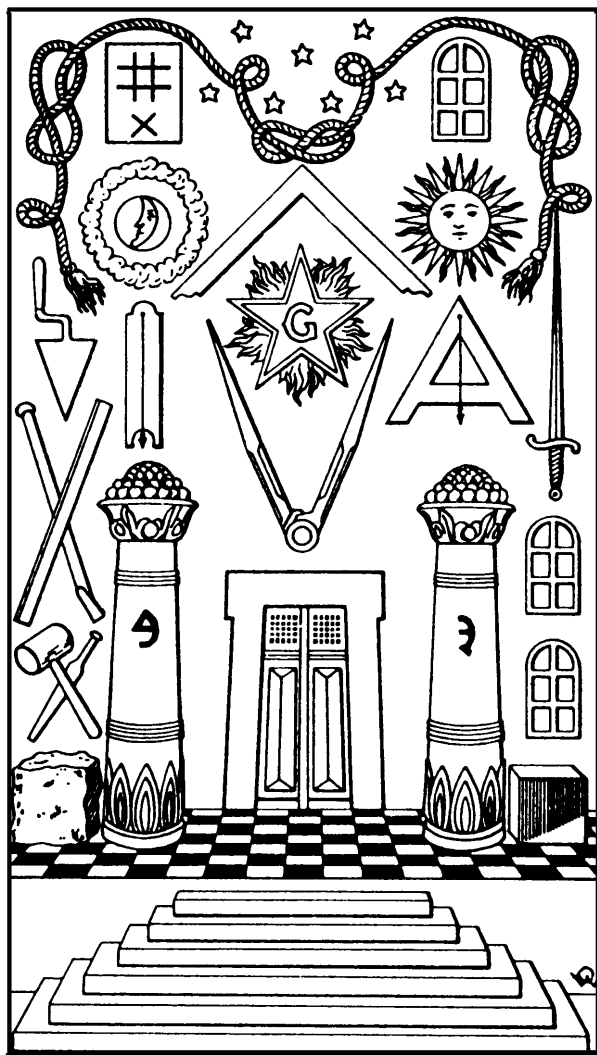
Spânzuratul, arcana XII a Tarotului. Silueta personajului poate fi înscrisă în semnul care marchează realizarea Marii Opere ♁. Spânzuratul este, în această privință, inversul Împăratului (arcana IV) care corespunde Sulfului ♁. Spânzurat de un picior, având capul în jos și mâinile legate, acest straniu condamnat pare a fi imaginea însăși a neputinței. Cu toate acestea, el este visătorul căruia îi aparține viitorul. Deși nu are nici o influență în prezent, ideile sale geniale vor rodi. Ele se răspândesc precum monedele de aur și de argint pe care le seamănă. Spânzuratul.

„.... Fie că este individual ori colectiv, câmpul de acțiune este rezultatul focului nostru interior formativ sau săvârșitor...”

O.W.

Partea a șaptea

LOJA CALFEI



Tabloul mistic al gradului de calfa

LOJA CALFEI

Culoarea tapetului

Prin orientare, dimensiuni simbolice și prin tapetul de culoare albastru-azur, loja ucenicului reprezintă universul vizibil. Dacă ținem seama că plafonul și pereții templului corespund bolții cerești care acoperă pământul, culoarea albastră este o alegere firească. Nu ar avea sens ca loja ucenicului să fie drapată în roșu.

Cu toate că nu există nici o regulă în această privință, și pentru loja calfei se menține aceeași recomandare, deși albastrul nu mai semnifică de astă dată imensitatea cerului, ci câmpul de acțiune al spiritului omenesc – domeniu limitat la capacitatea omului de a gândi și de a simți. Individual sau colectiv, acest câmp de acțiune este rezultatul Focului interior formativ sau săvârșitor. Prin el, Sulful nostru vital Δ , arzând, se exteriorizează pentru a crea un mediu incendiar căruia i s-ar potrivi mai bine culoarea roșie.

Simbolul Sulfului Δ mai poate fi asociat nivelei, însemnul primului supraveghetor, al cărui loc este, în mod logic, lângă coloana Jakin, presupusă a fi de culoare *roșie* și ridicată la Occident, spre Miazăzi de intrarea în loja, față în față cu Soarele simbolic figurat la Orientul acesteia.

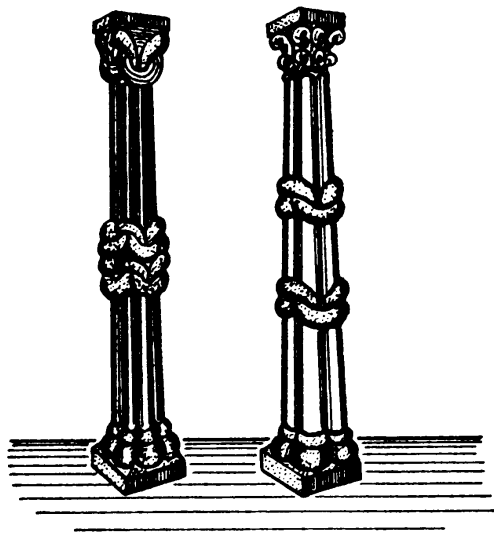
Cele două coloane

Simbolurile sunt amplasate în interiorul templului masonic după reguli precise.

În Prima Carte a Regilor (7:21), Biblia arată că două coloane de bronz turnate de meșterul Hiram din Tyr au fost ridicate la intrarea Templului lui Solomon, cea din dreapta primind numele de **יָכִין** (Jakín), iar cea din stânga **בּוֹאֵז** (Boaz sau Bohaz).

Niciodată nu au existat dispute privind sexul simbolic al acestor două coloane. Pe cea dintâi, inițiala numelui (*Iod*) o caracterizează drept masculină deoarece acest caracter ebraic י simbolizează bărbăția. – Pe de altă parte, *Beth* ב, a doua literă a alfabetului ebraic, este considerată tipic feminină; *Beth* înseamnă casă, locuință sau receptacol, peșteră, uter etc... Coloana Jakin este deci masculin-activă și coloana Boaz, feminin-pasivă, astfel că s-ar cuveni ca prima să fie *roșie*, iar cea de-a doua *albă* sau *neagră*.

În unele rituri masonice moderne, aceste coloane au fost mutate în interiorul lojii (templului), fără a respecta amplasarea descrisă în Biblie, anume: Jakin la dreapta, deci la Miazăzi, și Boaz la stânga, deci la Miazănoapte. Mutând coloanele, cum ar mai corespunde Jakin Soarelui și Boaz, Lunii pentru ca, la Orientul lojii, Soarele să strălucească la Miazăzi, iar Luna la miazănoapte?



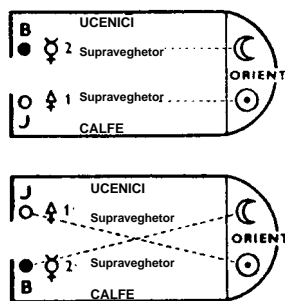
Cele două coloane Jakin și Boaz la catedrala din Würzburg.

Am putea admite ca astrele și coloanele simbolice să își corespundă nu în linie dreaptă, ci pe diagonală. Cele două interpretări sunt egal acceptabile dacă cei doi supraveghetori stau la locul potrivit: primul, întotdeauna sub coloana Jakin, iar al doilea, sub coloana Boaz, pentru că atributele lor specifice, nivela și perpendiculara, simbolizează Sulfur □ (Jakin, activ-masculin) și, respectiv, Mercurul ♀ (Boaz, pasiv-feminin).

Supraveghetorii

După o expresie consacrată între masoni, devenind calfa, ucenicul trece de la perpendiculară la nivelă, adică iese de sub îndrumarea celui de-al doilea, pentru a se subordona primului supraveghetor. Menirea lui este să încurajeze inițiativele individuale mai degrabă decât să ofere îndrumare teoretică. O artă nu se transmite de-a gata. Fiindcă știe deja cum să lucreze, noua calfa se va perfecționa pe viitor mai ales aplicându-și practic cunoștințele.

Nu va putea însă trece maestru decât dovedind că stăpânește întru totul Arta și la teorie, și în practică. Pentru a-și primi salariul lângă coloana Boaz, în rândul calfelor, inițiatul va trebui să înțeleagă rațional ceea ce face, să știe să ajungă la cauze pentru a înțelege regulile ce i se impun în practică, deoarece, în masonerie, nimic nu trebuie lăsat fără temei valabil, fără să poată fi clar explicat. Or, în lojă, al doilea supraveghetor este acela care face oficiul de pedagog, de teoretician care aprofundează cauza lucrurilor și este reprezentat ca ținând firul cu plumb (perpendiculara). Acest instrument îl îndeamnă pe mason la introspecție de la primul pas făcut în camera de chibzuință și până când va găsi drumul către camera de mijloc (loja maștrilor). Misiunea celui de-al doilea supraveghetor era să îndrume primii pași ai ucenicului, să-l aducă și să-l mențină pe calea cea bună. Cum ucenicii sunt așezați în lojă la Miazănoapte, este firesc ca supraveghetorul lor să stea în fața coloanei Boaz, oricare ar fi amplasarea acesteia; dacă el ar sta la Miazăzi, cum ar fi să-i supravegheze, de acolo, pe frații așezați la Miazănoapte?



Două scheme indicând corespondența dintre coloanele Jakin și Boaz, Soare și Luna.

Examinarea în vederea admiterii la gradul de calfă nu mai revine celui de-al doilea supraveghetor, acela care i-a pregătit. El se mărginește să se declare mulțumit de zelul, buna purtare și hărnicia fiecăruia. Numai dacă meșterul (maestrul) căruia i-a fost încredințat spre îndrumare se declară satisfăcut de munca lui, ucenicul se poate apropia de coloana Jakin pentru a primi acolo salariul în rândul calfelor, din mâinile primului supraveghetor, care îl va călăuzi pe timpul stagiului de calfă.

Săvârșind a cincea sa călătorie inițiatică, calfa stă din nou în fața celui de-al doilea supraveghetor, care îl va ajuta să dobândească acea clarviziune care deschide calea spre Gnoză.

Tabloul mistic

La începuturile masoneriei, orice încăpere închisă și de formă rectangulară putea fi lesne transformată în templu. Lângă peretele opus intrării se așeza un fotoliu între două scaune, apoi se trasa pe podea cu o cretă un „pătrat lung” (un dreptunghi în care una din laturi era dublul celeilalte). În interiorul „pătratului lung” erau schițate emblemele esențiale ale francmasoneriei.

Acest „tablou” era executat de către Maestrul de ceremonii în timpul deschiderii lucrărilor lojii; tot el avea grijă să-l șteargă la încheierea reuniunii masonice.

Ulterior s-a vădit mai practic să se aștearnă pe podeaua lojii o pânză pictată în prealabil și care era folosită de fiecare dată. Tradiția mai spune că ucenicii efectuau călătoriile simbolice în jurul unui „pătrat mistic”, în interiorul căruia erau reprezentate simbolurile asupra cărora aveau de meditat. Acest obicei se mai păstrează în Franța numai la primirea calfelor.

La gradul al doilea, *Tabloul mistic* sau *Covorul lojii*, întins în mijlocul încăperii, trebuie, potrivit celor mai de încredere tradiții, să atragă atenția asupra următoarelor embleme (v. pg. 113):

1. Cele șapte trepte ale templului și mozaicul în șah al porticului său;
2. Cele două coloane, Jakin și Boaz, și, între ele, la înălțimea capitelurilor, un compas deschis, cu cele două vârfuri în sus;
3. La stânga coloanei Boaz: Piatra brută, Ciocanul, Dalta, Pârghia și Rigla, iar la dreapta coloanei Jakin, Piatra cubică și, între cele două coloane, porțile de la intrarea templului.
4. Deasupra capitelului coloanei Jakin, Nivelă; deasupra coloanei Boaz, Perpendiculara;
5. La mijloc, deasupra deschiderii compasului, Steaua de Foc purtând în centru litera G;
6. Deasupra Stelei de Foc, un Echer având la dreapta Soarele și la stânga Luna deasupra căreia se află Planșa de trasat;
7. Partea superioară reprezintă un cer înstelat, în mijlocul căruia serpuiește șnurul cu noduri, zis *Ciucurele Dantelat* sau *Lanțul de unire*;
8. Trei ferestre deschise astfel: prima către Orient, a doua către Miazăzi și a treia către Occident.

De regulă, se mai adaugă o Sabie și o Mistrie.

Cele șapte trepte

Odinioară, ucenicia dura șapte ani; erau, prin urmare, șapte trepte de urcat pentru a ajunge la gradul de calfă.

Șapte este și o trimitere la cele șapte arte liberale pe care inițiatul trebuie să le cultive.

El începe cu *Gramatica*, prin care învață să se facă înțeles și să priceapă corect gândurile exprimate de alții. Desigur, nu este vorba despre gramatică în sensul ei uzual: se presupune că un mason nu mai are de învățat ceea ce se predă copiilor în școala primară.

Urmează *Retorica*, arta de a capta atenția unui auditoriu și de a-l impresiona prin forma îngrijită a ideilor expuse.

Logica îl pune în gardă împotriva oricărei false argumentații și-l înarmează pe gânditor împotriva erorii și a iluziei.

Aritmetica, în sens de filosofie a numerelor, pune bazele oricărei cunoașteri inițiatice.

Geometria se ocupă cu legile construcției lumii. Metoda sa, aplicată cercetării simbolurilor, permite minții omului să găsească certitudini în lumea misterelor.

Astronomia îl face pe om să înțeleagă ce este el în raport cu imensitatea Universului.

În sfârșit, *Muzica* descoperă legile armoniei care domnesc asupra tuturor lucrurilor și după care trebuie să se desfășoare opera francmasoneriei.

Cele trei ferestre

Loja ucenicului nu primește nici o lumină din afară. În această privință ea amintește de acele cripte subterane ori săpate în stânca muntelui, de mormintele Egiptului și ale Indiei, de cavernele în care se săvârșeau ritualurile lui Mithra, de camera de la intrarea mormântului lui Trophonius etc.

Dimpotrivă, loja calfei este deschisă comunicării cu lumea exterioară prin trei ferestre simbolice presupuse a fi deschise astfel: una spre Orient, alta spre Miazăzi și ultima spre Occident.

Prima fereastră se luminează de razele Soarelui care răsare și destramă întunericul. Această lumină activă corespunde minții omului tânăr gata să combată erori vechi și prejudecăți adânc înrădăcinate. Logica lui dizolvă, el distruge criticând tot ceea ce nu a fost solid întemeiat.

Prin fereastra de la Miazăzi pătrunde lumina amiezii, cea care reduce de tot umbra și arată lucrurile așa cum sunt, în cruda lor realitate. Este vremea observației riguroase și a cunoașterii științifice, exacte.

Fereastra de la Occident reflectă împurpurarea Soarelui la apus. Culori bogate scot atunci la iveală ceea ce merită să supraviețuiască din trecut. Sub acest farmec, rațiunea nu se mulțumește doar să respingă eroarea (fereastra de la Orient) ori să constate adevărul obiectiv (fereastra de la Miazăzi), ci are înțelepciunea să facă dreptate gânditorilor dispăruți, păstrând ceea ce s-a dovedit viabil din vechile tradiții.

Sabia și mistria

Poate părea ciudat ca, printre simbolurile pașnice ale francmasoneriei, să apară arme de atac sau de autoapărare. Își are, bunăoară, sabia locul într-o lojă masonică?

E drept că, după un obicei foarte vechi, la poarta templului un frate cu sabia scoasă din teacă avea misiunea să-i îndepărteze pe profani. Și în Biblie se spune că, la intrarea în paradis, stăteau de pază heruvimi care își roteau săbiile în forma unui cerc de foc? (*Facerea* 3:24.)

Înțelepții din Alexandria Egiptului care au tradus textul ebraic au crezut că era vorba despre o sabie ondulată sau în formă de flacără pentru că o astfel de armă le era, pesemne, cunoscută. Dar nici un războinic din antichitate nu pare să-și fi dorit o sabie cu o astfel de formă, prea puțin practică în luptă. Dacă acest fel de armă a existat aievea, trebuie să fi avut o valoare pur simbolică. Într-adevăr, șerpuirea sugerează o mișcare ce transformă sabia rigidă într-o armă însofletită, simbol al propagării Cuvântului creator, al puterii de răspândire a gândului. Și în *Apocalipsă* (19:15 și 21), se vorbește despre taișul unei săbii care iese din gura unui cavaler călare pe un cal alb.

Dar ceea ce îi îndepărtează pe profani este, de fapt, gândirea inițiatcă însăși, exprimată sau nu în cuvinte, dar vie și activă. Ceea ce nu corespunde mentalității lor le rămâne pe veci străin profanilor;

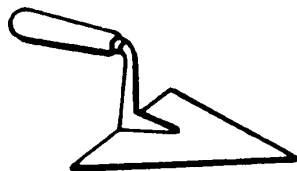
ei fug din instinct de ceea ce nu pot înțelege. În masonerie totul este pus la cale în așa fel, încât cei nedemni de această instituție să fie respinși încă de la început. Mințile superficiale nu aderă la practici care li se par ridicole pentru că nu sunt în stare să le pătrundă tâlcul. Și dacă se întâmplă, prin eroare, ca astfel de oameni să fie admiși masoni, ei se vor exclude repede și din proprie inițiativă, căci, în lojă, nu se simt deloc în largul lor.

Astfel, chiar fără să bage de seamă, cei neasimilabili sunt alungați din loji prin acțiunea miraculoasă a sabiei simbolice, emblemă a Cuvântului masonic, apărătoare și conservatoare a specificului masoneriei.

În magie, vârful unei săbii ține la respect larvele și dizolvă coagularile de fluide sau aparițiile fantomatice, semn că o minte trează nu se va lăsa înșelată de rătăcirile imaginației.

Pentru că este de datoria unui mason să lupte împotriva erorii, e potrivit ca el să se înarmeze cu sabia spirituală care spulberă prejudecățile, scoate la lumina zilei comploturile minciunii și nimicește închipuirile vătămătoare.

Distrugătoarea sabie este însă ținută întotdeauna de mason cu mâna stângă, fiindu-i armă de autoapărare: el o folosește doar la nevoie, în timp ce mâna dreaptă lucrează neobosit cu mistria.



Mistria, emblemă a toleranței, virtute caracteristică a masonului.

Cu mistria se întinde mortarul destinat cimentării pietrelor edificiului pentru a le realiza unitatea. În vreme ce sabia taie, separă, divide, mistria reunește, aduce laolaltă, unifică. Prin urmare, ea este cel mai puternic simbol al sentimentelor pe care le nutrește un adevărat mason: îngăduința luminată, fraternitatea universală și toleranța. Mistria este însemnul care îl reprezintă cel mai bine pe

francmasonul modern, este simbolul caracteristic al instituției care construiește, intelectual și moral, pretutindeni în lume.

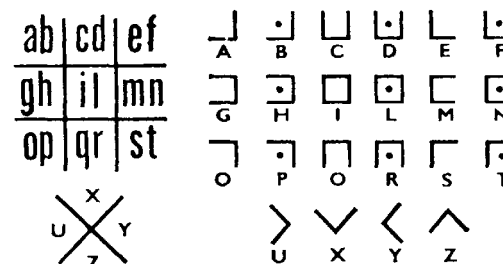
Cum este reprezentată și în *Tabloul mistic al gradului de calfa* (v. pg. 113), mistria corespunde ideogramei alchimice ☿ care simbolizează împlinirea Marii Opere. Cu pricepere în mănuierea mistriei, calfa poate aspira cu temei să devină maestru pentru că s-a pătruns ireversibil de spiritul frației masonice.

Planșa de trasat

Planșa de trasat nu trebuie să rămână pentru calfa un secret. Pentru a-și executa corect lucrarea, trebuie să-i fie dinainte cunoscut planul a cărui trasare este numai atributul măestrilor.

În tabloul lojii, pe planșa de trasat sunt înscrise de obicei figurile după care pot fi construite, din elemente rectangulare, așa-numitele alfabete masonice.

Variantele sunt numeroase, dar baza este mereu aceeași. În veacul al XVIII-lea, cel mai răspândit alfabet masonic era următorul:



Un alfabet masonic.

Pătratul cu toate laturile prelungite (v. stânga sus în figură) este potrivit și pentru studiul triplei triade care are în centru, ca pivot, chintesența; numărul cinci se află în centrul celorlalte numere de la unu până la nouă, cum se vede în figurile următoare, dintre care a doua este un așa-numit pătrat magic.

1	2	3
4	5	6
7	8	9

Pătratul magic zis „al lui Saturn“.

Numerele sunt așezate în aceste pătrate astfel încât, adunate pe orice direcție, chiar pe diagonală, suma lor este mereu aceeași. Erau vremuri când astfel de pătrate îi preocupau din cale-afară pe oculțiști. Vom reveni asupra lor în *Cartea maestrului*.

Acum să spunem doar că, așezate pe trei rânduri, în ordinea lor firească, primele nouă numere dobândesc semnificații particulare care i-au inspirat pe cabaliști în construirea Arborelui Sephiroturilor, care lega cerul de pământ, abstractul de concret sau infinitul de finit. Să luăm ca exemplu următoarele corespondențe:

1, 2, 3, Spirit (facultăți intelectuale, gândire)

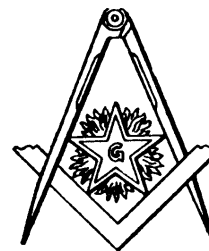
4, 5, 6, Suflet (sentimente, voință)

7, 8, 9, Corp (mișcare, acțiune).

Pe de altă parte, 1, 4, 7 sunt masculine, 2, 5, 8, feminine și 3, 6, 9, neutre.

Echerul și compasul

În Tabloul mistic al lojii calfelor, Steaua de Foc este încadrată de echer și de compas, astfel încât echerul are deschiderea în sus, iar compasul în jos, ceea ce înseamnă că echerul este pasiv sau receptiv, iar compasul, activ. Brațele compasului simbolizează razele pe care lumina rațiunii le trimite pentru a cântări faptele, pentru a măsura raportul dintre eu și non-eu, dintre subiectiv și obiectiv, abstract și concret etc... Dar, de fapt, compasul este o triadă, căci se compune din două brațe mobile și capul fix.

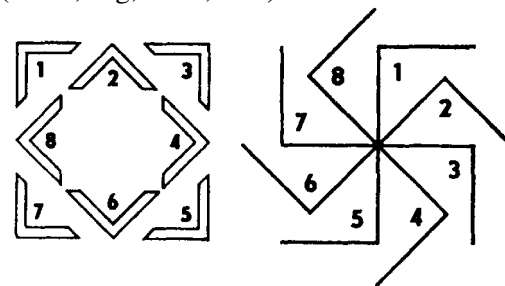


Echerul, Compasul și Steaua de Foc.

În schimb, echerul este o dualitate, iar brațele sale exprimă opoziția, în special raportul dintre drepturi și obligații.

În figurile următoare, echerul ni se înfățișează sub opt aspecte diferite:

A doua figură reprezintă o dublă svastică sugerând roata vieții, a Creației, a devenirii sau a mișcării universale. Echerulele ale căror brațe sunt verticale și orizontale (1, 3, 5, 7) corespund Elementelor (Aer, Apă, Pământ, Foc), iar echerulele oblice (2, 4, 6, 8), calităților elementare (umed, frig, uscat, cald).



Cele opt poziții ale Echerului.

Deși masoneria nu este preocupată neapărat de astfel de corespondențe, am putea găsi în ele o explicație așezării neobișnuite a echerului și a compasului în Tabloul lojii calfelor.

Dacă ar avea vârful în sus, compasul deschis ar simboliza abordarea rațională a cerului, cercetarea riguroasă și exactă a principiilor abstracte și nu o măsurare a Pământului ori a faptelor

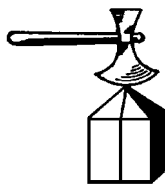
concrete de observație. Iluminarea nu este promisă calfei decât dacă știe să o caute în convergența sistematică a teoriilor numerologice din moștenirea lui Pitagora și Platon.

Echerul așezat deasupra Stelei de Foc împiedică risipirea în sus a luminii și o reflectă spre bază, concentrând-o asupra ei însăși; astfel, echerul este simbol al raționamentului corect atât de necesar idealștilor predispuși să se piardă în iluzii și să uite că realizarea practică este aceea care primează.

Piatra cubică ascuțită


Cubul perfect nu este deloc potrivit în construcții, unde sunt folosite blocuri alungite. Dar piatra cubică rămâne simbol al structurii cristaline specifice oricărui material de construcții.

Idealul inițiatului este să facă din propria lui ființă o piatră cubică și să devină, în mediul său uman, un agent de transformare radicală, de transmutație, deoarece, fiind om drept, impune grupului să se modeleze asemeni lui. În același fel înțelegeau și alchimiștii proprietățile faimoasei lor Pietre filosofale, pe care o reprezentau ca pe un cub. Iată însă că, în documentele masonice ale veacului al XVIII-lea, apare un simbol neobișnuit: piatra cubică ascuțită (cu vârful), aflată sub tăișul unei securi.



Piatra cubică cu vârful, după *Catehismul francmasonilor dedicat sexului frumos* de Leonard Gabanon, pseudonimul lui Louis Travenol (1740), precum și după alte publicații ale vremii, ca *Masonul demascat sau adevăratul secret al francmasonilor* (1757) etc...

Pietrării trebuie să fi împrumutat securea de la tâmplari. Ea sugerează că piatra trebuie deschisă, despicată, pentru a i se ajunge la conținut, la ceea ce ascunde (la ceea ce este esoteric). Piramida

suprapusă cubului poate echivala cu o cruce precum aceea plasată deasupra pătratului în ideograma alchimică a pietrei filosofale . În acest caz, Piatra cubică ascuțită are o legătură certă cu gradul de maestru și cu acea încununare a personalității care este sfîntenia, eroismul moral sau geniul în afirmarea capacităților intelectuale.

La gradul de călfă însă, masonul este preocupat să fie practic și echilibrat în toate acțiunile sale și nu e încă pregătit să dea curs aspirației la supraomenesc. Misiunea lui este să șlefuiască pur și simplu cubul ori să taie piatra cubică astfel încât să își poată ocupa locul în edificiul social. Calfa trebuie deci să-și adapteze orizontul de aspirație la interesul general.

Șnurul cu noduri

Dacă ar fi să-i credem pe istoricii germani ai masoneriei¹, unele ritualuri își au rădăcinile într-un trecut istoric foarte îndepărtat.

Astfel, șnurul care face înconjurul lojii, plecând de la una dintre coloanele aflate la intrare și ajungând, în final, la cealaltă, era asemănătoare cordonului care marca, la triburile germanice, spațiul rezervat adunărilor obștești, care erau totodată și instanțe judecătorești.

Aceste adunări se țineau în aer liber, pe un loc sacru, cel mai adesea pe o colină, uneori special construită. Locul ales era marcat cu lănci ori sulite înfipte în pământ, legate între ele cu o funie groasă.

Incinta astfel delimitată devenea sacră. Cel care ar fi încercat să intre sau să iasă trecând pe sub funie s-ar fi făcut vinovat de sacrilegiu și ar fi riscat să fie sacrificat divinităților clanului. Pentru a participa la adunare, intrarea nu se putea face decât printre cei doi piloni de care erau legate extremitățile funiei. Acolo, un herald avea misiunea să se împotrivescă intrării celor neautorizați.

Doar oamenii *născuți liberi* aveau dreptul să intre. Ei purtau obligatoriu armele prinse de brâu adunat în față sub forma unui șort, căci, la triburile obișnuite să lupte fără veșminte, echipamentul de război era, la rigoare, singurul acoperământ.

¹ V. Articolul lui O. Dreyer, *Das Urbild der Loge Altgermanisches in Ritual und Symbolik*, apărut în nr. 476 în *Hamburger Logenblatt* (iunie 1909).

Adunarea era deschisă după un schimb de întrebări și răspunsuri prin care se constata că soarele a ajuns la meridian, că era deci *cea-sul amiezei*; apucându-și spada, căpetenia îi invita atunci pe toți să se alinieze, *să se prezinte la ordin* adoptând, probabil, o postură ceremonială dinainte convenită. După dezbateri, adunarea se pronunța asupra subiectelor de interes general sau a pricinilor aduse de fiecare în fața judecății; participanții hotărau, în primul rând, asupra păcii și a războiului, aprobând înțelegerile cu populațiile vecine etc.

Adunarea primea în rândurile sale pe tinerii deveniți majori și recunoscuți demni de a se bucura de drepturile oamenilor liberi. Candidații erau mai întâi deposezați de arme, de *toate metalele*, de coif și de mănuși pentru a fi, mai apoi, reînarmați și reechipați.

Pentru că scrierea era pe atunci necunoscută, toate hotărârile cu putere de lege trebuiau memorate. Prin urmare, adunările se încheiau printr-o instruire juridică făcută prin întrebări și răspunsuri.

Participanții se despărteau abia la miezul nopții, după un ospăț la care era consumată carnea victimelor sacrificate. Din aceste agape sacre nu lipseau libațiile în cinstea nefericiților tovarăși răpuși de inamic.

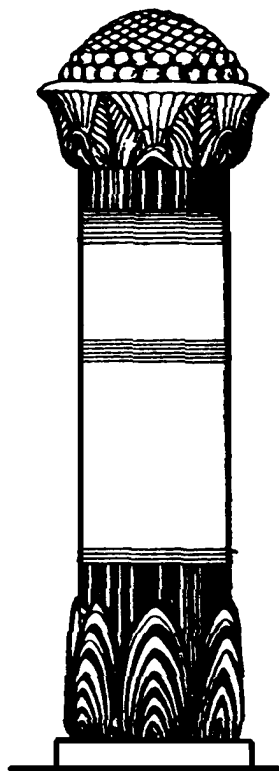
Acest paralelism cu ceremonialul masonic lasă impresia că frățiile de constructori din evul mediu perpetuau inconștient foarte vechi obiceiuri păgâne.

Ciocanul masonic, de pildă, poate avea legătură cu zeul Donar (Thor – n.tr.), un fel de Zeus tunător al triburilor germanice; preoții lui, șefii familiilor, foloseau ciocanul la oficierea ritualurilor.¹

Partea a opta

DIFERENȚIERI RITUALE

¹ Pentru mai multe detalii, v. articolul intitulat: *L'origine de nos traditions rituelles*, apărut în nr. 7-8 al revistei *La Lumière Maçonnique* din 1910, p. 99.



Coloană a Templului lui Solomon reconstituită după proporțiile indicate în Biblie și după mărturiile stilului egiptean al timpului, de către arhitectul mason R. Hawcrige, a cărui lucrare a fost publicată în *New Zealand Craftsman*, apoi în *Freemason* la Londra (nr. din 21 august 1909).

DIFERENȚIERI RITUALE

Amestecul limbilor

Francmasoneria nu a rămas încremenită în forme etern valabile. De-a lungul timpului, moștenirea de rituri și simboluri nu s-a păstrat intactă. Masoneria modernă nu s-a ales decât cu o prea săracă zestre alcătuită din tradiții nesigure care, neînțelese, au putut fi deformat.

A fost necesară o reconstituire a întregului ansamblu pornind de la date puține și, adeseori, dezamăgitoare, mai degrabă sub îndrumarea intuiției decât a unei științe riguros exacte.

Se explică astfel de ce formele masonice s-au dezvoltat diferit de la o țară la alta. S-a ajuns la masonerii care nu mai seamănă deloc între ele.

Or, după ce s-a diversificat, masoneria universală, unitară în principiul său, trebuie adusă treptat la un același mod rațional de a lucra. Masonii din întreaga lume ar trebui, punându-se de acord, să recurgă la practici rituale dacă nu total identice, cel puțin asemănătoare și concordante.

Numai studiul aprofundat al simbolurilor masonice poate fi de folos unei astfel de unificări. Și tot ceea ce se face în masonerie trebuie să poată fi explicat rațional. Trebuie păstrate numai acele rituri bine întemeiate logic și categoric schimbate acelea care se sprijină doar pe fantezie, ca să nu spunem pe eroare.

Cuvintele sacre

În acest scop, cuvintele sacre de la primele două grade ar trebui revizuite. Este absurd ca, în diferite obediențe, același cuvânt să fie folosit când pentru ucenici, când pentru calfe. Pentru a salva prestigiul masoneriei în ochii propriilor adepți trebuie stabilit cine are dreptate și eliminat astfel obiectul unor păgubitoare neînțelegeri.

Disputa își are rădăcinile la mijlocul veacului al XVIII-lea, în rivalitatea celor două Mari Loji engleze care s-au excomunicat reciproc. Pentru că fiecare dintre ele avea un sistem ritual propriu, delegații lor au acreditat în diferite țări rituri masonice contradictorii.

În Franța, nici un ritual din veacul al XVIII-lea nu a cunoscut ceea ce mai târziu s-a numit *inversarea scoțiană*¹. „Jakin“ era, până atunci, incontestabil cuvântul sacru al ucenicilor, iar „Boaz“, al calfelor; cum, de altfel, și pașii se executau cu piciorul drept și nu cu stângul.

Pasul ritual cu piciorul stâng n-a primit până în ziua de azi nici o explicație rațională. Pasul cu piciorul drept însă se justifică: partea dreaptă reprezintă activitatea, inițiativa, judecata, în timp ce pasivitatea, supunerea, sentimentele revin părții stângi. Logic, ar trebui deci ca masonul să meargă cu dreptul înainte, sprijinit pe piciorul stâng, al cărui rol este să secondeze.

„Jakin“ și „Boaz“ prezintă un plus de complexitate. Nimeni nu le contestă, desigur, valoarea de simbol. Jakin, masculin-activ, corespunde Focului, Sulfului alchimistilor ⚡, principiului de inițiativă lăuntrică sau individuală. Or, ucenicul este acela care face apel la energia sa interioară, la Focul său, la Sulful său, pentru a învinge Elementele și a ajunge astfel să vadă lumina inițiativă. „Jakin“ pare a fi cuvântul sacru potrivit ucenicului.

Să mai observăm că ucenicul are îndatorirea de a fi *activ* nu numai în afara, dar și *înăuntrul* său. El nu trebuie, ca un elev docil,

doar să asculte și să urmeze învățătura măștrilor săi. Prin aceasta francmasoneria se deosebește de biserică și de școlile profane, rolul său fiind acela de a forma gânditori absolut independenți și nu credincioși sau spirite dogmatice; pentru a reuși în misiunea sa, francmasoneria nu are altă cale decât să stimuleze inițiativa individuală (Sulful ⚡). De aceea rămâne ea inadins tăcută în fața Candidatului: îi pune întrebări, îl obligă să reflecteze și, pentru a-l instrui, îi arată diverse simboluri a căror semnificație este abia sugerată, căci individul nu se inițiază decât folosindu-și propriile capacități pentru a răzbi prin întunericul tainelor. Pe scurt, programul pentru gradul de ucenic este același cu cel practicat la inițierea masculină sau doriană întemeiată pe descătușarea energiei virile atât la nivelul rațiunii, cât și al voinței. Ucenicul se ia în stăpânire prin faptul că rezistă tentației de-a se lăsa dus de val. Idealul lui este înțeleptul cumpătat care nu face decât ceea ce voiește, călăuzit de mintea sa lucidă și cumpănită.

S-ar părea, la o primă vedere, că, dincolo de o astfel de înțelepciune, n-ar mai fi nimic cu putință și, totuși, cum ar arăta o lume alcătuită numai din astfel de filosofi? În *Elogiul nebuniei*, Erasmus arată că inițierea masculină sau rațională nu este totul. Ce avem mai bun și mai nobil în noi se află dincolo de limitele rațiunii. Doar avântul inimii duce la abnegație și eroism. Tot ce este cu adevărat măreț este rodul visării, al imaginației, al unei sublime nebunii și al uitării de sine.

Toate acestea se leagă de inițierea feminină sau ioniană, în care se cultivă fantezia și sensibilitatea, tot ceea ce ține de „Boaz“, cuvântul sacru al calfelor.

Într-adevăr, de la o calfă nu se cere doar stăpânire de sine și, prin urmare, o înțelepciune egoistă înclinată să rămână inactivă. Menirea calfei este să lucreze și împreună cu alții, pe când ucenicul se mulțumește să rămână activ înăuntrul său, altfel spus să acționeze asupra lui însuși pentru a se transforma din piatră brută în piatră cubică.

Calfa și-ar epuiza însă repede resursele în activitatea *exterioară* dacă nu ar ști să-și refacă forțele, devenind receptivă sau pasivă, pe

¹ Invențiile zise „scoțiene“ n-au avut inițial de-a face cu primele trei grade. Inițial, „Scoțienii“ s-au mulțumit să adauge, peste gradul de maestru, grade superioare prețins scoțiene care erau, de fapt, creații pur franceze.

măsură ce se apropie de locul sacru, de coloana Boaz, al cărei nume înseamnă chiar „Acolo/în ea este forța“.

Activitate și pasivitate

Deoarece calfa se arată a fi mai activă decât ucenicul, s-a crezut mai nimerit ca „Jakin“ să fie rezervat calfei, cu atât mai mult cu cât cuvântul are cinci litere, în timp ce „Boaz“ se transcrie, de regulă, prin patru. Acest argument numeral este cu atât mai slab cu cât e mai corect ca numele coloanei din stânga templului יְבֻז să se citească Bohaz, și nu Boaz.

Cei ce s-au folosit de un motiv atât de puțin consistent pentru a atribui pe Boaz ucenicilor au dovedit, din păcate, o regretabilă nepricepere în materie inițiatică.

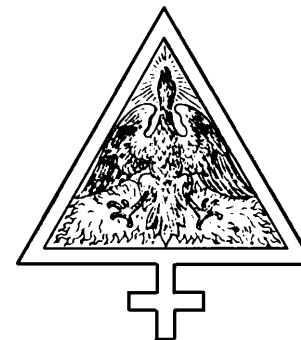
Ei n-au înțeles că e necesar să începi cu Jakin pentru că numai activitatea sulfuroasă, interioară, deci individuală și focalizată a ucenicului se va putea transforma într-o activitate de ordin superior când Sulfurul ♁ (Jakin) se va combina cu Mercurul ♀ (Boaz). Hrănit de elementul pasiv mercurial (Aerul umed sau Apa din aer), Focul individual (Sulfur ♁) se înalță, radiază în exterior și nu se mai stinge.

Procesul, descris și în mitul păsării Phoenix, arată cum, bine folosit, activismul sulfo-mercurial al individului îi permite să se regenereze folosind toate resursele de energie ale colectivității.

Or, pentru a profita de aceste forțe exterioare, difuze, trebuie să știi să le captezi intrând în rezonanță cu ele. Masonul va rămâne receptiv la influențele venite din exterior, bineînțeles, nu la toate, fără discernământ, ci numai la cele benefice, compatibile cu puritatea sufletească dobândită prin trecerea probelor la gradul întâi. Pe parcursul lor, candidatul se comportă eminent activ; pentru a fi respins orice pasivitate, el este recompensat prin stăpânirea de sine și prin luarea în posesie pe deplin conștiința a energiei individuale proprii, adică prin salariul pe care îl primește lângă coloana Jakin.

Purificat, aflat deci la adăpost de tentații nedemne, inițiatul care nu mai trebuie să cedeze nici unui impuls inferior se poate dedica,

de acum înainte, acelei receptivități pasive caracteristice calfei care își merită salariul la coloana Boaz.



Pasărea Phoenix care renaște continuu din propria cenușă, altfel spus, principiul vital înscris în semnul Sulfurului ♁. Figură extrasă din frontispiciul lucrării *Cele douăsprezece chei ale filosofiei* de Basile Valentin, în care mai pot fi văzute o serie de alte simboluri, printre care Cubul, Soarele și Luna, șapte flori reprezentând planetele sau metalele, tăciuni aprinși, șapte lacrimi, iar deasupra păsării Phoenix, un bătrân încoronat ținând în mână stângă coasa lui Cronos și în dreapta, compasul maestrului Hiram.

Cele cinci simțuri

Nu rareori, ritualul gradului de calfa era garnisit cu dizertații profane scoase din cine știe ce manual de psihologie (în Franța, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea – n.tr.). Totuși, cu mai mult simț al ridicolului s-ar fi putut înțelege cât de disproportionat era ca ucenicii să fie scoși din lojă, iar aura de mister să nu ascundă, până la urmă, decât unele noțiuni pur elementare despre mecanismul simțurilor. Cât de umilitor pentru al doilea grad al francmasoneriei să intre în competiție cu școala primară!

Dacă vrem să vorbim despre cele cinci simțuri, ceea ce nu este obligatoriu la gradul de calfa, cu toate că numărul cinci este numărul acestui grad, este indicat să le abordăm inițiatic. Din această perspectivă, se justifică întrebări precum următoarele:

În ce măsură sunt în stare simțurile să ne dezvăluie realitatea?

Cât neadevăr transmit simțurile?

Ce rol au ele în formarea ideilor?

Sunt simțurile unica sursă a ideilor?

Câte simțuri avem, de fapt?

Există animale înzestrate cu simțuri care lipsesc omului?

Persoanele dotate cu intuiție au, oare, simțuri suplimentare?

E oare acceptabil să cauți un anume adevăr prin dilatarea la extrem a simțurilor?

Să fie oare clarviziunea rezultatul utilizării judicioase a unei gândiri sigure și a unei imaginații prodigioase, fiecare cenzurând elanul celeilalte?

Ar putea o ființă perfect izolată, lipsită în mod absolut de comunicare,¹ să aibă noțiunea propriei existențe?

Cele cinci stiluri ale arhitecturii clasice

Inițierile care dezvoltă individualitatea întărind rațiunea și voința sunt numite masculine sau *doriene*. Cele care fac apel la imaginație, la sensibilitate și la intuiție sunt considerate feminine sau *ioniene*. Celui dintâi tip de inițiere, specific gradului de ucenic, îi corespunde stilul *doric*; stilul *ionic* corespunde celui alt tip de inițiere, practicat la gradul de calfă. Continuând analogia, putem face apropierea dintre gradul de maestru și stilul *corintic*. Mai departe însă, stilurile etrusc (*toscan*) și roman (*compozit*) nu-și găsesc nici un corespondent inițiativ și nu fac obiectul reflecției masonice.

Artele

Calfa își va cultiva sensibilitatea, desăvârșindu-și educația artistică. A ști să apreciezi Frumosul ajută la înțelegerea Binelui. Arta răscolește sufletul, face eul să intre în comuniune cu lumea în

deplină armonie. Emoția artistică stabilește o legătură puternică între toți cei ce o resimt. O admirație comună îi apropie pe oameni mai mult decât interesele materiale directe. Arta are, deci, o vocație religioasă în sensul cel mai înalt al cuvântului. Artistul este interpretul sau preotul Frumosului. El ne dezvăluie lumea ideală, adică realitatea subiectivă din noi și pe care am vrea să o putem obiectivă.

Totuși, nu este cazul să dezvoltăm exagerat în loji astfel de teme, care nu privesc decât indirect ritualul gradului de calfă.

Este poate mai bine să ne concentrăm asupra interpretării simbolurilor tradiționale. Uneltele, Steaua de Foc, litera G și glorificarea muncii sunt teme mai la obiect pentru oratorii care instruiesc calfele. Esențialul nu trebuie neglijat de dragul etalării în exces a unor aspecte secundare. Sub pretextul perfecționării sau chiar al completării ritualului, s-a întâmplat de prea multe ori ca acesta să fie înecat în vorbărie inutilă și, în cel mai fericit caz, nelalocul ei.

Oare câte discursuri dintre cele rostite în loja calfelor nu ar putea fi adresate direct, fără restricții, profanilor și, mai ales, copiilor? Inițiatii merită, totuși, altceva.

Practici engleze

Într-o lojă de tradiție engleză, lucrările sunt declarate deschise numai dacă cei șapte ofițeri de neînlocuit sunt la postul lor. Ei sunt:

1. *Venerabilul Maestru*, instalat la Orient, unde soarele se ridică pentru a începe ziua. El supraveghează loja la deschidere și o conduce astfel încât să dea de lucru tuturor fraților și să se asigure că au primit instrucțiunile necesare;

2. *Primul Supraveghetor*, al cărui loc este la Occident; misiunea lui este să anunțe când soarele a ajuns la apus, apoi el închide lucrările la ordinul Venerabilului Maestru, după ce s-a încredințat că toți frații și-au primit salariul cuvenit;

3. *Al Doilea Supraveghetor* este așezat la Miazăzi pentru a observa când soarele trece meridianul; misiunea lui este să-i cheme pe frați la lucru și să-i trimită la odihnă în folosul și spre buna lor plăcere;

¹ Aceasta era starea Creatorului dinaintea Creației.

4. *Primul Diacon*, așezat la dreapta Venerabilului Maestru pentru a duce ordinele sau mesajele acestuia Primului Supraveghetor și pentru a aștepta lângă el reîntoarcerea celui de-al Doilea Diacon;

5. *Al Doilea Diacon*, așezat la dreapta Primului Supraveghetor, transmite celui de-al Doilea Supraveghetor orice mesaj sau opinie a Venerabilului Maestru și veghează la executarea ordinelor date;

6. *Acoperitorul* este așezat în interiorul templului, la intrare, cu misiunea de a-i admite pe masonii care au fost testați ritual, de a-i primi pe candidați în forma cuvenită și de-a se supune ordinelor celui de-al Doilea Supraveghetor;

7. *Gardianul* acționează în afara templului, în fața intrării, unde, înarmat cu o sabie scoasă din teacă, trebuie să îndepărteze pe orice intrus ori profan și să vegheze la pregătirea candidaților în forma cuvenită.

Ritualul englez nu prevede funcții ca orator, secretar, trezorier sau ospitalier. Datează, prin urmare, dintr-o epocă în care șapte masoni puteau constitui o lojă justă și perfectă prin simpla lor autoritate ca persoane, conformându-se tradițiilor masoneriei, fără a solicita un mandat special de la o administrație centrală, care, deci, nu era încă stabilită.

O lojă pe deplin regulată putea astfel lua naștere din necesitatea unei inițieri, iar apoi se dizolva pentru totdeauna. În aceste condiții nu era necesar să existe orator, secretar sau trezorier.

După definitivarea organizării masoneriei moderne, celor șapte funcții preluate din perioada ei operativă li s-au adăugat încă două. Au apărut astfel secretarul și trezorierul care, în lojile de tradiție engleză, sunt așezați la Orient, la stânga, spre Miazăzi și, respectiv, la dreapta Venerabilului, spre Miazănoapte.

Pe lângă procesele-verbale și corespondența lojii, secretarul este însărcinat și cu încasarea cotizațiilor și ținerea contabilității.

Trezorierul se mărginește să primească de la secretar sumele de bani încasate drept cotizație (metalele) și apoi să execute plățile pe care le dispune Venerabilul, având consimțământul lojii.

Frații care nu îndeplinesc nici o funcție iau loc la Miazănoapte, la Occident și la Miazăzi. Ca și ofițerii lojii, ei se prezintă la

adunare întotdeauna în ținută de gală: costum negru și mănuși albe. Ei păstrează în timpul lucrărilor o deplină tăcere și au atitudinea cea mai corectă, fără a-și permite să converseze între ei nici măcar în șoaptă. Această disciplină riguroasă conferă lucrărilor rituale din lojile engleze o impozantă solemnitate.

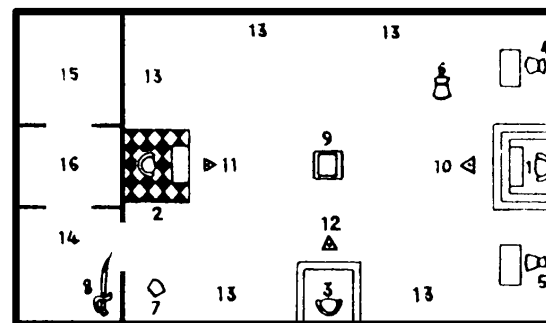
În orice lojă de tradiție engleză, pe altarul aflat în fața *Venerabilului* sunt așezate în mod obligatoriu *Biblia*, *Echerul* și *Compasul*.

Trei sfeșnice înalte sunt amplasate la colțuri pe covorul alungit care amintește mozaicul în șah. Sfeșnicile corespund celor trei stâlpi care susțin loja: *Înțelepciunea* (la Orient), *Forța* (la Occident) și *Frumusețea* (la Miazăzi).

Coloanele Jakin și Boaz nu sunt reprezentate în lojile engleze decât în miniatură, pe masa fiecăruia dintre cei doi supraveghetori. În momentul în care lucrările sunt declarate deschise, primul supraveghetor ridică de pe masă coloneta sa. Când se anunță încetarea lucrărilor, al doilea supraveghetor procedează la fel. Primul supraveghetor coboară coloneta ori de câte ori cel de-al doilea o ridică, și invers.

Astfel, lucrările în lojă decurg sub auspiciile coloanei Jakin în stil doric (înlăcărarea în acțiune), iar odihna la adăpostul coloanei Boaz, în stil ionic (pasivitate receptivă).

Planul unei loji de tradiție engleză



1. La Orient, fotoliul Maestrului Venerabil, aflat pe o estradă cu trei trepte.

2. Locul Primului Supraveghetor, la Occident, pe o estradă cu o singură treaptă, dar acoperită cu un covor ce amintește mozaicul în șah; pe masă se află coloneta „Jakin“ ridicată în timpul lucrărilor și culcată pe durata sistării acestora.

3. Locul celui de-al Doilea Supraveghetor, la Miazăzi, pe o estradă cu două trepte; coloneta „Boaz“, culcată pe timpul lucrărilor, este ridicată în timpul odihnei.

4. Locul trezorierului.

5. Locul Secretarului.

6. Locul Primului Diacon (engl. *Senior Deacon*).

7. Locul celui de-al Doilea Diacon (engl. *Junior Deacon*).

8. Postul Acoperitorului (fr. *Tuileur* – n.tr.).

9. Altarul în jurul căruia se săvârșesc călătoriile simbolice; un Compas și un Echer sunt așezate pe o Biblie deschisă.

10, 11, 12, Cele trei sfeșnice simbolizând Înțelepciunea, Forța și Frumusețea.

13. Locul pentru membrii lojii și vizitatori.

14. Anticamera lojii (*Parvis* – n.t.).

15. Sala de pregătire a candidaților.

16. Anticamera templului masonic (Vestibul).



Oșteanul, arcana I din Tarot. Este inițiatul, învingător al atracției Elementelor, deci om pe deplin stăpin pe sine (născut liber) și capabil astfel să dobândească înțelepciunea inițiată (Gnoza), care îl va călăuzi în exercitarea unei puteri mai presus de fire.



Papesa, arcana II a Tarotului. Marea preoteasă a lui Isis, cea care dezvăluie misterele, personifică Gnoza sau știința secretă a inițiaților.

MAESTRUL

„...Când masoneria va avea maeștri luminați, în stare să citească și să scrie în limba ei sfântă, atunci instituția noastră va trece de la simbol la realitate. Ea va întrupa inițierea autentică și va construi la propriu Templul supremei înțelepciuni omenești...”
O.W.

CARTEA MAESTRULUI

„– Ce caută maestrii?
– *Cuvântul Pierdut.*
– Care este acest cuvânt?
– Cheia secretului masonic, altfel
spus înțelegerea a ceea ce rămâne
de neînțeles pentru profani și pentru
inițiații nedesăvârșiți.“

O.W.

„....Omul este spirit care se folosește de organe...”

„Adevărații măștri sunt mințile care construiesc lumea, sunt puterea reală prin care inițiații intră în raport cu Superiorii Necunoscuți ai tradiției.”

O.W.



Maestrul în meditație în fața planșei de trasat așezate pe mormântul lui Hiram. Un basorelief amintește de moartea arhitectului din Tyr, martir al dăruirii profesionale. –

Desen de Henri Bonis, profesor la Școala de Arte Frumoase din Toulouse, fost venerabil al lojei „Muncă și Adevărați Prieteni Credincioși”.

INIȚIAȚILOR ÎN GRADUL AL TREILEA

(Prefață la ediția din 1931)

Venerabili maestri,

Ați fost ridicați la supremul grad al ierarhiei masonice: diploma vă atestă ca atare. Dar oare sunteți cu-adevărat maestri? Spunând că aveți cunoștință de o anume creangă misterioasă, nu răspundeți totuși la întrebare, pentru că oricine poate să memoreze o secvență de ritual și să repete o frază fără să-i pătrundă înțelesul.

În fond, nu este nimic umilitor în a-ți recunoaște neputința în fața misterului. Eu am fost admis în Camera de Mijloc acum patruzeci și cinci de ani și încă nu mă pot fâli că aș cunoaște Salcâmul. Am rămas, de fapt, calfă, cum sunteți și voi. Calătoriile mele nu s-au încheiat și continuu să lucrez fără odihnă pentru a-mi câștiga calitatea de maestru pe care sunt încă foarte departe de-a o avea.

Pe ce teme, așadar, m-am încumetat să scriu o Carte a maestrului?

Singurul motiv pentru care cred că am ceva de spus fraților care așteaptă nerăbdători publicarea acestui manual este faptul că am reușit, pe când mă pregăteam să devin maestru mason, să-mi formeze o concepție foarte clară despre masonerie. Tocmai fiindcă am ajuns să știu prea bine cum ar trebui să fii pentru a te numi maestru, mă consider mult inferior gradului trei. Conștient de tot ceea ce mă ține departe de ideal, am, de fapt, măsura drumului ce mi-a rămas

de parcurs până la împlinirea lui. Rămânând la poalele muntelui, întrevăd poteca spre vârf; îmi dau seama de dificultățile urcuşului şi pot da lămuriri celor care se încumetă să le înfrunte.

Lor li se adresează volumul al III-lea al lucrării Francmasoneria pe înţelesul adeptilor săi, al cărei plan de ansamblu a fost conceput în 1888 în cadrul Grupului Masonic de Studii Iniţiatice. Curând după aceea, a fost scrisă Cartea ucenicului, care nu a văzut însă lumina tiparului decât la sfârşitul anului 1892, sub auspiciile respectabilei loji „Muncă şi adevăraţi prieteni credincioşi“.

Acest prim manual era inspirat din schimbul de idei îndelung discutate între fraţi, astfel că nu purta semnătura unui autor anume. Cartea calfei însă, apărută în 1911, îmi aparţine într-o mult mai mare măsură.

Cartea maestrului, care întregeste seria, nu a putut fi elaborată în Camera de Mijloc. E deci limpede că îmi asum integral punctele de vedere cărora sper să le fi dat grai în această dificilă lucrare.

Pentru a regăsi Cuvântul Pierdut, am apelat, bineînţeles, la cei mai instruiţi dintre fraţi. Cu unii dintre ei, cum ar fi Joseph Silbermann şi fratele Hubert, director al publicaţiei Lanţul de Unire, am avut convorbiri care mi-au înrăurit gândirea, iar alţii, precum Ragon, Eliphas Lévi, Albert Pike şi, mai ales, Goethe, m-au instruit prin cărţile lor.

Dar în acest domeniu nu ajunge să-ţi însuşeşti gândirea altuia. Pentru a reînnoa firul rupt al tradiţiilor căzute în uitare, trecutul trebuie reînviat printr-un efort personal, intens şi perseverent. Trebuie să re trăieşti tu însuşi timpurile trecute, să te laşi absorbit în studiul operelor care au ajuns până la noi. Ruine, superstiţii, doctrine filosofice fără de glorie, religii bizare, toate merită o cercetare atentă; nimic nu poate fi însă mai revelator decât poezia şi mitul.

În materie de iniţiery, poezii, cu imaginaţia lor luminată, sunt mai de ajutor decât cugetătorii calculaţi şi sistematici. Epopeea caldeeană a eroului Ghilgamesh şi legenda zeiţei Ishtar coborâtă în Infern sunt povestiri cu mare deschidere iniţiatică datând de peste cinci mii de ani. Mitul morţii lui Osiris, precum şi alte parabole, transpun în imagini învăţămintele celei mai adânci înţelepciuni. Biblia însăşi este nepreţuită pentru cine ştie să o înţeleagă. Ispitirea Evei de către

şarpe evocă principiile fundamentale ale oricărei iniţiery, ca şi numeroase alte povestiri de dată mai recentă.

Generaţiile îşi transmit adesea fantezii ciudate, aparent fără noimă, dar pe care gânditorul nu trebuie să le lase deoparte, pentru că ele însufleţesc vitraliul ferestrei de la Occident de care iniţiatul, plecat în zori de la Orient, se apropie, pe inserat, după ce s-a ostenit să vadă toate lucrurile în deplina lumină a zilei.

Dis-de-dimineată, cugetul trezit al iniţiatului aşteaptă cu nerăbdare la fereastra de la Orient primele raze menite să-i aducă lumină în suflet. Luminarea prea bruscă pe care i-o aduce răsăritul îl orbeşte şi-l face să se pripească. Luată prin surprindere şi purtată de entuziasm, mintea iniţiatului se şi crede la adăpost de eroare. Ea vede pretutindeni numai prejudecăţi de înfruntat şi spectre de alungat. Este vârsta judecăţilor pripite care nu ţin seamă de nici o autoritate prestabilită şi neagă fără înconjur tot ceea ce contravine convingerilor rigide şi prea brusc dobândite.

Această exuberanţă tinerească se ostioieşte către jumătatea vieţii. Vine atunci o zi a cărei lumină cade aproape vertical prin fereastra de la Miazăzi. Obiectele abia dacă-şi mai păstrează umbra şi se arată în adevărata lor natură. Este momentul să fie sistematic observate, întoarse pe toate feţele. Judecata, mult mai prudentă, preferă să rămână în aşteptare. Preocupată să cuprindă, mintea nu dă verdicte, ci ia în considerare, cu egală îngăduinţă, fiecare element în parte.

Lumina amiezii cheamă aşadar la Toleranţă, trăsătură definitorie a înţelepciunii iniţiaţilor. Trebuie să ajungi să judeci totul cu detaşare pentru a avea dreptul să deschizi fereastra de la Occident a Templului Gândirii. Soarele a apus deja: agitaţia zilei scade şi pacea inserării se întinde cu încetul peste câmpie. Conturul lucrurilor se pierde în umbra care creşte şi lasă luceafărului de seară o strălucire în faţa căreia toate celelalte stele pălesc. Acest astru nu mai este trufaşul Lucifer, cel care stârneşte mândrie şi revoltă; el este acum izvorul unei suave lumini prin care omul visează cu ochii deschii la lumea ideală. De-acum, noaptea poate să-şi pună vâl pe vâl: întunecimile din afară nu vor mai putea acoperi lumina dinlăuntru.

Apoi, când printre vii se așterne tăcerea, morții prind să vorbească. E ceasul să fie chemați cei care au dus cu ei secrete în mormânt. Ei sunt Adevărații Maestrii a căror gândire, noi, masonii, urmându-ne ritualurile după datină, o facem iarăși să trăiască.

Dar să nu atribuim ceremoniilor masonice o valoare religioasă! Pe Hiram nu-l reînviem din morți implicându-ne în mod exterior în a-i juca rolul. În inițiere, nimic nu e mai important decât ceea ce se petrece în plan interior.

Străduiți-vă, dar, venerabili maeștri întru simboluri, să le transformați în realitate. Titulari de diplome și purtători de insigne, deveniți Gânditori, parte a Gândirii nepieritoare!

Fie ca această Carte a maestrului să vă îndrume în înfăptuirea Marii Opere.

Oswald WIRTH

Mai 1931



Un maestru de lucrări (*maître d'œuvre*) din veacul al XV-lea, după un desen păstrat la Biblioteca Națională din Paris, Cabinetul de Stampe, reprodus de G. Hanotaux în lucrarea *Jeanne d'Arc* (Paris, Hachette, 1911). Acest maestru este Berneval căruia i se datorează rozeta catedralei Saint-Ouen din Rouen.

Partea întâi

NOȚIUNI ISTORICE PRIVIND GRADUL DE MAESTRU

SOCIETĂȚILE SECRETE ȘI INIȚIAȚII

Începuturile instituțiilor omenești

Dacă facem abstracție de familie, considerată anterioară oricăror formațiuni sociale propriu-zise, care ar fi cea mai veche formă de asociere permanentă a oamenilor? După datele etnografiei, cercetătorii răspund că este vorba despre gruparea bărbaților adulți în societăți secrete. Cei care au preluat asupra lor interesele comune ale tribului au avut tendința firească de-a se aduna pentru a discuta și a lua împreună hotărâri, având grijă să se reunească departe de femei, copii și străini. Ei au interzis accesul în locurile lor de adunare persoanelor cărora nu le recunoșteam dreptul de a participa. Cu timpul, aceste întruniri au dobândit un caracter sacru, ca și incinta în care se desfășurau. Vedem aici originea Templului, locul de unde profanii sunt excluși (*pro fanum*: în fața templului).

Exigențele pentru a fi admis în acest spațiu sacru, a cărui spionare sau violare aducea nenorocire, erau foarte diferite. Erau primiți adolescenți la împlinirea vârstei bărbăției, dar erau și cazuri în care li se cerea să treacă probe de rezistență fizică ori să facă dovada capacităților intelectuale.

Este cert însă că, la omul primitiv, nu era eveniment mai important în viață decât admiterea tânărului în societatea bărbaților maturi, fiindu-i dedicate, ca și în zilele noastre, ceremonii, serbări și petreceri.

Pentru omul arhaic, acesta nu era singurul prilej de a sărbători din plin. Sărbătorile anuale în cinstea tinerilor ajunși la vârsta

pubertății constituie un obicei răspândit în întreaga lume. Prima comuniune la creștini își are originile în rituri străvechi. Tot astfel, marea majoritate a practicilor religioase din diferitele culte își are rădăcinile în ritualurile vracilor din preistorie.

Ei nu trebuie priviți cu dispreț, căci erau aleși dintre bătrânii cu cea mai bogată experiență de viață, care dăduseră dovadă de cum-pătare, prudență și istețime în adunările bărbaților maturi. Prea slăbiți trupește pentru a mai participa la expediții războinice, acești bătrâni cu spirit încă viguros s-au priceput să își asigure, față de ceilalți, un puternic ascendent, cum au avut, de pildă, druizii ori alți preoți tribali. Etimologic vorbind, „preot“ provine din *presbyter*, a cărui rădăcină este un cuvânt elin care înseamnă *bătrân*.

Arta Sacerdotală și Arta Regală

Cine se aseamănă, se adună. Potrivirea caracterelor, a gusturilor, a intereselor, a ocupațiilor, a drepturilor și a îndatoririlor favorizează formarea de grupuri. Bătrânii cu reputație de înțelepți, dar fizic neputincioși au fost determinați să se adune aparte și să se întâlnească în afara adunării bărbaților în putere, unde domina elementul războinic. Puțini la număr, bătrânii preferau să-și țină întrevederile în liniștea nopții, retrași în vreun adăpost izolat.

Și, cum prestigiul și influența lor depindeau de renumele dobândit prin înțelepciune, ei erau interesați să învețe unul de la altul, să-și împărtășească rodul experienței și meditației lor. Au devenit astfel depozitarii tradițiilor tribului. Dintre ei au apărut povestitori pricepuți să-și încante auditoriul prin relatări tot mai bogate în limbaj figurat despre isprăvile zeilor și eroilor. Erau, de asemenea, și rapsozi, cântăreți plini de har, care subjugau imaginația tuturor. Și mai existau ghicitori, care prevesteau viitorul și aveau leac pentru toate relele.

Supletea gândirii acestor bătrâni, neajutorați doar din punct de vedere fizic, a ajuns, cu vremea, să fie mai importantă pentru colec-tivitate decât energia fără frâu a celor mai robuști. Folosindu-se de

eresurile pe care ei înșiși le-au răspândit, plăpânzii cugetători s-au făcut temuți și venerați de mulțimi. Războinici cutezători se înclinău în fața lor, mergând până la a renunța de bunăvoie la viață dacă acești reprezentanți ai zeilor le-o cereau. Așa a triumfat puterea spirituală, care n-a făcut decât să abuzeze de propriul absolutism.

Ea trebuie totuși considerată un factor de prim ordin al progresului omenirii. Numai cu mijloace proprii, puterea spirituală a fost prima care a demolat brutalitatea instinctelor. A știut să folosească plăsmuirile imaginației pentru a pune stăpânire asupra spiritelor needucate. Astfel a apărut *Arta Sacerdotală*, care a dominat dintotdeauna conducerea societății.

Să nu ne grăbim să o blamăm înainte de-a o fi înțeles. În cele omenești, binele și răul se întrepătrund; trebuie să știi a le deosebi fără de părtinire. Numai inițiatul care a știut să culeagă fructul oprit poate deosebi ce e bine și ce e rău în orișice. Psihologia preotului-vraci primitiv nu constă doar în subterfugii ale unei viclenii ambițioase sau în pornirea egoistă de a profita de naivitatea altuia; se cuvine să vedem în acest sacerdot pe înaintașul filosofilor și savanților de azi.

Pentru a-și apăra reputația de om înțelept, el trebuia să ofere explicații privind producerea fenomenelor naturale. Astfel că sacerdotul înjgheba în grabă o cosmogonie, punând totul pe seama unor ființe invizibile, bune sau rele, după chipul și asemănarea omului. Generații la rând și-au întipărit aceste explicații rudimentare din care în Antichitatea timpurie s-a cristalizat treptat întreaga cunoaștere.

Deși rod al imaginației, această cunoaștere nu este de neglijat. Ea a fost transpusă în mituri, simboluri, alegorii și într-o mulțime de superstiții care se impun atenției cu atât mai mult cu cât par mai absurde. Combătute fără încetare de biserici și de raționalisme, ele au reușit totuși să răzbată prin veacuri. Tenacitatea supraviețuirii lor nu se poate explica decât prin miezul de adevăr pe care îl poartă ascuns între atâtea impurități așa cum o perla s-ar găsi îngropată într-un maldăr de zdrențe murdare. Rolul maestrului mason este să o descopere fără a se lăsa descurajat de gândul că perla va ajunge la îndemâna profanilor.

Deși inteligența omului trebuie respectată încă de la vârsta primului gângurit, să nu uităm că spiritele subtile înclină să ia în derândere pe cei naivi. Nevinovăția copilărească a populațiilor primitive avea să stimuleze ingeniozitatea vrăjitorilor. În fața mulțimilor supuse și atât de influențabile, ei și-au atribuit misterioase puteri. Prin ceremonii ciudate, sacrificii și incantații au pretins că-i pot îndupleca pe zei și pe demoni, că pot hotărî soarta bună sau rea și că pot îndeplini toate dorințele. S-a răspândit astfel credința că magia dă rezultate, tradiție care s-a păstrat până în zilele noastre, de vreme ce ea continuă să fie practică, de la clerul celor mai vanitoase religii, până la cei din urmă idolatri africani.

De altfel, mulți dintre cei care exploatează superstițiile le cad ei înșiși victimă. Ajung să se creadă înzestrați cu puteri supranaturale transmise pe cale magică și, de aceea, slujesc cu bună-credință; ei primesc plată pentru serviciile lor, fiindcă prima misiune a Artei Sacerdotale a fost dintotdeauna aceea de a-și hrăni adepții.

Întotdeauna puțini la număr, reprezentanții puterii spirituale erau conștienți de avantajele unei strânse alianțe cu cei care dețineau puterea materială. Acest compromis există de când lumea; exista deja în momentul întemeierii celor mai vechi dinastii. Nu este oare în natura lucrurilor ca, un trib care, deși mai puternic, și-a însușit mai puțin decât tribul vecin, să ia decizia de a-l jefui pe celălalt? La conducerea atacului trebuia ales un războinic capabil. Și, dacă toate decurgeau după dorință, era puțin probabil ca șeful militar învingător să fie silit să abandoneze autoritatea ce i-a fost încredințată inițial pe termen limitat. Necesitatea de a apăra bunurile dobândite prin jaf a creat nevoia de a avea o conducere permanentă. Vrăjitorii au fost primii care au înțeles acest lucru. După ce și-au atras de partea lor opinia publică, acești mijlocitori ai divinității au intervenit în forță pentru a fi ei cei care, într-o formă sau alta, le transferau monarhilor o origine divină, acordându-le binecuvântarea preoțească. Și, dintr-o dată, tribul învingător căpăta o conducere stabilă, legitimă și regulată.

Procesul se generalizează, preoți și regi domnesc asupra popoarelor. Această rânduială nu e neapărat spre răul mulțimilor, căci

interesul conducătorilor e să-și facă bine datoria, adică să exercite actul de guvernare cât mai înțelept cu putință. Au fost și regi drepti și preoți cinstiți care au colaborat la fericirea mulțimilor pe care și le luaseră în grijă. E dovedit că, în Egipt și în Caldeea, se făcea cu deosebită îngrijire educația celor chemați să conducă lumea spirituală sau materială. În școli se învăța o *Artă Sacerdotală* rafinată, a cărei menire era să formeze preoți și o *Artă Regală* în care erau pregătiți viitorii regi.

Mai târziu, această pregătire superioară ținând cea mai înaltă perfecționare intelectuală și morală a indivizilor a devenit accesibilă tuturor celor care se dovedeau demni de ea, astfel că, în timpul Antichității clasice, s-au constituit numeroase centre de inițiere, unde *misterele* au fost revelate unei elite atent selecționate.

Măiestria ca ideal

Arta Regală continuă să fie predată și în zilele noastre. Învaluită în simboluri, nici măcar prezența ei nu este întotdeauna ușor de ghicit. Masonii din veacul al XVII-lea se puteau proclama pe drept cuvânt adepți ai *Artei Regale*, deoarece monarhii arătasera demult interes pentru opera corporațiilor de constructori, acordându-le, în Evul Mediu, privilegii pentru ridicarea de edificii sacre pe tot cuprinsul creștinătății. În epoca modernă, masoneria a lăsat deoparte piatra și mortarul pentru a se consacra unei construcții morale și intelectuale. *Arta Regală* a devenit sinonimă cu *Marea Artă* sau *Arta prin excelență*. De fapt, nu este oare regină printre Arte această Artă Supremă după care omenirea în ansamblu trebuie construită și fiecare individ trebuie perfecționat pentru a ocupa locul ce i-a fost menit în uriașul edificiu?

E vremea să i se restituie Artei, noțiune moștenită din tradiție, sensul său de la începuturi iar masoneria nu trebuie să mai ascundă faptul că misiunea ei este să își pregătească adepții pentru a deveni adevărați regi în statul modern unde *cetățeanul* este rege.

Acest suveran trebuie să aibă, înainte de toate, conștiința poziției sale, să nu recunoască mai presus de sine nici o putere în fața căreia să se umilească pentru a-i cere favoruri. *Lucrul public* (*Res publica*; Republică) este lucrul său, proprietatea de care se face răspunzător. El nu tolerează nici un abuz asupra acestui bun al său și se ferește să ia parte la orice act care aduce atingere interesului general.

În acest spirit trebuie învățați republicanii Arta Regală; fără să primească educație de regi, suveranitatea nu le va fi de nici un folos! Ea va rămâne o amăgire până în ziua în care cetățenii vor înțelege că regalitatea colectivă este privilegiul lor inalienabil și trebuie să-l exercite. Dacă nu reușesc să se ridice deasupra moralei de sclav, nici o libertate oferită de alții prin decret nu le va schimba esențial soarta. Sub eticheta cea mai democratică, ei vor continua să îndure jugul de care nu au avut puterea să se scuture. Răsturnarea unui tron nu conferă libertatea o dată pentru totdeauna. Aceasta cere să fie permanent cucerită de cei care pretind că o merită. Să nu ne culcăm pe laurii strămoșilor noștri care au cucerit Bastilia: nu vom fi niciodată liberi dacă nu vom ști mereu să sacrificăm, fiecare, propriile ambiții meschine pentru binele general. Vom trăi în orice regim sub dominația preoților și a regilor dacă nu vom ști să fim noi înșine preoți și regi!

Iar eliberarea aceasta cere să nu distrugi înainte de a avea cu ce înlocui.

Nu în zadar este îndemnat inițiatul să devină propriul său rege și preot. El va putea fi rege când va domni asupra lui însuși, atunci când, înăuntrul său, ceea ce are nobil va domina ceea ce este inferior. Numai această *stăpânire de sine* îi poate conferi demnitatea regală, caracteristică a cetățeanului apărător al suveranității națiunii sale.

Pe de altă parte, nimeni nu trebuie să abuzeze de aspirațiile cetățeanului suveran. Acesta se va iniția, prin urmare, în misterele Artei Sacerdotale pentru a nu fi înșelat nici de reprezentantul lui Dumnezeu, care-i promite fericirea într-o altă lume, nici de politicianul șarlatan care pretinde că deține remediul universal care vindecă toate relele societății.

Însușirile de adevărat maestru îl țin la adăpost pe inițiat de toate înșelăciunile, dar ele nu se dobândesc decât prin luptă perseverentă împotriva tuturor slăbiciunilor minții și ale caracterului.

Misiunea inițiaților

Pretutindeni și dintotdeauna s-au găsit cugete loiale care să aspire la adevăr, la binele semenului și la înlăturarea relelor de care oamenii suferă datorită propriilor greșeli. Acești înțelepți au creat uneori școli și au format discipoli. Făcând din viața lor austeră un exemplu, ei nu s-au temut să critice public nedreptățile vremii. Din prudență, pentru a nu-și atrage persecuții, reformatorii au fost nevoiți să devină mai discreți și, decât să renunțe la planurile lor generoase, au preferat să se învâluie în mister. Așa au apărut numeroase asociații mai mult sau mai puțin secrete și independente unele de altele, dar pătrunse de același spirit de dreptate și iubire de oameni.

În această privință, francmasoneria actuală moștenește incontestabil cele mai nobile tradiții. Ea lucrează la progresul omului cu toată convingerea că este un factor de emancipare. Fără a fi tributară nici unei școli și fără a lua partea vreunui sistem, ea caută în modul cel mai independent *Lumina* care eliberează omul din orice sclavie.

Masonii știu că popoarele nu pot rămâne la nesfârșit la vârsta copilăriei și, observând cursul evoluției lor, îl favorizează, lucrând pretutindeni pentru ridicarea nivelului intelectual și moral. Din nefericire, există însă și grupări care conspiră în sens contrar. Convinse că popoarele vor să rămână sub tutelă, aceste coaliții încearcă să întârzie mersul firesc al lucrurilor și să pună piedici progresului.

Devine, astfel, inevitabilă confruntarea dintre constructorii viitorului și nostalgicii unui trecut care le aduce beneficii. Aruncând în luptă toate resursele, oameni de cele mai diverse categorii se înrolează fie într-o tabără, fie în cealaltă.

În toată această încleștare, inițiații se disting prin aversiunea față de violență. Nu ei sunt aceia care pun la cale revoluțiile sângeroase, care ridică gloatele stârnindu-le instinctele. Călauziți de o experiență

de veacuri, inițiații merg pe o cale pașnică, dar sigură. Dintre ei se ridică voci care aduc aminte preoțimii ignorante și regalității degenerare originile umile ale trufașei lor puteri. Filosofii au tot dreptul să râdă pe față când descendentul căpeteniei de tâlhari de odinioară se laudă că e unsul lui Dumnezeu. Nici spiritele sarcastice nu au de ce să se înfrâneze când își cheltuie verva pe seama unui papă condamnat să nu poată greși niciodată și a cărui suveranitate spirituală își are adevărata origine în autoritatea îndoielnică a vreunui staroste de vrăjitori din preistorie.

Martori la așa pozne de copii teribili, inițiații se feresc să producă răsturnări prea bruște și se mulțumesc, mai totdeauna, să zâmbească în fața deșertăciunilor firii omenești. Cu temerea de-a nu-și lua semenii prin surprindere răspândind adevăruri incendiare, masonii recurg la discreție ca la o forță de temut. Cât încă n-a venit timpul¹, inițiații păstrează tăcere, acumulează noțiuni recunoscute ca adevărate și așteaptă să se pârguiască înainte de-a le restitui lumii.

Masonii mai au și imensul avantaj de-a nu aluneca spre utopie: ei știu că fericirea comunităților nu poate fi decât rezultatul transformării indivizilor. Sănătatea corpului social depinde de starea celulelor sale. Nu schimbarea de regim politic ori social e cea mai importantă. Doar pietrele tăiate după echer sunt cele care asigură trăinicia edificiului social. Ca dovadă că arta de a construi i-a inspirat pe francmasoni și după ce au renunțat la arhitectură, ei au continuat să prelucraze la fel un material nou pentru o nouă construcție: cioplesc în ei înșiși omeneasca piatră brută, apoi o șlefuiesc cu grijă pentru a o adapta mărețului edificiu. Căci țelul oricărei autentice inițieri este *reforma* intelectuală și morală a indivizilor.

Același obiectiv, deși învăluit în simboluri diferite, se regăsește la *hermetiști*, care învățau prin alegorii cum să preschimbe plumbul în aur și la *rosacrucieni* care, în veacurile al XVI-lea și al XVII-lea, vedeau în Hristos, rege mistic, pe omul regenerat, mort pentru patimile sale spre a renaște în puritatea luminii.

¹ Înainte de începerea lucrărilor lojei, ritualul prevede obligatoriu întrebarea privind *ora*.

Fără îndoială că acest creștinism inițiativ nu este accesibil majorității credincioșilor. Tot astfel, masoneria se ridică și decade în ochii lumii după cât de autentică este inițierea dobândită de adepții săi. Este imperios deci pentru masoni să aibă o instruire cât mai completă cu putință și, ferm hotărâți să scape de prejudecăți și iluzii, să contribuie lucid la emanciparea persoanei și a comunităților prin cultivarea calităților minții și ale inimii.

Transmiterea valorilor masonice

Instituțiile originare evocate s-au transformat, după împrejurările istorice, în asociații politice, religioase ori sociale cu o mare varietate de forme. Din simpla observare a modului în care este încă dramatizat ceremonialul la populațiile primitive rezultă șase grupe de instituții cu rădăcini în cele mai vechi tradiții.

O primă categorie o constituie societățile secrete politico-magice formate din vrăjitori, prezicători și vraci mai mult sau mai puțin onești. Culte proscrie din considerente de moralitate continuă uneori să existe clandestin, perpetuând manifestări precum sabatul în Evul Mediu. Câteodată, astfel de organizații nu sunt lipsite de solemnitate cel puțin în privința probelor la care sunt supuși cei acceptați în rândurile lor (la pieile roșii se practică adevărate inițieri).¹

A doua categorie o formează ceremoniile de clan asociate cultului căminului și al strămoșilor. Aceasta este sursa celor mai multe dintre sărbătorile oficiale și a religiilor de stat. Ceremonii de acest fel erau atât de importante în Antichitate încât Fabius, în plină campanie împotriva lui Hannibal, n-a ezitat să-și părăsească postul de comandă din armată pentru a aduce jertfă, la momentul și în locul prescris de tradițiile ginte fabiene al cărei șef era.

În cea de-a treia categorie se încadrează toate frățiile religioase care includ un stadiu de noviciat în pregătirea pentru o viață spirituală inaccesibilă celor mai mulți dintre muritori. Scopul acestor instituții, fie ele creștine, budiste ori musulmane, era perfecționarea

¹ V. Robert C. Wright, *Indian Masonry*.

morală; ele au comis însă eroarea de-a se situa în afara fluxului vieții normale; astfel, opera lor rămâne sterilă sau cel puțin disproporționată în raport cu efortul făcut și cu sacrificiile consimțite de către adepți.

A patra categorie o reprezintă misterele Antichității al căror obiectiv esențial era căutarea de adevăruri ascunse. Sub pecetea tainei, adepții lor erau instruiți să păstreze pentru sine noțiuni a căror largă răspândire ar fi putut fi periculoasă.

Din cea de-a cincea categorie fac parte frațiile de jurământ alcătuite din bărbați având aceeași meserie. Arhitectura a dat ocazia formării primelor grupări profesionale, cum ar fi colegiile de constructori ori frații pontifi specializați în imperiul roman în ridicarea de poduri. În Evul Mediu s-a generalizat organizarea meșteșugarilor și întreaga viață orășenească s-a structurat după exigențele corporațiilor.

Au mai rămas de menționat asociațiile de binefacere și cele de întraajutorare care sunt, și ele, foarte vechi. Încă vechii romani obișnuiau să cotizeze pentru a putea plăti, la înmormântare, oficierea după datini a riturilor funerare.¹

Francmasoneria modernă nu poate fi pusă în legătură doar cu una singură dintre aceste categorii menționate, în speță cu cea de a cincea, pentru că ea a încetat să mai fie o corporație de artiști constructori. Ea este sinteza unor tendințe multiple și elementele ei au legătură cu fiecare dintre categoriile sus-amintite.

E însă important să facem și distincțiile necesare pentru a duce la capăt caracterizarea frăției masonice.

Suntem noi, masonii, vrăjitori?

Dacă ar fi să-i credem pe adversarii noștri, suntem adepți ai magiei negre, dedați celor mai cumplite practici: sacrilegii, asasinate prin descântece, invocații ale diavolului, sabaturi, orgii etc... N-a fost

precupețită la adresa noastră nici una din acuzațiile de care putea fi în stare o imaginație în delir: o întreagă literatură stă mărturie în acest sens. Nici primii creștini nu au avut o reputație mai bună, pentru că se reuneau „pe ascuns“, iar profanii ajungeau să creadă că tot ce se petrecea departe de indiscreția lor era neapărat ceva rău.

Dacă am fi vrăjitori, chiar în sensul bun al cuvântului, ar trebui să urmărim dezvoltarea anumitor capacități ale psihicului și lojile noastre să fie școli de magie practică unde, cum și-ar fi dorit Mesmer, ar fi putut fi deprinse tehnici de magnetism ori de clarviziune după procedeele lui Cagliostro, Puységur sau ale altor ocultști.

În realitate, ca francmasoni, nu suntem în mod deosebit interesați de ocultism, dar îl putem studia, întrucât, în căutarea neobosită a adevărului, ne propunem să cercetăm toate domeniile posibile. Nu ne-am pretins vreodată vindecători miraculoși, iar secretul masonic nu are nimic comun cu secretele vreunui Albert cel Mare ori cel Mic.

Nu cumva însă, influențați în mod misterios de o forță supranaturală bine ascunsă, facem magie fără să vrem? Cu o astfel de întrebare ne aflăm deja pe teritoriul credinței oarbe care exclude apelul la rațiune.

Totuși, pentru că nu există eroare absolută, e bine să cercetăm grăuntele de adevăr care se poate ascunde chiar și în cele mai aberante etichetări. Fiindcă în practicile noastre nu e încă totul foarte limpede, este posibil să ne dedăm, dar fără intenție, unor ritualuri ce pot părea suspecte. Vechii masoni nu se gândeau că săvârșesc o lucrare magică, când, potrivit cultului lor, procedau la transmutarea pe loc a celei mai banale odăi într-un templu la propriu.

La adăpost de curiozitatea profanilor și încredințați că între ei nu se află intruși, adepții Artei Regale însărcinau pe fratele expert să traseze cu o cretă sau un cărbune un dreptunghi pe mijlocul podelei. În spațiul astfel delimitat, devenit sacru, nu mai era îngăduit nimănui să pătrundă. Deosebit numai prin formă de faimoasele cercuri magice, în acest patruleter rezervat, semnificația sacră era întărită cu desene simbolice. În partea de sus era trasat un mic triunghi echilateral flancat de reprezentări ale Soarelui și ale Lunii, iar în

¹ Am preluat această clasificare de la Roscoe Pound, profesor de jurisprudență la Universitatea Harvard, a cărui lucrare intitulată *The Philosophy of Masonry* reproduce textele a cinci conferințe susținute de autor la Boston, în 1914, sub auspiciile Marii Loji din Massachusetts.

centru, deasupra celor două coloane marcate „J“ și „B“, era desenată Steaua de Foc; uneltele specifice artei de a construi: echerul, compasul, nivela, firul cu plumb, dalta, ciocanul, mistria erau așezate în interiorul „pătratului lung“, pe locul statornicit.

În timpul acestor pregătiri, fratele maestru de ceremonii așeza pe trei dintre laturile dreptunghiului sfeșnice rezervate venerabilului și celor doi supraveghetori, cu lumânări pe care le aprindea succesiv. Când strălucea lumina de la Orient, venerabilul pronunța grav: „*Înțelepciune*, îndrumă construcția noastră!“; îndată ce Occidentul se lumina la rândul său, primul supraveghetor striga cu hotărâre în glas: „*Fortă*, îndeplinește lucrarea noastră!“; în sfârșit, când a treia flacără lumina la Miazăzi, al doilea supraveghetor spunea cu blândete: „*Frumusețe*, împodobește-ne lucrarea!“. Apoi, își relua fiecare locul și, înainte de a declara deschise lucrările lojei, venerabilul îl invoca pe Marele Arhitect al Universului.

Numai după răspândirea creștinismului, această invocație a luat forma unei rugăciuni de felul celor rostite în biserici; cum însă un ceremonial este, în întregime, nemijlocit evocator, e cert că, la începuturi, lucrările masonilor erau deschise printr-o *evocare magică*: zeul constructorilor era implorat să se pogoare ca spirit invizibil și să le transmită harul său. În acele momente, masonii trebuie să și-l fi închipuit pe Marele Arhitect al Universului ca fiind efectiv prezent în mijlocul lor.

Dacă astfel de ritualuri erau săvârșite cu toată convingerea, atunci mica lojă improvizată într-o odaie oarecare dobânda o valoare inițiativă de care nu mai beneficiază astăzi localurile noastre masonice luxos construite, decorate după exigențele celui mai savant symbolism, însă reci, moarte, fără suflet.

Magia n-ar trebui deci să fie complet neglijată, atâta vreme cât înseamnă altceva decât acea fascinație produsă de trucurile scamatorilor și ale hipnotizatorilor. Șortul masonic nu are vocația sacului cu surprize. Misterele noastre au în vedere Marea Operă, vraja superioară a căutării *Cuvântului Pierdut*, străină faimei deșarte.

Să mai adăugăm că *Sabia*, inutilă constructorilor, este o armă magică temută de fantome: cum arată Homer în *Odiseea* și umbra prezicătorului Tiresias i s-a supus.

De vom stăpâni această armă, spectrul calomniei nu va bântui printre noi.

Ceremoniile masonice

Când nu ne acuză de cele mai crunte blestemății, publicul se amuză să ne considere copii mari care se travestesc pentru a juca comedii rituale. „Francmasonii își bat joc de popi, dar se dedau la mascarade încă și mai ridicole“: cam așa ar suna sentința dată de unele așa-zise minți luminate.

Orice critică făcută cu bună-credință merită luată în seamă. În cazul de mai sus, ea este într-atât de serioasă, încât unii francmasoni chiar s-au lăsat influențați. Rușinați de un ceremonial care a ajuns să li se pară searbăd, acești frați n-au ezitat să rupă cu tradițiile a căror vechime nu li se mai părea un motiv suficient pentru a le respecta. De aici s-a stârnit o întreagă mișcare împotriva simbolurilor tradiționale care dorea, chipurile, să modernizeze rațional francmasoneria.

Pentru tradiționaliști, acest soi de reformatori a fost întruparea calfelor înrăite care, din ignoranță, au lovit chiar în maestrul lor Hiram. Acum este sigur că reformatorii nu urmăreau decât transformarea francmasoneriei într-o cumsecade societate profană de tipul al șaselea din mai sus amintita clasificare. Adepții tradiției au făcut însă un joc inspirat demonstrând că fără simboluri nu mai există nici inițiere, nici francmasonerie.

Dar să părăsim acest subiect. E mai bine să ne dezinteresăm de lucruri care, începând să decadă, devin tot ce poate fi mai rău. *Optimi corruptio pessima*. Evident că întreaga învățătură a masoneriei nu poate fi decât simbolică; însă, dacă simbolurile nu ne transmit nimic, dacă, obligându-ne să le cercetăm semnificația, nu ne pun pe calea misterelor esențiale ale gândirii omenești, atunci ar fi grotesc să ne prefacem. Ce poate fi pe lume mai jalnic decât masonul care, după ce n-a înțeles nimic din probele inițiatice la care s-a supus de

bunăvoie, continuă să-și atârne insigne convins că a luat adevărata lumină din cine știe ce scăpărare (în original „foc de lycopod“ – n.tr.) și că este un impecabil inițiat doar pentru că poate recita catehismul și fiindcă a plătit cotizația la timp.

Nu vom continua pe acest ton, căci tot omul sincer are dreptul la respect, cu atât mai mult masonul animat de sentimente generoase. Ce importanță are, la urma urmei, că nu s-a priceput să-și evalueze corect chemarea, câtă vreme găsește în inima sa imboldul sincer de-a se comporta masonic?

Nici un ritual nu este lipsit de valoare. Chiar dacă este îndeplinit mecanic, actul ceremonial își păstrează eficacitatea. Să luăm cazul masonului care se pregătește să treacă pragul lojei sale. Abia desprins de cele zilnice, se încinge cu șorțul, dar gândul îi zboară poate în altă parte; din poziția prevăzută, el execută mașinal semnul și pașii gradului, pentru ca, în final, să se așeze pe un loc între cele două coloane. Chiar dacă masonul face toate acestea din reflex, el primește influențe misterioase de care nici nu își dă seama astfel încât nu se va comporta niciodată în lojă ca într-o adunare publică. Totul se petrece ca și cum, unul după altul, gesturile ar avea ecou în tărâmul tainic al simțirii. Chiar dacă, pe moment, înțelegerea adeptului este limitată, șorțul este pentru inconștientul său semnalul că nu mai poate fi același om. Apoi, mâna ridicată la baza gâtului are darul de a domoli tumultul din piept iar coborârea ei în echer pentru a efectua salutul gradului pare să spună: „Mintea îmi este liniștită și voi judeca aici fără părtinire, cu echitatea nestrămutată pe care mi-o impune caracterul meu de mason“. Un bun psiholog nu nesocotește astfel de practici: ele par puerile, dar aparențele sunt înșelătoare.

Să judecăm cu prudență formele tradiționale. Câtă vreme nu le-am dibuit înțelesul, e mai bine să le respectăm luându-le în serios căci, oricât ar fi de ascuțită, o minte prea grăbită să le defăimeze pierde șansa adevăratei înțelepciuni.

Ceea ce n-am putut cunoaște cândva ne lasă profund neîmpăcați. Dar, în fața unei enigme care își așteaptă dezlegarea, revolta nu este o soluție. Mai bine să cercetăm, să ne străduim să înțelegem, să ne punem mintea la încercare. La ucenic, nerăbdarea poate

fi de înțeles, însă maestrul nu-și va îngădui să se pronunțe decât în deplină cunoștință de cauză.

La urma urmelor, așa plină de eresuri și de mistere, nu este, oare, francmasoneria o biserică printre celelalte? Nu numai că nu seamănă cu nici o biserică, dar este, mai curând, total diferită de acestea. Deosebirea esențială constă în rolul pe care francmasoneria îl încredințează omului; ea nu se laudă că ar fi singura deținătoare a unui adevăr încredințat omului de către divinitatea însăși, ci își îndeamnă adeptii să caute ei înșiși adevărul, să se orienteze astfel în deplină libertate către lumina spirituală la care aspiră orice ființă inteligentă.

Cu toate acestea, între masonerie și biserică se pot face unele apropieri. În limba elină, *ecclesia* înseamnă „adunare“, deci, în sensul etimologic al cuvântului, adunarea francmasonilor este o „biserică“. I se potrivește chiar sensul curent al termenului deoarece și Masoneria Universală a cunoscut destule schisme: grupări ecleziastice zise „Mari Loji“ au încetat să se mai recunoască între ele și s-au excomunicat după cel mai pur tipic bisericesc.

Pe de altă parte, francmasoneria are ceva din destinul oricărei religii: odată organizată ca instituție, ea nu-și realizează decât foarte imperfect idealul. Așa cum funcționează, corpurile masonice sunt departe de masonismul pur. Este, probabil, aceeași distanță ca între bisericile creștine și idealul creștin.

Rămâne de aflat dacă francmasoneria este sau nu o religie. Și cum ar putea-o împiedica să fie faptul că altarele templelor ei sunt consacrate cultului Libertății, Egalității și Fraternității? Trebuie să avem curajul să ne spunem clerici și să ne declarăm apostoli ai unei religii mai sfinte decât toate celelalte pentru a răspândi în lume *Religia Republicii* care să modeleze sufletul cetățeanului și să cultive virtuțile republicane. Firește, nu ne propunem un cult oficial, o religie de stat; masonismul, tot ce este mai înțelept în masoneria tuturor timpurilor, ne cheamă pe fiecare în domeniul său, să fim preoți independenți, slujitori ai emancipării oamenilor.

Este de la sine înțeles că masoneria nu se va pune niciodată în serviciul unei cârmuiri, oricare ar fi aceea. O organizație masonică ajunsă instrument al puterii, mai ales dacă i se pune deliberat la

dispoziție, nu mai are dreptul la titlul de *liberă masonerie*; ceea ce nu împiedică pseudomasoneriile atât de scandalos înfeudate tronurilor și altarelor să le eticheteze pe cele democratice ca „iregulare” doar pentru vina de a fi emancipat popoare, lăsându-se din când în când antrenate în lupta politică.

Monahismul

A proteja o femeie, a o face mamă și a o ajuta să-și crească copiii a fost dintotdeauna cea mai nobilă misiune a bărbatului. A i se sustrage cu bună știință, fără un motiv întemeiat este o lașitate, pentru a nu spune că este un sacrilegiu față de natură și de specia umană.

Celibatul nu este însă de condamnat atunci când, impus de împrejurări și nu înadins căutat, este îndurat ca o nenorocire fatală. Asociațiile de celibatari nu au deci, în principiu, nimic condamnatibil dacă nu au aroganța să pretindă că alegerea lor este cea mai bună. Oricare i-ar fi religia, credinciosul face o greșală strigătoare la cer când, sub pretextul că se sfintește, fuge în mod deliberat de îndatorirea și responsabilitatea de a procrea. Ar trebui reconsiderată vârsta de la care omul se poate consacra în totalitate lui Dumnezeu.

Rămânând cu realism laici, Fiii Văduvei consideră Natura ca pe o mamă și îi arată ascultare. Ei n-au teamă că se vor molipsi de corupția lumii, nu fug de ea pentru a-și păstra intactă curătenia morală. Ei împărtășesc toate suferințele concetățenilor, oferindu-le exemplul lor personal ca sprijin și impuls al schimbării. O astfel de misiune n-ar putea fi dusă la bun sfârșit fără aportul viguros al energiei sufletești. În plină luptă, francmasonii știu să găsească în inimă forța morală necesară și de aceea tăria lor nu se dezmințe niciodată. Loja lor este o oază de calm și seninătate unde nu răzbate tumultul din afară. Acolo frații își împletesc aspirațiile generoase cu voința lor neclintită de a realiza cel mai mare bine pentru cel mai mare număr posibil de ființe umane. Loja devine astfel un focar de ideal și de binefacere din care adeptul se reîncarcă mereu: aici se află marele secret al puterii masoneriei de a regenera.

Din această perspectivă, loja masonică se aseamănă cel mai bine cu o mănăstire. Cu deosebirea că spiritul care-i animă pe monahi lasă neroditoare strădania lor. La ce le-au folosit mijloacele, vădit mai numeroase decât au avut francmasonii? Preocupați numai de propria mântuire și de prosperitatea ordinului lor, călugării nu știu să se dedice Marii Opere a desăvârșirii creației lumii în felul dezinteresat al artiștilor. Din egoism mărunț, s-au lăcomit să-și pună deoparte bucata lor de cer, așa că nu s-au dăruit cu totul realizării planului Marelui Arhitect al Universului. Mai multă credință autentic religioasă este în inima masonului considerat ateu decât în creierul ascetului istovit în speculații despre viața viitoare.

Este adevărat că a fost o vreme în care mănăstirile au adus și ele servicii societății. Când torța civilizației greco-romane amenința să se stingă, manuscrisele anticilor au fost salvate de la distrugere de călugări cărturari. Benedictinii au putut să pregătească astfel Renașterea. Mari constructori, ei au contribuit substanțial la instruirea tehnică și la transmiterea simbolurilor tradiționale în bresle, din care au provenit apoi organizațiile medievale de masoni.

Acestea vor fi deținut, poate, chiar unele secrete ale *templierilor*. Dar, nici unul dintre simbolurile masonice vechi și autentice nu are asemenea proveniență și deci nu merită să zăbovim asupra legendei potrivit căreia Jacques de Molay este fondatorul francmasoneriei. Nu e decât literatură fără un dram de adevăr istoric, încropită către jumătatea secolului al XVIII-lea de către inventatori de noi grade pretins masonice.

Să mai adăugăm ceva despre călugării care au locuit cândva în imobilul ocupat astăzi de Marea Lojă a Franței, în strada Puteaux nr. 8 din Paris. Erau franciscani dedicați slujirii Sf. Anton din Padova, renumit pentru harul său de a face posibilă regăsirea obiectelor pierdute. Acești cuvioși au avut ingenioasa idee să instaleze în fiecare biserică câte o cutie de scrisori și câte un săculeț (fr. *tronc* – n.tr.), solicitând enoriașilor să depună cereri scrise pentru a putea beneficia de favorurile sfântului precum și ofrande destinate operelor de caritate. Centralizate în strada Puteaux, cererile erau citite în public săptămânal astfel încât credincioșii să cunoască solicitările de

recuperare și să se întrajutoreze în acest scop. La început, călugării au avut ca beneficii mai mult propriile rugăciuni: în liniștea nopții, ei se reuneau într-un paraclis pentru a implora pe Sf. Anton să le ajute clientela.

Pentru că puneau râvnă, se va fi produs Dumnezeu știe ce te-lepatie. Se întâmpla mereu ca obiectele pierdute să fie regăsite, dacă nu în totalitate, măcar îndeajuns de multe pentru a face să crească daniile din care, cu încetul, au fost plăcați cu marmură toți pereții sanctuarului Sf. Anton. În Parisul atât de sceptic de la sfârșitul veacului al XIX-lea, industria religioasă a franciscanilor mergea din plin: au câștigat destul încât să-și permită construcția unui imobil și să hrănească zilnic cu pâinea Sf. Anton, pe cheltuiala lor, un mare număr de săraci.

Ce ne arată astfel de fapte? În primul rând că Arta Sacerdotală, pricepută să profite de credințe și de anumite influențe psihice încă greu de definit, continuă să fie practică cu toată virtuozitatea. Apoi, că nu e totul foarte clar: succesul inițiativei franciscanilor atrage atenția asupra puterii de înrâurire a psihicului colectiv pe care inițiații ar trebui s-o trateze cu toată seriozitatea.

MISTERELE

Incontestabil, în francmasoneria modernă, în ramura ei latină cel puțin, spiritul inițierilor greco-romane trăiește o nouă viață. Lojile franceze, italiene sau spaniole nu sunt cluburi în care e de bonton să fii admis; prea puțin le interesează prestigiul exterior și respectabilitatea în ochii profanilor, la care țin atât de mult anglo-saxonii. Asupra lojilor latine apasă povara excomunicărilor venite nu numai din partea bisericii, dar și din partea bigotismului masonic, ba chiar și a sectarismului socialist, care au aruncat asupra lor anatema, considerându-le adunări obscure și dubioase în care toate straturile sociale se îmbulzesc într-o promiscuitate care nu poate decât să contrarieze un gentleman. În aceste vâgăuni domnește însă o disciplină liber consimțită și nimic nu contează în afara opiniilor pe care fiecare le poate exprima independent de ceilalți. Se poate discuta orice în cadrul acestor loji. Aici se confruntă pașnic cele mai opuse idei, în fața unei asistente care învață să aprecieze exercițiul intelectual ai cărui campioni fraternizează călduros după ce s-au combătut cu vehemență în arena liberei căutări a Adevărului.

Această stare de lucruri n-a existat, desigur, la Eleusis, la Samotrace ori în sanctuarele inițiatice consacrate lui Attis, Isis sau Mithra. Inițiații moderni nu acceptă să-și limiteze aria de investigație. Vigilenți față de eroare, nedorindu-și decât s-o localizeze imediat ce se face simțită, ei își duc raționamentele la extrem cu o îndrăzneală fără margini. Mult mai puțin temerari, înaintașii din Antichitatea clasică se mulțumeau să reconstruiască filosofic alegoriile

mitologice. Puteau astfel să înțeleagă rațional nașterea lumii și să se recunoască în mijlocul divinităților oricât de felurite. Înțelegând corespondențele dintre divinități, ei unificau mitologiile tinzând către o interpretare filosofică și religioasă tot mai universală la care contribuiau și ideile lor despre destinul omenesc, despre naștere, despre viață și despre moartea pe care n-o considerau absolută.

Pentru a nu-i tulbura pe profani cu teorii ce ar fi depășit puterea lor de înțelegere, inițiații păstrau un secret desăvârșit. Nu aveau însă nici o restricție să discute între ei când se întâlneau între prieteni, căci nu exista, ca astăzi, un cadru special organizat.

Soarta inițierilor din Antichitate nu este greu de ghicit. Fastul, ceremonialul au ajuns să prevaleze cu timpul, iar spiritul și-a luat zborul, bântuindu-i doar pe filosofi ale căror școli deveneau tot mai numeroase.

La apariția creștinismului, practica inițierii semăna întrucâtva cu ceremonialul admiterii în francmasonerie, cu acela al templurilor sau cu al organizației „Odd Fellow” din Statele Unite. Ținea de modă și nu obliga la mai nimic. Primind botezul creștin, inițiații în diferitele mistere au îmbogățit creștinismul incipient cu o mulțime de cutume, cum ar fi însuși semnul crucii prin care creștinii se puteau recunoaște între ei.

Inițierile în meserii

O frăție medievală de constructori este veriga cea mai apropiată prin care ni s-au transmis ideile misterelor din Antichitate care, adaptate spiritului modern, se regăsesc astăzi în francmasonerie. În Evul Mediu, datorită progresului tehnicilor de măsurare, cioplitul în piatră s-a perfecționat până la rafinament. Calcule tot mai complicate permiteau asamblarea de materiale de construcție, a căror masă putea fi sistematic redusă fără a pune în pericol soliditatea edificiului. Deși gravitau în jurul *geometriei*, știința lor de căpătâi, cunoștințele *meșterilor* (fr. *maître d'oeuvre* – n.tr.) erau mult mai extinse. Li se recomanda chiar, potrivit unui vechi manuscris englez¹, să se

instruiască *de omni re scibili et quibusdam aliis* (în toate lucrurile ce pot fi cunoscute și încă în multe altele – n.tr.), după formula lui Pico della Mirandola. Cel puțin în orientarea exactă pe teren a construcției, meșterii nu se puteau lipsi de *astronomie*. Importanța pe care o acorda ritualul masonic orelor stabilite pentru deschiderea și închiderea lucrărilor arată că era de neconceput ca piatra de temelie a unui edificiu să fi fost așezată la o oră pe care *astrologia* să nu o fi recomandat ca fastă. Zodiacurile și alte reprezentări din catedralele medievale stau mărturie despre preocuparea pentru astrologie a constructorilor timpului și despre cunoștințele lor de *hermetism* și *alchimie*. În manuscrisul anterior amintit care, după stil și ortografie, provine din veacul al XV-lea, se pot citi următoarele:

„Masonii își ascund arta de a săvârși minuni și de a prezice viitorul pentru ca răuvoitorii să nu abuzeze de ea. Tot astfel, ei păstrează tăcerea asupra artei transmutațiilor și a căilor care duc la așa-zisul Abrac (Cabala, magia, pregătirea talismanelor), dar marele secret le este învățatura despre cum să devii bun și perfect fără să te temi și fără să speri. Ei au și un limbaj universal care este numai al lor.”

Nu ne rămâne decât să regretăm, împreună cu Locke, că omenirea n-are nici un folos de pe urma marelui secret al masonilor care constă în concepția lor aparte despre viață. Viața este *una*. Ea însușește întreaga lume creată; departe de-a se fi oprit în cea de-a șasea zi biblică, creația continuă la nesfârșit, guvernată de Marele Arhitect al Universului ai cărui lucrători sunt ființele toate, fie că știi, fie că nu.

Doar masonii colaborează la Marea Operă în deplină cunoștință de cauză, deoarece au fost inițiați în privința planului Inteligenței care construiește lumea și au voința să îl urmeze întocmai. Din entuziasm pentru măreția și frumusețea operei și fără grija de-a fi recompensați, masonii lucrează doar de dragul artei, netulburați nici de frica de pedeapsă, nici de speranța în vreo răsplată. Fiindcă plata lor nu-și mai are rostul, Patronul îi ia asociați: ei vor lucra pe cont propriu și vor ajunge la acea *măiestrie* echivalentă cu o apoteoză, cu înălțarea lor la o calitate divină.

¹ Documentul reproduce un interogatoriu presupus a fi fost luat unui mason de către regele Henric al VI-lea, text pe a cărui copie filosoful John Locke a făcut adnotări.

Dobândind clarviziune în interpretarea alegoriilor și simbolurilor, masonii ajung la un limbaj universal. Ucenici și calfe se străduiesc să buchisească și să dezlege, mai ușor sau mai greu, cuvintele sacre, în timp ce măestrîi, care au trecut de dificultățile începuturilor, dețin deja cheia tuturor simbolurilor.

Pentru a deveni larg accesibilă, gândirea prea abstractă îmbracă imagini comune; majoritatea spiritelor se mulțumește cu ele, în vreme ce inițiatul continuă să caute sensuri mai adânci. Având grija să nu interpreteze la propriu povestirile, miturile, dogmele religiilor sau terminologia figurată a vechilor școli de gândire, cugetătorul autentic revine la noțiunile primordiale, izvor al întregii cunoașteri omenești.¹

El se inițiază astfel în secretele gândirii care scapă mereu oricărei încercări de a o exprima și pătrunde înțelesul tuturor tradițiilor misterioase ajunse până la noi sub forma uimitoarelor legende, a poemelor despre eroi neverosimili, a enigmaticelor opere de artă sau a amestecului aparent extravagant de filosofie și știință. Masonul care își trăiește autentic inițierea nu se lasă impresionat de nimic, nu se înfricoșează de nici o aparență, ci pătrunde ager cele mai tulburătoare mistere, plin de convingerea că totul trebuie scos la lumină, căci pulberea de aur a adevărului se cere cu trudă separată din mărul și ruina timpurilor apuse.

Vechii masoni onorau în Pitagora pe inițiatul care a contribuit cel mai mult la răspândirea în Occident a luminii de la Răsărit. Nimic nu e mai grăitor în această privință decât textul din manuscrisul deja amintit, unde numele filosofului este anglicizat cu naivitate:

„Se spune că Peter Gower, un grec, călătorea pentru a dobândi învățătură în Egipt, în Siria și în toate țările în care venețienii (a se citi fenicienii) așezaseră masoneria. Fiind primit în toate lojile masonilor, el a adunat înțelepciune, apoi a revenit în Grecia Mare, unde și-a sporit cunoștințele până când a fost recunoscut ca un

cugetător cu mare autoritate și faimă. El a întemeiat în ținuturile sale o importantă lojă la Groton (Crotona) unde a inițiat o mulțime de masoni. Unii dintre ei au venit apoi în Franța și, la rândul lor, i-au inițiat pe numeroși alții care au dus Arta mai departe în Anglia.“

Găsim în aceste rânduri un omagiu adus lui Pitagora, a cărui doctrină este întemeiată pe studierea și abstractizarea proprietăților intrinseci ale *numerelor* și inspirată din *formele geometrice*. Concepția lui despre numere și simbolizare i-a călăuzit pe masoni în trasarea planurilor de arhitectură și în alegerea proporțiilor pentru fiecare detaliu al edificiilor lor.

Binefacerea

Ca și membrii altor corporații, masonii aveau obligația să se ajute între ei. *Copiii Artei* erau o mare familie și de aceea se recunoșteau ca *frați*.

Ei nu aveau obligații decât față de cercul lor profesional, ale cărui practici trebuiau păzite cu strânsnicie ca secrete pentru ca nici un profan să nu profite de solidaritatea adepților confreriei.

Când, la începutul veacului al XVIII-lea, masoneria devine din *operativă* definitiv *speculativă*, vechile îndatoriri au fost considerabil extinse deoarece frăția masonică devenise universală și franc-masonul se declara frate cu toți oamenii, inițiați sau nu. De aici înainte, masonii nu se vor mai reuni fără să-și aducă obolul la ușurarea suferințelor omenești: la închiderea lucrărilor lojei, era obligatorie contribuția la săculețul de binefacere („trunchiul văduvei“ – n.tr.). Și, cum binefacerea nu este viabilă decât dacă începe cu sine, masoneria are, întâi de toate, grija de soarta propriilor bătrâni, a văduvelor și a orfanilor, prin instituții speciale întreținute pe cheltuielile sale. Ordinul își manifestă însă generozitatea față de oricine s-ar afla în nevoie. Larga și permanentă sa operă de binefacere materială compensează în ochii lumii slăbiciunea unor masonerii pentru ritualuri fastuoase, uneori chiar în dauna ținutei lor intelectuale.

¹ În *Faust II*, Goethe le reprezintă pe aceste *Mume* ca înfricoșătoare divinități de care inițiatul nu se poate apropia decât cufundându-se la cele mai mari adâncimi ori ridicându-se pe culmile cele mai înalte, ceea ce, cum spunea Mefisto, este unul și același lucru.

Pentru loji, acumularea de resurse financiare este mai puțin importantă decât alte feluri de prosperitate. Binefacerea masonică ia în calcul că omul nu se hrănește doar cu pâine și de aceea are în vedere nevoile lui intelectuale și morale.

Orice atelier masonic este un centru de mobilizare eficientă a energiilor, cel puțin în cazul propriilor membri. Într-adevăr, nimic nu contează mai mult pentru mason decât prețuirea fraților. Prin conduita și atitudinea sa, el trebuie să facă cinste, în orice împrejurare, lojei care l-a acceptat în rândurile sale.

Pentru a se dovedi demn de numele de francmason, adeptul nu trebuie să ezite, dacă împrejurările o impun, să facă mai mult decât ar avea datoria în mod normal. Mulți au sacrificat totul în numele unei moralități superioare și nu puțini au fost cei care, la ceasul suferinței lor hotărâți, și-au amintit de cele învățate în lojă.¹

Eroismul iese din tiparele vieții cotidiene, din această înlanțuire oarecum automată de acte mai curând lipsite de orice importanță. Omul obișnuit nu cere decât să trăiască pur și simplu; el susține că nu acționează nici mai bine, nici mai rău decât toată lumea; astfel își justifică el lipsa de scrupule când, împins de interesul personal, comite una dintre acele frecvente mici ticăloșii, luându-și drept scuză lupta pentru existență. Masonul nu poate ceda în felul acesta; masoneria nu-i permite. Ea îi amintește că nu mai are dreptul la o viață profană, adică la fel de rea ca a oricui. El s-a legat să trăiască la un nivel superior, să lupte pretutindeni împotriva abuzurilor și a corupției pentru a contribui, cu toate mijloacele sale, la reforma societății civile.

În sânul acesteia, masonul fidel obligațiilor asumate se face cunoscut nu prin gesturi de conveniență, ci prin corectitudinea exemplară în toate faptele sale. Pentru el, *binefacerea* nu se confundă cu ceea ce alții numesc, din obișnuință, *caritate*. Împărțind fărâme din prisos nu înseamnă că inițiatul se achită de datoria sfântă asumată față de omenire. *A face binele* presupune un întreg

¹ Loja „Muncă și Adevărați Prieteni Credincioși“ păstrează la loc de cinste o scrisoare a fostului său venerabil Noel Salvadori, în care acesta arată cum i-a convins pe superiorii lui să-i încredințeze misiunea în care și-a găsit sfârșitul, la comanda companiei sale, la 12 octombrie 1916.

program de viață. Nu este suficient să-ți goleşti punga dacă ai hotărât să te dăruiești pe tine însuși, fără rezervă, în întregime și pentru totdeauna.

Stadii de perfecționare

Prestigiul numărului trei constă, după toate aparențele, în aceea că el s-a impus în orice formă de organizare.

Ovulul fecundat, divizat în celule, formează trei pelicule din care ulterior se vor dezvolta toate părțile viitorului organism. Și în societate se constată de la început o tendință naturală a oamenilor de a forma trei grupuri fundamentale: tineri, maturi și bătrâni. Această triadă se regăsește și în instituțiile sociale care presupun inițiere diferent în ce formă: *cel care urmează a fi inițiat* se deosebește de *inițiat*, iar acesta, la rândul său, se deosebește de *cel care inițiază*; de aici, ierarhii ca *ucenic*, *calfă* și *maestru*; *paj*, *scutier* și *cavaler* etc...

Primul grad se conferă candidatului recunoscut apt să se instruiască și să evolueze pentru a merita cel de-al doilea grad. Acesta poate fi solicitat de către lucrătorul a cărui ucenie s-a încheiat, pentru că știe deja să lucreze și poate, în continuare, să-și exercite în bune condiții meseria ori profesiunea. În sfârșit, cel de al treilea grad este rezervat artistului deplin stăpân pe arta sa, după ce i-a aflat toate secretele practice și teoretice.

Oricât de îndemânatic ar fi lucrătorul, el rămâne calfă până va înțelege tot ceea ce are legătură cu arta sa. El nu va trece maestru decât dacă va înțelege ce face, ajungând să justifice rațional regulile pe care orice artist le respectă. Astfel, luminat el însuși, iluminatul poate răspândi lumina, adică reușește să-i învețe și pe alții și să acorde sacra inițiere.

Calitatea de maestru nu poate fi dobândită niciodată pe de-a-ntregul; nimeni n-ar trebui să se laude că și-ar fi însușit-o. Cea mai experimentată dintre calfe este aleasă pentru a conduce lucrările și a transmite cunoștințe. Chemată să îndeplinească îndatoririle maestrului, calfa își dă toată silința, dar nu își face iluzii că ar fi ajuns, într-adevăr maestru, căci, nici alegerea, nici vreo ceremonie inițiată nu-l poate transforma într-un *autentic maestru*.

Ființa superioară cu drept de-a se numi astfel apare atât de rar printre oameni încât se poate pune întrebarea dacă poate exista în carne și oase. Pentru *rosacrucieni*, înțelepții erau acei care își puteau înfrâna dorințele, scăpând astfel de slăbiciunile trupului, sufletului și ale minții. Despre acești gânditori inițiați în toate secretele naturii se credea că ating vârste uluitoare, că trăiesc veacuri la rând și ajung astfel să acumuleze o cunoaștere universală. În veacul al XVIII-lea, contele de Saint-Germain se dădea drept unul dintre aceștia; pretenția lui încalcă însă principiul după care un adevărat maestru nu caută niciodată să-și surprindă contemporanii. În zilele noastre, anumiți *teosofi* se străduiesc să ne convingă că ar fi Mahatma (Mari Spirite) care au trăit cândva în sihăstrie inaccesibile din Himalaya. Acei mistici ar fi avut puteri extraordinare, între care aceea de a se teleporta oriunde în spațiu. Materia li se supunea și se transforma după voia lor...

Dezvăluind baronului de Hund existența unor *Superiori Necunoscuți*, masonii veacului al XVIII-lea au fost poate călăuziți de bune intenții. Din păcate, întemeietorul ritului *Strictei Observanțe* nu le-a înțeles și a încăput pe mâna șarlatanilor („Iluminații din Bavaria” – n.tr.). După ce a participat la o reuniune deosebit de solemnă pentru inițierea la gradul de maestru, la 15 noiembrie 1814, Goethe a avut o intuiție mai corectă compunând aceste strofe intitulate „Symbolum“:

Des Maurers Wandeln
Es gleicht dem Leben,
Und sein Bestreben
Es gleicht dem Handeln
Der Menschen auf Erden.

Die Zukunft decket
Schmerzen und Glücke
Schrittweis dem Blicke;
Doch ungeschreckt
Dringen wir vorwärts.

Und schwer und ferne
Hängt eine Hülle.
Mit Ehrfurcht, stille,
Ruhn oben die Sterne
Und unten die Gräber.

Perfect se face zidarul
numai o dată cu viața-i
strădania lui
dacă omenirea transformă
aici, pe pământ.

Viitorul ține sub văluri
dureri și noroace.
Dar noi, pas cu pas
și fără-ncetare
răzbim, tot înainte!

Departa și grea
bolta cerească ne dă ocrotire.
Stelele dau
tăcere de candelă
peste umile morminte.

Betracht't sie genauer
Und siehe, so melden
Im Busen der Helden
Sieh wandelnde Schauen
Und ernste Gefühle.

Doch rufen von drüben
Die Stimmen der Geister,
Die Stimmen der Meister;
Versäumt nicht so üben
Die Kräfte des Guten.

Priviți gropile triste:
ascultați cum bat încă
inimi aidoma nouă -
cupe din care fiorii-nfrățesc
și-a noastre mari sentimente.

Ascultați cum ia glas peste veac,
pentru noi,
duhul Maestrilor: „Nu pregețați
să-mpliniți
lucrările Binelui!“

Poetul recunoaște în călătoriile masonului însași imaginea vieții omului cu aspirațiile și luptele sale. Viitorul ascunde încercările ce ne așteaptă, dar noi trebuie să mergem drept către ele cu îndrăzneală, fără șovăială sau frică. Când, într-o liniște solemnă, stele scânteiază în înalțuri și jos odihnesc morminte, privirile cad pe o cortină imensă. În inima cutezătoare însă, bucuria și tristețea se aleargă neconținut. Din eternitate, vocile maestrilor adormiți conjură pe cei vii să nu preocupă nimic pentru ca forțele binelui să învingă.

Masonii lucrează, Hiram îi conduce

Să ne străduim acum să-i surprindem la lucru pe *maestrii* enigmatici ai francmasoneriei.

În veacul al XVIII-lea, vechile confrerii de constructori își pierduseră rostul. În dezvoltarea sa, statul modern tot mai centralizat a făcut inutile organizațiile născute din nevoia indivizilor de-a se proteja reciproc. Disciplina profesională slăbise și corporațiile îmbatrânite nu perpetuau decât secretomania și abuzurile meșterilor cărora, în Franța, revoluția avea să le pună capăt.

În insulele britanice, unde tradițiile sunt mai persistente, trecutul nu a putut să se resemneze și să dispară pur și simplu. *The Freemasons* au continuat să se reunească pe ascuns pentru a săvârși ritualuri necunoscute publicului. Asociația lor se pretindea foarte veche și susținea că deține secrete de la însuși înțeleptul rege Solomon. Se știa că un jurământ teribil îi obliga pe adepți la o discreție absolută

și că ei trebuiau să își acorde ajutor reciproc chiar dacă și-ar fi pus viața în pericol.

Tăcerea acestor inițiați a întârziat curiozitatea multor *gentlemen* care au consimțit să devină membri de onoare ai confraternității cu speranța că vor dobândi folos de pe urma unor extraordinare revelații. Cel puțin acesta a fost cazul lui *Elias Ashmole*, cercetător pasionat al trecutului, care a fost primit *Freemason* la Warrington, la 16 octombrie 1646.

Dar este de presupus că acest bărbat, distins prin bogata sa cunoaștere, a fost dezamăgit de puținul pe care i l-au putut transmite inițiatorii săi, căci a apărut în lojă abia peste treizeci și cinci de ani, și numai pentru că i se ceruse concursul la primirea a șase *gentlemen*.

Contrar afirmațiilor unor autori, Ashmole nu trebuie considerat drept fondatorul masoneriei moderne. Acest hermetist estima că francmasonii se dedau la jocuri mai degrabă copilărești și nici măcar nu și-a dat osteneala să le studieze tradițiile și ceremoniile. Părându-i-se, desigur, lamentabile legende de breaslă privind transmiterea de secrete în arta de a construi, Ashmole trebuie să fi zâmbit în fața „misterelor” privind semnele de recunoaștere și a altor subtilități de procedură.

Vom spune totuși că Ashmole n-a avut dreptate: crezând că știe, el nu s-a mai ostenit să descopere ceea ce era inestimabil și fecund sub modestele aparențe.

Meșteșugarii naivi care se declarau cu bună-credință depozitari ai unei prețioase tradiții nu au înșelat așteptările persoanelor de calitate pe care le-au acceptat în loji. „Misterele” erau reale, dar nu la îndemâna primului venit, oricât de dăruit ar fi fost acesta cu toate luminile științei timpului său.

Masoneria nu cerea adepților săi decât să îndeplinească scrupulos ritualurile moștenite prin tradiție. Misiunea masonilor era modestă: păzitori ai unui foc sacru care nu trebuia să se stingă, ei întrețineau un jar aprins sub cenușa propriei ignoranțe. Cu un respect aproape religios care ne înduioșează, ei păstrau obiceiurile al căror sens erau departe de a-l înțelege. Orice formă prescrisă avea pentru ei o valoare solemnă și o considerau de neschimbat, repetând-o deci fără a neglija nici un detaliu. Au ajuns astfel să acorde

o importantă capitală ceremoniilor lor secrete, convinși fiind că omisiunea celui mai mărunț detaliu ritual ar fi anulat întreaga inițiere. Dacă se constata vreo greșală, întreaga ceremonie de admitere a candidatului se relua cu aplicarea tuturor prevederilor.

Respectul superstițios pentru astfel de amănunte a ajuns să deranjeze spiritele mai evolute, averse de teorie, de sisteme și de disertații savante. Captivați de secretul pietrei filosofale ori de alte asemenea enigme, amatorii de exerciții intelectuale disprețuiau cioplirea cu modestie a pietrei brute și astfel n-au priceput mare lucru din vechea masonerie.

Cu toate acestea, printre *masonii acceptați*, străini de practicile din construcții, unii s-au dovedit a fi minți iscusite pentru care vechile simboluri ale breslei nu erau cu totul literă moartă. Cucerii de reprezentări în care credeau cu atâta sinceritate urmașii glorioșilor artiști ai Evului Mediu, masonii acceptați și-au propus să pătrundă până la capăt misterele masoneriei tradiționale.

Din acel moment, Hiram a avut în loji discipoli din rândul intelectualilor; aspirația lor s-a putut afirma laolaltă cu salvatorul conservatorism al celor mai pioși masoni.

Printre aceștia din urmă se vor fi numărat, desigur, în 1717, și candidații la inițiere în francmasoneria londoneză călăuziți de o singură idee: să nu lase să piară antica și venerabila confraternitate. Dar, vai, timpurile erau aspre! Chiar la Londra, era dificil ca adepții să se mai poată aduna măcar o dată pe an îndeajuns de mulți pentru a da strălucire sărbătoririi anuale a Ordinului. Tot mai pustii, lojile erau pe cale să devină doar umbre ale trecutului. În această situație-limită, patru loji pe cale de dispariție și-au regrupat efectivele pentru a rezista cu orice preț destrămării definitive.

Din hotărârea lor comună a venit pe lume, într-un han, francmasoneria modernă, copil aproape postum, comparabil cu acela despre care legenda biblică spune că s-a născut în ieslea din Bethleem, între un bou și un măgar. Aceste animale simbolizează încăpățânarea de-a trăi și lipsa educației inițiatice. Dar important rămâne că Verbul masonic, până atunci nemanifestat, s-a încarnat într-un organism viguros ce-i va servi la cucerirea lumii și la regenerarea ei când se va împlini vremea.

ÎNTELEPCIUNEA MASONICĂ

Masoneria modernă n-a apărut ca Atena, gata înarmată, din capul unui Zeus ideolog. Programul ei nu a fost dinainte conceput de vreun fondator hotărât să obțină foloase din reorientarea vechii masonerii. În 1717, nici un astrolog genial nu a știut să prevadă măreția pe care o va atinge instituția care tocmai se naștea. Ea avea ca prioritate asigurarea propriei existențe. Luptând să-și câștige o bună reputație, a început să câștige adepți care-i puteau spori prestigiul.

Oameni cu formație și preocupări intelectuale s-au alăturat astfel masoneriei care, din 1723, s-a putut prezenta în fața publicului cu principii noi pe care nici o altă instituție nu le-a putut formula cu aceeași claritate.

Masoneria își propunea să-i învețe pe oameni să treacă peste tot ceea ce îi desparte, pentru a-i face să manifeste între ei o frație autentică. Învățătura ei avea ca temă inițierea constructorilor, căci era de la sine înțeles că templul pe care îl construiau francmasonii reprezenta societatea omenească ideală, adusă la perfecțiune prin progresul intelectual și moral al indivizilor. Francmasoneria nu pretindea că va realiza prin mijloace supranaturale *Vârsta de Aur* sau *Împărăția lui Dumnezeu* pe pământ: dimpotrivă, ea afirma că oamenii nu trebuie să conteze decât pe ei înșiși pentru că ei sunt *pietrele* chemate să se cioplească pe ele însele pentru a se adapta edificiului viu care se construiește sub conducerea Marelui Arhitect al Universului.

Maestrul constructor suprem, în care masonii recunosc pe Dumnezeuul religiei fiecăruia dintre ei, este, de fapt, altceva decât orice entitate teologică. Spre deosebire de metafizică și ontologie care nu

au în vedere nașterea unui simbol, gândirea masonică o face să decurgă logic din simbolul însuși.

În gândirea masonică, adeptul este un lucrător antrenat în realizarea unui plan imens, cu mult prea întins pentru a putea fi cuprins de inteligența unui singur om. Progresul se realizează, prin urmare, în afara înțelegerii și voinței omului, ca și cum l-ar gândi și l-ar voi o putere superioară. Această putere necunoscută coordonează eforturile disparate și stimulează energiile pentru a le concentra în Marea Operă a construcției lumii. Masonii i se integrează în mod conștient; ei se inițiază pentru a-și înțelege mai bine misiunea și a fi astfel în stare să lucreze cât mai eficient.

Conștienți că rătăcesc în întuneric, masonii caută lumina. Ei trebuie să se recunoască inferiori măștrilor pentru a dori să le fie discipoli și să primească încurajarea lor.

Măștrii știu ceva ce ei nu știu; ei se deosebesc de *contra-măștrii* care, pentru a le suplini lipsa, au fost aleși să-i instruiască pe ucenici și să le îndrume pe calfe. Așa cum se înțelege din ritualul masonic, *adevărații măștrii* veghează nevăzuți dintr-o aură luminoasă, dincolo de cortina de nepătruns care-i desparte de lucrătorul rămas singur în noapte și în doliu.

Dar suntem abandonați numai în aparență, căci dorința noastră de a face bine atrage ajutorul misterios la care sperăm. Să fim îndrăzneți și vocea măștrilor va răsună în noi. Cine sunt oare acești dascăli, acești necunoscuți? Masoneria lasă întrebarea fără răspuns ca și cum ar vrea să-și îndemne adepții să pătrundă misterul care învaluipe ultima arcană a oricărei inițieri.

Lumina masonică

Dacă vrem să ne apropiem de marele secret, trebuie să ne dăm seama că, la urma urmelor, totul nu este decât vibrație. Lumină, căldură, sunet, electricitate, magnetism, totul este undă cu amplitudine mai mare sau mai mică; la fel se petrec lucrurile și în domeniul mai subtil al gândirii, al voinței, al imaginației și, mai general, al vieții. Nimic nu se pierde, nimic nu se distruge: totul se regăsește.

Aceste principii, confirmate de întreaga dezvoltare a științei moderne, ne interesează aici întrucât ele sunt aplicabile gândirii omenesti. Când se exprimă nemijlocit și nu într-o formă anume, gândirea se propagă, așa cum spun inițiații, într-un mod vibratoriu specific.

Lumina intelectuală a cărei cucerire are loc pe parcursul oricărei inițieri masonice ar fi așadar ceva obiectiv, independent de creier și de funcționarea acestuia. Organul gânditor al omului nu este generatorul acestei lumini, ci numai un fel de bec cu incandescență care se aprinde de îndată ce trece prin el curentul. Creierul mai poate fi comparat și cu un diapazon care vibrează sub acțiunea unor unde. Gândirea nu este o secreție produsă pur și simplu de anumite celule nervoase; ele au rolul de a o scoate în evidență, de a-i împrumuta o aparență sensibilă, dar nu de a o crea. Și în acest caz funcția este aceea care creează organul. Lobii creierului nu s-au dezvoltat decât sub influența unui dinamism-gândire preexistent care cerea imperios să se manifeste.

Cu alte cuvinte, evoluția omului, a lumii și a tuturor ființelor face parte din programul *marii inițieri progresive* al cărei *inițiator etern* este numit, în platonism, *Logos*. Acest cuvânt elin care înseamnă „cuvânt“, „rațiune“, „verb“, se raportează în realitate la *lumina intelectuală* încreată, anterioară tuturor lucrurilor. Să ne amintim că masonii jură pe Evanghelia după Ioan, care începe astfel:

„La început era Cuvântul și Cuvântul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul.

Acesta era întru început la Dumnezeu.

Toate prin El s-au făcut; și fără El nimic nu s-a făcut din ce s-a făcut.

Întru El era viață și viața era lumina oamenilor.

Și lumina luminează în întuneric și întunericul nu a cuprins-o.“

Acest text are sensuri pe care se cuvine ca inițiații să le adâncească. El divinizează *Inteligența* care, destrămând treptat haosul, se propagă în ființe, la început sub forma instinctului, apoi a conștiinței și a înțelegerii tot mai complete. Viața lumii are semnificația unei imense lucrări de construcție care nu trebuie executată orbește. Dacă există o organizare a progresului, deci o coordonare, atunci înseamnă că intervine un discernământ: însă nu toți cei care participă la construcție sunt egal luminați. Unii se supun docil legilor

fără a le înțelege de fapt, în timp ce alții au urcat treptele inițierii în măsura în care au înțeles planul Marii Opere. Iată de ce pentru ucenic e destul să-și propună cu tărie să se instruiască într-o artă despre care nu are la început decât o vagă noțiune teoretică. Chiar dacă are ezitări, căci tatonează și încercările nu-i reușesc întotdeauna, calfa trebuie să se afirme în practică. Iar pentru a scăpa de nesiguranța experimentelor, calfa trebuie să se ridice la măiestrie, dar numai sub îndrumarea unui maestru pe deplin luminat.

Să descifrăm acum misterul *iluminării*. Mai clarvăzători decât alții, putându-și instrui și călăuzi semenii, cum au dobândit unii oameni înțelegerea superioară și luciditatea surprinzătoare de care fac dovadă? Fără îndoială că studiile perseverente, experiența îndelungată și meditațiile profunde le-au fost de mare sprijin; însă, în cele din urmă, superioritatea lor nu se poate explica decât prin perfecționarea facultăților intelectuale. Ei au devenit mai sensibili la vibrațiile luminii inițiatice și s-au pătruns astfel de mistere încă nedeazăluite muritorilor de rând.

Pentru a afla izvorul Luminii de care inițiatul se pătrunde treptat, nu e nevoie neapărat de Logos-ul platonice, de conceptul de *Mare Arhitect* sau *Demiurg*. E mai simplu să ne oprim la ceea ce înseamnă pentru masoni *Maestrul Hiram*. Dar cum am putea să ne reprezentăm această misterioasă entitate?

El nu este un personaj, ci o personificare. Însă a cui? A *gândirii inițiatice*, a celui ansamblu de idei care supraviețuiesc chiar dacă nici un creier nu mai este capabil să le recepționeze vibrația și să intre în rezonanță cu ele. Ceea ce este valoros nu moare, ci continuă să existe ca într-o stare latentă până în clipa când apar noi posibilități de manifestare. Atunci Hiram reînvie în persoana fiecărui nou maestru mason.

Rolul măștrilor

Aspirațiile generoase, idealurile sublime ale oamenilor care au îndurat imperfecțiunea condiției umane se transpun în ambianța psihică a planetei printr-o tensiune persistentă care îi influențează pe toți cei

care cugetă. Deasupra capetelor noastre, în lumea de azur a ideilor, lunecă precum un nour luminos patrimoniul intelectual și moral al speciei umane. Toate gândurile care se ridică deasupra meschinăriei preocupărilor egoiste se pun în legătură cu această sursă de iluminare. Nici o idee genială nu poate fi strict personală. Când gândește, omul evocă; și nu poate evoca decât ceea ce există dinainte.

Astfel se face că maeștrii gândirii omenеști, inițiatorii oamenilor, sunt entități de ordin spiritual; să nu cădem însă într-o mistificare rudimentară. Spiritul viu al înțelepciunii masonice, Maestrul Hiram, nu este o închipuire goală: el este o forță care iluminează și, prin aceasta, calăuzește. Lui îi datorăm tot ceea ce se ascunde sub valul anonimatului, până într-atât încât nici una dintre operele remarcabile ale masoneriei nu a putut fi atribuită vreunui autor anume.

Printre astfel de opere, nici una nu este poate mai demnă de admirație decât ritualurile tradiționale ale primelor trei grade așa cum ne-au parvenit prin textul de la sfârșitul veacului al XVIII-lea sau începutul celui de-al XIX-lea. Căci, lucru nemaivăzut, nu-i nimeni să le fi scris: dacă putem spune așa, ritualurile s-au redactat de la sine prin mâna a numeroși copişti care, transcriindu-le, au intervenit pe alocuri ascultând de propria simțire și ținând seamă de gustul epocii. Cum de s-a putut naște o capodoperă dintr-un șir de întâmplări? Să recunoaștem că ritualul englez de la începuturile masoneriei moderne este departe de-a avea valoarea inițiativă a sintezei incomparabile la care ne referim și pe care o recomandăm pentru construcția ei cu adevărat magistrală.

Să urmărim mai departe cum s-au transformat pe nesimțite, până la începutul veacului al XVIII-lea, practici masonice considerate „de neschimbat“.

Așa cum rezultă din documente autentice ale veacurilor al XVI-lea și al XVII-lea, se practica pe atunci o singură ceremonie de inițiere, dacă nu pretutindeni, atunci cu siguranță în Scoția, țara de unde își reclamă legitimitatea cele treizeci și trei de grade ale ritualului zis „scoțian“.

Scopul acestei ceremonii unice era „să facă masoni“, inițiați în secretele de breaslă și având drepturile rezervate meșteșugarilor.

Procedura includea pregătirea candidatului, lipsirea lui de metale și de o parte a veșmintelor sale, apoi introducerea sa în lojă cu ochii legați. Acolo, el circula prin întuneric pentru a căuta lumina care îi era acordată după ce răspundea la câteva întrebări și presta apoi jurământ, înclinându-se pe genunchiul drept dezgolit care atingea pământul între cele două laturi ale unui echer din fier. În același timp, neofitul întindea mâna dreaptă asupra unei Biblîi deschise, în vreme ce, cu stânga, el sprijinea vârful unui compas pe pieptul dezgolit în dreptul inimii. După ce era ajutat să se ridice, noul frate era instruit pe scurt în privința a ceea ce se cuvenea să știe. Alături de ceremoniile de deschidere și de închidere a lucrărilor lojei, cam acestea sunt elementele pe care masoneria modernă le-a moștenit de la cea tradițională.

După 1717 acest ceremonial rudimentar a fost dezvoltat în Anglia. El a fost punctul de plecare în stabilirea ritualului pentru gradul de ucenic, apoi pentru cel al gradului de calfă; însă masonii englezi au adăugat și înfloriri lipsite de relevanță inițiativă.

În Franța, revizuirea în profunzime a ritualului era obiectiv impusă de însuși faptul că, practic, era intraductibil. Textul englez abundă, într-adevăr, în formulări arhaice care, deși dau savoare originalului, devin grotești când sunt traduse cuvânt cu cuvânt. Chiar și numai din acest motiv, francezii au trebuit să facă efortul de-a adapta ritualurile la specificul propriei lor spiritualități lăsându-se inspirați de inițierile din Antichitatea clasică.

Fără doar și poate, numai intervenția Maeștrilor a făcut ca ritualul francez să fie pus la punct cu o pricepere de care nici una dintre mințile cele mai strălucite ale epocii n-ar fi fost în stare. Reformatorii masoni ai veacului al XVIII-lea arătau dispreț pentru umilele denumiri ale primelor trei grade; ei nu visau decât la ierarhii cavalierești, arogându-și demnități cu denumiri tot mai sonore. Nici un autor masonic al vremii nu a știut să prețuiască triada fundamentală a primelor grade față de care toate celelalte, pretins superioare, s-au arătat, de fapt, cu mult inferioare.

Acela cel care inspira, verigă cu verigă, lanțul inițiativilor anonimi care multiplicau prin copieri succesive ritualurile pentru lojile nou

înființate era, în fond, chiar spiritul purei masonerii. Fiecare copist se credea liber să facă mici intervenții pe text și insera variante pe care le considera mai potrivite sau opera modificări menite să facă o bună impresie. Unele dintre acestea s-au impus pe termen lung.

Admiterea în breaslă, care nu conținea nici probe propriu-zise, nici purificări, a fost transformată într-o *inițiere* asemănătoare celei din misterele greco-romane.

Pentru aceasta, candidatul era supus purificării prin cele patru elemente cosmologice. Camera cu obloanele trase în care era pregătit candidatul a devenit groapa de mormânt a viitorului inițiat sortit să moară pentru lumea profană pentru a renaște la o viață superioară. Era clasică probă a Pământului, reprezentată printr-o descindere simbolică în Infern și descompunerea bobului de grâu încredințat cu pioșenie brazdei pentru a face voia Demetrei. Redactarea unui testament, obicei necunoscut masonilor englezi, a fost o inovație de succes ca și inscripționarea camerei de chibzuință și întreaga sa recuzită: pâine, cană cu apă, craniu, sulf și sare.¹

În lojă, candidatul efectuează cu ochii legați trei călătorii în cursul cărora este purificat, în ordine, prin Aer, Apă și Foc, după exigențele tradițiilor inițiatice care nu se contrazic în această privință, căci, la Eleusis, se credea că germenii, după ce s-a dezvoltat sub *pământ*, răzbate până la suprafață, la *aer*, unde *apa* căzută din cer dă plantei seva hrănitore astfel încât *focul solar* să nu o usuce în timp ce își pârguiește rodul: noua sămânță. Hermetismul supune și el materia pentru Marea Operă mai întâi unei *putrefacții* care o ucide și o face să devină neagră precum un cap de corb, urmează *sublimarea* care duce la eliberarea părții volatile sau eterice (aeriene), apoi spălarea (*abluțiunea*) din care rezultă culoarea albă și, în sfârșit, punerea la foc activ (*calcinarea*) până la obținerea culorii roșii, semn că primele operațiuni alchimice au reușit cu bine.

Și, pentru că rostul celui de-al doilea grad este să desăvârșească înțelegerea celui dintâi, calfa trebuie îndemnată să călătorească pentru a-și duce la capăt pregătirea. Alegerea uneltelor simbolice pe care calfa trebuie să știe a le folosi s-a dovedit foarte ingenioasă. Autorii

ritualurilor masonice au dovedit un instinct inițiativ nedezmintit până astăzi în ceea ce privește simboluri ca Steaua de Foc, Litera G și glorificarea muncii.

Toate aceste „fantezii“ franceze, dintre care nu trebuie uitată cupa amărăciunii, poartă marca unei înțelepciuni cu totul superioare aceleia de care se prevalau chiar lojile cele mai prestigioase. Prin urmare, să fi fost oare chiar diavolul în persoană cel care a dictat ritualurile franceze sau doar vreo rubedenie a daimonului socratic?

Legenda lui Hiram

Dacă francezilor le-a fost scris să restituie ritualului primelor două grade caracterul inițiativ, cinstea de-a fi conceput minunatele simboluri ale gradului de maestru le-a revenit masonilor englezi. În ciuda strădaniei istoricilor celor mai bine documentați, asupra genezei acestui grad planează totuși misterul cel mai de nepătruns.¹

Două fapte rămân de necontestat: nici unul din vechile manuscrise masonice nu menționează moartea tragică a arhitectului templului lui Solomon și nu există nici o mențiune despre ceremonialul de recepție la gradul al treilea înaintea anului 1725.

Se pare că abia după 1723, anul publicării *Cărții Constituțiilor* (în care nu se menționează gradul de maestru), un necunoscut a compus, de la un capăt la altul, întreaga scenetă dramatică a uciderii lui Hiram de către trei calfe înrăite care încercaseră să îi smulgă, fără a avea acest drept, secretele gradului de maestru.

Dintr-o perspectivă teoretică asupra miturilor și simbolurilor, această dramatizare este o *capodoperă*, o lucrare fără egal în genul său și nu poate fi nici o îndoială cu privire la sursa prealuminată a sale inspirații: *Maestrii*, adevărații maestri, sunt cei care au vrut să-și pună astfel pecetea asupra masoneriei moderne. Prin cine să ne fi vorbit ei oare? Poate că vreun istoric bine intenționat din acea

¹ V. Cartea ucenicului, p. 126.

¹ V. Goblet d'Alviella, *Des origines du grade du Maître dans la Franc-Maçonnerie*, memoriu premiat la concursul marelui Orient al Belgiei, Bruxelles, 1907.

*Philo-Musicae et Architecturae Societas Apollini*¹, să le fi servit drept medium fără voie.

Oricum ar sta lucrurile, bocetul la mormântul artistului venit din Tyr pentru a se pune în serviciul regelui Solomon a fost introdus în ritualul lojilor londoneze abia din 1733. Trecut neobservat până atunci, Hiram, pe care nimic nu-l desemnează ca fiind arhitectul Templului, a devenit brusc eroul principal al francmasoneriei.

Această apoteoză neașteptată i-a scandalizat pe cititorii Bibliei, care au protestat cu textul în mână împotriva unei invenții bizare contrazisă de versetele 13 și următoarele din capitolul 7 al Cărții a treia a Regilor. Stă scris acolo că „regele Solomon a luat pe meșterul Hiram din Tyr. Acesta era fiul unei văduve din seminția lui Neftali. Tatăl lui, un tirian, era arămar; era și Hiram plin de pricepere, cu meșteșug și cu știința de a face orice lucru din aramă. Și a venit la regele Solomon și a făcut toate câte i s-au poruncit.“

Cum se arată în textul Sfintei Scripturi, Hiram s-a limitat la lucrări de metalurgie. Pentru Templul lui Solomon, el a turnat cele două coloane ale porticului și capitelurile lor, ridicând una în dreapta și numind-o „Jakin“, iar pe cealaltă, în stânga, numind-o „Boaz“. Tot el a făcut și bazinul de metal susținut de doisprezece boi de bronz. A mai făcut și zece socluri de aramă, fiecare montat pe câte patru roți din același metal pentru a susține zece cuve de aramă etc...

În Cartea a doua a Cronicilor, 2, 13-14, regele Hiram al Tyrului îi scrie lui Solomon astfel: „Așadar, trimit un om înțelept și înzestrat cu știință, și anume pe meșterul: Hhiram Abi (în traducere literală: Hiram-tatăl-meu, titlu care marca venerația regelui pentru artist), fiul unei femei dintre fiicele lui Dan, iar tatăl său e tirian. El știe să facă lucruri de aur și de argint, de aramă și de fier, de piatră și de lemn, de tort purpuriu, stacojiu și albastru, de in și de purpură;

știe să facă tot felul de sculpturi și să îndeplinească tot ce i se va porunci, împreună cu meșterii tăi, cu meșterii domnului meu David, tatăl tău.“

În Biblie nu vom găsi deci nimic pe care să se întemeieze legenda celui de-al treilea grad masonic; Hiram nu a fost vreodată chemat să îndrume construcția Templului și să comande imensa armată de lucrători împărțită în ucenici, calfe și maestri. Abia în veacul al XVIII-lea și din nevoia de a crea simboluri inițiatice de mare anvergură, acest personaj a fost avansat arhitect și chiar concurent întru înțelepciune practică al regelui Solomon, al cărui spirit strălucește mai ales când trebuie să dea răspuns ghicitorilor reginei din Saba.¹



Uneltele care au servit la uciderea lui Hiram. Cele trei litere feniciene corespund literelor ebraice חמל citite *Hurom* sau *Hiram*.

¹ Această societate de masoni iubitori de muzică a lăsat procese-verbale pentru perioada 18 februarie 1725 – 23 martie 1727, din care rezultă că membrilor le era conferită inițierea în trei grade distincte; însă *partitura maestrului* se reducea la comunicarea unor mistere minore (cuvântul de trecere etc...), fără a prileji o ceremonie simbolică în care Hiram să reînvie în persoana noului maestru. Ar fi interesant de aflat cine este autorul acestei dramatizări rituale, însă nici un document nu dă informații în acest sens.

¹ Această regină nu are nici o legătură cu legenda masonică. Dimpotrivă, ea este un personaj important în scrierea *Calatorie în Orient* de Gérard de Nerval, unde Hiram devine rivalul regelui Solomon ca personificare a spiritului democratic chemat să lupte împotriva monarhiei. Simbolurile sunt aduse în plan politic și complicate cu înflorituri romantice total lipsite de încărcătură inițiativă. Deși nu a urmărit decât efecte literare, scriitorul i-a sedus cu frazeologia lui generoasă pe autorii redactării în limba franceză a ritualului „scoțian“ de la jumătatea veacului al XIX-lea.

Partea a doua

RITUALUL GRADULUI DE MAESTRU

„...Abstractul și concretul
să nu fie confundate. Doar
simțul realității poate conduce
la stadiul de maestru.“

O.W.

RITUALUL DE INIȚIERE

Mersul înapoi

De îndată ce e considerată demnă pentru a primi suprema inițiere, calfa este condusă la intrarea într-un loc întunecat în care este îndemnată să pătrundă treptat; întorcând spatele întunecimii care, devenind tot mai deasă, sfârșește prin a-l învălui în negru absolut, temerarul adept rămâne, cu toate acestea, avid să primească lumina în întregimea ei.

Ca orice călătorie făcută în inițierile masonice, acest mers înapoi este un simbol apt de multiple interpretări. În primul rând, el ne trimite cu gândul la cursul Soarelui care, după ce a ajuns la amiază, ora calfei, descinde cu încetul în noapte, la Occident, și face cale întoarsă fără a fi văzut, ca și cum ar fi intrat în pământ, pentru a se întoarce, prin subteran, înapoi spre Orient. Este o aluzie la renunțarea necesară pentru a ajunge maestru, la sacrificarea oricărei iluzii, chiar dacă ea a fost rezultatul luminilor dobândite prin inițiere la gradele anterioare. Pentru a deveni deci maestru, mai este necesară dovada însușirii în toată profunzimea a învățaturii primelor două grade, de unde și obligația de a recapitula etapele anterior parcurse.

Așadar, calfa trebuie să revină pe urmele pașilor săi, pornind de la *Steaua de Foc* (asemănătoare rozetei de deasupra portalului unei catedrale care se iluminează la apusul Soarelui) aflată între cele două turnuri care o încadrează, reprezentate de coloanele Jakin și Boaz.

Steaua de Foc, astrul înțelegerii desăvârșite, este singurul de la care ia lumină calfa în timp ce merge înapoi, executând cea de-a

cincea dintre călătoriile sale inițiatice dedicată contemplării. De această dată, calfa nu se va opri la impresiile lăsate de lumea din afară. Revenit la sine, inițiatul meditează și asupra valorii propriilor concepții. El își dă seama de abisul care separă realitatea de reprezentările mentale pe care încercăm să ni le facem despre ea. În raport cu adevărul pe care îl exprimă și, de cele mai multe ori, de fapt, îl disimulează, ideile noastre sunt asemenea unor idoli primitivi: ele ne înșală, așa cum o fac și cuvintele dacă ne oprim la formulări ori imagini fără să înțelegem ce exprimă ele de fapt. În orice domeniu al cunoașterii, totul este *simbol*; să nu ne lăsăm înșelați de ceea ce *simbolizează*, ci să pătrundem până la ceea ce este *simbolizat*.

Deși prevenită că Adevărul nu poate fi luat în posesie, că el rămâne mereu dincolo de cuvinte, calfa are totuși nevoie de certitudine. De aceea, pășind înapoi, își recuperează uneltele folosite în cea de-a patra călătorie inițiatică: *echerul și rigla*. Oricât de mare ar fi nedumerirea sa intelectuală, voința inițiatului rămâne neclintită, mobilizată fiind de exigențele construcției, de necesitatea tăierii pietrei în unghi drept. Constructorul de oameni și societăți știe totdeauna cum trebuie să se comporte față de semenii căci el aplică în toate împrejurările măsura echității (*echerul*). Pe de altă parte, însuflețit de dorința adâncă și mereu reînnoită de a face binele, inițiatul se menține pe calea de neșămutat, calea cea dreaptă și singura care trebuie urmată (*rigla*).

Nu este însă de ajuns ca viitorul maestru să fie un exemplu de disciplină personală. Prin realizarea *pietrei cubice*, calfa influențează totul în jurul său, produce o cristalizare asemănătoare celei care i se întâmplă ei înseși; uneori, pentru a ridica masele sau măcar a le scoate din inerție, viitorul maestru trebuie să acționeze în forță. În acest scop, pășind înapoi pe propriile urme, va lua iarăși *pârghia*, pentru a reveni la înțelesul celei de-a treia călătorii inițiatice a calfei.

Dacă nimic nu stă în calea voinței (*pârghia*) puse în slujba ideii de dreptate absolută (*rigla*), e cu atât mai important ca, pe parcurs, abstractul și concretul să nu fie confundate; de aceea, viitorul maestru trebuie să refacă și cea de-a doua călătorie inițiatică a calfei, pe tema *riglei* și a *compasului*, a liniei drepte și a cercului. Chiar și

teoria cea mai riguroasă logic rămâne fără rezultat dacă nu poate fi adaptată situațiilor concrete. Compasul este instrumentul predilect al maestrului pentru că simbolizează *simțul realității*, de care trebuie să se lase mereu condus.

Viitorul maestru mai trebuie să învețe să comande manevrând *ciocanul* care lovește *dalta*. Pentru aceasta, el va reface prima călătorie inițiatică a calfei, conștient că nu va înceta niciodată să lucreze la propria sa perfecționare. Căci, într-adevăr, cum ar putea să comande altuia dacă nici pe sine nu s-a luat în stăpânire? Măiestria începe cu propria persoană: a fi propriul tău maestru deschide calea exercitării suverane a voinței.

Ucenicia fără de sfârșit

Pe parcursul celor cinci călătorii simbolice pe care le presupune inițierea sa la gradul de maestru, calfa are mereu privirile ațintite asupra Stelei de Foc, a cărei strălucire crește pe măsură ce candidatul se afundă în întuneric. Brusc însă, această lumină călăuzitoare se stinge: pare că viitorul maestru poartă din nou *legătura* ce-i acoperise ochii pe când era ucenic; i se oferă iarăși *cupa amărăciunii* pe care o golește din câteva înghițituri, hotărât să îndure orice fără șovăire pentru a-și duce la capăt misiunea.

Bucuros și sigur de sine, căci este sincer dispus la sacrificii, candidatul nu se teme când, dintr-o dată, este cuprins de flăcări. Parcă simte din nou înflăcărarea primei inițieri și se lasă pătruns de o căldură care îl unește cu *Focul* atâteaînsuflețitor.

Întâlnind în calea sa apele tumultuoase ale Styxului, candidatul trece prin *Apa* care îl face de neînvins pentru a ajunge înot la malul opus fără teamă de furia curenților careia cei slabi nu-i rezistă. Abia trecut dincolo, el se trezește printre ființe înverșunate să se distrugă. Trece cu nepăsare pe lângă această luptă a vieții pe care ființele muritoare își întemeiază existența, căci maestrul este deasupra oricărei ambiții personale și nu dorește decât să-și îndeplinească integral misiunea de a colabora la Marea Operă.

Apoi totul devine calm; drumul urcă și nici un zgomot nu mai ajunge până la înălțimile senine către care se încumetă inițiatul. Iată-l în singurătatea piscurilor, acolo unde cugetul omenesc se așteaptă să contemple lucrurile toate. Gânditorul care nu dă crezare concluziilor pripite ale unor spirite mânate de nerăbdare e ferit de raul de înălțimi. El știe pilda Turnului Babel; așa că se lasă, netulburat, în voia vântului care suflă a furtună. Ridicat în *Aer*, el este readus pe fața pământului, tărâmul chinului omenesc.

Dar nu pentru a rămâne acolo: *Pământul* însuși se deschide în fața inteligenței avide să pătrundă în profunzime. Viitorul maestru se aruncă în hăul căscat; el vrea să ajungă în miezul lucrurilor, să le pătrundă esența pentru a le gândi și din launtru spre afară, invers decât a procedat până acum.

Dar unde anume ajunge, viitorul maestru, după ce a refăcut toate etapele celor două inițieri anterioare? Ce va fi devenit *camera de chibzuință* unde ar trebui să-l aducă, din nou, mersul său regresiv? Ce să fie cu aceste schelete fosforescente pe care le zărește, cu aceste lacrimi de lumină șiroind pe pereții imensului mormânt unde par a se fi adunat atâtea morți ciudați?

Camera de Mijloc

În Antichitate, „*Micile mistere*“ erau pregătirea pentru marea inițiere rezervată spiritelor superioare. Și în masonerie, inițierea are loc de două ori: pentru ucenic și pentru calfa se urmează un singur program pregătitor, completat la gradul de maestru cu inițierea definitivă. Gradul de maestru nu poate fi conferit dintr-o dată, de la bun început, căci este urmarea firească a unei acumulări progresive. Trebuie să deții *temeinic* primele două grade pentru a aspira la cel de-al treilea, de unde necesitatea de a face cale-ntoarsă până la punctul de plecare pentru a porni într-o nouă direcție.

Totuși, regresia pe care o îndeplinește candidatul la gradul de maestru nu se sfârșește în mormântul îngust al primei sale morți inițiatice. De această dată, viitorul maestru a pătruns cu mult mai profund în măruntaiele Pământului, căci a ajuns în chiar centrul

tainic unde ia naștere gândirea transformatoare, cea care readuce la viață adevărul mort și regenerează tot ce decade atins de stricăciune.

Această cavernă în care se urzește eterna conspirație împotriva morții, acest sălaș al lui Mithra unde lumina dispărută renaște mai strălucitoare, acest mormânt al trecutului și pântec din care urmează a se naște viitorul, acest loc interior și ascuns, accesibil numai inițiatilor demni de revelații supreme, acest sanctuar cunoscut doar de adevărații maeștri nu mai este *camera de chibzuință*, ci *Camera de Mijloc*.

Calfa primită acolo trebuie să facă dovada unor calități certe; lucrător punctual, zelos, inteligent, el trebuie să merite aprecierile maeștrilor săi, care răspund pentru el. Nu din vanitate ori ambiție mărunță își propune el să devină maestru; cere doar să se perfecționeze în Marea Artă pentru a-i fi și mai util și pentru a-i sluji cu cea mai mare ardoare, astfel încât și frații săi mai puțin instruiți să poată avea folos din tot ce va înfăptui el ca maestru.

Candidatul răspunde cu toată sinceritatea, la întrebările rituale adresate lui cu voce gravă ca din adâncuri. El este invitat apoi să reia în sens invers călătoriile inițiatice și să-și confirme hotărârea făcând semnele și pașii gradelor pe care le deține.

Întunericul ar fi deplin dacă lumina ce răzbate dintr-un craniu n-ar descoperi vederii un catafalc. În juru-i, candidatul deslușește umbre cufundate într-o nețărmită tristețe.

El află acum că opera masoneriei este compromisă ca urmare a asasinării Maestrului care îi conducea lucrările. Lipsiți, de-acum, de călauza lor luminată, lucrătorii și-au pierdut toată încrederea în ei înșiși: ei nu mai au curajul de-a continua și se lasă pradă deznadejzii. Uneltele le-au căzut din mâini; sunt triști și oftează fără putința de-a termina o construcție căreia n-au apucat să-i cunoască planul nici măcar în linii mari. Nu pot reconstitui nici armonia ansamblului, nici detaliile imediate.

Dar ceea ce reușește să paralizeze toate energiile este convingerea că ucigașii se află printre calfe. Toți lucrătorii condamnă nelegiuirea comisă de frații lor. Își reproșează că nu au putut prevedea nimic, că și-au văzut doar de interesul lor egoist fără a da atenție purtărilor celorlalți, fără să ia aminte la ce se întâmpla în sufletul unora.

Acum nenorocirea era fapt împlinit. Hiram nu mai era acolo pentru a hotări pentru fiecare ce anume are de făcut. Lucrul a încetat și nu mai poate fi reluat până ce lucrătorii nu-i vor îndepărta pe vinovați din rândurile lor. Fiecare calfă va trebui să-și dovedească neamestecul în uciderea lui Hiram.

Au rămas, oare, mânușile sale imaculat de albe? Îi mai este șorțul nepătat? Dacă da, respectivul scapă de orice bănuială. Când făptașii vor fi descoperiți, această cercetare, evident simbolică, va mai trebui totuși repetată deoarece nimeni nu poate demonstra că nu a fost cu nimic complice la moartea Maestrului. Chiar pe treapta cea mai înaltă a inițierii, fiecare mason va continua să-și cerceteze propria conștiință pentru a-și da seama în ce măsură, din ignoranță, fanatism ori ambiție, a fost și el părtaș la rău.

Legenda gradului trei

În neobișnuita sa înțelepciune, regele Solomon a avut ideea să construiască Templul, i-a stabilit planul general, a ales locul pe care să fie ridicat, a adunat lucrători, a procurat materiale de construcție și a găsit resurse pentru toate acestea; capabil să conceapă proiecte, să încheie acorduri și să administreze totul cât mai bine, regele Solomon nu s-a simțit în stare să conducă el însuși lucrările de construcție și să păstreze ordinea într-o asemenea armată de lucrători. El s-a interesat deci de un arhitect și i-a fost trimis de la Tyr un artist a cărui pricepere era de netăgăduit.

Maestrul era fiu de văduvă, simbol în care toți masonii recunosc pe Isis, Natura. Hiram era deci un inițiat format prin studiul a tot ce poate fi perceput prin simțuri și dotat, în plus, cu acea putere de pătrundere a minții fără de care nu pot fi descoperite cele ce rămân pentru vecie taine omului de rând.

Pentru că nu iubea să iasă în evidență, artistul din Tyr prefera să rămână tăcut. Decât să se irosească vorbind, el medita la opere care aveau să vorbească în locul său posterității.

Bun cunoscător al sufletului omenesc, regele Solomon și-a dat repede seama că străinul era demn de încrederea sa și i-a dat mână

liberă în tot ceea ce privea construcția Templului. Și astfel, cel pe care, din respect, însuși regele Tyrului îl numise *Hhuram Abi* (Hiram, tatăl meu) a ajuns în fruntea tuturor lucrătorilor. Toți aceștia i-au simțit curând superioritatea, căci Maestrul nu li se putea impune doar prin ordin împărătesc. Stăpân pe Arta sa până în cele mai mici detalii, el își oferea sfatul cu toată generozitatea, ajutând pe fiecare să treacă peste dificultăți, încurajând pe cei talentați și fiind alături de toți cei ce arătau bunăvoință. Astfel, nimeni nu-l urma din teamă pe Hiram Abi, cum îl numea, ca pe tatăl său bun, fiecare lucrător simțindu-se norocos că se află sub îndrumarea sa dreaptă și, totodată, plină de bunătate. Cu toții îi erau recunoscători că organizase lucrul în mod echitabil, acordând salarii după capacități. În acest scop, Hiram îi împărțise pe lucrători în trei categorii: *ucenicii* care se adunau în fața coloanei Jakin pentru a primi învățătură, hrană și dreaptă recompensă pentru eforturile lor; *calfele* care se înșiruiau, în același scop, lângă coloana Boaz; și în sfârșit, *maestrii*, cărora le era permis să se adune în interiorul Templului.

Fiecare dintre aceste categorii avea propriile „mistere” după care un lucrător putea fi identificat de la prima vedere ca ucenic, calfă ori maestru. Pronunțarea anumitor cuvinte cu gesturile și din pozițiile prevăzute avea, în această privință, un rol important.

Sceneta simbolică

Această organizare ideală creată și condusă de omul cel mai luminat și mai plin de bunăvoință era făcută parcă să funcționeze perfect pentru totdeauna. Dar perfecțiunea nu se regăsește în natura lucrurilor: este un ideal către care tind ființele și creațiile oamenilor, dar care rămâne neatins. Cum totul există pentru că *se face*, lucrul *perfect* (gata încheiat) iese din existența obiectivă.¹

¹ Dacă ne raportăm la legenda creștină canonică privind căderea îngerilor, perfecțiunea nu putea fi întâlnită nici măcar în ceruri înainte de creația lumii, de vreme ce a fost posibilă cea mai redutabilă revoltă împotriva ordinii divine. Fost-au, oare, Inteligențele pure (*Beni Aelohim*) emanate direct din Dumnezeu, Tatăl lor, atinse de imperfecțiune ori s-au ridicat pe drept împotriva unor abuzuri inacceptabile?

Dar, vai, chiar Hiram avea să cadă victimă nelegiurii care își face loc în inima omului în pofida oricăror strădanii de a-l educa și oricât de înțelept ar fi organizată societatea.

Căci, din pacate, prin firea sa, omul este mai degrabă mulțumit de el însuși decât de soarta ce i-a fost dată. Numeroși lucrători se credeau superiori încadrării în care erau menținuți. Printre ei, unele calfe erau convinse că merită gradul de maestru ce continua să le fie refuzat.

Părerea bună despre sine îi împiedica să-și vadă defectele. Cu discernământul afectat de această orbire, calfele își supraestima cu mult propria pregătire, căci acela care știe puțin are mereu tendința să restrângă limitele cunoașterii omenеști la orizontul său îngust.

Plini de fiere, nemulțumiții găseau pricină la tot ce nu puteau înțelege. Faceau pe judecătorii supremi și condamnau părerile și munca celorlalți. De le-ai fi dat crezare, doar ei aveau dreptate și fără aprobarea lor nimic nu trebuia făcut.

Erau, în fine, și mișei care își închipuiau că pot lua cu forța un salariu pe care știau bine că nu-l merită. Aceștia s-au hotărât să-și însușească gradul de maestru prin violență, atrăgând în odiosul lor complot și alte calfe a căror nemulțumire au știut s-o exploateze.

După legendă, ucigașii sunt trei; să nu pierdem însă din vedere că fiecare dintre ei personifică o stare de spirit larg răspândită astăzi ca și în timpurile de demult.

Trădătorii au așteptat ora când, lucrul fiind întrerupt, maestrul inspecta de unul singur, ca în fiecare zi, lucrările șantierului. Ei au găsit momentul potrivit în timpul odihnei de amiază a lucrătorilor.¹ Fără să bănuiască nimic, Hiram și-a încheiat turul și, vrând să iasă, s-a îndreptat spre poarta de la Orient când unul dintre conjurați i-a tăiat calea. Luat prin surprindere, maestrul s-a oprit pentru a-l întreba pe lucrător din ce motiv se află încă în Templu la acea oră nepotrivită. „De multă vreme, îi răspunse calfa, sunt pe nedrept ținut pe o treaptă inferioară; e dreptul meu să fiu admis printre maeștri!“

¹ Și momentul asfințitului e plauzibil, deși într-o măsură mai mică, având în vedere că Soarele e în declin începând cu amiaza.

„Tu știi, desigur, îi explică atunci Hiram cu blândețe, că nu pot să-ți acord această favoare de unul singur. Dacă meriți într-adevăr să fii promovat, vino în fața adunării maeștrilor și ți se va face dreptate.“

„N-am să aștept atât și nu vă dau drumul până când nu-mi veți da parola gradului de maestru!“

„Nesăbuitule, nu așa se cere; muncește și vei fi răsplătit!“

Calfa a continuat să insiste și l-a amenințat pe Hiram; a ridicat o *riglă* și l-a lovit pe maestrul neclintit în refuzul său. Țintită spre gât, lovitura i-a nimerit umărul și i-a paralizat brațul drept.

Retrăgându-se în grabă din fața calfei ieșite din minți, Hiram a încercat să ajungă la poarta de la Miazăzi, dar, și mai amenințător decât primul, un al doilea scelerat i-a tăiat calea și a încercat să-i smulgă neîngăduite dezvăluiri. Scos din minți de îndârjirea Maestrului, atacatorul dezamăgit l-a lovit cu furie în inimă cu un *echer*.

Rănitul s-a clătinat și a înțelege că totul e pierdut. Cu ultimele puteri a încercat să ajungă la poarta dinspre Occident. După câțiva pași însă, i-a apărut în față cel mai odios dintre conjurați. El s-a repezit asupra Maestrului și l-a înșfăcat de braț hotărât să-i smulgă fie secretul, fie viața. Deși foarte slăbit, Hiram l-a străpuns cu privirea pe infamul său agresor strigându-i: „Mai bine mor decât să-mi încalc jurământul!“ Acestea au fost ultimele sale cuvinte: clocotind de mânie, trădătorul l-a doborât cu o teribilă lovitură de *ciocan* în creștet.

Crima fiind săvârșită, complicii adunați laolaltă au rămas înmărmuriți, dându-și seama cât de inutilă a fost monstruoasa lor faptă și nu s-au mai gândit decât să șteargă toate urmele ei. Până la căderea întunericului au ascuns cadavrul lui Hiram sub un maldăr de moloz în partea de la Miazănoapte a Templului; apoi, la adăpostul nopții, au ieșit în câmp cu funebra lor povară.

Supunerea la probe a viitorului maestru

Când i se aduce la cunoștință fapta de care au fost în stare niște calfe înrăite, viitorul maestru își dă seama că totul a fost urmarea unui complot în care și el ar fi putut fi atras fără să știe; în jurul catafalcului, și alți lucrători de bună-credință îl plâng pe Hiram, deținătorul secretelor Artei.

Oare candidatul poate fi sigur că nu a participat vreodată la conspirația minților superficiale, mereu gata să condamne ceea ce nu înțelege și să desființeze ceea ce nu încapă în gândirea lor mărginită? A fost el îndeajuns un fidel susținător al tradiției masonice pe care o simbolizează Hiram pentru a nu lua parte la criticile ușurate la adresa practicilor, chipurile ridicole și demodate? Oare n-a împărtășit și el mentalitatea care a făcut să se abată asupra Maestrului *rigla* de fier a primului asasin?

Pe de altă parte, oare calfa nu-și reproșează că a fost intolerantă și dușmănoasă cu cei care i s-au împotrivit bănuindu-i de rea-credință? A acceptat calfa că se poate gândi ori chiar acționa altfel decât ar face-o ea? Nu cumva a împărtășit aceeași îngustime a simțirii ca și mișelul care a înfipt mortal în inima lui Hiram *echerul* de fier?

Și, mai apoi, până unde a putut merge vreodată candidatul în uitarea de sine? Dorește el cu adevărat să devină maestru numai pentru a aduce servicii celorlalți? Este el într-adevăr pregătit să lase deoparte propria persoană sau urmează doar un vis de mărire omenească? Nu cumva îl mână trufia de a comanda altora și de a străluci în fruntea unei ierarhii? Nu s-a îndemnat chiar niciodată să apuce *ciocanul* care a pecetluit soarta lui Hiram?

Dacă are conștiința împăcată, viitorul maestru va trece fără tresărire peste cadavrul așternut la picioarele sale. Ocolindu-i capul, trece peste piept proptindu-și piciorul drept pe brațul drept al mortului. Cu piciorul stâng face aproape aceleași mișcări cu deosebirea că, după ce descrie un arc de cerc deasupra abdomenului cadavrului, îl așază lângă piciorul stâng al acestuia. Candidatul își aduce apoi piciorul drept alături de cel stâng și îl așază în prelungirea piciorului drept al cadavrului astfel încât membrele să formeze un echer.

Când acești pași s-au încheiat, calfa își lasă în jos cu o mișcare energetică brațul stâng pe care mai devreme îl ridicase către cer îndoit în unghi drept. În același timp, din dreptul inimii, el își trece mâna dreaptă către șoldul stâng; prin această atitudine viitorul maestru se declară gata să se lase spintecat mai degrabă decât să își încalce jurământul.

Iată-l acum demn de-a fi înălțat la gradul de maestru, căci a lăsat în urmă cadavrul. Candidatul a înțeles cât de zadarnice sunt, în cele

din urmă, lucrurile schimbătoare și trecătoare astfel încât nu se mai lasă dominat de ele când este totuși nevoit să le accepte. Căci maestrul mason nu este un ascet care fuge de lume sub pretextul refugierii în cele spirituale. Chiar salutul la ordin al gradului exprimă renunțarea la tot ceea ce este inferior. Maestrul nu trebuie să se lase influențat de clocotul surd al instinctelor primare cu greu reprimare, resturi atavice ale unui trecut neguros. Este maestru numai acela care domină tot ceea ce amenință să-l aservească. Ca ucenic, inițiatul a învățat să-și înfrâneze patimile pentru ca mintea-i să gândească fără părtinire. La gradul de calfă, asemenea lui Ghilgameș, el a știut cum să domolească furia leului închis în pieptul său; eroul caldeean s-a dovedit mai înțelept decât Heracles și s-a ferit să ucidă animalul considerat simbol al unei forțe pe care inițiatul trebuie să știe să o domine. Pentru a deveni maestru trebuie ca luarea în stăpânire a propriei persoane să fie dusă până la capăt astfel încât masonul să își restrângă chiar și libertățile firești, sacrificând bucuriile personale pentru idealul suprem al binelui general și al progresului omenirii.

Dar nimeni nu poate să urce dacă nu înțelege să coboare. Așa cum numai o moarte liber consimțită îi dă profanului șansa de-a renaște, prin inițiere, la o viață superioară, masonul trebuie să moară a doua oară pentru a dobândi prerogativele măștrilor nemuritori.

Trecând probele, noul maestru este identificat cu Hiram numai după ce este lovit pe rând cu *rigla*, *echerul* și *ciocanul* precum arhitectul Templului. Ca și acesta, el este doborât la pământ și ia locul cadavrului lui Hiram, maestrul dispărut de care își leagă astfel soarta în toate privințele.¹

Înălțarea

Pe șantier, Hiram a fost exemplul celei mai riguroase punctualități. Din momentul în care nu l-au văzut în mijlocul lor la ora obișnuită,

¹ Identificarea viitorului maestru cu Hiram corespunde exact misterelor antichității în care candidatul (gr. *Mystos*) juca rolul zeului căruia i se consacră; v. Alfred Loisy, *Le mystères païens et le Mystère chrétien* și articolele lui Ch. Létau apărute în revista *Symbolisme* în septembrie 1920 și ianuarie-februarie 1921.

lucrătorii au simțit că s-a întâmplat ceva rău. Și-au amintit vorbe pe care nimeni nu le luase în seamă, dar care, acum, aruncau negre bănuiele asupra calfelor.

Ajungând acestea la urechile maestrilor, ei hotărâră să se adune laolaltă. Și, cum nici unul dintre ei n-a îndrăznit să se considere succesul artistului din Tyr, a trebuit ca unul dintre măestrii cei mai experimentați și care se bucurase de prețuirea lui Hiram să se așeze în fruntea celorlalți.

Ca să-l găsească pe maestrul dispărut, viu sau mort, au hotărât ca nouă măestri, în grupuri de câte trei, să-l caute la Mizazî, la Occident și la Orient, iar apoi să se reunească în cea de-a noua zi de cercetări într-un loc anume stabilit aflat la Mizanoapte.

Când, sleiți de oboseală, căutătorii au ajuns la locul de întâlnire, fețele descurajate exprimau cu prisosință zădărnicia trudei lor. Dar au început să spere din nou când unul dintre ei le-a povestit cum, abia mai ținându-se pe picioare de oboseală, a vrut să se rezeme de o ramură de salcâm. Spre marea sa surprindere, ramura i-a rămas în mână căci era doar înfiptă în pământul proaspăt săpat.

Aflând acestea, nici unul nu și-a mai simțit oboseala: au sărit cu toții în picioare și s-au lăsat călăuziți până la o înălțime golașă în vârful căreia se găsea o movilă însemnată cu ramura de salcâm. Nimeni nu se mai îndoaia că aici odihneau rămășițele Maestrului, căci un compas și un echer zăceau azvârlite lângă ramura verde, emblema a speranței care se înălța din mormânt.

Cu mistriile lor, măestrii au dat la o parte pământul și au descoperit, la mică adâncime, leșul lui Hiram cu fața acoperită de șorțul care era însemnul demnității sale. Acest acoperământ a fost degrabă smuls și trăsăturile pline de noblețe ale Maestrului au ieșit la iveală, cu nimic schimbate, ca și cum viața nu le-ar fi părăsit. Dar o groază de nedescris i-a cuprins pe loc pe măestri: în fond, ei nu au regăsit decât corpul tradiției masonice din care viața lipsea, totuși, iremediabil.

Căci, dacă o tradiție încetează de-a mai fi înțeleasă, ea încetează de-a mai trăi în mințile oamenilor. Respectată cu scrupulozitate, tradiția se mai poate menține o vreme; dar, în lipsa înțelegerii unitare a întregului ei ansamblu, tradiția se destramă, căci orice cadavru se

descompune. Este procesul firesc prin care s-au împrăștiat părțile corpului lui Osiris pe care neconsolata Isis le-a căutat cu trudă străbătând întreg pământul. Călătoriile Marii Văduve corespund peregrinărilor maestrilor nerăbdători să găsească cadavru lui Hiram, adică resturile materiale și umbra a ceea ce fusese cândva cea mai luminoasă sinteză. Amprenta acestor forme din care duhul a plecat, aceste coji moarte, însă durabile chiar prin uscăciunea lor, simbolizează ceea ce se menține în stare de cadavru precum *superstiția* în sensul etimologic al cuvântului.

Într-adevăr, prin superstiție se înțelege tot ceea ce este valabil fără justificare logică precum ritualurile perpetuate din obișnuință ori din respect față de trecut, dar despre care nimeni nu mai știe ce anume evocă. Hiram este inteligența care dă viață tradiției masonice: el renaște în fiecare mason din momentul în care acesta înțelege misterele masoneriei și își dă seama exact de semnificația ritualurilor.

Faptul că, scos la lumină, corpul neînsuflețit al lui Hiram a apărut întreg, gata parcă să revină la viață, înseamnă că măestrii credincioși tradiției au reușit să-i reconstituie întreg corpul material. Le-a mai rămas doar, procedând conform riturilor, să-l invie pe cel mort.

Primul care încearcă puterea cuvântului ritual rostind *Ja-Kin* este supraveghetorul ucenicilor din lojă; cu degetele sale el apasă pe arătătorul de la mâna dreaptă a cadavruului. El cheamă astfel energia interioară, focul înăscut care construiește, cel care face ființele să acționeze prin ele însele. Dar, nici un răspuns; supraveghetorul renunță oftând: „*Carnea se desprinde de pe os!*”

Supraveghetorul calfelor mai face o încercare sperând de astă dată să reușească și strânge degetul mijlociu al defunctului în timp ce articulează cuvântul său ritual *Bo-haz*. Nici această încercare nu reușește, căci forța din exterior care intră în indivizi pentru a le înteti focul interior rămâne ineficace dacă nu întâlnește fie și cea mai neînsemnată scânteie în cenușile unei vetre definitiv stinse. Și astfel, dezamăgit de rezultatele acțiunii sale, supraveghetorul renunță oftând: „*Totul se desface!*”

Intervine atunci conducătorul grupului de căutători interpretat de venerabilul lojei care spune: „Despărțiți, suntem neputincioși.

Să ne unim deci cu însuflețire dacă voim să facem minuni. Să facem un lanț viu în jurul acestui cadavru pentru a-i reda viața, să punem în lucrare resursele supreme ale Artei noastre!“

Formând în chip ritual un lanț, maeștrii se reculeg; apoi, venerabilul, aflat la picioarele mortului, se desprinde din lanț și apucă de încheietură mâna dreaptă a cadavrului. O trage apoi către el în timp ce supraveghetorii îl împing pe Hiram de umeri și îl ridică în întregime până când Maestrul reînviat ajunge pe picioare, față în față cu venerabilul care îl întâmpină cu piciorul drept lipit de piciorul lui drept, genunchi la genunchi, piept la piept, cu mâinile înlanțuite astfel ca mâna stângă să fie petrecută pe după umăr pentru a-l susține pe cel încă foarte slăbit căci reînsoflarea vieții nu s-a încheiat: doar viața vegetativă a fost făcută să circule din nou, spiritul este încă amorțit. Pentru a-l trezi, cuvintele dătătoare de viață se pronunță în șoaptă la urechea viitorului maestru numit *Mac Benakh*, adică *Fiul Putreziciunii* pentru că ține locul cadavrului lui Hiram.

Primind, prin aceste cuvinte, cheia gradului de maestru, noul inițiat este onorat din acest moment ca reîncarnare a lui Hiram. Dintr-o dată, *Camera de Mijloc* se transformă din mormânt într-un sanctuar din care izvorăște lumina. Perdeaua deasă care îi acoperea pe maeștrii nevăzuți de la Orient se dă acum în lături și se poate comunica liber cu ei.



Echerul și compasul încadrând un craniu care iese în relief într-un pentagon negru simbolizând elementul material accesibil simțurilor (siciul lui Hiram). Întregul ansamblu este străbătut de ramura de salcâm care a dezvăluit adevărul, simbol a ceea ce nu pierie.

INTERPRETAREA LEGENDEI GRADULUI TREI

Dintre toate instituțiile omenesti, francmasoneria este singura care a știut să-și prevadă declinul și să-i afle remediul.

Masonii știu prea bine că instituția lor este, ca orice ființă vie, amenințată *dinăuntru* de moarte și descompunere. Dușmanii *din afară* pot împiedica sau chiar opri vremelnice activitatea masonilor, dar nu îi pot ucidă decât în situații cu totul extreme. Cel mai adesea, tulburările interne din corpul instituției sunt cele care-i sapă mormântul.

Orice igienă preventivă va ține deci seama de elementele de disoluție care subminează din umbră masoneria prin chiar rolul pe care îl au în funcționarea ei vitală. A te împotrivi morții înseamnă să-i cunoști cauzele pentru a zădărnici neîncetat nefasta lor lucrare.

Soliditatea edificiului masoneriei nu are a se teme de ploaie, de vânt ori de furia nemulțumiților de dincolo de porțile lui; lucrătorii care zidesc prost și fără convingere sunt aceia care compromit construcția putând chiar s-o distrugă dacă nu-i însuflă suficientă rezistență.

De altfel, o instituție indispensabilă dezvoltării omenirii nu ar putea dispărea căci e atinsă de duhul Vieții care, asemenea păsării Phoenix, renaște la nesfârșit din propria cenușă. Instrumentului tocit sau alterat care se frânge, acest nepieritor *Arché* ♁ (focul care construiește) îi substituie continuu altul nou, din ce în ce mai adaptat misiunii sale.

De fiecare dată, *Fiul Putreziciunii* urmează tatălui său asasinat, cu tot mai multă strălucire, precum Horus, soarele de dimineață,

reia în fiecare zi drumul lui Osiris care scade (moare) începând cu amiaza pentru a se cufunda seara în tenebrele de la Occident ca într-un mormânt.

Dar, pentru a renaște mai puternică și mai slăvită, masoneria trebuie să se înarmeze împotriva răului care o duce la pieire. Este vorba despre întreitul flagel al *ignoranței*, al *fanatismului* și al *ego-ismului*. Acestea sunt calfele nedemne care l-au atacat pe veneratul Maestru Hiram, personificare a autenticei *tradiții masonice*.

Ca și în legendă, ucigașii pot fi printre noi, lucrătorii care cooperează la construcția Templului; să nu-i căutăm deci *în afara* masoneriei pe dușmanii ei cei mai de temut.

Desigur, cele trei molime fac ravagii peste tot și masonii trebuie să vindece treptat întreaga omenire de tot ce este ignoranță, fanatism și superstiție. Dar, înainte de a avea ambiția să-i vindece pe alții, masonii trebuie să se îngrijească de propria lor sănătate.

Masoneria își va începe deci construcția cu ea însăși, străduindu-se să elimine din propriile rânduri viciile care duc la disoluție. Ea nu va fi la înălțimea adevăratei sale misiuni decât în ziua în care adepții săi se vor dovedi *instruiți*, *toleranți* și *altruști*. Atunci și numai atunci, înrăurirea intelectuală și morală a masoneriei nu va mai cunoaște margini.

Să-i demascăm chiar acum pe ucigașii lui Hiram. Din păcate, ei sunt numeroși. Dar, pentru că zac adânc îngropați în cea mai jalnică necunoaștere asupra masoneriei, de cele mai multe ori ei nici nu știu ce fac. Cenzurează aspru ceea ce depășește slaba lor putință de a înțelege, tocmai fiindcă nu cunosc nimic în masonerie. În numele unui raționalism mărginit, ei pretind eliminarea acelor forme și practici masonice al căror rost nu-l înțeleg. Aplecarea lor spre distrugere este inspirată de o logică rigidă și de un dogmatism îngust, simbolizate de *rigla* care se abate peste umărul lui Hiram, paralizându-i brațul drept. Or, fără putință de-a se exprima în plan material, spiritul masoneriei este neputincios din cauza mutilărilor sau alterărilor pe care le-au suferit simbolurile tradiționale. Iar fără simboluri, nici un învățământ inițiativ nu mai este posibil. O francmasonerie organizată după placul celor care resping simbolurile nu mai poate fi

decât parodia unei școli unde elevii care nu știu să citească hotărâsc desființarea alfabetului...

Dar îngustimea inimii e mai rea decât cea a minții. Masoneria îndeamnă la iubirea între oameni în pofida a tot ceea ce îi desparte. Trebuie să ne ridicăm mai presus de orice ne diferențiază pentru a comunica unii cu alții în climatul de toleranță mutuală fără de care nu există francmasonerie. Ce să spunem, atunci, despre așa-zișii frați care, crezându-se deținători unici ai adevărului masonic, văd cu ochi răi pe oricine nu gândește ca ei? Proclamându-se infailibili, acești „pontifi” își transformă opiniile în dogme și amenință la nesfârșit cu excomunicarea pe ereticii care își îngaduie să gândească diferit. Ei destramă astfel masoneria, o reduc la dimensiunile unei biserici locale când, de fapt, loja trebuie să se întindă de la Orient la Occident și de la Miazăzi la Miazănoapte, exprimând antisectarismul esențial al instituției masonice, caracterul ei universal. Spiritul sectar, strecurat în fel și chip printre masoni, distruge tăria unității frăției lor universale. El scoate pietrele din care a fost clădit edificiul, sub pretextul de a le ciopli mai bine. Și iată cum intoleranții, sectarii și fanaticii lovesc cu *echerul* în inima Maestrului Hiram.

Ca orice viciu, fanatismul este, de fapt, o însușire dusă la paroxism, deoarece trebuie să fii într-adevăr convins pentru a trece la fapte. A fi calfă înseamnă să fii activ în gradul cel mai înalt, să nu rămâi prizonierul îndoielii căci, pentru a construi, este nevoie imperioasă de certitudine, fie ea și de moment. Iată de ce calfa va selecta anumite principii din care va face norme ale propriei conduite. Folosindu-și astfel libertatea de opțiune, calfa va ști să o respecte și pe a semenilor, conștientă că divergențele de opinie sunt datorate complexității lucrurilor și, de aceea, unii frați și, cu atât mai mult, profanii ajung, în deplină onestitate, la concluzii contradictorii.

Când lipsa de comunicare și spiritul sectar își spun cuvântul, Hiram nu mai are cum să se ferească de lovitura de grație. Doborât, el cade răpus de *ciocanul* mănuit cu patimă oarbă de egoiștii care nu se gândesc decât să profite de pe urma acestei instituții falsificate și pe cale de a se descompune. Țelul ei nobil cere timp,

dar profitorii o deturneză către un scop imediat și concret pentru a servi intereselor lor. O astfel de francmasonerie devine instrument de acaparare a puterii în organizație de către o clică de activiști și al unei conspirații îndreptate împotriva interesului general; ceea ce înseamnă moartea masonismului, anularea șansei de regenerare a cadavrului lui Hiram.

Regenerarea

Oamenii și instituțiile dispar, dar omenirea rămâne din nevoia de a progresa și de a-și împlini menirea. Dacă i-ar lipsi tocmai acea parte care-i asigură mersul înainte, omenirea ar tinde să o înlocuiască, deoarece nemișcarea este străină naturii sale. De aceea, Hiram nu va rămâne mort prea multă vreme.

Când el încetează să-și mai exercite atribuțiile, discipolii săi fideli se adună să-l plângă. Dându-și seama de adevărata amploare a răului care-i îndurează, ei caută cauzele acestuia și descoperă crima calfelor înrăite.

Inițiații recunosc atunci că totul este pierdut...pentru moment; căci, orice-ar fi, ei nu se descurajează niciodată. „Hiram a murit doar în forma sa imperfectă, trecătoare; fie ca el să renască întărit pentru rolul ce îi revine!“

Pentru a-l face să trăiască din nou, corpul său trebuie însă regăsit, adică trebuie reconstituite elementele materiale ale tradiției. Pentru a desprinde ceea ce este cu adevărat inițiativ, masonii studiază faptul inițierii sub toate aspectele sale, compară riturile, emblemele, miturile, religiile și construcțiile filosofice. Trec apoi în revistă vechile practici ale francmasoneriei, îndepărtând dezvoltările ulterioare, adăosurile neîntemeiate și regândesc astfel unitatea ansamblului. Aceasta înseamnă a călători în toate direcțiile pentru a descoperi, în cele din urmă, rămășițele pământești ale Maestrului ucis.

Cadavrul însă nu se ridică singur: el nu pare să reacționeze la un posibil rest de vitalitate (*Ja-kin*); zadarnică este și încercarea de a-l electriza (*Bo-haz*). Fosta lui viață nu-l va putea face să trăiască

iar: are nevoie să i se insuflă o viață nouă, consacrată idealului nepieritor.

Aceasta este semnificația lanțului vieții care regenerează. Cei care îl formează nu se mărginesc să reconstituie doar Tradiția moartă. Punându-și laolaltă sufletele, ei își împletesc cele mai înalte aspirații și dorințele cele mai arzătoare. Pun astfel în libertate o energie psihică activă care insuflă viață în cadavru în timp ce supravegheatorii îl ridică, atingându-l în cele *cinci puncte de măiestrie* („cinq points du Maîtrise“ sau „du Compagnonnage“ - n.tr.).

Atingerea picioarelor, a genunchilor, a piepturilor, a mâinilor drepte, precum și gestul simultan al mâinilor stângi exprimă contopirea sufletească a lucrătorilor ferm hotărâți să păsească spre o țință unică (picioarele), să practice același cult al muncii (genunchii), să împărtășească aceleași sentimente (piepturile), să-și unească strâns eforturile (mâinile drepte) și să se ajute unul pe celălalt (mâinile stângi).

Dacă ridicarea la viață a Maestrului înseamnă reînnoirea organizației, buna funcționare a corpului masoneriei, nu a mai rămas decât să i se dea o nouă conștiință de sine. Trebuie să ajungă să-și cunoască rostul pe lume, menirea, adevărata esență și mijloacele proprii de acțiune. Deplina revenire la sine este rezultat al regăsirii, în împrejurări privilegiate, a *Cuvântului pierdut*.

Înțelesul cuvântului cu puteri magice („Fiul putreziciunii“, parola gradului – n.tr.) nu e relevant ca atare,¹ deși *Fiul* trebuie să știe că provine din *Putrefacție*. Căci, nu e, oare, viața pe pământ un dans pe buza mormântului, la marginea gropii de dejecții a devenirii, unde totul se dezbină fără încetare și atâtea forme trecătoare se năruie pentru a da material de construcție vieții care se reînnoiește continuu? Doar prin taina puterii transformatoare a *mortii* poți înțelege cu adevărat *nașterea și viața*.

¹ Poate însemna în ebraică și *El trăiește în Fiul*.

MITURILE FONDATOARE

Tema fundamentală a tuturor inițierilor este a muri pentru tot ce este inferior și a renaște la o viață superioară. Întotdeauna și pretutindeni, învierea din morți este tema principală a riturilor de primire în rândurile vrăjitorilor și preoților. Nici biserica catolică nu face excepție: se rostește rugăciunea pentru morți la căpătâiul diaconului acoperit cu un giulgiu înainte de a-i fi permis să se ridice pentru a fi pe deplin investit cu harul preoției.

Pățimurile lui Hiram și cele ale lui Hristos se aseamănă: Maestrul cade mort, victimă a unor învinuiri nedrepte; revine apoi la viață spre a nu își abandona discipolii care au nevoie de îndrumarea sa pentru a-și duce la bun sfârșit misiunea. Pentru creștini, aceasta constă în edificarea pe Pământ a împărăției lui Dumnezeu, un fel de paradis redobândit prin răspândirea virtuților creștine. Masonii au același ideal când își propun încheierea construcției Templului fraternității universale; doar metoda lor este diferită. În loc de a-i chema pe toți, fără deosebire, în rândul apărătorilor unei credințe, dacă nu oarbe atunci împărțășite fără prea mult discernământ, masoneria se adresează doar oamenilor cu spirit emancipat, capabili de gândire liberă după normele rațiunii și dreptății.

Așa cum Hristos este simbolul Luminii mântuitoare, pentru toți oamenii, pe care îi determină să trăiască împreună tot mai frățeste, Hiram este și el o Lumină dar numai pentru un grup foarte restrâns. Pentru cei care caută pe deplin independent adevărul, asumându-și riscuri și pericole, dar fără a se supune vreunei dogme

revelate, Maestrul Constructorilor Liberi simbolizează prin excelență *inițierea perenă*.

Evangelistiile l-au descris pe fondatorul creștinismului ca pe un personaj mitic, atribuindu-i un destin întâlnit și la alți eroi divinizați.

Nici unul dintre aceștia nu a egalat însă prestigiul lui *Adonis*, a cărui reînviere se sărbătorea în fiecare an, primăvara, cu mare fast. Sirienii și grecii preluaseră de la caldeeni legenda acestui păstor iubit de Afrodita care an de an renăștea o dată cu natura.

Un sens ezoteric mai adânc găsim în străvechiul poem despre *Coborârea în Infern a zeiței Ishtar*. Făcându-i-se lehamite de viața ușuratică, zeița se desparte de lumea celor vii și se cufundă în salașul morților. Ea străbate cele șapte cercuri ale infernului, renunțând pe rând la toate metalele și veșmintele sale. Apare astfel complet dezgolită în fața reginei infernului, sora sa, care, după ce i-a stârnit mânia reproșându-i greșelile, a pedepsit-o abătând asupra ei toate nenorocirile și ținând-o prizonieră.

Muritorii n-au mai cunoscut atunci dragostea, nici jocurile sale. Rasele erau pe cale să se stingă, iar zeii clarvăzători se temeau că rămân fără supuși și fără ofrande. Or, fără a fi adorați, divinitatea lor se stinge. Simțind amenințarea, zeii mai mici au cerut sprijinul celor mai mari și au implorat eliberarea imediată a lui Ishtar.

La această rugămintă, *Ea*, înțelepciunea supremă, șovăie, căci nu vrea să încalce legile pe care chiar ea le-a impus Creației, dar nici nu o poate compromite lăsând-o pe zeița fecundității să tânjească în întunecatul Aralu. Inteligență infinită, *Ea* este și foarte inventivă: pentru ea, schimbarea legii este o joacă. Și astfel, împotriva propriei naturi, infernul va fi silit să înapoieze prada, în pofida protestelor furioase ale reginei din țara fără întoarcere.

Ishtar revine deci printre cei vii condusă din poartă în poartă până la ieșirea din sumbrul salaș. Trecând din nou prin cele șapte incinte, zeița își recapătă tot ce fusese nevoită să lase la venire. Își regăsește veșmintele și își acoperă goliciunea, își reia podoabele pentru glezne și brațe, își pune brăul cel cu pietrele zămislirii, tunica ei pestriță și, la gât, un șirag de opale, apoi cerceii și, în sfârșit,

coroana. O dată cu acestea toate, Ishtar își recapătă regalitatea, și viața de pe Pământ își reia cursul firesc.

Acest mit, vechi de cel puțin cinci mii de ani, simbolizează reînnoirea vegetației cu fiecare primăvară; el are însă și o semnificație mai adâncă. Coborârea în infern, renunțarea la metale și, apoi, recăpătarea acestora, moartea și reînvierea sunt tot atâtea etape ale unui parcurs tipic de inițiere. În acest poem care, în versiune asiriană ni s-a păstrat aproape integral, putem vedea o primă verigă în înlanțuirea textelor inițiatice care, în cele din urmă, au dat naștere legendei lui Hiram.

Epopoea lui Ghilgames

O altă capodoperă a străvechii literaturi caldeene merită atenția noastră: cele douăsprezece cânturi compuse în cinstea lui Ghilgames, rege și constructor al Urukului, orașul inițiativ cu șapte incinte.

Cel puțin la fel de înțelept cum trebuie să fi fost Solomon două milenii mai târziu, tânărul suveran se gândea înainte de toate să ridice ziduri în jurul cetății sfinte. Ajunsesse să-și asuprească supușii silindu-i să construiască fără încetare. Prin tinerețea sa închinată preocupării de a construi, Ghilgames reprezintă principiul care, în fiecare faptură, stimulează vitalitatea grăbind dezvoltarea organismului.

Curând, regele adolescent se întovărășește cu un satir, personificare a instinctului procreației în cea mai viguroasă dintre manifestările sale.

Folosindu-se de energia debordantă a tovarășului său care, pentru el, lăsase în urmă stepa în care trăise în sălbăticie, regele constructor începe să fie mai puțin preocupat de orașul sfânt și pornește în lungi călătorii; ceea ce poate însemna sfârșitul uceniciei în care puterile s-au acumulat și s-au rânduit anunțând începutul stagiului de caldă în care vor servi acțiunii.

Pentru început, cei doi prieteni înfruntă pe *Khumbaba*, spaima Orientului, păzitor al unei păduri de cedri sacri în care oricine intra își pierdea pe dată toate puterile. Dar toate farmecele sunt

destrămate și inițiații victorioși aduc la Uruk capul dușmanului lor, precum și o statuie a zeiței *Irina* capturată din sanctuarul înălțat pe muntele zeilor.

Această victorie eliberatoare simbolizează triumful asupra tiraniei dogmelor sprijinită pe frica indusă maselor naive. Este deci un triumf al minții și al sufletului.

Privindu-l însă pe Ghilgames în strălucirea sa de învingător, zeita Ishtar s-a aprins de o dragoste pătimașă și i-a cerut să-i devină iubit. Zeita aducea însă nenorocire tuturor celor pe care-i îndrăgea. Eroul i-a respins propunerea, dar, înfrânându-se, a jignit-o de moarte pe răzbunătoarea zeiță.

În furia sa, Ishtar cere zeilor să creeze un taur gigantic cu răsufletarea otrăvită. Monstrul coboară din înalturi pentru a o răzbuna pe zeita, însă, după lupte istovitoare, cade învins și faimoasele sale coarne de fildeș împodobite cu lapislazuli sunt aduse în triumf la Uruk.

De pe ziduri, Ishtar, mâniată, aruncă blesteme învingătorilor. Revoltat, crudul tovarăș al lui Ghilgames îi aruncă zeiței drept răspuns mădularul taurului celest, relicvă pe care își risipesc lacrimile Ishtar și preotesele sale. După ce se spală în apele Eufratului împreună cu prietenul său, Ghilgames apare „strălucind mai presus de oameni“.

Dar credinciosul tovarăș care i-a stat alături în minunatele sale isprăvi a fost atins de răsufletarea otrăvită a taurului răzbunător; o sfârșeală îl năpădește și se cufundă într-un somn care seamănă tot mai mult cu moartea. Astfel, puterea de a procrea se stinge pe nesimțite.

Ghilgames e nemângâiat de pierderea prietenului său și se teme că va fi lovit de aceeași soartă. Faptele mărețe nu îl mai atrag; acum, el caută singurătatea și se afundă în meditație pentru a fi mai aproape de *Utnapishtim*, strămoșul său, al cărui nume înseamnă „El a găsit viața“.

Pentru a cuceri nemurirea, regele din Uruk își părăsește ținutul și se îndreaptă spre Occident, îndurând foamea, setea și atacurile animalelor sălbatice. În cele din urmă, el se oprește în fața unui șir de munți de netrecut în care se deschide o trecătoare întunecoasă păzită de o pereche de uriași pe jumătate oameni și pe jumătate scorpioni. Numai vederea acestor monștri te împietrează de groază;

dar, în loc să dea înapoi ori să moară de frică, Ghilgamesh înaintează spre ei cu hotărâre.

Această dovadă de curaj nepământesc îi dă de înțeles bărbatului-scorpion că acela care vine spre el este o ființă divină. Mai dibace, femeia-scorpion își dă seama că două treimi din inițiat sunt de natură divină și numai de restul e om, ceea ce este un fel de a recunoaște că el a parcurs stadiul de calfă și este demn să aspire la demnitatea de maestru.

Totuși, scorpionul mascul îl oprește pe Ghilgamesh întrebându-l încotro se îndreaptă. Aflând că vrea să se alăture lui Utnapishtim pentru a obține de la el secretul nemuririi, înfricoșătorii paznici spun călătorului că nu are sorți de izbândă, căci nu-i pot da voie să intre în trecătoarea ce duce dincolo de munții Mashu.

Dar Ghilgamesh stăruie și invocă pe *Shamash*, Soarele care îi știe toate chinurile îndurate în pustie. Zeul se arată întristat de ce aude și se străduiește să-și convingă protejatul să renunțe la scopul urmărit cu atâta patimă, dar fără speranța că va găsi vreodată ceea ce caută.

Eroul îi răspunde însă printr-un imn închinat luminii, incantație care face să i se deschidă întunecata trecătoare ce străbate prin munte. Merge neîntrerupt de două ori câte 11 ore fără a întâlni cea mai mică geană de lumină, apoi întunericul slăbește astfel încât, în ultimele două ore, pășește prin penumbră.

Drumul duce la grădina luminoasă a zeiței *Siduri*, din care o livadă se întinde până la țărmul mării și unde arborii divini au drept fructe pietre prețioase. Apariția lui Ghilgamesh o sperie pe tânăra și frumoasa zeiță care domnește asupra acestui paradis neroditor. Ea se acoperă în fața lui și nu i se arată decât cu mare sfială dindărătul vâurilor pentru a-i da cu prisosință sfaturi de cuminenie. „Nimeni în afara Soarelui, îi spune zeița, nu poate trece peste marea plină de primejdii în care se zbat apele morții. Renunță deci, Ghilgamesh, la traiul tău călător, căci viața pe care o cauți nu o vei afla. Când zeii l-au creat pe om, i-au dat lui moartea ca destin, păstrând viața pentru ei.“ Apoi, zeița laudă bucuriile vieții trecătoare pe care omul trebuie s-o ia așa cum i se oferă pentru a-i gusta toate plăcerile.

Omul înțelept se mulțumește să trăiască din nou prin copiii săi și să-i aducă fericire femeii care se însoțește cu el.

Dar Ghilgamesh vrea cu orice preț să ajungă la Utnapishtim; nici un obstacol nu-l poate împiedica să-l găsească pe maestrul care să-i dezvăluie misterele vieții și ale morții. Atâta voință și atâta indiferență față de cele omenesti înmoaie inima dragălașei Siduri. Ea se hotărăște să-l trimită pe erou la *Amel-Ea* care se învoiește să-l primească pe corabia sa. Ca într-o vrajă, nava despică iute valul și, după trei zile, intră în apele morții pline de pericole și de piedici nemaîntâlnite, dar continuă să navigheze până la marginea lumii unde își are sălașul nemuritorul Utnapishtim.

Odată ajuns aici, eroul este cu greu primit de misteriosul său strămoș și numai din milă pentru suferințele îndurate. Dar, vai! Tot ce află este cum se face judecata morților de către Anunnaki, cei care hotărăsc destinul de apoi pentru că moartea este și ea trecătoare ca și viața.

Întâlnirea îl convinge pe Ghilgamesh că trebuie să primească moartea cu resemnare. Dar Utnapishtim cum și-a cucerit nemurirea?

Explicația o găsim în mitul potopului ce urmează a fi analizat în capitolul următor.

Înainte de a se imbarca pentru întoarcere, eroul face spălări rituale prin care se purifică de orice necurătenie și își leapădă pielea care dispare în apele mării. După această îmbăiere, inițiatul îmbracă un veșmânt de călătorie care îl va proteja până la întoarcerea sa în Uruk.

Cum orașul reprezintă corpul material, călătoriile lui Ghilgamesh sunt ieșiri în afara acestuia; doar întru suflet și spirit are loc întâlnirea cu *Maestrul* de la care inițiatul nu poate pleca decât lipsindu-se de individualitate, adică renunțând la propriul eu și la legăturile sale.

După ce s-a purificat, lui Ghilgamesh i se îngăduie să culeagă de pe fundul unei ape dulci un fel de iarbă care îi poate reda tinerețea.

Încrezător, eroul ia apoi drumul mării, ducând cu sine planta miraculoasă și cele șapte pâini pregătite de soata lui Utnapishtim. După câteva zile trecute cu bine, Ghilgamesh trage la țărm pentru a se spăla într-un ochi de apă dulce. Atunci un șarpe îi fură iarbă tinereții veșnice. În speranța de a o regăsi, Ghilgamesh hotărăște să ajungă la

Uruk pe uscat. Părăsește corabia și se așterne la drum împreună cu Amel-Ea. După o călătorie îndelungată, regele intră în orașul peste care era stăpânitor. Ca răsplată a credinței sale, corăbierul este numit supraveghetor al lucrărilor de construcții: din înaltul zidurilor, el îi va îndruma de acum înainte pe lucrători la fabricarea de cărămizi și la repararea construcțiilor.

Îngrijorat de moartea care îi dădea târcoale, Ghilgameș nu mai are alt gând decât să cheme umbra tovarășului său din tinerete. Prin mijlocirea lui Ea, prietenul oamenilor, puterile infernului cască Pământul pentru ca astfel să se poată ridica în vârtej suflarea vieții puternicului apropiat al regelui.

Ghilgameș îl întreabă pe cel revenit din morți despre soarta defuncțiilor, diferită după felul în care și-au găsit sfârșitul și în care au fost înmormântați. Războinicii căzuți în luptă au parte în infern de toată cinstirea; nenorocire însă umbrei de care nimeni nu-și amintește pe Pământ, căci are a se hrăni doar cu resturile azvârlite în stradă...

Astfel se încheie cel mai vechi dintre poemele epice ale lumii, din care evreii au preluat relatarea despre potop pe care o vom prezenta pe scurt după versiunea originală.



Ghilgameș, eroul caldeean, după o statuie asiriană de la Muzeul Luvru. Păzindu-se să ucidă leul pornirilor pătimase, acest Heracles babilonian se mulțumește să-l ametească doar, lovindu-l cu o joardă elastică. El strânge la piept animalul imblânzit pentru a se folosi de energia sa clocotitoare ce trebuie făcută să slujească unei înțelepciuni echilibrate.

Potopul – versiunea caldeeană

Provocați de *Bel*, stăpânul a tot ce mișcă pe întinsul Pământului, zeii au hotărât să trimită asupra oamenilor un potop fără să le dea de știre. Dar *Ea*, zeul apelor de deasupra cerurilor, a dorit să-l salveze pe cel mai înfocat dintre adoratorii săi care trăia la Eridu. Pentru a nu se lăsa văzut de oameni, zeul, subtil ca o boare ce se răspândește nestingherită, i-a trimis protejatului său un avertisment prin trestia din care acesta își ridicase coliba. Un perete prinse atunci a grăi: „Fă-ți din lemn o casă plutitoare! Renunță la avere și salvează-ți viața! Lasă ce ai și păstrează doar viața! Ia cu tine pe corabie viețuitoare de toate neamurile!“

Avertismentul a fost înțeles. Dar cum va astâmpăra el curiozitatea celorlalți? „Le vei spune, îl sfătuiește zeul, că *Bel* a prins ură pe tine și vrei să fugi de pe uscat și să iei calea apei până la tărâmurile lui *Ea*.“

Corabia-casă a fost gata. Avea șase acoperișuri, era întărită pe dinafară cu șapte rânduri de scânduri, iar pe dinăuntru nouă pereți despărteau zece încăperi. Totul era izolat cu grijă ca apa să nu intre; după ce pregătirile s-au terminat, prietenul zeului *Ea* și-a adus pe arcă tot aurul și argintul, apoi familia și animalele, însă numai ierbivore și păsări. A mai adus și oameni pricepuți în toate meșteșugurile, începând cu aceia care contribuiseră la construcția refugiului salvator. În sfârșit, într-o seară s-a urcat la bord și a încredințat comanda cârmaciului său.

Chiar de a doua zi, pe când Soarele se ridica în mijlocul constelației gemenilor, se porni o furtună îngrozitoare. Întărit de *Marduk*, stăpânul focului ceresc și de *Nabu*, neobositul său mesager, *Adad*, zeul furtunilor, dezlănțui toate elementele. Vântul de sud ridică în același timp toate apele mărilor care inundară tot Pământul; oamenii s-au înecat dar arca a plutit împinsă către nord.

Curând, zeii s-au îngrozit ei înșiși de fapta lor și s-au refugiat în cerul cel mai de sus pentru a plânge pieirea neamului omenesc. Dar, după șase zile, furtuna s-a potolit și, după încă o zi, arca a eșuat pe muntele *Nissir*. După alte șapte zile de așteptare, au fost puse pe rând în libertate o porumbiță, o rândunică și un corb. Și fiindcă

acesta nu s-a mai întors au înțeles cu toții că pot părăsi arca. Ei au mulțumit zeilor aducându-le ofrande și libații. Tot panteonul caldeean s-a înghesuit atunci să primească jertfele de care zeii fuseseră lipsiți atâta vreme. Muma zeilor pretindea că lui Bel, cel care pusese totul la cale, nu i se cuvine nimic din ofrande. Dar Bel apărut pe neașteptate și tare se mai înfurie că omenirea nu fusese nimicită cu totul. Când începu să-i amenințe pe supraviețuitori, *Ninib*, zeul războiului, i-a întors mânia împotriva lui Ea, pe care-l bănuia că i-a învățat pe oameni cum să se salveze. Acuzat fiind, Ea îi reproșează lui Bel că s-a pripit; pentru că numai oamenii își atrăseseră mânia zeilor, ei singuri trebuiau pedepsiți și nu era drept să piară de înec toată suflarea. Ar fi fost destul să li se trimită oamenilor năpaste precum leul inaripat, câinele sălbatic, foametea ori sugrumătorul *Ira*. Mai mult, Ea nu credea să fi trădat el secretul zeilor, deoarece nimic nu-l împiedica să răsplătească devotamentul servitorului său cu un vis pe care acesta a avut meritul de a-l fi deslușit.

Încrězându-se în cele auzite, Bel se urcă îndată la bordul corăbiei unde protejatul lui Ea se retrăsese din prudență și l-a convins să revină pe uscat dimpreună cu soața sa. Apoi, poruncindu-le să îngenuncheze, Bel a rostit de față cu toți: „Până acum erați din rândul muritorilor; de-acum înainte, *Utnapishtim* și femeia sa vor fi asemenea nouă, zeilor.“ Bel i-a atins pe cei doi cu sceptrul său, i-a binecuvântat și i-a luat cu sine departe pentru a se bucura de nemurire acolo unde se despart fluviile, adică la marginea lumii, dincolo de ceea ce se va numi mai târziu Coloanele lui Heracles.

În unele variante ale mitului, i-a fost dată nemurirea și cârmaciului de pe arcă. Cât privește pe ceilalți supraviețuitori ai potopului, ei au revenit în Babilon unde, așa cum li se poruncise, au scos tâblițele îngropate la Sippar, pentru a răspândi printre oameni învățătura ce stătea acolo scrisă.

Utnapishtim este un nume inițiativ și înseamnă „Cel care a găsit viața“, adică a cucerit nemurirea. Dacă Ghilgameș ar fi înțeles tâlcul celor întâmplare strămoșului său, el n-ar mai fi tremurat la gândul morții.

Noe în versiune caldeeană a fost mai târziu numit și Atrakhasis sau Khasisatra (Xisuthros), ceea ce este un omagiu adus istețimii rare a protejatlui lui Ea căci, atribuindu-i „urechi peste măsură de mari“ (acesta fiind sensul cuvântului grecesc Xisuthros), autorii făceau aluzie la o hiperestezie auditivă cu impact direct asupra intelectului. Astfel, Xisuthros înțelegea graiuri pe care alții nu puteau nici măcar să le audă. Știind mai multe, el era mai înțelept și mai prevenit.

Ascultând de Ea, Utnapishtim n-a urmărit ceva ce îi atrage de obicei pe oameni; el a construit arca pentru a aduna acolo tot ce merita să supraviețuiască, el a căutat viața. Dacă vrem să devenim nemuritori, să facem ca el: să ne identificăm cu ceea ce este nepieritor! Viața individului derivă dintr-o viață atotcuprinzătoare pe care omul trebuie s-o facă să predomine în el. Pentru aceasta, el trebuie să acționeze dezinteresat: trebuie să știe să fie omul lui Ea, adică dedicat inteligenței creatoare, *Marelui Arhitect al Universului*. Masonul care trăiește pentru a munci în loc să muncească pentru a trăi găsește *Viața* și se înalță la adevărata măiestrie.

Triada feniciană

Primele lucrări executate de Hiram pentru împodobirea Templului din Ierusalim sunt, potrivit Bibliei, cele două coloane de lângă intrare, *Jakin* și *Boaz*. Ori Herodot scrie că, în cel mai vechi templu din Tyr, divinitatea era reprezentată prin două obeliscuri ridicate de Ussos, întemeietorul orașului, în cinstea *Focului* și a *Vântului*. Considerate sacre, două astfel de coloane au fost ridicate mai târziu de fenicieni pe malurile strâmtoarei Gibraltar, ajungând să fie cunoscute în Antichitate sub numele de Coloanele lui Heracles.

Această dualitate fundamentală reprezintă principiul care mișcă toate lucrurile. Focul se aprinde în toate ființele, asigurându-le supraviețuirea, creșterea, dezvoltarea, deci construirea lor potrivit planului de dezvoltare al fiecărei specii. *Focul* are ca hieroglifă triunghiul echilateral \triangle care, în limba akkadiană, se citește *ru* și înseamnă a construi. Alchimiștii foloseau un semn asemănător pentru Sulf \blacklozenge pentru a reprezenta Focul launtric în ipostaza lui de-a

edifica al cărei corespondent este coloana *Jakin*. Acest Foc rămâne inactiv, închis în sămânța sa într-o stare latentă, câtă vreme nu este stârnit și întreținut de *Vânt*, personificat de către hermetiști prin Mercur ☿. Fiind mesagerul zeilor, el era reprezentat ca *Aer* atât de subtil, încât pătrundea peste tot, chiar și prin corpurile cele mai dense. El este vehiculul vieții atotcuprinzătoare sau, cum s-ar spune, *el este forța* acesteia, adică tocmai sensul cuvântului *Boaz*.

Imaginea cosmogonică a Focului și a Vântului misterios care îl atâta nu oferea mulțimilor o reprezentare satisfăcătoare a ideii de divinitate. Atunci religia a oferit-o spre adorație în forme mai puțin abstracte. Focul atotînsuflețitor concentrat în imaginea discului solar a devenit Baal cel care arde tot, un zeu de temut pentru care, la vreme de restriște, părinții își sacrificau copiii. Natura, oricât de capricioasă și schimbătoare, era sclava preasupusă a acestui stăpân nepăsător și îndepărtat. Ea era personificată prin *Astarte*, divinitate în care se regăseau laolaltă Cybela, Demeter, Artemis și Afrodita, simboluri ale elementelor fecunde: *Pământul* și *Apa*. Dar *Focul* care procrează (Baal) nu dă naștere vieții decât pentru a o consuma: precum Cronos-Saturn, el își devoră progeniturile. Activitatea sa neobosită macină organele și ucide tot ce trăiește, așa cum arșița nedomolită usucă vegetația. Sămânța de foc aflătoare în ființe nu se dezvoltă decât sub influența *Aerului*, adică a Vântului mercurial, divinitate inițial adorată împreună cu Focul. Întotdeauna binefăcător, acest agent al vieții a devenit pentru popoarele Asiei Mici zeul favorit, *Adonis* sau „stăpânul meu“. An de an, primăvara revenea cu tot cortegiul ei de verdeață și flori datorită acestui iubit al lui Astarte (Ishtar la caldeeni). Însă Adonis (Tamuz, Dumuzi, Eshmun) este ucis în fiecare an de căldura verii; este plâns de toată lumea, iar adoratorii lui poartă doliu. În căutarea mormântului său, procesiuni cu bocitoare răscolesc câmpurile; când statuia sa este dezgropată și purtată apoi în triumf, pretutindeni izbucnește o bucurie zgomotoasă în cinstea Salvatorului Adonis care va readuce rodnicia.

Cultul care a inspirat sărbătoarea Paștelui la creștini provine din orașul fenician Byblos. Ritualul reînvierii zeului atrăgea în fiecare

an nenumărați pelerini, dornici să profite de ospitalitatea fenicienilor care, exaltați, nu le refuzau nimic.

Mitul lui Adonis, cel mai răspândit din Asia Mică, se află, poate, la originea anumitor detalii din legenda lui Hiram, caracterizată, chiar de la apariția ei, către 1730, ca fiind o stranie născocire inspirată din Ovidiu și Vergiliu. Și n-ar fi de mirare căci, în materie de simboluri, marii gânditori au, inevitabil, ceva în comun. De pildă, în povestirea profund inițiatică *Șarpele verde*¹, Goethe a creat personajul numit „frumoasa Lilia“ inspirat parcă de *Siduri* din epopeea lui Ghilgames, dată însă la iveală abia un secol mai târziu. Imaginația oamenilor de geniu preia imagini dintr-un fond comun artiștilor și poeților din toate timpurile. A fi maestru în domeniul cugetării înalță pe mason acolo unde spiritele pure se întâlnesc în unitatea aceluiasi limbaj exprimat în formele frumosului.

¹ V. traducere în col. rev. *Symbolisme*, însoțită de comentarii. În felul ei, această povestire este o splendidă poetizare a condiției de maestru.

Partea a treia

ÎNȚELEPCIUNEA GRADULUI DE MAESTRU

NEMURIREA

Superiorii Necunoscuți

NAȘTERE – VIAȚĂ – MOARTE: această triadă corespunde celor trei grade simbolice. *Ucenicul* se dezvoltă pentru a se naște întru o viață nouă; fătul nu va vedea lumina decât ieșind din pântecul mamei la capătul unor încercări, scenă des întâlnită în misterele Antichității. *Calfa* este omul pregătit pentru viață, altfel spus pentru a interacționa cu exteriorul și a munci laolaltă cu semenii săi. *Maestrul* corespunde vârstei până la care omul a acumulat experiență de viață, dar, îmbătrânind, trebuie să se pregătească să moară.

Pentru a ajunge la o viață mai înaltă, misticii au de urmat, pe rând, trei etape. Prima, denumită *purificatoare*, este consacrată obținerii purității morale (ucenicul); cea de-a doua, *iluminativă*, este destinată înțelegerii misterelor (calfa); iar la capătul celei de-a treia, *unificatoare*, se identifică voia individului cu voința divină (Maestrul).

Dacă, pe calea religiei, misticul creștin, musulman ori budist aspiră la o contopire cu Dumnezeu în care omul se pierde, inițiatul mason dorește să se înalțe în rând cu zeii (apoteoza) pe care îi consideră inteligente imateriale stăpânind lumea dintr-un alt plan decât specia umană prizonieră a materiei. În acest sens le cerea Pitagora discipolilor săi să se divinizeze: „Când, în cele din urmă, îți vei lăsa corpul aici, pe Pământ, și, liber, te vei îndrepta spre cer în zbor, nepieritor de-acum, vei fi un zeu nemuritor.”¹

¹ A. Siouville, *Les Vers d'Or de Pythagore*. Col. rev. *Symbolisme*, Paris, 1913.

Dar, pentru Pitagora, nemurirea nu este veșnică odihnă, nici leneșă preaferică. Zeii au de îndeplinit un rol în viața lumii: pe un plan superior și ei lucrează căci, altfel, și-ar pierde rostul și ar înceta să mai fie. O solidaritate absolută leagă *ceea ce este*: nu are viață decât ceea ce contribuie la unitatea întregului. Egoismul este o anomalie care duce inevitabil la moarte pentru că acela ce se rupe de viața lumii îi întrerupe cursul. La fel, a nu acționa e totuna cu a nimici: repausul absolut este neant pur. În consecință, omul nu are alte mijloace de a deveni nemuritor decât să se asimileze energiilor care mișcă lumea.

În acest scop, nu e neapărat necesar să cunoască acele forțe pe care le numește zei, duhuri ori demoni și pentru reprezentarea căroră se ia pe sine drept model. Inițiații știu că *Maestrii* sunt, de fapt, aceste forțe; înconjurați cu un mister de nepătruns, ei acționează nevăzuți în spatele vâlului des care ne desparte de lumea de dincolo.

Cu toate că nici pentru el vâlul nu se va ridica, omului inițiat îi stă totuși la îndemână să se apropie și să intre în legătură cu sursa celor mai fecunde inspirații ale sale. Să învățăm să deslușim glasul *Maestrilor* și vom înțelege că ei nu ne cer decât să ne desăvârșim cugetând în liniște și în singurătate.¹

Avem în vedere cu totul altceva decât necromanția sau invocarea morților în practicile magice ori spiritiste.

Gândirea, idealul căruia și-a consacrat viața, supraviețuiește celui care moare. Maestrii masonului sunt cu toții martiri ai ideii, artiști dispăruți ai progresului omenirii. Inițiații care le continuă opera intră în tainică legătură cu ei. Rămânând nevăzuți, acești *Maestri* inspiră pe căi tainice cugetarea și susțin voința inițiatului în lupta lui continuă pentru căutarea adevărului.

Când *ucenicul* străbate prin tenebre în căutarea luminii, el este condus pas cu pas și ferit de primejdii în timpul ritualului de inițiere de către un frate maestru pe care nu-l poate vedea. *Calfa* nu va mai fi călăuzită la fel căci ea trebuie să știe să se conducă singură,

¹ V. legenda evocată anterior lui Xisuthros, omul cu urechile fine, cel care știe să asculte, protejat de Ea, Înțelepciunea Supremă.

folosindu-se de experiența celor mai vârstnici în masonerie care îi transmit din Înțelepciunea de peste veac a *Maestrilor*. Căci maestrul mason nu este acel simplu cioplitor în piatră care potrivește blocurile la locul lor într-un edificiu: munca lui este doar intelectuală, la planșa de trasat proiecte. Maestrii masoni sunt inteligențele care construiesc, acele energii care mișcă într-adevăr lumea pentru toți inițiații care intră în legătură cu *Superiorii Necunoscuți* ai tradiției.

Cunoașterea de sine

Trecător pe scena lumii, omul are de jucat un rol dinainte hotărât pentru care poartă costumul unei *personalități* (în latină, *persona* înseamnă „mască” și, prin extensie, „rol”, „actor”). El împrumută de la regnul animal organismul cel mai perfecționat de pe Pământ, se naște cu trăsăturile unei rase și primește influențele mediului etnic și familial. Astfel se compune personajul pe care îl reprezintă omul: are un nume și își închipuie că se cunoaște doar privindu-se în oglinda în care se fardează. Unic în felul său, omul este un actor care își joacă rolul cu o convingere absolută, pentru că el chiar se crede personajul pe care îl interpretează.

Lucrurile nu stau chiar așa, deoarece cortina cade, reprezentația ia sfârșit și actorul trebuie să reintre în viața reală. Acolo el nu mai este personajul din piesă: rege sau cerșetor, senior sau lacheu, totul nu este decât o convenție. Omul este acum doar un artist mai mult sau mai puțin mulțumit de felul în care și-a jucat rolul și a înțeles intenția autorului.

Prins în vârtoarea simțurilor, omul obișnuit își pune tot sufletul în rolul său și îl *trăiește* aievea ca și cum adevărata sa viață s-ar desfășura pe scenă. Puțini dintre actorii comediei umane își dau seama că *fac doar un rol* și că trebuie doar să-l joace bine, fără să se lase duși de el.

Acești înțelepți nu se lasă înșelați nici de bogăția decorului, nici de costumații pompoase; întâmplările piesei pe care o joacă îi emoționează cu măsură. Ei sunt *inițiații*, cei care au știut să rupă vraja

spectacolului aparențelor; ei știu că poartă doar costumul unui rol și nu uită ceea ce sunt, de fapt, dincolo de scenă.

În sens inițiativ, *cunoașterea de sine* era preocuparea de căpătâi a lui Socrate. Știind *cine este*, omul găsește răspuns întrebărilor sale despre lume. Cel care joacă rolul personalității omului este un *actor* misterios. Cine este oare acest artist care nu poate fi văzut decât pe scenă purtându-și costumul și masca?

Vom afla dacă ne supunem ritualului. Pe această cale ne desprindem mental de lumea obiectivă sau teatrală și ne întoarcem în noi înșine pentru a explora tărâmul propriei subiectivități. Să descindem dar în micul infern, în materia întunecată (*nigredo* alchimic – n.tr.) fără de care Marea Operă n-ar fi cu putință. Să ascultăm acolo destăinuirile liniștii și umbrei; iar dacă am știut cu adevărat să murim pentru lumea din afară, pentru spectacolul aparențelor care îi subjugă pe profani, un zeu ni se va arăta.

El nu se aseamănă întru nimic idolilor născuți de imaginație, nu e formă goală, ci însăși viața, mișcarea: este *agentul* sau *actorul* în toate sensurile termenului, ființa cu adevărat reală în raport cu înșelătoarele, pentru om, apariții ale fenomenelor sensibile.

Divinul din om

Calea vieții inițiatice se deschide numai pentru gânditorul care a știut să se găsească pe sine sub masca personalității. Nemulțumit de artificialitatea teatrului și, totuși, fără să-și neglijeze rolul, el își dă seama că viața autentică urmează coborârii de pe scenă.

Aceasta este viața mai puțin trecătoare. Omul nu-i știe nici începutul, nici sfârșitul; este viață divină și, fiindcă știe că participă la ea, omul însuși se divinizează. El are chiar datoria să se ridice la divinitate dobândind conștiința adevăratei sale naturi. Dintotdeauna, inițierea a fost calea către sanctuarul Omului-Dumnezeu. Inițierea l-a învățat pe om să se lepede de animalitatea care îl ținea închis în spațiul îngust al dependențelor materiale și să urmeze liber chemarea unei vieți superioare ce nu cunoaște limite...

Inițiatul trăiește adevărata și nesfârșită viață pentru că s-a despărțit de jocul aparențelor și s-a asimilat celei mai trainice dintre realități. El își subordonează destinul de actor misiunii mai înalte și mai generoase asumate prin descoperirea sinelui. Participant la Marea Operă, inițiatul muncește la transformarea perpetuă a lucrurilor. Faptul că își consacră întreaga energie prelungirii la nesfârșit a vieții înseamnă că inițiatul trăiește viața divină și înfăptuiește chiar idealul mistic *de-a fi una cu Dumnezeu*.

Urmând calea religiei, misticul se înșală neînțelegând că *a trăi* și *a acționa* sunt unul și același lucru. Viața nu este prin ea însăși: omul nu trăiește pentru a trăi, ci pentru a îndeplini o funcție în organismul lumii. Aceasta este misiunea pe care și-o asumă perfect conștient inițiatul: își folosește mintea să înțeleagă ce anume i se cere, dinainte hotărât să înfrunte orice dificultate și să nu precupească nici un efort pentru a izbândi.

Masonul care înțelege să lucreze astfel devine, prin munca sa, nemuritor. El nu dă importanță personalității, ci merge până la principiul dinlauntru al mișcării și acțiunii despre care presimte, fără a ști cu exactitate, că este zeul necunoscut din ființa sa misterioasă, adică *eul* transcendent, același, poate, în toate făpturile gânditoare.

Acest *eu* nu există în spațiu și nici în timp; are deci o natură divină. De aceea, inițiatii trebuie să ia aminte la psalmul 82, 6 în care se spune: „Am zis: Toți sunteți Elohim și sunteți cu toții fiii lui Dumnezeu.”

Moartea

Când spectacolul se încheie, actorul lasă masca (*persona*) și redevine el însuși. Ce efect va avea asupra lui această întoarcere la sine? Îl va dezamăgi, oare, viața reală? În nici un caz pe artistul conștient de meșteșugul artei sale și care nu se lasă furat de propriul joc. Orice rol este doar un moment în carieră și el își va dori să joace mereu altele cât mai bine.

La fel, personalitatea pe care actorul din noi o poartă ca pe o haină nu e decât un prilej ca el să-și practice meșteșugul și, astfel,

să se perfecționeze. Și, dacă e artist, va trăi pentru artă și nu pentru rol (*persona*), potrivit dictonului *vita brevis, ars longa*: dacă se reduce la rol (personalitate), viața omului este scurtă, dar, dacă se confundă cu arta, participă la permanența ei. Altfel spus: pentru *artist* nu există moarte.

Când *lucrătorul* părăsește un organism uzat sau deteriorat, incapabil să-și mai îndeplinească funcția, este ca și cum ar schimba unealta, însă faptul ca atare are prea puțină importanță *dacă el își stăpânește meșteșugul*. Fiindcă nimic nu se pierde, cum o dovădesc fizica și chimia, lucrătorul bun va găsi oricând de lucru pe mărunta și agitata noastră planetă și, cu atât mai mult, într-o altă ordine, superioară. Fără obsesia viitorului, inițiații pot fi, așadar, *forță creatoare*.

Când personalitatea de stare civilă a omului se stinge, urmele trecerii sale interesează prea puțin. Pe om nu trebuie să-l preocupe recunoașterea sa după moarte. *Post mortem nihil!* Dar unealta nu trebuie confundată cu lucrătorul.

Inițiatul nu va aspira deci decât la propria sa perfecționare. Ca agent de transformare, el își va asuma propria metamorfoză. Pentru a ajunge la o condiție superioară, inițiatul trebuie să lase în urmă piedici de tot felul. Va trebui să știe să renunțe la ceea ce îl trage în jos și să-și preschimbe densitatea materială în energie spirituală.

Totodată, inițiatul nu va încerca să-și clădească alte reprezentări ale vieții în afara manifestării ei prin personalitate căci orice anticipare ar fi zadarnică. Destul să cunoască salcâmul, altfel spus, să știe că există o viață adevărată. Ca simbol inițiativ, creanga care a dus la descoperirea adevărului este asociată echerului și compasului, instrumente de măsură și de cunoaștere exactă prin care se stabilesc dreptatea faptelor și consecvența rațiunii.

Iată de ce masonul nu se va pierde vreodată în necunoscut. Cu smerenia înțeleptului, el va lăsa misterul să fie ceea ce este și nu va pretinde niciodată că este deținătorul tuturor răspunsurilor. Convingerile sale rezultă numai din practică: nu face afirmații decât atunci când constată ceva. Dându-și seama de legătura ce există între orice manifestare a vieții și o viață cu mult mai generală, el va compara

omul individual cu o celulă a marelui organism al omenirii. Această ființă colectivă corespunde lui *Adam Celestul* (Kadmon – n.tr.) al cabaliștilor, iar inițiatul îi trăiește viața superioară fiindcă a știut să dea morții personalitatea lui profană.

Nemurirea

Dincolo de aparențele exterioare atât de diverse și la nesfârșit schimbătoare se află o realitate mai profundă al cărei atribut esențial este unitatea. Numind-o, din acest motiv, *unul-total*, ε ν τ ο π α ν, gânditorii Antichității au înțeles-o ca pe o substanță unică ascunsă sub diferitele forme de manifestare ale materiei. Mai mult, ei credeau că una și aceeași viață străbate în toate ființele vii și admiteau, prin analogie, că nu există decât o singură lumină intelectuală care se manifestă în toate cugetele.

Doar în măsura în care se integrează acestei Unități fundamentale a ființelor și a lucrurilor, omul are șansa de-a fi nemuritor. Omul participă la ceea ce este etern și nepieritor dacă ceea ce îl însuflețește intră în rezonanță cu viața universală. Dacă doar efemerul s-ar răsfrânge în sufletul său, atunci omul nu s-ar deosebi de toate care, prin esența lor, sunt degrabă trecătoare sau temporale.

Spre deosebire de inițiați, pentru misticii religioși viața veșnică este separată de ceea ce trăiește omul pe pământ. Ei nu înțeleg că viața este în mod necesar *Una* și că omul, încă din această lume, trăiește deja în eternitate. Îi derutează faptul că, nevoit să adopte un rol, o personalitate, omul își dublează perspectiva asupra vieții unice după cum apare ori se retrage de pe scena obiectivității.

Momentele de retragere sunt somnul și moartea, stări similare dintre care una nu este mai relevantă decât cealaltă. În timp ce omul doarme, actorul care îi intrase în piele, la propriu, pentru a-și face rolul, iese de-acolo și redevine o clipă el însuși. Dar, după câteva ore, se întoarce pe scenă și tot așa până când renunță la teatru și nu mai iese la rampă: atunci se petrece ceea ce oamenii numesc moarte, o ipostază oarecare a principiului care gândește și acționează în ei.

Ori, cum nimic nu se pierde, nici nu se distruge, orice activitate continuă, dar sub altă formă. Și tradiția masonică își reprezintă adeptul ca pe un lucrător chemat să-și continue activitatea pe un plan superior. Energia pe care o consacră el Marii Opere este indestructibilă ca orice altă forță. Această energie este altceva decât instrumentul ei de manifestare printre oameni. Ea se transformă fără a pieri; dar, pentru a proceda inițiativ, să nu ducem mai departe această afirmație.

Potrivit simbolurilor gradului de maestru, pe om îl separă de lumea de dincolo un vâl de nepătruns. El este făcut să acționeze în domeniul restrâns la simțurile sale. El trebuie să-și urmeze consecvent această vocație, fără curiozități inutile față de situația sa concretă. Dacă se află sub apă în costum de scafandru, n-ar avea nici un rost să ducă dorul zărilor rămase la suprafață. El trebuie să se rezume la ceea ce poate vedea în semiîntuneric pe fundul apei unde-l ținutiesc tălpile de plumb ale costumului său. Dispozitivul căruia îi este prizonier îi permite să acționeze într-un mediu advers; cât rămâne închis acolo, pentru a se concentra la munca sa, scufundătorul alungă reveria traiului în aer liber. Așa și omul: în învelișul său trupesc, el trebuie să se folosească optim de organele sale, conștient că prezenta lui viață este doar o îndeletnicire de moment.

Totuși, scufundătorului nu i se cere să acționeze ca și cum ar trebui să-și petreacă toată viața pe fundul apei. El n-a coborât până acolo decât pentru a îndeplini o misiune primită de sus. Nu la fel i se întâmplă și actorului misterios care, în numele unui plan divin, a îmbrăcat haina personalității?

În această privință, nici înțelepții din vechime n-au pretins că ar fi știut mai mult decât muritorii de rând. Nu se făleau cu vreo sensibilitate ieșită din comun care să le fi dezvăluit secretele lumii de dincolo sau ale vieții de apoi. Meditând, ei ajungeau la ipoteze raționale pe care însă preferau să le treacă sub tăcere și să lase pe seama prezicătorilor și a oracolelor speculațiile despre ceea ce, în mod normal, nici nu poate fi cunoscut.

Totuși, ceea ce rămâne după moarte este, înainte de orice, *amintirea* și fiecare trebuie să aibă ambiția ca, după moarte, ceilalți să-i

cinstească memoria. Oricât de neînsemnat este rolul, important e să fie bine jucat, căci a trăi arta este suprema artă, *arta regală* căreia i se consacră inițiații.

Cine a trăit astfel trece între nemuritori. Căci societatea, mai ales dacă urmașii continuă să practice *cultul strămoșilor*, poate fi înrăurită, fie și sporadic, de influențe atavice binefăcătoare.

Acest cult își are rădăcinile într-un instinct dintre cele mai pu-ternice și care se impune prin puritatea principiului său, chiar dacă se află și la originea multor practici naive. Omul trebuie să trăiască astfel încât, în urma sa, binele făcut să se perpetueze altfel decât o moștenire impozabilă. Această succesiune imaterială se deschide în avantajul tuturor celor care știu să profite de ea fără ca vreunul dintre cei care se arată interesați să se poată simți nedreptățit.

Influența benefică astfel exercitată nu depinde de zgomotul creat în jurul unei personalități. Mai repede uitat e acela care s-a străduit din răsputeri să facă vâlvă. Faima este o jalnică parodie a adevăratei nemuriri.

Dacă într-adevăr știi să trăiești Arta, moartea nu va fi decât o altă viață, încă mai bună.

Supraviețuirea

Cel care lasă în urma sa o operă simte că nu moare cu totul.

Din clipa în care a fost capabil de gândire și chiar înainte de a se ocupa cu arta ori cu meșteșugurile, omul a putut desluși marea artă în reproducerea speciei. Tot ce privește apariția vieții a devenit sacru. Reprezentarea ca menhir a organului genital masculin a fost primul simbol al puterii creatoare; divinizarea tatălui în familia primitivă a dat naștere patriarhatului. A muri fără urmași era cea mai mare nenorocire, ca și cum acela care nu lăsa pe nimeni în urma sa spre a-i cinsti memoria ar fi murit definitiv.

Mai târziu, nomadului devenit sedentar i se părea că, plantând un arbore, își prelungea viața. Strămoșul comun al unui grup de locuire a devenit divinitatea tutelară a căminului (zeu lar); tot astfel, recunoștința

publică ridica în rândul zeilor pe acela care construia un pod, un apeduct ori sapa o fântână. Urmând această pildă, puternicii zilei au vrut și ei să devină nemuritori prin construcții impresionante și indestructibile menite să le servească drept morminte. Piramidele sunt mărturia acestei copilărești ambiții.

Mai nobile rezultate a produs căutarea Frumosului, preocupare prin care se distinge omul definitiv desprins de animalitate. Nevoia de a împodobi obiectele, de a le da o formă armonioasă este prezentă în cele mai vechi mărturii ale muncii omului primitiv. Au existat și artiști îndrăgostiți de creația lor, demnă de admirația nedezmințită a posterității. Acela care a făurit frumusețe nu moare; el re trăiește în fiecare dintre cei care o admiră, în toate sufletele pe care artistul le-a pus în rezonanță cu armonia superioară.

Artelor plastice li s-au alăturat muzica și poezia. În limbajul ritmului pe care memoria îl reține ușor, rapsozii cântau legende perpetuând tradiția orală. Scrisul a permis apoi fixarea cuvintelor, literatura devenind o cale sigură spre nemurire.

Supraviețuirea prin creații materiale rămâne totuși fragilă. Capodoperele pier, și autorii sunt uitați. Ceea ce sigur nu piere vreodată este fapta bună și generoasă în folosul celor mulți. Ea se naște dintr-o forță inepuizabilă, aceeași care dă viață fiecărui om.

Câtă vreme această energie din el supraviețuiește, omul nu dispare cu totul. Nemurirea nu este totuși atributul său individual, căci personalitatea omului se stinge și, dacă unii își închipuie că pot restabili legătura cu cel dispărut, tot ce vor obține va fi o imagine fantomatică a propriilor lor păreri. Exaltații ar putea chiar să facă să se manifeste obiectiv ceea ce ei au în minte, căci necromanția este doar un efect de imagine datorat în întregime operatorului.

Iată de ce un inițiat nu va invoca niciodată nici un fel de personaj. Recipientul, masca (*persona*) nu înseamnă nimic pentru inițiat; numai conținutul are importanță, energia dătătoare de viață, singura care nu piere.

Cel cuprins de dorința de a săvârși binele și de a se consacra trup și suflet Marii Opere își atrage tocmai această energie. Cine

altcineva să trăiască în inițiat dacă nu chiar forța care i-a însuflețit predecesorii? Hiram reînviat e astfel viu cu adevărat. Să cugetăm și să luăm aminte...

Superstițiile

Scuturând jugul prejudecăților, rațiunea condamnă tot ceea ce nu rezistă criticilor sale. Dar acest judecător este, oare, pe deplin luminat?

Nimic nu există fără rațiunea de a fi. Orice trebuie bine analizat înainte de-a fi respins. Metoda aceasta nu este, desigur, revoluționară, dar este inițiatcă. Tinerețea nerăbdătoare nu se împacă deloc cu ea, dar, cu vârsta, trebuie adoptată ca regulă. Maestrul nu judecă decât în deplină cunoștință de cauză.

Dacă a înțeles ce simbolizează cadavrul lui Hiram, nu va disprețui nimic din ceea ce este omenesc. Se va feri, mai ales, să îngroape în disprețul său necugetat tot ceea ce raționalismul îngust se grăbește să respingă drept absurd.

Cugetarea omenească, supusă greșelii, este doar o rază de lumină. Dincolo de unde poate ea pătrunde domnește încă întunericul. Dacă totul e departe de-a fi pe deplin explicat, se cade să privim mai atent acele credințe tenace care, în pofida religiilor oficiale, dar și a progreselor gândirii libere, au rezistat secole de-a rândul. Vorbim aici despre superstiții. În cea mai largă accepțiune, termenul desemnează ceea ce supraviețuiește (lat. *superstes* – n.tr.). Orice superstiție este deci o formă de supraviețuire a unui obicei sau a unei practici față de înțelesul lor originar. Deși, inițial, au avut un temei, actele vieții sociale curente ajung să fie îndeplinite fără a se mai ști de ce. Ele sunt executate mecanic, în virtutea tradiției și nu datorită justificării lor raționale. Viața omului este astfel țesută din superstiții.

De obicei nu li se dă importanță, dar câte unele nu trec neobservate, ba chiar îi intrigă pe cei convinși că orice trebuie să capete o explicație rațională. În acest punct apare clar deosebirea dintre ucenicul care învață să gândească și maestrul-cugetător. Cu cât o superstiție este mai răspândită, mai veche și mai lipsită de subtilitate, cu atât

mai mult ea se impune spiritelor exersate. Se poate afirma, oarecum *a priori* că, în condițiile în care adevărul absolut ne scapă, nici eroarea nu poate fi totală, deși își are un loc atât de confortabil și de durabil în cugetele oamenilor. Pentru că, oricât și-ar folosi rațiunea, oamenii nu își însușesc durabil decât cunoștințe care nu sunt în întregime false, ci doar s-au pierdut de adevărul lor inițial. Așa cum poartă mălul fluviilor minuscule fire de aur, tot astfel există și adevăr în amestecul grotesc al superstițiilor. Trebuie să știm, prin urmare, să scoatem la iveală din zgura timpurilor metalul cel prețios.

Ceea ce ne-a parvenit ca superstiții sunt rituri și simboluri păstrate cu pioșenie deși nimeni nu le poate da o interpretare logică. Pentru ca trecutul să ne dezvăluie secretele sale, merită cercetate cele mai uluitoare dintre formele prin care a supraviețuit. De când am ajuns să cunoaștem mai bine psihologia omului, dăm mai multă atenție basmelor cu zmei. Acceptăm exprimările unei imaginații înfierbântate și ne străduim, în același timp, să deosebim ce este verosimil de ficțiunea pură. Credințele populare, prezente și în mentalitatea omului primitiv, oferă indicii valoroase despre ceea ce s-ar putea numi revelație naturală. Ele sunt o generoasă sursă de cunoaștere pe care inițiatul nu trebuie s-o nesocotească dacă vrea într-adevăr să regăsească *Cuvântul pierdut*. Să ne aplecăm deci asupra cadavrului lui Hiram, să-l ridicăm și să-i insuflăm Maestrului viață din viața noastră pentru ca astfel să prindă grai și să ne redea învățătura.

CONSTRUIREA SINELUI

Se admite îndeobște că, în Antichitate, inițierea revela două mari secrete: existența unui Dumnezeu unic, sinteză a tuturor divinităților adorate în popor și nemurirea sufletului omenesc.

Pentru că metoda inițiatrică nu își îngăduie să ofere cunoaștere de-a gata, nici o învățătură sistematică nu era predată laolaltă cu misterele. Misiunea adeptului este aceea de-a descoperi cu propria sa minte ceea ce poate admite ca fiind adevărat. Maeștrii săi vor evita să formuleze dogme cu pretenția de-a rezolva problemele ce asaltează neconținut mintea omului. Inițiatul se consacră nesfârșitei căutări a adevărului știind că nu-l va atinge niciodată. Și lasă, de aceea, pe seama religiilor și a sistemelor filosofice grija de a-i mulțumi pe cei curioși care, neputând căuta ei înșiși, pretind să primească soluții magistrale, garantate de vreo biserică influentă ori vreo școală prestigioasă.

Necum să scutească de osteneala de a gândi, inițierea obligă la reflecție, abordarea lucidă a problemelor fiind mai importantă decât rezolvarea acestora. Fără îndoială că studiul numerelor după preceptele lui Pitagora permite inițiatului să gândească unitatea unui principiu universal activ și inteligent. Pornind de aici, el nu are nici o dificultate să treacă la o reconstrucție rațională a lumii (metafizica), însă nu are dreptul să impună opiniile personale ca doctrine ale inițierii.

De pildă, Marele Arhitect al Universului este o expresie care nu urmărește în nici un fel să impună o credință anume. Constructorii

trebuiau să ajungă cât mai firesc să-și reprezinte lumea ca pe un imens șantier. Din aproape în aproape, s-au convins că totul este o construcție, că întreaga natură lucrează doar pentru a construi ființe tot mai perfecționate. În această concepție, orice organism era un edificiu, iar omul era, prin urmare, o zidire înzestrată cu suflet.


Simbolurile masonice au dus mai departe această analogie prin ideea că microcosmosul, sau lumea la scară mică, se construiește pe sine ca și macrocosmosul, sau lumea la scară mare. În om ar sălășlui deci un arhitect care se comportă precum Marele Constructor pe șantierul lumii.

Hermetiștii, ale căror alegorii se inspirau din limbajul chimiei, credeau că energia creatoare prezentă în fiecare om se află în ceea ce ei numeau Sulf, un foc interior care, extinzându-se, determina dezvoltarea ființei începând de la germene și, apoi, pe toată durata creșterii ei până la apogeu. Acest principiu misterios trece din posibilitate în act prin fecundație. Ea se află la originea înmulțirii rapide a celei care se divide în mod repetat, adaptându-se unor funcții tot mai complexe. Fiecare om este o mică omenire provenită dintr-o origine nediferențiat masculină și feminină. Viața intrauterină ar corespunde stării paradisiace despre care vorbește legenda biblică.

Organismul nu se construiește la întâmplare, ci după o anumită ordine din care să rezulte un individ normal, robust și bine adaptat rolului pe care îl are de îndeplinit. În acest scop există reguli de construcție transmise ereditare. Totul se petrece ca și cum germenele ar da curs unei vocații de a construi, chemând fiecare celulă să îndeplinească, în interesul ansamblului, o funcție determinată. Procesul include intenția și prefigurarea, reprezintă, cu alte cuvinte, punerea în aplicare a unui plan dinainte stabilit. Așa este orice construcție cu viață, oricât de mărunta ar fi ea. Și planta cea mai simplă pornește de la o *idee-model* după care se desfășoară întreaga ei alcătuire. Deși mai complexă, „zidirea” omului pleacă și ea de la un model general și durabil al speciei, particularizat în subdiviziunile acesteia dintre care cea mai importantă este familia. Individul este produsul tranzitoriu și repetat al unei unice cauze permanente care construiește.

Să nu ne îngăduim atâtea lene intelectuală încât să-l confundăm pe Marele Arhitect al inițiaților cu Dumnezeuul religiilor. Că lumea este construcție nu poate fi contestat. Ființele mari și mici se alcătuiesc fiecare după planul ideal al speciei lor, modificat doar în amănunțele sale pentru a corespunde diferitelor meniri (destine) ale indivizilor. Vorbind astfel, nu încercăm să evităm problemele, ci să le găsim o rezolvare păstrând toată libertatea cugetării. Pentru a fi aprofundat, misterul trebuie abordat direct și nu ocolit. Cel care cugetă nu își refuză nici un subiect de reflecție: inițiatul nu se teme nici să se aventureze în nopți pentru a întâlni umbre, nici să se scufunde în întunecimile de necuprins, dacă se așteaptă de la el să aducă la suprafață un crâmpci de lumină. Hiram nu învie decât ridicându-se din mormânt.



Floarea de crin stilizată în forma unor elemente ideografice. Semnul convențional al încheierii Marii Opere  are deasupra sa un romb care simbolizează realizările de ordin spiritual prin opoziție cu pătratul elementelor obiective și materiale. Din triunghiul elementului dator de viață ∇ (Apă, Suflet) iese o figură dominantă cu patru laturi, rombul reprezentând idealul menținut în echilibru de cele două ornamente (dualitatea, Jakin și Boaz). Floarea de crin este un simbol prin care heraldiștii au intuit odinioară misiunea de emancipare pe care Franța o va avea, ca națiune chemată să domine prin idee: mai întâi o simte, iar mai apoi o face să lumineze, susținând-o atât printr-o gândire rațională riguroasă (Jakin) cât și printr-o credință arzătoare și generoasă (Boaz).

Partea a patra

ÎNDATORIRILE MAESTRULUI

DESĂVÂRȘIREA

A fi stăpân pe tine însuși

Chemat să participe la Marea Operă de construcție a lumii, inițiatul trebuie, înainte de toate, să dobândească unealta potrivită. Instrumentul de lucru se vâdește a fi propriul său organism, anume făcut pentru a îndeplini această misiune. Deși celulele corpului său au unitatea pietrelor unui edificiu și ansamblul are autonomie fiziologică, inteligența nu domină asupra ființei încă nedespărțite de animalitate. Dacă, la cea mai fragedă vârstă, instinctul are prioritate, inteligența se afirmă doar treptat, o dată cu maturizarea; intră apoi în luptă cu pasiunile, dar nu ajunge să predomine decât într-un târziu, când acestea s-au domolit.

Pentru cei mai mulți dintre oameni, a ajunge stăpân pe sine este un efect natural care vine o dată cu vârsta. Desigur, puțin câte puțin, omul ajunge stăpân pe corpul și mintea sa, dar fără a reuși, cel mai adesea, să le valorifice toate posibilitățile. Inițierea îndeamnă tocmai la depășirea nivelului comun: inițiatul se deosebește de omul obișnuit printr-un autocontrol mai eficient. Sarcina lui nu e deloc ușoară, iar exigențele sunt pe măsura gradului său inițiativ.

Poziția la ordin a *ucenicului* arată simbolic că el își domină mentalul. Așezată în echer sub bărbie, mâna îi sprijină capul, protejându-l parcă de zbugiumul din piept, de clocotul patimilor. Inițiatul judecă imparțial și calm pentru că el caută sincer și dezinteresat adevărul.

A avea cugetul senin nu este însă un scop în sine. Dacă ucenicul se străduiește să ajungă la idei cât mai corecte cu putință, el n-o face de dragul discuției și nici pentru a afișa o mentalitate superioară. Pentru inițiat, dreapta judecată trebuie să servească *acțiunii* și nu speculației gratuite. Nu creierul trezește acțiunea, ci sentimentele al căror sediu simbolic este inima. Având a trece la fapte, *calfa* trebuie să-l întreacă pe ucenic în privința stăpânirii de sine, întregind disciplina minții cu aceea a sentimentelor. Calfa subordonează inteligenței forțele care propulsează acțiunea și, folosindu-le cu discernământ, le corelează astfel fără a le știrbi. Chiar patimile îi dau ascultare pentru că a știut să le domesticească.

Maestrul supune până la capăt ceea ce trebuie să se subordoneze. El ajunge să-și domine până și instinctele primare. Pentru că au și ele rostul lor, el nu le elimină, ci le ține complet sub control, așa cum sugerează semnul gradului al treilea: dinspre gât, mâna coboară asupra inimii și apoi a abdomenului, lăcaș al poftelor pe care inițiatul le reprimă.

Sub pretextul că inteligența ar fi stăpână absolută, unele școli de înțelepciune impun organismului un regim tiranic, străin autenticei inițieri a cărei vocație este tocmai înțeleapta cumpănire și evitarea oricărei exagerări. Felurimile de acrobații psihofiziologice ale fachirilor, ale dervișilor, ale yoghinilor și ale asceților de tot soiul nu produc decât stridente fără relevanță în cunoașterea inițiată. Adevăratul inițiat nu caută să stârneasă uimirea nimănui, nu-l preocupă decât misiunea sa, iar corpul și-l cultivă doar pentru a o putea duce la bun sfârșit.

Acest instrument al acțiunii, luat ca atare, are un rol secundar. Menținerea corpului în perfectă stare nu este obiectivul principal al inițiatului care se consacră Marii Opere. Deși elixirul de viață lungă ar putea fi pură fantezie, inițierea este, în felul ei, o artă de-a ocoli boala și îmbătrânirea în plină vigoare a spiritului. Păstrarea unei igiene fizice și mentale prelungește viața: sunt bătrâni care știu reîntineri cu mijloace naturale, neavând nevoie să încheie vreun pact cu diavolul. Legende precum aceea a lui Faust sunt pline de învățăminte pentru inițiatul deprins să citească printre rânduri. Îngrijirea sănătății fizice stă la baza perfecționării morale care nu i se

subordonează întru totul, căci sunt situații în care corpul trebuie sacrificat unei cauze superioare. Călărețul destoinic poartă de grijă calului său și nu îl supune la eforturi excesive; confruntat însă cu o necesitate de ordin superior, el nu mai cruță animalul.

A merge la esență

Nimeni nu este maestru dacă nu deține principiile Artei. Doar ucenicul se poate mulțumi cu impresii fugare, generale și superficiale: el se oprește la teorii pripite și convingeri timpurii. Instruită să găsească soluții practice, calfa se ocupă atent și competent de pregătirea sa teoretică, dobândind treptat experiența care-i va aduce gradul de maestru. Această recompensă i se cuvine însă numai lucrătorului care a știut să simtă și să înțeleagă Arta așa cum respiră.

Urmând principiile pe care le-a acceptat, calfa lucrează corect după regulile stabilite; dar, aplicându-le, el nu-și îngăduie să inoveze, să aducă modificări și nici să inițieze metode noi de lucru.

Menită să progreseze la infinit, și Arta evoluează și se adaptează necesităților. Progresul ei se datorează însă măștrilor care reînnoiesc tradițiile, eliberându-le de rutină. Departele de-a fi conformiști, ei sunt animați de spiritul pur al Artei și nu se tem să schimbe orice i-ar ține prizonierul unui stil depășit sau i-ar încremeni în forme care imită trecutul.

Artistul vibrează sub influența Artei pe care o simte înăuntrul ființei sale, îi devine interpret până la identificarea cu opera căreia i se dăruiește. Inițiatul se consacră însă Marii Arte a vieții; el aspiră la a trăi cu virtuozitate: căci el trebuie să înțeleagă și să simtă Viața cea adevărată.

Pentru că, într-adevăr, la temelia întregii înțelepciuni inițiatice se regăsește o anume capacitate de cuprindere a Vieții. Superior prin puterea sa de a merge direct la esență, cugetătorul nu cade victimă imposturii aparențelor de care se lasă înșelate mințile superficiale.

Inițiatul trebuie să-și dezvolte această putere. El va reuși pe deplin numai la capătul perfecționării sale, când va fi aproape maestru

dar va trebui să lupte mereu împotriva iluziei, primejdii care pândeste imaginația ori cunoașterea prin simțuri.

Scopul dintotdeauna al gândirii, misiunea esențială a maestrului, a cugetătorului este de-a merge la rădăcina lucrurilor. Acolo, în străfundurile Pământului, căutau hermetiștii *Piatra ascunsă a înțelepților*.¹ Tot acolo, în adâncimi, va găsi masonul *Cuvântul Pierdut*. Numai coborând se poate pătrunde în *Camera de Mijloc*, unde se revarsă *Lumina centrală* care este răspunsul tuturor enigmelor. Numai limpezimea recuperată din adâncuri îi dă maestrului putința de a-și lumina frații și de a preveni astfel uciderea lui Hiram.

Dacă cel care instruieste pe alții e lipsit de putere de pătrundere, dacă nu a coborât în miezul lucidei cuprinderi, toate crâmpielele de lumină pe care a reușit să le adune nu-i ajung să le facă pe calfele înrăite să renunțe la planul lor ucigaș. Astfel, complotul se urzește și prin complicitatea inconștientă a falșilor maestri, orbi în fruntea altor orbi. Grea răspundere apasă asupra masonului purtător al însemnelor gradului al treilea dacă el nu se va strădui să dobândească deplina înțelegere a Artei! Se face vinovat de greșeli care se petrec pentru că el n-a știut să le prevină. Acela care trece maestru se angajează să lucreze nu numai pentru sine, dar, mai ales, pentru aproapele său. El are în sarcina să formarea altor competențe, căci le datorează ucenicilor și calfelor lumina necesară îndeplinirii misiunii lor.

La vârful ierarhiei masonice nu e loc pentru odihnă. Acolo se fac eforturi sporite și continue pentru ca nimic din ce privește Arta să nu rămână necunoscut fraților. În timp ce lucrătorii se odihnesc, osteniți de munca de peste zi, maestrul trebuie să stea de veghe în liniștea nopții, să se adâncească în meditații profunde menite să explice prezentul și să prevadă viitorul în lumina trecutului evocat cu pricepere.

A asculta pe aproapele tău

Inițierea se înfăptuiește prin alternare, după cum sugerează coloanele fundamentale Jakin și Boaz, corespunzătoare celor două talere ale balanței menținute neîncetat în echilibru. Dacă Maestrul care

meditează ar face apel doar la iluminarea lăuntrică, balanța și-ar pierde echilibrul. Meditația în tăcere trebuie completată, corectată chiar prin discuție liberă, cu atât mai profitabilă, cu cât ideile care se confruntă sunt mai diferite.

Necum să evite contradicția, adevăratul gânditor va ști să o provoace. El nu se va teme să-și însușească ideile adversarilor pe care-i consideră de bună-credință. Împrumutându-le argumentele, inițiatul își va da mai bine seama de punctele lor slabe și, la rândul-i, își va putea revizui propriile opinii.

În felul acesta capacitatea de cuprindere a maestrului progresează continuu; îi va arăta îngăduință aproapelui pentru a reține din gândirea lui ceea ce se potrivește propriei sale gândiri. Preocuparea lui permanentă de-a asimila Adevărul indiferent din ce sursă va dezvolta în el sentimentul *Toleranței*, virtute esențială a adevăratului francmason.

O mistrie mică de argint îndreptată spre inimă îl desemna cândva pe inițiatul față de care oricine putea vorbi fără ocolișuri, cu certitudinea că se adresează unei inteligențe care știe să înțeleagă și unei inimi deschise tuturor sentimentelor nobile. Maestrul trebuie să confirme astfel de calități pentru a nu fi luat drept impostor de către interlocutorii care cred în simbolul masonic pe care acesta îl afișează.

Să ne ferim a denigra sistematic ceea ce nu cunoaștem. Cine își condamnă adversarul fără a-i cântări argumentele, dinainte convins că acesta greșește, cade el însuși în eroare. În opiniile larg răspândite este prezent adevărul, deoarece mintea omului, având o atracție naturală pentru adevăr, îl găsește oricât de bine s-ar ascunde. Nici o convingere nu e de respins, căci nici una nu poate fi complet falsă.

Inițiatul este dispus să asculte cu bunăvoință pe toți cei care cred că au dreptate. El va accepta compania credincioșilor dornici să-l convertească la religia lor sau tovărășia filosofilor în căutare de adepți pentru sistemele lor. Asemeni înțelepților din Antichitate, inițiatul va bate la porțile tuturor templelor și nu va respinge nici o orientare

teoretică. Va avea de învățat din polemici, căci el nu discută pentru a convinge, ci pentru a separa din steril puținele fire de aur.

Chiar și interlocutorii cei mai modești îl pot îmbogăți pe inițiatul care știe să asculte, luând de la fiecare materie primă pentru Marea Operă. Așa se face că înțeleptul descoperă pretutindeni și din abundență lucruri pe care prostul nu le găsește nicăieri.¹

A renunța la orice iluzie

Cel mai adesea, spirite care se pretind serioase și pozitive se întemeiază doar pe vorbe mari și pe imagini calpe. Adunând cunoștințe din cât mai multe surse și adâncindu-le neîncetat, adevărul gânditor evită această capcană. Rămânând lucid, el gândește realitatea de dincolo de lucruri și înlătură aspectele de suprafață care îi ademenesc pe oamenii obișnuiți. Ochiul inițiatului pătrunde până în măduva lucrurilor, până la scheletul realității. Acesta este înțelesul osemintelor desenate pe pereții Camerei de Mijloc. Maestrul nu se oprește la acest decor care ascunde un adânc și trist adevăr; nimic nu-l mișcă; el judecă fără cruțare chiar și ceea ce iubește mai mult.

Fără menajamente, se va judeca întâi de toate pe sine însuși. Conștient de defectele și slăbiciunile sale, își dă seama că nu este cu nimic diferit de ceilalți muritori, tovarășii săi de suferință. Singura avere a omului pe Pământ este dorința de a-și vedea realizat idealul prin propriile fapte. Numai acest imbold sufletesc îi dă omului măreție nepieritoare. El trebuie să-l urmeze convins că, sub cele mai umile aparențe, poate întâlni în orice clipă pe cineva care să-i fie superior.

Omul mai trebuie să supună permanent propriei judecăți instituțiile cărora le aparține pentru ca nu cumva să cadă în superstiția că el e liber doar fiindcă înaintașii au murit pentru libertate. Independența

nu se lasă moștenire, iar libertatea se câștigă clipă de clipă. Infinite sunt formele prin care sclavia stă neîncetat la pândă: acaparează mințile care, din lene intelectuală, nu caută singure adevărul; paralizează simțul moral al acelor care își folosesc voința în scopuri egoiste; în sfârșit, prin manipulare politicianistă, sclavia amenință pe cetățenii care își uită îndatoririle și demnitatea.

I s-a reproșat adesea francmasoneriei că s-ar implica prea mult în politică. În realitate, ea n-a intervenit niciodată în politică așa cum ar fi trebuit s-o facă. Lojile nu au vocație de circumscripție electorală și, cu atât mai puțin, de centre de influență care să dea acces la favorurile cârmuirii; însă ele trebuie să devină *focare de educație democratică*. Acolo, în loji, trebuie să se formeze preoții *religiei republicane*, căci Patria, *Lucrul public (Res publica)* merită un cult, iar francmasonii sunt aceia care trebuie să-l instituie.

În această privință, misiunea lor este să dea exemplu prin practica virtutilor republicane. Acestea decurg din curajul civic pus în slujba interesului general. Mândru de suveranitatea sa, cetățeanul resimte personal producerea oricărui abuz. El nu acceptă să devină complice prin tăcere sau pactizând cu profitorii; mai mult, masonul-cetățean nu ezită să-și sacrifice avantajele personale luptând hotărât împotriva a tot ceea ce tinde să compromită moravurile publice. Popoarele nu au decât guvernarea pe care o merită. Dacă ele însele sunt corupte, să nu se aștepte să fie guvernate cu integritate.

Să ne impunem deci să rămânem puri, fiecare în parte. Necerând favoruri reprezentanților noștri, ne vom păstra dreptul să-i controlăm riguros fără să le trecem cu vederea nici cea mai mică greșeală. Într-o democrație, fiecare cetățean este responsabil pentru binele comun. Să nu uitați aceasta voi care, în calitate de maeștri, trebuie să fiți educatorii cetății! Pentru a fi republican nu e destul să votezi în ziua alegerilor și să iei cuvântul la reuniuni electorale; misiunea cetățenească e mai grea și mai aspră. Republica nu se mulțumește să fie proclamată și apoi afișată ca o etichetă; ea pretinde să fie asimilată organic de cetățenii și de instituțiile sale.

¹ Filosofii hermetici s-au complăcut să multiplice enigmele referitoare la materia lor primă, aflată pretutindeni și nicăieri. „Cei săraci, spuneau ei, o dețin ca și bogații. Cunoscută tuturor, ea rămâne de toți necunoscută. Oamenii de rând o resping cu dispreț în timp ce filosoful o adună cu mare grijă.” (V. Oswald Wirth, *Le Symbolisme hermétique dans ses rapports avec l'Alchimie et la Franc-Maçonnerie*, p. 177.)

Să înțelegem cum se cuvine toate acestea și să ne facem datoria, noi care, vindecați de aparențe, aspirăm să le putem înlocui cu *realitatea*.

A lucra ca un adevărat maestru

Pentru a aduce națiunii serviciile pe care le așteaptă de la noi, cetățeni pe deplin luminați, este nevoie să fim, ca masoni, la înălțimea misiunii noastre.

În masonerie, ca în oricare alt domeniu, judecata trebuie să rămână limpede, căci maestrul mason se angajează să găsească leac imperfecțiunilor, viciilor și bolilor vindecabile ale organismului masonic.

Ca orice medic, maestrul va constata mai întâi simptomele alarmante ale prezenței răului. Mergând apoi la cauze, va putea evalua dezechilibrul și va prescrie tratamentul. Boala poate fi însă foarte gravă, incurabilă chiar. Când se întâmplă așa, francmasoneria riscă să fie de nerecunoscut. Vedem atunci cum asociațiile masonice care, pe nesimțite, s-au îndepărtat de ideal, se dezbină apucând pe cai diametral opuse.

Masonul instruit și însufletit de cel mai autentic sentiment al apartenenței la frăție nu mai regăsește spiritul adevăratei masonerii în nici una dintre grupările constituite. Confruntat cu supărătorul fenomen deviaționist, el se întreabă dacă nu cumva adevărata masonerie este o utopie, o iluzie a spiritului, practic nerealizabilă câtă vreme oamenii nu vor fi încetat să fie ceea ce sunt.

Inițierea ne cere să murim pentru viața profană spre a renaște la o viață superioară. Însă masonii din ziua de azi aleg să moară cam prea simbolic: se mulțumesc să fie martori la ceremonialul inițiativ și uită că au de urmat programul de perfecționare simbolizat de acesta. Rezultatul: masoneria e, ca de obicei, *simbolică*, masonul însă nu e decât *simbolul* a ceea ce ar fi trebuit să fie.

E nevoie de schimbare. A trecut vremea masoneriei exclusiv *ceremoniale*. Instituția a trecut de vremea copilăriei când, din instinct, se achita de ritualuri fără a le cunoaște semnificația. Acum Hiram vrea să reînvie pronunțând *Cuvântul Pierdut*. Tradiția moartă care

l-a transmis până azi ca pe un cadavru mumificat trebuie să-și recapete ea însăși viața în mintea și în voința masonilor.

Să-l facem iarăși pe Hiram viu cu-adevărat! În templul inteligenței omului, să facem loc pentru altarul idealului masonic pur. Căci numai în spirit, acolo unde prind viață formele neînțelese, vom putea reînvia înțelepciunea veacurilor.

Francmasoneria modernă (de după 1717 – n.tr.) nu poate rămâne doar ceea ce a fost. Cum nu și-a îndeplinit în trecut idealul, nu reușește nici în prezent; viitorul i se deschide însă plin de promisiuni. După două secole de copilărie trebuie să urmeze o vârstă a rațiunii și a discernământului căci, în toată această perioadă, idealul masonic nu s-a transpus decât prin gesturi rituale executate fără prea multă convingere: „misterele“ au rămas un mister. Să-l dezvăluim mai cu grabă! Noaptea misterului să ia sfârșit când timpuri noi își arată zorii! În spirit însă, lumina zilei nu se revarsă fără participarea noastră activă: este nevoie de o conjurație a măștrilor pentru a constrânge soarele rațiunii să risipească ceturile care învăluie orizontul.

Să evocăm lumina pentru ca, răspândindu-se în cugete, să îngăduie măștrilor să-i învețe și pe ceilalți să cuprindă ceea ce ei au înțeles deja în profunzime.

Când masoneria va avea măștri luminați, în stare să citească și să scrie în limba ei sfântă, atunci instituția noastră va trece de la simbol la realitate. Ea va întrupa inițierea autentică și va construi la propriu Templul supremei înțelepciuni omenești. Apreciind fiecare lucru la justa lui valoare, masonul pe deplin instruit nu se va mai mulțumi cu litera moartă a celei mai venerabile dintre tradiții, ci va pătrunde în spiritul ei dător de viață datorită căruia, ca adevărat maestru, va realiza transmutația ignoranței în cunoaștere și a răului în bine.

Partea a cincea

CATEHISMUL GRADULUI DE MAESTRU

„Gradul de maestru nu se poate conferi dintr-o dată, ci este urma-rea firească a progreselor făcute în etapele anterioare.

Trebuie să ajungi la esența primelor două grade pentru a aspira la cel de-al treilea.“

O.W.

CATEHISMUL GRADULUI DE MAESTRU

Întrebare: Sunteți maestru?

Răspuns: *Puneți-mă la încercare: salcâmul îmi este cunoscut.*

Î.: Ce vreți să spuneți?

R.: Că salcâmul este simbolul unei vieți nepieritoare ale cărei mistere mi-au fost dezvăluite.

Î.: Unde ați fost primit maestru?

R.: *În Camera de Mijloc.*

Î.: Ce loc este acesta?

R.: Centrul în care se întâlnesc toți aceia care au știut să meargă la esență.

Î.: Ce ați văzut intrând acolo?

R.: *Doliu și durere.*

Î.: Și care era cauza?

R.: Comemorarea unei lugubre întâmplări.

Î.: Ce întâmplare?

R.: Asasinarea Maestrului Hiram.

Î.: Cine l-a ucis?

R.: Trei calfe care și-au nesocotit jurământul.

Î.: S-a petrecut aievea această crimă?

R.: E doar o legendă plină de tâlcuri profunde.

Î.: Ce vor să spună ele?

R.: Spun că puritatea tradiției masonice întruchipată de arhitectul Templului lui Solomon este tot timpul pusă în pericol de ignoranța, fanatismul și ambiția masonilor care n-au știut să înțeleagă masoneria și nici să fie devotați sublimei sale misiuni.

Î.: Ce ați văzut în locul în care ați fost primit?

R.: Mormântul lui Hiram învăluit de o lumină slabă.

Î.: Ce dimensiuni avea mormântul?

R.: Lat de *trei* picioare, adânc de *cinci* și lung de *șapte*.

Î.: Ce înseamnă aceste cifre?

R.: Sunt numerele sacre asupra cărora meditează ucenicii, calfele și maeștrii.

Î.: Ce legătură au aceste numere cu mormântul lui Hiram?

R.: Acest mormânt ascunde marele secret al inițierii care nu se dezvăluie decât acelor gânditori care au împăcat opoziția a doi termeni printr-un al treilea, au gândit un al cincilea element (chintesenta – n.tr.) dincolo de realitatea cunoscută prin simțuri și au aplicat regula celor șapte în domeniul acțiunii practice.

Î.: După ce anume ați recunoscut mormântul lui Hiram?

R.: După ramura de salcâm înfiptă în pământul proaspăt săpat.

Î.: Ce înseamnă această ramură înverzită?

R.: Ea reprezintă supraviețuirea energiilor pe care moartea nu le poate distruge.

Î.: Când ați fost condus lângă mormântul lui Hiram, ce ați făcut cu ramura de salcâm?

R.: Am luat-o cu mine la ordinul celor care mă conduceau.

Î.: De ce trebuia să faceți așa?

R.: Luând ramura de salcâm, îmbrățișez tot ce a supraviețuit din tradiția masonică. Mă angajez să studiez cu pasiune masoneria, tot ce s-a păstrat din trecutul ei în riturile, obiceiurile și practicile sale, fără a fi anacronic.

Î.: Cărei încercări v-ați supus la mormântul lui Hiram?

R.: A trebuit să înlătur bănuiala că aș fi fost părtaș la complotul ucigașilor Maestrului.

Î.: Cum v-ați dovedit nevinovăția?

R.: M-am apropiat de cadavrul său peste care am pășit fără teamă, având conștiința împăcată.

Î.: Ce voia să spună felul în care ați pășit peste cel mort?

R.: Arăta drumul pe care-l face Soarele peste an trecând prin toate semnele zodiacului.

Î.: De ce nu se oprește niciodată Soarele din drumul său?

R.: Pentru că mișcarea lui este precum viața pe Pământ care ajunge dintr-o singură suflare de la naștere la moarte.

Î.: Cum ați fost primit maestru?

R.: *Trecând de la echer la compas.*

Î.: Atunci, să fie compasul instrumentul destinat mai cu seamă maeștrilor?

R.: Da, pentru că numai ei îi știu tot rostul.

Î.: Ce întrebuintare dau compasului maeștrii?

R.: Ei măsoară toate lucrurile ținând seama de legăturile dintre ele. Rațiunea maeștrilor, centrală precum capul fix al compasului, se răsfrânge asupra obiectelor și le cuprinde prin modificarea distanței dintre brațele sale. Maestrul nu ia deci ca reper gradațiile fixe ale riglei, ci se întemeiază pe relație, pe adaptarea logicii la realitate.

Î.: Care este însemnul maestrului?

R.: *Echerul unit cu compasul.*

Î.: Ce înseamnă aceste unelte laolaltă?

R.: Echerul controlează munca masonului care trebuie să acționeze în toate inspirat de cel mai pur simț al dreptății. Compasul îi orientează activitatea către practică astfel încât să-și găsească utilizarea cea mai judicioasă și mai plină de roade.

Î.: Dacă un maestru s-ar pierde, unde l-ați găsi?

R.: Între echer și compas.

Î.: Cum interpretați acest răspuns?

R.: Maestrul căutat se face remarcat prin faptele sale drepte și prin adecvarea gândirii la situația concretă. De aceea se spune că el se află între echer și compas.

Î.: Ce caută maeștrii?

R.: *Cuvântul Pierdut.*

Î.: Ce înseamnă aceasta?

R.: Cheia secretului masonic sau, altfel spus, înțelegerea a tot ceea ce rămâne de neînțeles profanilor și inițiaților nedesăvârșiți.

Î.: Cum s-a pierdut acest Cuvânt?

R.: Prin trei mari lovituri abătute asupra tradiției vii a masone-riei de către calfele nedemne și fățarnice.

Î.: Cum a fost regăsit?

R.: După asasinarea lui Hiram, discipolii săi cei mai înfocați au hotărât să găsească locul în care Maestrul zăcea fără viață și care le-a fost arătat de o creangă de salcâm. S-au pus de acord să scoată

mortul din pământ și să rețină cuvântul rostit precum și gestul făcut spontan la vederea cadavrului pentru a le adopta ca semne de recunoaștere specifice gradului de maestru.

Î.: Care este noul cuvânt sacru care l-a înlocuit astfel pe cel vechi?

R.: *Machbenach*.

Î.: Ce înseamnă el?

R.: *Fiul Putreziciunii* sau *Fiul Maestrului mort* (mai exact: *El trăiește în Fiul*). – Sau, în altă formă, cuvântul maestrului este *M.H.B.N.: Carnea se desprinde de pe os*.

Î.: Și totuși, nu există chiar nici o bănuială asupra cuvântului pe care complotiștii au încercat în zadar să i-l smulgă lui Hiram?

R.: Se crede că acesta corespundea tetragramei sacre **יהוה** a cărei pronunție nu era cunoscută decât de marele preot al Templului de la Ierusalim.

Î.: Cum se transmite cuvântul sacru al măștrilor?

R.: Prin cele cinci puncte perfecte ale maestrului („puncte de măiestrie“ – n.tr.).

Î.: Care sunt acestea?

R.: Atingerea picior la picior, genunchi la genunchi, piept la piept, prinderea mâinilor drepte în gheară și aducerea mâinii stângi din spate peste umărul celui alt.

Î.: Ce înseamnă toate acestea?

R.: Atingerile simbolizează învierea lui Hiram. Apropierea picioarelor arată că masonii vin fără ezitare unul în ajutorul celui alt; atingerea genunchilor înseamnă promisiunea de a intermedia la nevoie; poziția piept la piept arată că împărtășesc aceleași sentimente; gestul mâinilor drepte care se prind în gheară și sunt apoi balansate de trei ori este semnul solidarității în muncă, în împrejurări oricât de vitrege; în sfârșit, prin mișcarea mâinilor stângi, masonii se apără reciproc de-o eventuală cădere.

Î.: Care este semnul adoptat de măștri pentru a se recunoaște?

R.: Este gestul de oroare pe care nu și l-au putut înfrâna la descoperirea cadavrului lui Hiram.

Î.: Mai au masonii vreun semn la care să apeleze doar în împrejurări de viață deosebite?

R.: Da, semnul de pericol folosit doar în situații-limită. În timp ce strigă: „Eu sunt Fiu al Văduvei“, își pun mâinile pe creștet cu degetele întrepătrunse și palmele orientate în sus.

Î.: Mai are o variantă acest semn?

R.: El se poate face cu o singură mână, așezată deasupra capului cu pumnul strâns desfăcând pe rând câte un deget la rostirea cuvintelor: *Sem, Ham, Iafet!*¹

Î.: Cine este văduva ai cărei fii se consideră masonii?

R.: Este Isis, personificare a Naturii, muma lumii, văduva lui Osiris, zeul nevăzut care luminează mințile oamenilor.

Î.: Care este cuvântul de trecere al celui de-al treilea grad?

R.: *G.B.L.M.* Biblia îi numește astfel pe tăietorii în piatră care au lucrat la construcția Templului din Ierusalim alături de zidarii lui Solomon și de cei trimiși de Hiram, regele din Tyr (Prima Carte a Regilor, 5, 18).

Î.: Care este bateria gradului de maestru?

R.: Trei ciocănituri distincte dintre care ultima este mai puternică pentru a aminti moartea lui Hiram; însă, pentru că această baterie fusese atribuită ucenicilor, spre a se deosebi de aceștia, măștrii o repetă de trei ori.²

Î.: Ce vârstă aveți?

R.: *Șapte ani și mai mult*.

Î.: De ce tocmai acest număr?

R.: Ucenicul începe prin a medita asupra Unității și a Dualității, pentru a le cuprinde apoi în *Triadă*, înainte de-a se apleca asupra numărului Patru, al cărui studiu este destinat calfelor. Calfa pornește de la Patru, adastă apoi îndelung la *Cinci* înainte de-a se ocupa de Șase și a se pregăti în vederea lui Șapte. Cu misterele lui Șapte se ocupă doar măștrii care aplică metoda lui Pitagora și numerelor mai mari. De aceea se spune că vârsta inițiativă a maestrului este de șapte ani și mai mult.

Î.: Cum călătoresc măștrii?

R.: De la Orient la Occident și de la Miazăzi la Miazănoapte pe toată fața Pământului.

Î.: De ce?

R.: *Pentru a răspândi lumina și a aduna laolaltă ceea ce este risipit*. Cu alte cuvinte, pentru a-i învăța pe alții ceea ce ei știu și a

¹ Fiii lui Noe sunt strămoșii diferitelor rase umane în rândul cărora se extinde francmasoneria în universalitatea sa.

² Bateria va avea totdeauna trei lovituri; ucenic: o-o-o; calfa: o-o-o; maestru: O-o-o.

învăta ei înșiși ceea ce nu știu, făcând să domnească pretutindeni armonia și frăția între oameni.

Î.: Cu ce lucrează maeștrii?

R.: Cu planșa de trasat.

Î.: Adică fac doar planuri pe care alții să le execute?

R.: Maeștrii pregătesc viitorul pe care știu să-l prevadă întemeindu-se pe experiența din trecut.

Î.: Cum folosesc maeștrii mistria?

R.: Îndreaptă cu ea imperfecțiunile ucenicilor și ale calfelor.

Î.: Ce simbolizează mistria?

R.: Indulgența omului luminat față de slăbiciunile ale căror cauze le-a aflat.

Î.: Unde își primesc maeștrii salariul?

R.: În Camera de Mijloc, adică în centrul unde se luminează inteligența.

Î.: Care este numele dat unui maestru mason?

R.: *Gabaon*.

Î.: Ce semnifică acest nume comun tuturor maeștrilor?

R.: El îi face să se întrebe *cine sunt ei cu adevărat*, căci numele pe care întâmplarea face să-l poarte fiecare nu are legătură cu numele *Maestrului* care l-a creat.

Î.: Ca maestru, ce urmărește masonul?

R.: Să-l caute pe Maestrul al cărui cadavru zace fără viață în fiecare dintre noi și să-l reînvie pentru a trăi în noi.



Sihastrul din Tarot. Acest personaj solitar este la adăpost de toate ispitele, căci mantia sa, precum aceea a lui Apollonius, îl apără de toate influențele exterioare. Pe deplin stăpân pe sine, el încearcă prudent, cu toiagul, locul pe care urmează să calce, fără grabă, spre a nu zădărnici mersul înainte. Acoperindu-și pe jumătate felinarul cu mantia sa, sihastrul aruncă lumină doar pe drumul deschis înainte, fără a o mai lăsa să se risipească zadarnic în toate părțile. Tot astfel înțeleptul face lumină în evoluția omenirii, fără a pretinde că dezvăluie misterele ce stănesc în cugete curiozitate. Astfel de lucruri se cer a fi trecute sub tăcere.

Partea a șasea

PRINCIPALELE SIMBOLURI DIN ÎNIȚIEREA LA GRADUL DE MAESTRU

SEMNIFICAȚII ALE NUMERELOR SPECIFICE GRADULUI DE MAESTRU

Misterele numărului Șapte

Pentru a da temei vârstei sale inițiatice, maestrul trebuie să cunoască teoria anticilor despre proprietățile intrinseci ale numerelor. Cât a fost calfă, a urcat, prin studiul primelor șase numere, până la cea de-a șaptea treaptă a Templului. Ca maestru, va porni de la numărul Șapte pentru a se ridica la cele mai înalte.

Să vorbim mai întâi despre excepționala importanță acordată numărului Șapte. Caldeenii îl considerau cel mai sfânt dintre numere. Așezând unele peste altele șapte cuburi de cărămidă, ei ridicau turnuri prin care Pământul era legat cu cerul convinși că divinitatea conduce lumea prin șapte instanțe. Acestea corespundeau astrelor care, mai active decât stelele fixe, străbăteau bolta cerească: Soarele ☉, Luna ☾, Marte ♂, Mercur ☿, Jupiter ♃, Venus ♀ și Saturn ♄ își împărțeau conducerea lumii.

Personificat mai întâi de poeți din nevoia de a aduce în teatru miturile, acest septet a fost apoi asimilat în abstracțiile gândirii filosofice.

Turnul din șapte cuburi suprapuse al templului lui Bel simboliza *Cauza primă*, immanentă, iar fiecare din cele șapte etaje era consacrat uneia dintre *Cauzele secundare* prin care lumea își primise ordinea.

După vechile cosmogonii, din care se inspiră și geneza biblică, creația lumii se datorează acestor șapte cauze.

În „Facerea“, găsim multe noțiuni tainice care, sub formă de învățături secrete, s-au păstrat în școlile inițiatice ale Occidentului, unde s-a știut dintotdeauna că Lumina vine de la Răsărit.

Astfel au ajuns filosofi hermetici să distingă șapte factori de influență asupra oricărei ființe create, fie că era vorba despre lume în ansamblul său (macrocosmos), fie despre individul uman, animal, vegetal sau mineral (microcosmos). Să precizăm că, în regnul mineral, nu erau considerați indivizi decât atomii, moleculele și astrele.

Hermetiștii mai făceau distincție între natura elementară, supusă celor *patru elemente* și o natură mai subtilă, rezultat al consonanței acestora cu cele șapte note ale gamei armoniei universale.

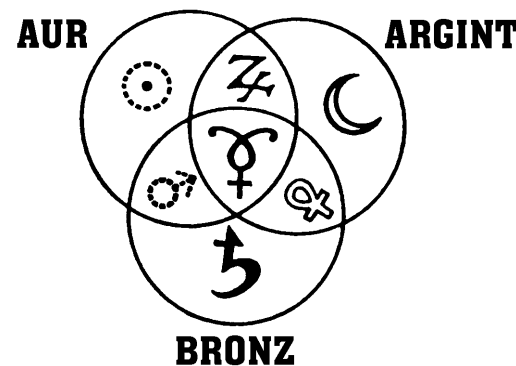
Cunoașterea acestor note era esențială pentru inițiații care aspirau să audă, asemeni lui Pitagora, *muzica sferelor*. Notele corespundeau celor șapte zile ale săptămânii care, în pofida tuturor schimbărilor de religie, au rămas consacrate septetului divin conceput acum mai bine de șapte mii de ani de ultimii înțelepți ai erei *Adevăratei Lumini*.

Dacă această expresie a numărului șapte ar aminti doar de cele șapte planete sau șapte metale cunoscute în lumea antică, n-ar mai fi astăzi de actualitate. Într-adevăr, septetul nu este relevant în astronomie și nici în metalurgia primitivă cât se dovedește a fi în concepția despre om. Printre exemplele aceleiași rase de oameni se disting șapte tipuri, atât din punct de vedere fizic cât și moral, iar chiromanții și astrologii au păstrat prin veacuri tradiții ce merită a fi reconsiderate deoarece confirmă legea generală a numărului șapte a cărei semnificație trebuie s-o cunoască foarte bine inițiații. Ei vor ajunge maeștri numai dacă vor înțelege că totul este în același timp *unu, trei și șapte*. Să-i venim în sprijin cititorului oferind câteva schematizări.

Legătura dintre unu, trei și șapte

Pe șorțul maestrului sunt cusute în triunghi trei rozete din mătase. În limbaj simbolic, acestea sunt inele care, intersectate între ele, formează o unitate de trei care se vădește a fi de șapte.

Acest desen este sinteza unor concepte care, altfel, ar necesita tomuri întregi pentru a fi explicate. Aici ne vom mulțumi doar cu scurte îndrumări pentru cei care aspiră să devină adevărați maeștri ai cugetării.



Schema numărului 7 născut din triadă.

1. Cercul de aur. – Soarele ☉, centru neschimbător și fix din care iradiază întreaga activitate. Spiritul care însuflețește materia. Sulfurul ⚞ alchimiștilor. Focul interior al individului. Sursa culorii roșii: sânge, acțiune, căldură și lumină.

2. Cercul de argint. – Luna ☾, astru schimbător, oglindă primind influențe; tiparul care dă viață formei. Substanță pasivă, soața spiritului, Mercurul hermetiștilor ☿, vehicul al spiritului care pătrunde totul. Spațiul, culoare albastră: aerul, sentimentul, sensibilitatea.

3. Cercul de bronz sau de plumb. – Saturn ♄, zeul îndepărtat din cer, domnind peste tot ceea ce apasă și dă greutate. Materialitate, gândire pozitivă, constrângere în realizare. Culoare galbenă care tinde să se întunece devenind brună, apoi neagră: scheletul osos, baza solidă a oricărei construcții, stânca-sursă a pietrei brute, punctul de plecare al Marii Opere.

4. Spațiul comun lui 1 și 2 (Cercul de aur și cercul de argint). – *Fiul* născut din însoțirea *Tatălui* și a *Mamei*. Opus lui Saturn pe care îl detronează, Jupiter ♃ căruia îi este consacrat cositorul, cel mai ușor dintre metale, corespunde activității spirituale. El hotărăște și aduce la ordine cu fulgerul voinței. Culoarea purpurie sau violetă (complementară galbenului): ideal, conștiință, responsabilitate, stăpânire de sine.

5. Spațiul central (comun lui 1, 2 și 3) unde toate cele trei culori de bază se compun în lumină albă. – Steaua de foc, Mercurul înțelepților ♀, chintesența. Liantul subtil al personalității. Eterul însușit asupra căruia se răsfrânge totul. Fluidul care magnetizează, marele agent magic.

6. Spațiul comun lui 2 și 3. – Venus ♀, arama, vitalitatea, umedul care generează viața. Culoarea verde: blândețe, tandrețe, sensibilitate fizică.

7. Spațiul comun lui 1 și 3. – Activitatea materială, Marte ♂, fierul, nevoia de acțiune, mișcarea care cheltuie și epuizează energia vitală. Focul devorator, culoarea flăcării, galben stacojiu: instinctul de conservare, egoismul, cruzimea, dar și puterea inepuizabilă de a înfăptui.

Unitatea de șapte astfel schițată se regăsește până și în cele șapte păcate capitale, fiecare dintre ele putând fi definit pe criterii inițiatice:

1. Trufia, vătămătoare întrucât este rezultatul înfumurării ușurate, corespunde Soarelui care îi orbește pe cei slabi.

2. Lenea se datorează pasivității lunare, prelungirii abuzive a inerției care sleiește energia mișcării.

3. Avariția este păcatul saturnienilor,¹ prevăzători și prudenți până la exces.

4. Lăcomia este păcatul jupiterienilor care sunt, dimpotrivă, oameni ospitalieri și generoși, fără a se neglija nici pe ei înșiși.

5. Pizma îi roade pe mercurienii fără astâmpăr, niciodată mulțumiți cu ce au și pretinzând cu vehemență ceea ce nu au.

6. Preacurvia se naște din exagerarea zestrei venusiene.

7. Mânia este hiba lui Marte, căruia îi accentuează pornirile violente și furia.

Se va observa opoziția între 1 și 6, 2 și 7, 3 și 4, în timp ce 5 nu se află în opoziție cu nimic anume, asigurând echilibrul general al schemei.

¹ Tip uman distinct, ca și jupiterienii, mercurienii, marțienii, solarienii, venusienii etc.

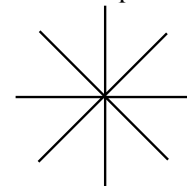
Inițiații credeau că, dacă vreunul din cele șapte păcate capitale ar lipsi, lumea întreagă ar înceta să existe, ceea ce probează importanța ieșită din comun pe care ei o acordau numărului șapte.

Echilibrul

Cine a înțeles semnificația coloanelor Jakin și Boaz trece ușor de la cunoașterea lui Șapte la cercetarea lui *Opt* căci Șapte este față de Opt ceea ce Jakin este pentru Boaz.

Șapte statornicește, pune temelii, creează, organizează, coordonează, produce și armonizează.

Opt întărește, menține, ocrotește, extinde ordinea, și păstrează armonia. Este numărul stabilității care fixează ceea ce, prin Șapte, era în mișcare. *Șapte* ordonează haosul și construiește lumea (macrocosmosul și microcosmosul) în care *Opt* orânduiește viața și regulile sale. Mersul lumii este rezultatul de ansamblu al influenței lui Șapte, cel care guvernează interacțiunea lucrurilor; din mișcarea acestora în două sensuri opuse ia naștere *echilibrul*, așa cum se vede în ideograma folosită de akkadieni pentru a desemna numele divine.



Semnul distinctiv al numelor divine asiro-babiloniene. În scrierile cuneiforme această ideogramă anunță numele unui zeu sau al unei zeițe.

Am depășit instabilitatea de mișcare și de acțiune specifice momentului de inițiativă creatoare (Șapte-Jakin); în această schemă totul se compensează: orice direcție își are contra-direcția, în sensul că orice acțiune trebuie neutralizată pentru a fixa în jurul unui punct energii care se țin reciproc în frâu (Opt-Boaz). *Șapte* corespunde lui Marte ♂, focul acțiunii, iar *Opt* lui Venus ♀, elementul umed care întreține viața. *Șapte* se raportează la principiul masculin care

fecundează, la Focul universal nevăzut care dă viață și construiește trainic toate lucrurile, în timp ce *Opt* evocă elementul feminin fecundat, pe Isis, soția-soră a lui Osiris, altfel spus, Natura, personificată și de Ishtar, Astarte sau Artemis.

La fenicieni, Marea Zeiță, muma hrânitoare a celor vii, avea în slujba sa opt zeițăți secundare numite *Kabirim* (Cei tari, Cei puternici). Numărul lor este semnificativ întrucât este diferit de acela al zeițăților care aduc ordine în haos precum și de numărul Cauzelor secundare din acțiunea cărora rezultă unitatea între unu-trei-șapte. În schemă, organizarea simetrică a opozițiilor revine la *Opt* și tinde spre imobilitate relativă și la fixare în raport cu centrul. Energiile aflate în joc sunt prin excelență conservatoare, astfel încât *Kabirim* să apară ca Puteri ce asigură buna funcționare a lumii la construcția cărora au contribuit. Ele sunt chemate în ajutor când furia elementelor se dezlănțuie, iar navigatorii se bizuie pe ocrotirea lor în timp de furtună. Le și văd parcă, în vârful catargelor, sub forma unor licăriri de lumină (focul Sf. Elm).

Grecii au preluat cultul acestor divinități, dedicându-le misterele din Samotrace; adorarea *cabirilor* s-a răspândit apoi și în lumea romană.

O dată cu largirea ariei sale de răspândire, înțelepciunea inițiativă primordială avea să-și piardă puritatea. Zeii sirieni, și așa enigmatice, au devenit prin elenizare fii sau nepoți ai lui Hefaistos, cunoscut apoi sub numele de Vulcan, zeu al focului interior, al lucrului în măruntaiele Pământului. Aceste divinități aveau ca mamă pe una din fiicele lui Proteu, duh marin care putea lua forma oricărei ființe, nefiind altceva decât elementul umed ce întreține viața. Acești copii ai Focului și ai Apei terestre erau inchipuiți ca niște pitici făurari, lucrători cu ciocanul și nicovala. Tot ei făceau să urce seva în vegetație, devenind astfel duhuri ale fertilității, de unde legătura cu Demetra (Ceres) și Dionisos (Bachus).

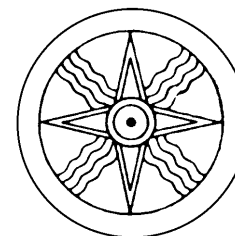
Cabirii vor fi avut și un rol în misterele care făceau să se arate soarta sufletului omenesc. În unele desene descoperite pe rama oglinzilor etrusce apare unul din cabiri, ucis de frații săi mai mari și readus apoi la viață de Hermes chiar cu ajutorul acestora. Această înviere din morți amintește legenda lui Hiram.



Aflat în picioare, între doi cabiri, Hermes îl recheamă la viață pe cel de-al treilea, ucis de tovarășii săi. Reproducerea unei gravuri de pe rama unei oglinzi etrusce.

Soarele și numărul opt

Divinitățile semitice numite *Kabirim* sunt opt, număr care se regăsește în emblema babiloniană a Soarelui cu razele în forma unei cruci duble. Razele verticale și orizontale sunt drepte și corespund celor patru elemente cosmologice simbolizând efectele fizice ale luminii și căldurii. Razele oblice, prin forma lor ondulată, indică prezența vieții și, fiind triple, simbolizează cele douăsprezece case ale zodiacului despre care vom discuta mai târziu.

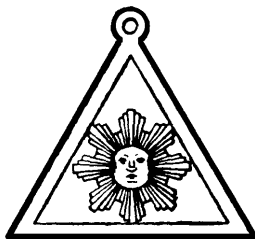


Simbolul Soarelui așa cum apare pe monumentele caldeene.

Soarele era reprezentat ca unul dintre cei șapte mari coordonați ai lumii cu rolul de-a regla permanent mersul acesteia. De el depinde ordinea anotimpurilor, alternanța statornică dintre zi și


noapte și funcționarea normală a tuturor lucrurilor. Zeul-lumină are aversiune față de dezordine și o împiedică pretutindeni. În acest fel, el vine în sprijinul raționamentului lucid fără nici o abatere de la principiile logicii. Soarele pune frâu patimilor pentru ca acestea să nu tulbure seninul peste care el stăpânește. Sub influența lui, revine în sufletul omului bolnav gustul pentru frumos. De aceea și medicina este patronată de zeul-lumină al cărui fiu, Asclepios sau Esculap, este înzestrat cu puteri tămăduitoare în stare să refacă armonia ritmurilor vieții tulburate de boală.

Calitățile Soarelui pot risipi tot răul: el dă limpezime minții, pace sufletului și trupului sănătatea pierdută. Pentru că, prin acțiunea lui, Soarele redă forțele, omul l-a considerat dintotdeauna prieten al tuturor ființelor vii, salvatorul și mântuitorul acestora. Această ipostază explică reprezentarea razelor Soarelui printr-o cruce simplă sau dublă, iar creștinismul a asimilat aceste noțiuni străvechi încă de la apariția sa.

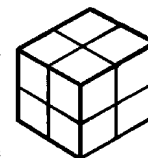


Bijuteria oratorului unei loji din veacul al XVIII-lea.

În masoneria veacului al XVIII-lea, oratorul lojei, ofițerul însărcinat cu aplicarea reglementărilor masonice și cu lămurirea neofiților privind misterele inițierii lor, purta, ca bijuterie, un Soare cu razele grupate în opt fascicule.

Să mai observăm că forma de astăzi a cifrei opt derivă din două pătrate suprapuse 8 sau H. Cea de-a doua reprezentare provine din litera feniciană *Hhet* , a opta din alfabetul original care, prin simplificare, a devenit astăzi litera H și cifra 8, amintind de *Pătratul lung* prin care este reprezentată loja, sanctuarul supremului ideal masonic.

Numărul opt este, de altfel, ridicarea la cub a lui 2, ca în figura alăturată, din care se vede că, pornind de la un cub, nu poți construi un cub mai mare decât multiplicându-l de opt ori și că, în spațiul tridimensional, opt este referința pentru trecerea la o unitate superioară. Opt devine astfel numărul ce patronează coeziunea unei construcții, cauză a durabilității Marii Opere a masoneriei.



Numărul Nouă sau triplul ternar

Într-o lojă, Opt este numărul oratorului, Șapte, al venerabilului care conduce lucrările, iar Nouă este numărul secretarului însărcinat să consemneze stadiul lucrărilor pentru a le asigura continuitatea.

În mod simbolic, această consemnare se face pe o planșă de trasat împărțită în nouă pătrate a căror semnificație este determinată de ordinea în care sunt numerotate.

Pe orizontală, cele trei linii de cifre corespund gradelor de *ucenic*, *calfă* și *maestru*, respectiv, *ideii*, *voinței* și *faptei*. Coloanele verticale exprimă cele trei dimensiuni ale unei manifestări unitare în care recunoaștem:

– Prima coloană: *subiectul*, cel care acționează, principiul acțiunii, cauza activă, sursa centrală, agentul.

– A doua coloană: *verbul*, acțiunea, lucrarea, răspândirea, desfășurarea.

– A treia coloană: *obiectul*, rezultatul, lucrul împlinit, actul săvârșit.

Dacă aplicăm aceste noțiuni generale fiecăruia dintre cei nouă termeni (de trei ori trei), ajungem la următoarele interpretări ale cifrelor din desenul precedent:

1	2	3
4	5	6
7	8	9

1. Principiul gânditor, centrul din care provine gândirea.
2. Gândirea, acțiunea de a gândi.
3. Ideea, gândirea formulată sau emisă.
4. Principiul volitiv, centrul din care provine voința.
5. Energia volitivă, acțiunea de a voi.

6. Vrerea, dorința.
7. Principiul activ având puterea de a face, a conduce și a împlini.
8. Activitatea ca atare, operarea.
9. Actul îndeplinit și consecința sa permanentă; experiența trecutului, sămânța a viitorului.

E greu să redai în cuvinte tot ceea ce înțeleg inițiații din această grupare a numerelor. Suntem deja pe tărâmul acelor secrete care, obiectiv, nu pot fi comunicate ci trebuie descoperite de fiecare în parte, ele neputând face obiectul vreunei prelegeri, adică al unui transfer în memorie.

Inițiaților nu le mai rămâne, într-adevăr, decât să-și definească și să-și clasifice ideile astfel încât domeniile sau noțiunile să nu se confunde. Aceasta înseamnă să lucrezi la planșa de trasat.

Cele mai importante sunt cunoștințele care provin direct din observarea faptelor. Însă acțiunile, în desfășurarea lor, se împletesc cu ideile care le-au generat. Orice progres își are originea într-un vis sau într-o utopie care, cu încetul, a prins contur în mințile oamenilor. Ideea devine astfel *Împărăteasa* (arcana III a Tarotului) și da naștere voinței (*Împăratul*, arcana IV a Tarotului). Primind aprobarea generală, consensul moral (*Papa*, arcana V a Tarotului), aspirația se răspândește și capătă forță (*Îndrăgostitul*, arcana VI a Tarotului). Acum se trece la înfăptuirea ideii și VII (*Carul*) se pune de acord cu VIII (*Dreptatea*), pentru a ajunge la IX (*Sihistrul*),¹ adică înțelept, filosof cu experiență de viață, maestru.

Nimic din ceea ce este important și durabil nu se improvizează. Este un timp pentru a ara și a semăna, pentru a lăsa să încolțească și să crească sămânăturile pentru ca, abia într-un târziu, să vină vremea secerișului când recolta e numai bine coaptă. Ar fi greșit să recoltezi imediat căci, mai mereu, graba strică treaba... Spre deosebire de politicienii care, în numele unui așa-zis realism, dau prioritate interesului personal, masonul trebuie să se resemneze, să renunțe la profitul de pe urma muncii sale inițiatice. Dacă ceea ce proiectează el la planșă este corect,

realizarea practică va veni la timpul său. Nu zadarnic cere venerabilul în lojă să le fie tuturor reamintită ora deschiderii și a închiderii lucrărilor.

Tradiția

Cum lucrează maestrul la planșa de trasat? E o întrebare pe care catehismul nu o cuprinde și care totuși nu poate rămâne fără răspuns. Ca și alte aspecte ale gradului inițiativ suprem de maestru, planșa pe care se trasează proiectul de realizat rămâne la fel de enigmatică. Lemnul pe care maestrul trasează planuri cu rigla și compasul nu este nici marmura, nici bronzul în care se sapă istoria, nici măcar lutul tăblițelor babiloniene. Fiecare om este o planșă de trasat, nici pe departe nepieritoare. Acolo înscrie fiecare moștenirea sa, dorințele lăsate urmașilor care se cer îndeplinite pentru ca Marea Operă să continue.

Pe planșa sa de trasat, omul scrie cu fapte: gândul trăit, voința sa devenită realitate îi vor inspira pe lucrătorii de mâine. Influențat de predecesorii săi, el îi va influența, la rândul său, pe urmași. Gândirea lui se va dezvolta în mintea lor ca o sămânță roditoare. Din voința lui supraviețuitoare își vor lua avânt urmașii în realizarea idealului comun.

Fiecare moștenește un patrimoniu intelectual și moral cu misiunea de a-l valorifica pentru a-l transmite îmbogățit generației următoare. În aceasta constă *tradiția* autentică, *sfânta conjurație* a inițiaților. Maestrul are răspunderea acestei comori adunate cu trudă de veacuri. Dacă el înțelege ce au voit cele mai nobile minți ale trecutului și dacă, la rândul-i, vrea, din adâncul ființei sale, realizarea aceluiași ideal, el devine astfel un demn continuator al Înțelepților neștiuți care, încă de la începuturile societății omenești, nu au încetat să conspire de partea Maibinelui.

Progresul nu se înfăptuiește decât dacă este dorit și voit. Cu trup și suflet avem a ne prinde în lanțul voințelor care transformă

¹ V. *Tarot des Imagiers du Moyen-Age*, col. rev. *Symbolisme*.

răul în bine. Să trăim doar pentru Marea Operă, ca masoni pentru care nu există răsplată mai mare decât să fie primiți în Camera de Mijloc.

Muzele

Cele nouă surori, fiice ale supremei inteligente (Zeus / Jupiter) și ale memoriei (Mnemosine) întruchipau la greci surse misterioase de inspirație pentru artiști și poeți. Fecioare, ele aveau darul să facă omul sensibil la acordurile unei delicate armonii îndrumate de Apollo, zeul artelor prin care frumosul lua viață.

Într-adevăr, dacă nu intră în armonie cu cei din jur, inițiatul nu este maestru chiar având o bună cunoaștere de sine. Instruit în felul său și chiar abil, omul neinițiat nu poate fi de folos Marii Opere, căci activitățile sale nu sunt compatibile cu armonia. Câtă vreme nu are contact cu muzica hiperfizică, nici inițiatul nu poate spera la mari înfăptuiri.

Instruindu-se în artele liberale calfa s-a pregătit să devină maestru; la gradul al treilea, inițiatul își însușește esența Artei; mental, el dobândește astfel calitatea de Artist chiar dacă nu produce efectiv obiecte de artă.

Dacă Artistul s-a instalat în lăuntruul său iar maestrul vedește sensibilitate și vibrează în armonie cu frumosul, atunci e mai puțin important ce exteriorizează prin lucrul mâinilor sale; e de-ajuns că el este un focar de iradiere binefăcătoare care își va găsi și singura drumul spre oameni: orice trasează pe planșă maestrul este *Stea de Foc!* (pentaclul).

La hermetiști, pentaclul este o figură simbolică în care se concentrează o întreagă doctrină. În Antichitate, steaua era mult folosită în magie: gravată pe amulete, era o protecție împotriva demonilor și a bolilor. În zilele noastre, biserica a făcut din crucifix un pentaclu care pune diavolul pe fugă, ca să nu mai vorbim de puzderia de talismane bune la orice. În realitate, puterea pentaclului este efectul ideii, al sentimentelor generatoare de energii, al stării

de spirit pe care acest semn o trezește. Nu imaginea este cea care acționează ci, așa cum și creștinii recunosc, credința omului în puterea ei de a acționa.

Pentaclul pe care îl reprezintă o viață de om închinată unui ideal superior acționează altfel decât o superstiție copilărească. El mobilizează energia tainică a inițiaților al cărei efect nu depinde nici de numărul acestora, nici de buna lor organizare, ci numai și numai de calitatea a ceea ce au știut să traseze maestrul pe enigmatica lor planșă.

Muzele sunt dascălițele ce ne învață să descifrăm hieroglifele inițiatice spre a putea citi în cartea eternă a Tradiției celei sfinte. Ele îi inspiră pe artiști, muzicieni, barzi ori poeți, dar, mai ales, îl inspiră pe omul care cugetă, căci gândirea este cea mai subtilă dintre Arte pe ale cărei culmi nu ajunge decât acela care consonează cu Apollo și cu cele nouă surori, senine inspiratoare întru armonie prin ritm și măsură. Amphion scotea din liră acorduri atât de perfecte, încât pietrele se așezau singure în zidurile Tebei la locul potrivit pentru a o face de necucerit.

Și iată cum, prin mituri, se transmit adesea adevăruri pe care inițiatul trebuie să le știe descifra.

Pătratul lui Saturn

Numerele pot fi așezate într-un pătrat astfel încât suma lor să fie aceeași pe oricare direcție: pe orizontală, pe verticală sau pe diagonală. Se formează astfel *careurile magice*, dintre care cel mai simplu conține primele nouă numere și este cunoscut în literatura ocultă sub numele de „pătratul lui Saturn“. El grupează numerele impare în cruce, cele pare fiind dispuse în colțuri.

Oricât de întâmplătoare ar părea, orice combinație de cifre are o semnificație; dimensiunea inițiată nu este însă întotdeauna evidentă. În clasicul pătrat al lui Saturn, atenția trebuie îndreptată, în primul rând, spre coloana centrală care conține începutul, mijlocul și sfârșitul seriei de numere cu o singură cifră. Pe acest considerent,

8	1	6
3	5	7
4	9	2

putem asocia numere ucenicului (1), calfei (5) și maestrului (9) așezați între coloanele Jakin (8, 3, 4) și Boaz (6, 7, 2). Ucenicul va trebui deci să facă deosebirea între 8 și 6, ca apoi să împace contradicția dintre ele, pentru că 8 și 6 simbolizează rațiunea, respectiv sentimentul, precum și rigoarea, dreptatea, severitatea în opoziție cu blândețea, bunătatea, indulgența.

Similar, calfa va trebui să facă deosebirea dintre 3 și 7, între concepția teoretică și abstractă inspirată de idealul pur (3) și înfăptuirea practică, în funcție de condițiile concrete (7).

În sfârșit, maestrul își va trasa planurile împacând rigoarea matematică, observația rece și calculul (4) cu datele subtile ale intuiției și cu prezicerea viitorului (2).

Misterul, necunoscutul încă necercetat (2), se opune astfel pe diagonală lui 8, logica, ordinea, legea, domeniul inteligibilului activat de Soare. – Aceeași opoziție există și între 4 și 6, adică între voința robustă care impune și, respectiv, dorința care doar pe sine se întâmpină.

Inițierea începe, la ucenic, cu exersarea gândirii în limitele cercului de trasat cu compasul (8) și devine, în cazul maestrului, clar-viziune (2), deschidere către profunzimile infinitului prin care lumina țâșnește din miezul tenebrelor.

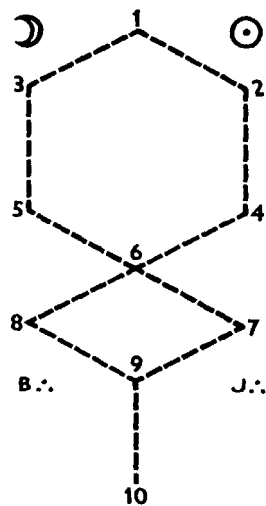
Sephirot-urile

Qabbalah înseamnă în ebraică tradiție. Cabala este o înțelepciune care se transmite prin inițiere din generație în generație. Ea are la bază speculații rezumate în concepția despre Numere (*Sephirot*-uri) care-și propune să lege relativul de absolut, particularul de universal, finitul de infinit, pământul de cer. Legătura se face prin zece termeni, având următoarele denumiri:

1. KETHER, *Coroană* sau *Diademă*. – Unitate, centru, principiu de la care toate purced și care cuprinde totul în stare latentă, în germene sau în sămânță. Tatăl, izvorul, punctul de plecare al oricărei activități. Agent gânditor având conștiința de sine și care spune: *Eu sunt!*

2. C'HOCMAH, *Înțelepciune*. – Gândire creatoare, emanație nemijlocită a Tatălui: primul său născut, Fiul, Cuvântul, Verbul, Logosul sau rațiunea supremă.
 3. BINAH, *Inteligență, Înțelegere*. – Concepe și naște Ideea, Isis, Fecioara-mamă care naște arhetipurile tuturor lucrurilor.
 4. C'HESED, *Har, Îndurare, Milă*; sau GEDULAH, *Măreție, Glorie*. – Bunătatea creatorului chemând toate ființele la existență. Puterea care dă și răspândește viața.
 5. GEBURAH, *Rigoare, Severitate*; PEC'HAD, *Pedepsire, Teamă*; sau DIN, *Judecată*. – Conducere, administrare a vieții acordate. Datorie, stăpânire de sine. Morală care cenzurează. Discreție, prudență care obligă la limitare.
 6. TIPHERETH, *Frumusețe*. – Ideal după care se fac lucrurile. Sentiment, dorință, aspirații, voință pasivă.
 7. NETSAH, *Victorie, Triumf, Determinare*. – Rațiunea care organizează haosul, coordonează forțele care construiesc lumea și le conduce asigurând progresul. Marele Arhitect al Universului.
 8. HOD, *Splendoare, Slăvă*. – Coordonarea, legea, dreptatea immanentă, logica lucrurilor, succesiunea necesară a cauzelor și a efectelor.
 9. JESOD, *Bază, Temelie*. – Planul nematerial după care se construiește totul. Posibilități latente. Planșa de trasat. Forma-esență neschimbătoare a tuturor celor ce sunt supuse devenirii.
 10. MALCUT, *Împărăție*. – Creația. Roata eternei devenirii. Aparența, fenomenul. Materia, izvorul închipuirii și al amăgirii.
- Ultimul termen al decadei le aduce la unitate pe celelalte nouă. El simbolizează solul pe care se ridică purtătorul *Coroanei*, adică Omul cât lumea, Marele Adam spiritual, al cărui corp se împarte între celelalte *Sephirot*-uri după cum urmează: *Înțelepciune*, creier, *Inteligență*, gât, organele vorbirii, *Har*, braț drept, *Rigoare*, braț stâng, *Frumusețe*, piept, inimă, *Victorie*, picior drept, *Splendoare*, picior stâng, *Bază*, organe de procreație.

Cele zece *Sephirot*-uri au fost, de asemenea, comparate cu un arbore amintind de *copacul vieții* din cosmogoniile antice. Schema următoare înfățișează această concepție.



Schema Arborelui *Sephirot* din Cabala.

Primele trei *Sephirot*-uri formează o triadă intelectuală care se reflectă într-o a doua triadă morală sau psihică susținută de o a treia și ultimă triadă dinamică sau fizică. Coloana centrală (1, 6, 9, 10) este neutră sau androgină și împacă opozițiile din dreapta și din stânga ei; 2, 4, 7 definesc coloana Jakin masculin-activă, iar 3, 5, 8, coloana Boaz feminin-pasivă.

Simbolurile masonice corespund, în esență, celor din Cabala. Din această perspectivă se poate face o apropiere între arborele *Sephirot*-urilor și ierarhia ofițerilor unei loji.

Coroana (1) îl reprezintă pe venerabil, conducătorul lucrărilor legat, prin brațele echerului, de *Înțelepciune*, *Rațiune* (2) – oratorul – și de *Inteligență*, *Înțelegerea* (3) care reține – secretarul.

Harul (4) și *Rigoarea* (5) corespund ospitalierului și trezorerierului; însă acești ofițeri ar trebui să-și inverseze locurile în lojă pentru a rămâne în logica *Sephirot*-urilor.

Frumusețea (6) corespunde maestrului de ceremonii, cel care pune în ordine toate aspectele formale.

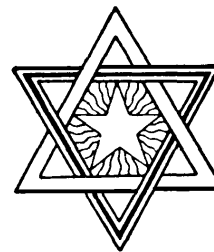
Victoria (7) și *Splendoarea* (8) corespund primului și celui de-al doilea supraveghetor, iar *Baza* (9), fratelui expert, păzitorul tradiției.

În sfârșit, *Împărăția* (10), lumea profană, este domeniul acoperitorului lojei care veghează din afară la desfășurarea în siguranță a lucrărilor.

Frumusețea, *Forța* și *Înțelepciunea*, cele trei coloane care susțin simbolic templul masonic, sintetizează și ele teoria *Sephirot*-urilor dincolo de subtilitățile metafizice care scăpau vechilor meșteșugari-zidari. Simplificând, ei se mulțumeau să atribuie *Înțelepciunii* (2) concepția lucrării masonice a cărei execuție era încredințată *Forței* (7), în timp ce *Frumuseții* (6) îi revenea misiunea ca, împodobind-o și făcând-o plăcută, să o desăvârșească.

Puterea magică

Numărul *Unsprezece* a fost considerat plin de o forță misterioasă, pentru că el reunește pe 5 și pe 6, corespunzătoare microcosmosului și, respectiv, macrocosmosului, ca în schema următoare:



Astrul microcosmosului (Pentagrama) în centrul stelei macrocosmosului (Sigiliul lui Solomon).

Steaua din centru este spiritul omului, inteligența în acțiune bazându-se pe simțuri și mișcare. Situat în inima macrocosmosului, acest astru devine ceea ce se poate numi Marea Stea de Foc, adică omul la capacitatea sa maximă de a se împlini având de partea sa *Forța* (al 7-lea *Sephirot*) pe care arcana XI din Tarot o reprezintă ca pe o femeie care a învins în luptă un leu.

Spiritul omului triumfă (al 7-lea *Sephirot*), devenind centru de acțiune al sufletului lumii, renunțând deci la egoism pentru a se pune în serviciul Marelui Tot. Inițiatul autentic tinde să concentreze asupra sa energia difuză a marilor spații care îl înconjoară; dobândește astfel, la propriu, puteri nelimitate provenite de la divinitate în sensul inițiativ al cuvântului¹. Masonul care și-a închinat inima și mintea înfăptuirii marelui plan al Arhitectului Suprem e capabil de fapte care întrec cu mult resursele persoanei sale: căci el nu este singur, alături de el vin toate energiile stimulate de același scop nobil. Se produce *Lațul de unire* cu fiecare adept sincer care, realizând echilibrul (al 8-lea *Sephirot*), primește în măsura în care oferă și beneficiază de fluxul de energii din care a ajuns să facă parte.

După ce am interpretat numărul Unsprezece ca sumă între 5 și 6, să completăm studiul descompunându-l în 4 și 7; în 3 și 8; în 2 și 9; în 1 și 10, atribuind cifrelor valoarea inițiativă rezultată din studiul numerelor 9 (triplul ternar) și 10 (Arborele *Sephirot*-urilor).

Numerele 4 și 7 fac să reiasă puterea lui 11 dintr-o voință energetică constant pozitivă și fixă: 4 reprezintă discernământul care, repartizând fiecăruia rolul său, știe să îndrume cu tact și să impună armonia: 7.

Numerele 3 și 8 se referă la aplicarea judicioasă datorită căreia forța reprezentată de 11 se menține și se dezvoltă, inteligența (3) fiind aceea care îi asigură o bună utilizare (8).

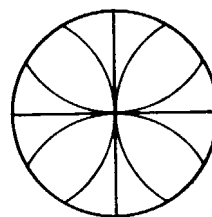
Numerele 2 și 9 readuc forța inițiativă (11) la sursa Înțelepciunii (2) a cărei influență a fost consemnată pe planșa de trasat (9). Inițiatul captează în persoana sa razele difuze ale sursei divine (2), influențează astfel în mod ocult ceea ce este supus devenirii (9), acesta fiind secretul puterii sale divine (11).

Numerele 1 și 10 arată pe 11 ca sinteză a primelor zece numere. Adus la unitate, Totul este apt să săvârșească minunile „lucrului unic” de care amintește Tabla de Smarald a lui Hermes Trismegistul. Să accedem la centru și totul ni se va supune.

¹ Odinioară, tot ceea ce acționa pe nevăzute era divinizat.

Numărul Doisprezece

Doisprezece corespunde celei mai vechi și mai firești împărțiri a cercului, efectuată prin trasarea a două diametre intersectate în unghi drept și a patru arcuri de cerc cu aceeași rază, având drept centru extremitățile diametrelor. Această împărțire a fost aplicată



cerului obținându-se douăsprezece spații egale prin care Soarele trece cu regularitate pe timpul unui an în mersul său aparent în jurul Pământului și care și-au primit numele de la constelațiile care, odinioară, le corespundeau. Astfel se configurează cele douăsprezece case ale zodiacului, al căror sistem

simbolic este crucial pentru că anul devine modelul tuturor ciclurilor de viață, alegorie a vârstelor omului și a etapelor inițierii.

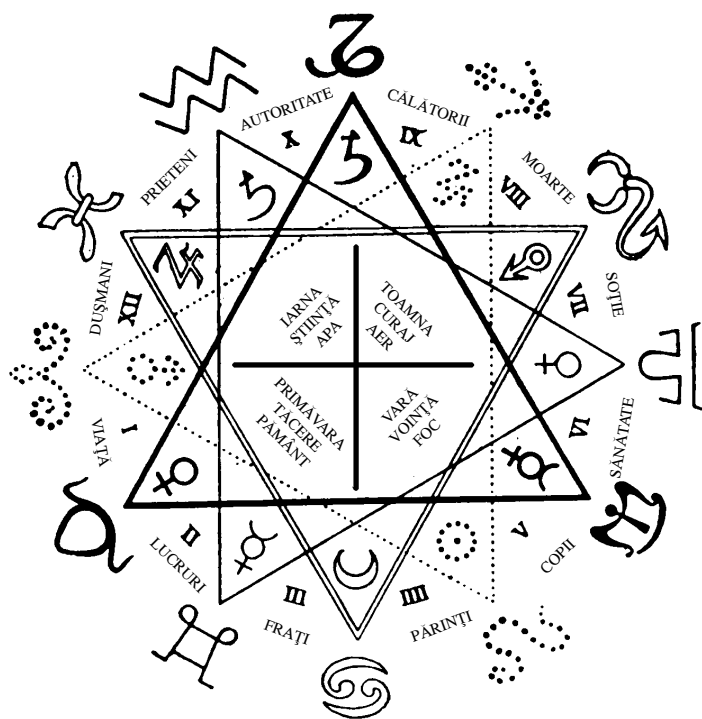
În misterele lui Demeter, inițiatul împărțea soarta seminței încredințate Pământului, supunându-se influenței solare pentru a se dezvolta și a rodi, pentru a trece apoi prin acea înlanțuire de forme care face ca viața să fie o mișcare în cerc. Înțelepciunea inițiativă o confirmă atribuind semnelor din zodiac semnificații distincte.

Figura de mai sus rezumă tradițiile referitoare la zodiac ale cărui semne au legătură cu cele șapte planete, anume prin faptul că soarele ☉ își are domiciliul în *Leu* ♌ iar Luna ☾ în *Rac* ♏. Alte domenii sau sfere de influență se repartizează după cum urmează:

Mercur	☿	<i>Gemeni</i>	♊	și	<i>Fecioară</i>	♍
Venus	♀	<i>Taur</i>	♉	și	<i>Balanță</i>	♎
Marte	♂	<i>Berbec</i>	♈	și	<i>Scorpion</i>	♏
Jupiter	♃	<i>Pești</i>	♐	și	<i>Săgetător</i>	♐
Saturn	♄	<i>Vărsător</i>	♒	și	<i>Capricorn</i>	♑

Pe de altă parte, fiecare semn participă la unul dintre cele patru elemente, rezultând următoarea clasificare:

△	FOC	♋	♏	♊
▽	PĂMÂNT	♈	♎	♑
▲	AER	♊	♏	♒
▼	APĂ	♋	♐	♑



Semnele zodiacului împreună cu casele astrologice corespunzătoare desemnate prin cifra și numele lor latin. Planetele ocupă unghiurile triunghiurilor ce simbolizează cele patru elemente cosmologice. În centru se află crucea celor patru anotimpuri, a celor patru vârste etc.

Fiecare semn al zodiacului este astfel caracterizat printr-o planetă și printr-un element cosmologic. Să vedem cum poate fi interpretată inițierea în raport cu aceste date.

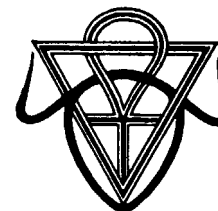
Ne vor fi de folos cele douăsprezece stele în cinci colțuri care unesc elementul și planeta cu semnul corespunzător al zodiacului.

BERBEC. Foc, Marte. – Reprezintă Sulfur alchimistilor ☿, focul interior care agregă stimulând creșterea și dezvoltarea. Amorțit pe timp de iarnă, el se întetește primăvara, face sămânța să

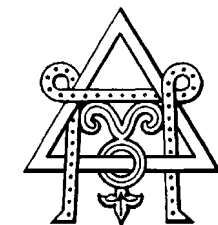
încolțească și umflă mugurii. Este simbol al inițiativei individuale declanșate sub efectul unei influențe exterioare așa cum, la un semn al Soarelui, energia se descătușează din germen. – *Înflăcărarea îl determină pe adept să caute inițierea.*



TAUR. Pământ, Venus. – Sarea alchimistilor ☿, materia care primește și în care are loc fecundarea. Gestația, dezvoltarea launtrică. – *Pregătit cum se cuvine, candidatul e gata să fie supus probelor inițiatice.*



GEMENI. Aer, Mercur. – Născuții Pământului fecundat de foc. Dublul Mercur al alchimistilor simbolizat prin doi șerpi sau printr-un șarpe cu două capete. Vitalitatea care construiește și organizează. Sublimarea materiei în floarea care înflorește. – *Candidatul primește lumina.*

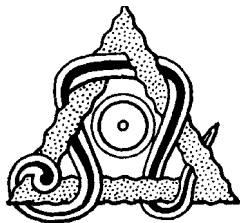


RAC. Apă, Lună. – Umflate de sevă, formele își ating plenitudinea. Vegetația este luxuriantă. Este timpul frunzelor, al ierburilor, dar fructele și semințele sunt încă verzi. Zilele sunt lungi,

lumina, din belșug. – *Inițiatul se instruiește însușindu-și tainica învățătură.*



LEU. *Focul, Soarele.* – Când clocotul interior și sulfuros al Berbecului își încheie aportul constructiv, intervine focul exterior pentru a seca și a elimina ceea ce nu este decât apă, grăbind, prin uscarea învelișului, coacerea germenului încolțit. Rațiunea merge până la capăt în critica ideilor preconcepute. – *Inițiatul domină cu severitate ideile care l-au atras cândva.*



FECIOARĂ. *Pământ, Mercur.* – Substanța fecundată, soața feciorelnică a Focului care însămânțează, naște și își recapătă virginitatea. Holda e coaptă, căldura mai puțin toridă. – *Alegându-și materialele de construcție, inițiatul le pune laolaltă și le potrivește după locul pe care trebuie să-l ocupe.*



BALANȚĂ. *Aer, Venus.* – Echilibrul forțelor constructive și distructive. Maturitate: fructul în toată savoarea sa. – *Calfa la apogeul activității sale practice.*



SCORPION. *Apă, Marte.* – Substanța apoasă intră în fermentație. Partile așezământului vieții se desfac, atrase către noi combinații. Schimbare radicală prin dezorganizare. Soarele se grăbește la asfințit. – *Complotul calfelor înrăite. Hiram este lovit de moarte.*



SĂGETĂTOR. *Foc, Jupiter.* – Duhul vieții iese din cadavru și se poartă spre înalturi. Natura se întristează. – *Lucrătorii rămași fără îndrumare cad pradă deznădejzii. Ei se despart pornind în căutarea corpului neînsuflețit al Maestrului.*

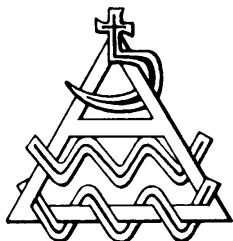


CAPRICORN. *Pământ, Saturn.* – Deși lipsit de viață, inert și pasiv, pământul poate fi din nou fecundat. – *Mormântul lui Hiram*

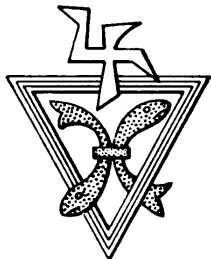
este găsit datorită ramurii de salcâm, singura urmă a vieții dispărute.



VĂRSĂTOR. *Aer, Saturn.* – Elementele din care se poate construi se refac în pământul odihnit care se pregătește de un nou efort creator. El se umple iar de o mișcare însuflețitoare. – *Cadavrul Maestrului este scos la lumină și se formează în jurul lui lanțul de unire care să-i redea viața.*



PEȘTI. *Apă, Jupiter.* – Gheața se rupe; zăpezile se topesc, adăpând solul cu lichide care să hrănească viața. Ziua crește repede și domnia luminii se înstăpânește. – *Hiram este sculat din morți; el redevine ce a fost: Cuvântul pierdut e regăsit.*



Sarcofagul lui Osiris

Pentru că în Univers acționează o lege unică, totul se construiește după aceleași principii arhitectonice. Ceea ce există la scară cosmică trebuie deci să se regăsească și în om. Având această convingere, anticii au stabilit un raport de analogie între casele zodiacului ceresc și părțile corpului omenesc¹ din care rezultă următoarele corespondențe:



♈ *Berbec*, cap, craniu, creier.

♉ *Taur*, gât, maxilare, vertebre cervicale, gură, grumaz, organele vorbirii.

♊ *Gemeni*, brațe, omoplați, clavicule, mușchii aparatului locomotor. Instrumentele acțiunii exterioare, ale muncii, ale înfăptuirii.

Această primă triadă corespunde formulei: gând-vorbă-faptă, având legătură cu spiritul sau cu inteligența și formele ei de manifestare.

♊ *Rac*, piept, cutia toracică, plămâni, aparatul respirator, care întrețin viața și o reînnoiesc continuu.

♊ *Leu*, inimă, epigastru, plexul solar, vertebre dorsale. Circulația sângelui care răspândește căldura vieții în tot corpul.

♊ *Fecioară*, abdomen, vertebre lombare, intestine, nutriție, sursa regenerării continue a țesuturilor.

Această a doua triadă, lipsită de elementul intelectual, ține integral de fiziologie. Ea se aplică producerii și răpândirii vieții, dar și combaterii uzurii organismului ca efect al funcționării sale.

♊ *Balanță*, șolduri, osul bazinului, rinichi, organele secretoare și excretoare, menținerea echilibrului vital prin eliminarea elementelor uzate.

♊ *Scorpion*, anus, pubis, organe sexuale, reproducere, perturbări datorate coitului.

♊ *Sagetător*, coapsă, femur (baza trunchiului). Fibra musculară, elasticitatea și capacitățile sale de mișcare. Magnetism animal.

¹ În imaginea alăturată, mumie împodobită cu semnele zodiacului, evocând corespondența între acestea și părțile corpului omenesc.

Această a treia triadă corespunde în special instinctului care supraviețuiește organismul, perpetuează specia și provoacă între indivizi atracții și repulsii iraționale, ca efect al deosebirii între sexe.

♄ *Capricorn*, genunchii și, prin extensie, articulațiile în general. Ligamente. Ceea ce leagă oasele între ele și, în același timp, de mușchi. Mortarul, în masoneria operativă.

♊ *Vărsător*, gambe, cele două oase ale acestora și, prin extensie, scheletul. Organele locomotorii care permit apropierea și colaborarea între oameni.

♋ *Pești*, tălpile (picioarele) care poartă greutatea trunchiului, poziția verticală ca semn al superiorității față de animale.

Această ultimă triadă pare a face aluzie la viața socială. Respect pentru ierarhie (genunchiul care se pleacă), tradiție, religie, libertate, progres (mersul pe picioare). Demnitatea individului, respectul de sine, cultul condiției umane.

Adam Kadmon

Cu Doisprezece se încheie seria numerelor folosite cu predilecție în gândirea speculativă. Ca și muncile lui Heracles ori semnele zodiacale, fazele Marii Opere erau douăsprezece. Pentru că doisprezece închide un ciclu, lui treisprezece, rămas în afară, i se atribuie un caracter nefast, iar Tarotul îi asociază imaginea Morții care cosește tot ce este trecător.

Cu toate acestea, dacă dorim să extindem studiul inițiat asupra numerelor mai mari decât doisprezece, trebuie să plecăm tot de la triplul ternar al planșei de trasat și să înscrîm în careurile acesteia noi grupe de câte nouă cifre.

1	2	3
4	5	6
7	8	9

10	11	12
13	14	15
16	17	18

Aceste două formațiuni de câte nouă cifre sau eneadă se pot suprapune astfel încât 10, 11, 12 să ia valorile simbolice de 1, 2 și 3 ș.a.m.d. Dar corespondența și analogia nu înseamnă identitate: trebuie deci procedat la transpoziția semnificațiilor, considerând că primele nouă numere se referă, în ansamblul lor, la Omul-Model ca abstracție metafizică, la *Adam Kadmon* al cabaliștilor, acel Adam superior sau celest pe care îl opuneau unui Adam inferior sau terestru, omul colectiv, concret, simbolizat prin cea de-a doua eneadă.

Unitatea lui Adam celest rezultă dintr-o triplă triunitate care se deduce din afirmația: *Eu gîndesc*. Afirmația presupune un subiect gînditor (1, cauza) fiind cauză întrucît gîndește; ori, nu poate fi gîndire (2, actul) decât ca gîndire despre ceva (3, efectul). Dacă, teoretic, actul, cauza și efectul pot fi gîndite separat, în realitate ele formează o triunitate pe care toate se întemeiază în mod necesar. Din domeniul ideilor pure, triunitatea se transpune în domeniul voinței omului căci, dacă „eu gîndesc“ înseamnă că am conștiința acestui fapt, deci sunt de acord, vreau să gîndesc (4, cauza care voințește). În plus, eu nu pot voi decât printr-un act de voință (5, actul voluntar) adică, voind ceva (6). Și încă nu e tot: voința nu se exercită în gol: deciziile ei se aplică unor forțe cărora chiar ea le dă naștere (7), le pune în mișcare (8) și le acumulează (9).

Tot acest ansamblu se sintetizează în 10, monadă spirituală care, prin acțiunea sa specifică (11), are ca rezultat imediat pe Adam cel terestru (12).

Cît privește numărul 13, semnificația lui se găsește în al patrulea *Sephirot*. Deși aceasta corespunde Îndurării divine prin care viața se răspîndește, iar 13 corespunde morții, deci distrugerii vieții, opoziția nu este atât de ireductibilă pe cît pare, deoarece continuitatea vieții colective a Marelui Adam terestru (regnul uman) se hrănește din conținutul eliberat prin descompunerea conținătorului. Moartea nu distruge energia vitală, ci doar o repune mereu în circuit (14). Ca o ilustrare, arcana XIV a Tarotului reprezintă *Cumpătarea* sub forma unui înger care vîntură neconținut, dintr-un potir în altul, fluidul vieții. Acest fluid determină diferențierea sexuală

care domină viața animală și corespunde zeului *Pan* (15), supranumit, în Evul Mediu, *Diavol* (arcana XV a Tarotului).

Discernământului aducător de armonie (7) i se substituie, în Adam cel terestru, egoismul orb (16) care declanșează lupta pentru conservarea vieții. Astfel, dreptatea (8) nu domnește decât în ceruri, fără a lăsa totuși Pământul pradă haosului, căci indivizii, având și interese comune, au, prin instinctul frumosului (17), și înclinație către ordine (Cerul înstelat din arcana XVII a Tarotului). Și totuși, numai suferința îl determină pe om s-o urmeze, să nu se abată, în fapte, de la idei (9). Luminată pe jumătate, omenirea evoluează numai împinsă de o cruntă necesitate. Omul muncește, dar nu de bunăvoie: e silit de altul. Această stare de decădere corespunde lui 18, șantierului vieții pe care cade lumina slabă și de împrumut a *Lunii* (arcana XVIII a Tarotului).

Dar sclavia speciei umane trebuie să ia sfârșit, căci ne-a fost promis un Mântuitor (19) pe care Arcana XIX îl simbolizează prin *Soarele* care îi luminează pe oameni până la capăt, convertindu-i la buna rațiune. Aceasta va fi venirea Adevăratei Lumini a cărei rază va regenera totul, cum se arată în arcana XX a Tarotului (*Judecata*), astfel încât se va instaura armonia universală, *Lumea nouă* (arcana XXI a Tarotului). Templul ideal pe care îl construiesc masonii este deci reprezentat prin numărul 21, sinteză a triadei multiplicată cu șapte sau a numărului șapte multiplicat de trei ori.

Aceste interpretări pot fi adâncite plecând de la reprezentările grafice ale Tarotului, al cărui studiu stă la baza unei alte lucrări intitulate *Tarotul la miniaturiștii evului mediu*.

Partea a șaptea

DREPTURILE ȘI PRIVILEGIILE MAESTRULUI

„....A fi Maestru înseamnă să te ridici pe o culme care nu e la îndemâna primului venit.“

O.W.

DREPTURILE ȘI PRIVILEGIILE MAESTRULUI

Acoperirea capului

Ca un semn evident al autorității sale, în veacul al XVIII-lea, maestrul rămânea acoperit pe parcursul lucrărilor lojii pe care o conducea ca venerabil. Când loja lucra în gradul al treilea, în Camera de Mijloc, toți participanții aveau capul acoperit arătând astfel că sunt egali celui care îi conduce. Astăzi, în lojile anglo-saxone, acest obicei nu se mai respectă, dar el se menține în Germania și chiar se generalizează deoarece toți frații, inclusiv ucenicii, poartă, în lojă, pălării de ceremonie. Dar nu ca semn al egalității, ci pentru că ritualul prevede ca masonii să se descopere de îndată ce este po-
menit Marele Arhitect al Universului.

Simbolic vorbind, pălăria este un substitut al *Coroanei* (Kether, primul *Sephirot* al cabaliștilor). Ca atribut al suveranității, pălăria amintește celui care o poartă că nu are dreptul, ca șef, să poruncească celorlalți după bunul său plac. Un suveran trebuie să domnească, nu să poruncească. Or, a domni înseamnă să dai glas voinței generale. Maestrul nu va conduce deci loja după ideile sale, ci după aspirațiile cele mai înalte ale comunității. Idealul colectiv este deci diadema luminoasă (\triangle delta – n.tr.) care încununează arborele *Sephirot* asemenea tricornului purtat odinioară de venerabilul lojei. Astăzi, în lojile latine, maeștrii nu-și mai acoperă capul decât atunci când lucrează în gradul al treilea, ceea ce înseamnă că fiecare se simte capabil să preia, la chemarea datoriei, atribuțiile venerabilului și să le exercite ca demn suveran inițiativ.

Capabil să treacă peste interesul său personal, maestrul apt să domnească nu prin dezbinare și tiranie, ci urmând Arta Regală merită astfel tronul lui Solomon, cel mai înțelept dintre regi. Cel care se domină pe sine și nu se lasă dus de val, singur se încoronează între inițiați. Neconstrâns de nimic, el este liber și nu ia hotărâri decât ascultând glasul rațiunii celei mai luminate.

Iată de ce fiecare maestru se va strădui să realizeze idealul care, de altfel, îi conferă însemnate prerogative dintre care acoperirea capului în lojă nu este decât un simbol subtil sub aparența sa atât de rudimentară.

Suveranitatea măestrilor

În masonerie, nimeni nu are o autoritate mai mare decât maestrul. Nimeni nu este superior maestrului. Cel care conduce lucrările lojei nu este cu nimic superior celorlalți măestri și răspunde în fața acestora pentru îndeplinirea atribuțiilor sale. Chiar Marele Maestru nu este decât un reprezentant al măestrilor și numai în numele și sub controlul lor poate conduce o federație de loji.

O conducere masonică nu are, de altfel, nici o putere prin ea însăși. Ea este pur și simplu executorul voinței celor care au ales-o, iar rolul său se limitează la gestionarea intereselor colective. Lojile n-au nici o înclinație naturală să fie conduse dintr-un centru de putere. Dacă ar avea această nevoie, ar însemna că ele nu sunt decât loji în formare, ateliere care nu știu să lucreze prin ele însele și care se cer deci dirijate din afară și ținute sub tutelă.

Niciodată nu se va întâmpla așa cu o lojă autentică, condusă de măestri prin care vorbește spiritul viu al lui Hiram; acolo lucrul nu conține vreodată și aduce negreșit rodul așteptat fără nici un ajutor din afară.

Loja autonomă este singurul organism fundamental al vieții masonice. Numai din astfel de loji care lucrează în chip masonic este formată Masoneria Universală în cadrul căreia, după 1717, Marile Loji și alte jurisdicții ori puteri masonice au apărut doar pentru a-i compromite existența, înmulțind disensiunile și schismele. Or, adevărata masonerie nu implică fragmentarea, căci esența ei este să fie unită. Unitatea masonică nu se poate însă realiza decât între loji

libere nesubordonate legiuirilor arbitrar ale grupărilor locale. Dacă lojile vor să formeze între ele confederații, sunt libere să adopte o obediență comună; însă un grup de loji nu poate emite reguli decât pe seama sa și nu are dreptul să judece grupuri similare. Cine își condamnă semenul se condamnă pe sine și se exclude de la universalitate: chiar dacă este prea adesea ignorată, aceasta este o lege necesară a francmasoneriei pure și autentice.

Este deci important ca măestrii aleși la conducerea lojilor să aibă conștiința suveranității lor și să o păstreze cu sfințenie. Nu au a se supune decât hotărârilor luate în interes comun și trebuie să refuze cu fermitate fanteziile legislative contrare spiritului masonic.

Din acest punct de vedere, adevăratul maestru ori știe să facă dreaptă judecată, ori primirea sa la gradul al treilea n-a fost decât un simulacru grotesc. Acela în care Hiram s-a întrupat devine cu adevărat maestru în masonerie și nu se pleacă la porunca nimănui; spiritul care patronează instituția a pătruns în el și îl inspiră să acționeze ca suveran.

Nu este ușor să fii maestru și, ca dovadă, lojile care simt că sunt conduse la nimereală caută în afară îndrumarea de care nu au parte în interiorul lor. Ele ajung să se subordoneze unei „obediențe”, ceea ce constituie însăși negarea francmasoneriei, supremă școală a libertății.

Pe de altă parte, oricât ne-ar fi de clar idealul spre care tindem, să nu uităm că, în practică, numai acceptarea unei discipline face posibilă colaborarea. A te supune unei reguli criticabile este câteodată mai înțelept decât să acționezi după capul tău. Numai adevăratul maestru va ști să cumpănească, iar acțiunile sale nu vor avea alt scop decât binele general al masoneriei. El nu va uita niciodată că orice inițiat datorează respect legii, oricât ar fi de imperfectă.

Emanciparea

Independența lojilor și suveranitatea măestrilor se afirmă încă de la întemeierea atelierului masonic, rezultat al voinței măestrilor de-a se uni pentru crearea unui nou centru de viață masonică. Ei își exercită astfel unul dintre drepturile imprescriptibile ale calității de maestru, fiind singurii care pot da legitimitate lojii pe care o fondează fără

vreo altă autorizație. Nimeni nu-i poate obliga să se integreze unei loji sau unei grupări preexistente. Dacă ei cred nimerit să proclame un atelier independent de orice putere masonică, nu fac decât să-și exercite un drept pe care, înainte de 1717, nimeni nu-l contesta.

În acel an, patru loji din Londra aflate în declin au crezut de cuviință să se reunească într-o Mare Lojă, inovație plină de consecințe, căci astfel s-a născut masoneria modernă. Măreția ei este dată de principiile formulate în numele său de Constituția din 1723, însă, ulterior, instituirea de guverne masonice s-a dovedit a fi o slăbiciune. Chiar de la început, ele s-au dovedit uzurpatoare, și-au arogat dreptul de a legifera în materie masonică și au pretins lojilor o subordonare umiltoare. Într-o obediență, lojile sunt tratate drept copii care nu pot să întreprindă nimic fără voie de la o autoritate centrală care le controlează întreaga activitate. Ele chiar sunt numite loji-fiice ale lojii-mamă, ca și cum i-ar datora existența. Și, mai grav, fiecare Mare Lojă se erijează în judecător al „regularității” celorlalte pe care le „recunoaște” sau le excomunică după bunul plac sub pretexte ce contravin înseși esenței masoneriei.

E vremea ca acest scandal să ia sfârșit; pentru aceasta, maeștrii de azi trebuie să-l reînvie pe Hiram și să redea lojilor drepturile ce le-au fost uzurpate tocmai pentru că le lipseau maeștrii.

O dovadă că gradul de maestru nu se află la îndemâna primului venit este faptul că, în loji, inițiații cu autentice calități masonice sunt foarte rari. Pentru a-și asigura prosperitatea materială, prea multe ateliere recurg la recrutări intensive, uitând o vorbă din vechime care spune că nu orice băț e bun de baghetă magică: chiar bine intenționat, nu orice profan are stofă de maestru. Practic, lojile tuturor riturilor din toate obediențele sunt ticsite de elemente pentru care calitatea de maestru nu e decât o formă goală.

În consecință, aceste loji nu sunt centre de autentică viață masonică; sunt doar grupări ale căror preocupări abia de au vreo urmă de masonism. Desigur, acolo se execută ritualurile, se fraternizează într-un chip lăudabil și se aduc contribuții pentru alinarea celor aflați în suferință. Este un bun început, dar nu trebuie să ne oprim aici. Doar prin opere de binefacere, lojile nu s-ar deosebi cu nimic de

numeroasele asociații profane special organizate pentru a fi de ajutor celor năpăstuiți de soartă.

De fapt, felul în care masoneria *face binele* nu presupune decât în prea mică măsură ajutorul material. Lucrarea masonică aduce folos nu atât indivizilor, cât omenirii în ansamblul său; ea dă rezultate doar dacă este bine condusă. Or, pentru un astfel de țel, masoneria trebuie să formeze adevărați maeștri.

Pe de altă parte, lojile nu vor putea depăși stadiul formulelor prea exclusiv ceremoniale și, prin urmare, prea puțin active, decât scăpând de excesul de materialitate care trage înapoi masoneria. Vreme de două secole, ea și-a imprimat o formă care nu trebuie să fie neapărat definitivă. Ambiția lojilor de a avea un local în folosința lor exclusivă a dat o prea mare importanță trezorerului. Or, se știe că banii și proprietățile sunt piedici în calea unei vieți consacrate desăvârșirii spirituale.

Masonii convinși n-au nevoie de un templu excesiv de împodobit câtă vreme le stă la îndemână arta de a transforma în sanctuar un local oarecare. Ei se pot constitui într-o lojă dintre cele mai regulate unde și când vor ei. Nu au nici diplome de acordat, nici parole de comunicat. În adevărata inițiere, titlurile nu dovedesc valoarea, iar o parolă șoptită la ureche nu spune nimic despre calitatea pregătirii masonice.

Masoneria va atinge majoratul, va fi liberă și pe deplin activă doar din clipa în care se vor afirma maeștrii adevărați.

Fie ca manualul de față să contribuie la luminarea discipolilor lui Hiram, să-i ajute să găsească Cuvântul Vieții care readuce pe picioare și la acțiune pe cel căzut victimă lucrătorilor înrăiți.

Să ne ridicăm iarăși și să fim Maeștri!

GRADELE ÎNALTE

Gradul de maestru este un pisc, este punctul final al tuturor urcușurilor: omul care se simte maestru nu mai are ce să-și dorească. Dar spiritul ritualului nu a pătruns în toți aceia care au jucat rolul lui Hiram. Neputând suplini lipsa de valențe sacramentale a ceremonialului pe care se mărgineau doar să-l îndeplinească, mulți au rămas neatinși de harul inițierii. Din milioane de masoni purtând însemnele celui de-al treilea grad, oare câți sunt, fie și într-un stadiu incipient, adevărați maeștri? Câte loji au oare dreptul să se numească „juste și perfecte“ în baza faptului că cei trei aflați la conducerea fiecăreia dintre ele ar fi într-adevăr maeștri?

Întreaga masonerie zisă *simbolică* nu este, din păcate, decât simbolul a ceea ce ar fi trebuit să fie. Lucrul acesta a fost evident încă din veacul al XVIII-lea, când a început răspândirea actualei forme a masoneriei: dându-și seama că nu toți cei care-și spuneau astfel erau autentici maeștri, unii, crezându-se cât de cât maeștri, au simțit nevoia înființării unor ateliere speciale în care să fie dezvoltat potențialul gradului.

Cea mai bună alegere au făcut-o, pe la 1740, *maestrii* care își spuneau *scoțieni*, din ambiția de a forma, într-un al patrulea grad, maeștri autentici de care lojile albastre duceau lipsă; de atunci roșul a devenit culoarea atelierelor superioare.

Cum, practic, nici gradul al patrulea nu s-a dovedit mai eficient decât cel de-al treilea, a urmat o supralicitare privind numărul gradelor.

De ce să se fi oprit la 4, când prestigiul numărului 7 este cu mult mai mare? În intenția salutară de a perfecționa masoneria și de a valorifica potențialul gradului de maestru, numeroși ritualiști s-au apucat să combine la nesfârșit ierarhii de grade.

Toți autorii care au studiat în profunzime triada fundamentală a gradelor francmasoneriei au condamnat cu severitate „neghina gradelor înalte“, elucubrațiile fantasmagorice bune doar să rătăcească mintea și să facă adevăratul masonism de nerecunoscut.

Această critică este justificată într-o foarte mare măsură căci, dacă ritualul primelor trei grade zise „simbolice“ poartă vizibil pecetea *maestrilor*, simbolurile gradelor zise „filosofice“ nu au, în schimb, nimic *magistral*, deoarece falsifică ideea inițiativă și ratează o sinteză fericită.

Inventatorii de grade înalte nu pot fi condamnați doar pentru că n-au găsit o soluție mai inspirată. Chiar dacă vor fi greșit drumul spre condiția ideală de maestru, aceste încercări, deși lipsite de rezultat, au meritul lor, iar erorile s-au vădit instructive.

Toate sistemele supramasonice ale veacului al XVIII-lea au fost, până la urmă, asimilate în cele 30 de grade pe care Ritul Scoțian Antic Acceptat le adaugă celor trei grade tradiționale. Această ierarhie a făcut istorie. Ea a dobândit cea mai largă consacrare internațională deoarece Supremele Consilii s-au confederat realizându-și propria universalitate masonică – buturuga mică în calea masoneriei albastre.

Printre frații cu grade înalte, s-au găsit unii cu vastă erudiție care s-au străduit să dea consistență unor astfel de grade inventate în grabă de alții. În această privință, un omagiu aparte i se cuvine lui Albert Pike, fost Suveran Mare Comandor al Supremului Consiliu pentru Jurisdicția Sud a SUA între 1859 și 1891. În savanta sa lucrare *Morals and Dogma*, acest scriitor de mare talent a încercat să dea scoțianismului o dimensiune spirituală, asociind fiecărui grad o adâncă învățătură inițiativă. Nu i se poate reproșa decât că, lăsându-se cucerit de cele treizeci de grade considerate superioare, n-a mai apucat să aprofundeze fundamentele francmasoneriei. Gradele înalte i-au abătut pe mulți dintre masoni de la studiul perseverent al primelor trei. Pentru acest efect dăunător, au fost criticate cu asprime.

O schimbare majoră s-a produs însă chiar în sânul scoțianismului (după Congresul de la Lausanne din 1875 – n.tr.) care, renunțând la pretenții nejustificate, a asimilat în programul său inițiativ și primele trei grade.

Loja de perfecțiune

Soluția specifică găsită pentru gradele imediat următoare primelor trei este loja de perfecțiune. *Maestrul secret* (gradul al patrulea) reia, într-un fel, probele ucenicului, numai că, de această dată, el le poate înțelege noi profunzimi esoterice. Astfel pregătit, ucenicul de grad înalt se va strădui să devină *mastru perfect* (gradul al cincilea), participând la funeraliile lui Hiram, organizate cu fast de regele Solomon. Din păcate, acest grad este oarecum lipsit de conținut, ca și multe altele, întrucât repetă temele altor grade. De asemenea, sensul legendei fondatoare este corupt și apare drept fals și incompatibil cu masoneria tradițională. Pentru că aceste grade improprii încarcă ierarhia și atâta tot, ele nici măcar nu se mai conferă *in extenso*: trecându-se peste ceremonial, candidatul este declarat, dintr-o dată, inițiat. Așadar, gradele scoțiene nu se mai acordă unul câte unul și doar celor considerate mai instructive li se dedică un ritual complet. Scopul predilect al lojilor de perfecțiune rămâne astfel educarea continuă a adevăraților maeștri.

Gradele înalte se recomandă deci masonilor care aspiră la calitatea de maestru, dar nu știu să se ridice cu propriile forțe la exigențele Camerei de Mijloc. Pentru a le veni în ajutor, scoțianismul le oferă cursuri recapitulative care, desigur, au valoarea lor, fără a fi însă indispensabile.

Anumite grade pretins superioare sunt, de fapt, cu totul inferioare prin tema lor, care nu are nimic inițiativ.

Ce poate fi mai străin spiritului masonic decât tema pedepsirii ucigașilor lui Hiram?

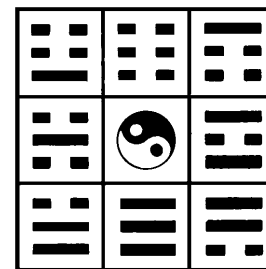
Inițiații nu pedepsesc niciodată și cu atât mai puțin se gândesc la răzbunare. În prezența răului, ei vor să vindece. Ca masoni, ei reconstruiesc ceea ce a fost distrus. Ei combat ignoranța care

hrănește ura doar prin răspândirea generoasă a luminii și luptă împotriva fanatismului orb cu toleranța lor pe deplin luminată. În vreme ce ambiția perversă compromite mântuirea speciei, depozitării înțelepciunii tradiționale coalizează voințele lucide și scot la lumină din decăderea generală o ordine mai bună a lucrurilor. Ei readuc la viață idealul de care societatea omenească are nevoie pentru a se arăta demnă de ea însăși.

Pe scurt, nevoia de grade înalte nu s-ar fi resimțit vreodată dacă, în loji, cele trei grade fundamentale n-ar fi rămas literă moartă. Gradele superioare își vor pierde orice rațiune de-a fi de îndată ce lojile se vor dovedi capabile să formeze maeștri adevărați.

Până atunci, ele nu trebuie însă contestate. Să ne străduim mai degrabă ca, profitând de învățătura lor, să adâncim studiul inițiativ. Maestrul învață din orice, chiar de la școli cu doctrine echivoce, bazate pe tradiții deformate. Căci, dacă masonul nu știe să revizuiască și să îndrepte de fiecare dată astfel încât să întrevadă adevărul dincolo de manifestările care îl deformează, înseamnă că, de fapt, el nici nu a găsit lumina celui de-al treilea grad.

Fie ca toți cititorii să dobândească lumina pentru a pătrunde adevăratul înțeles a tot ce conține acest manual mai ascuns ori misterios prin firea lucrurilor.



Kua sau Trigramele lui Fô-hi. Aceste simboluri chinezești decurg dintr-o distincție fundamentală care se reprezintă după cum urmează:

— Ceea ce este unu, uniform, indivizibil. Absolutul, spiritul, cauza, suprasensibilul.

-- Ceea ce este compus, divers, divizibil. Relativul, materia, efectul, natura sensibilă (cei doi ochi).

Prin combinare, această dualitate dă naștere următoarelor patru trigrame:

== Subtilitate, inteligență, soare, foc.

== Calm, sensibilitate, lună, apă.

== Trezire, discernământ, stele fixe, aer.

== Odihnă, somn, planete, pământ.

Următoarele trigrame duc particularizarea mai departe, evocând idei complexe, denumite convențional astfel:

≡ Cer. Principiu al oricărei acțiuni în cele trei lumi: spirituală, în-suflețită și materială.

≡ Vapor. Materie sublimată. Ape cerești.

≡ Foc. Căldură. Dilatare. Expansiune.

≡ Fulger. Foc interior care stă să izbucnească.

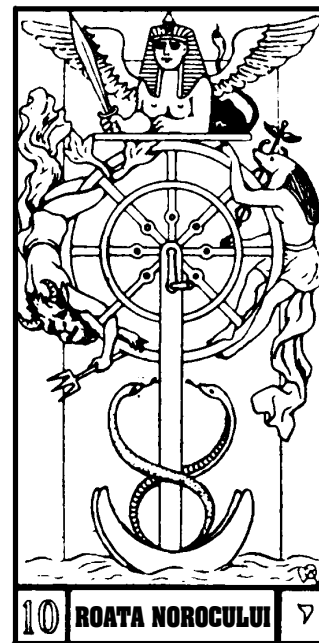
≡ Vânt. Spirit în continuă mișcare ce însuflețește (duh).

≡ Ape inferioare. Circuitul vieții.

≡ Munte. Materia ca suport al Spiritului.

≡ Materie. Pasivitate supusă acțiunii tuturor puterilor intermediare.

În centrul celor opt *Kua* este reprezentat Tai-Khi, simbol al opoziției creatoare din interiorul Unității (duale) care devine astfel Triunitate.



Roata norocului (arcana X a Tarotului). Ea se învârtă ținând nemișcat deasupra vârtejului vieții principiul misterios al stabilității eului (Sfinx). Stabilitatea rezulta din echilibrul realizat între construcții (Anubis urcător) și distrucții (Typhon scoborător).

Partea a opta

LECTURI RECOMANDATE MAEȘTRILOR

N. ed.: Această ediție reproduce fidel pe aceea din 1931.

Anumite lucrări menționate de autor pot fi găsite foarte rar astăzi.

LECTURI RECOMANDATE MAEȘTRILOR

Cărțile

Tradiția inițiatică purcede din vremuri în care scrierea nu apăruse încă. Pe atunci, cel care voia să învețe trebuia să ia aminte, să cugete, să vadă dincolo de aparențe și să mediteze în tăcere. Tăcerea era cumva inevitabilă, pentru că nici un limbaj abstract nu era încă format, iar cuvinte care să exprime concepte de ordin general lipseau cu desăvârșire. Gândirea nu avea vocabularul specializat pe care îl va dobândi abia în Antichitatea greacă: șovăielnică și neclară, cugetarea se exprima mai curând prin simboluri decât să se lase fixată în formulări verbale, singura bază pentru discuții.

Astăzi, totul s-a schimbat. Cuvintele domină intelectul până într-atât, încât nici nu mai știm să gândim în afara lor. Lucrurile nu ne mai graiesc nemijlocit și am încetat demult să auzim glasul naturii, oracolul marelui zeu Pan.

Neavând încotro, ne mulțumim cu litera moartă care zace în cărți. De când taina scrierii alfabetice este la îndemâna tuturor, întreaga cunoaștere omenească ne stă la dispoziție. E bine să preluăm din această acumulare de cuvinte, dar să nu rămânem prizonierii gândirii altuia. Rostul cititului este de a stimula propria putere de a cugeta. Regula maestrului trebuie să fie: citește mai puțin decât gândești cu mintea ta. Constructor al propriului său intelect, maestrul mason adună materiale pe care apoi, urmându-și planul, le pune în operă și le ajustează după scopul său. El nu se lasă indoctrinat de

nimeni și nu reține decât ceea ce și-a însușit prin eforturile propriei sale gândiri, cu acea pătrundere a minții care ia în stăpânire conținutul profund al ideii și nu doar formele ei aparente.

Maeștrilor care vor dori să lucreze astfel le vor fi de ajutor cărți precum cele care urmează:

Religie

BIBLIA. Traducere a textelor originale (Bibliile protestante, de pildă, satisfac, în general, această cerință). Tradițiile care ne-au parvenit prin intermediul evreilor relevă inițiatilor cele mai interesante doctrine esoterice. De aceea, se recomandă francmasonilor lectura atentă a Bibliei, pentru că, dacă, dincolo de orice formalism, vor ști să găsească înțelesul adânc al mesajului ei inițiat, vor înțelege că pot renunța să își mai lumineze simbolic lojile prin așezarea pe altar a cărții sfinte a iudeo-creștinilor.

E. LEDRAIN. *La Bible*, Traducere nouă, Paris, Lemerre, 10 vol.

E. LEDRAIN. *Histoire d'Israël*. Cu un appendix J. Oppert, Paris, Lemerre, 1879-1882.

FABRE D'OLIVET. *La langue hébraïque restituée et le véritable sens des mots hébraïques rétablis* etc..., Paris 1815-1816, 2 vol. (Reimprimare facsimilată: Dorbon-Ainé, 1931, 2 vol.).

Această lucrare nu trebuie luată *ad litteram* în chestiunile lingvistice. Meritul său constă în *Cosmogonia lui Moise*, genial alcătuire, și care proiectează o lumină neașteptată asupra filosofiei religiei. – Reeditarea de la Dorbon-Ainé este de un interes aparte, căci este urmată de reproducerea facsimilată a unui manuscris inedit, din nefericire neterminat, în care, în 1823, Fabre d'Olivet face istoricul cărții sale, expune motivele pentru care a scris-o, dezvoltă câteva teme și discută criticile aduse lucrării.

SALOMON REINACH. *Orpheus: Histoire générale des Religions*, Paris, 1909, 1 vol. Dintr-un exces de spirit științific, autorul face prea mult abstracție de latura propriu-zis religioasă a religiilor. El le judecă superficial, ca un profan, însă dă numeroase informații foarte valoroase.

JOSEPH HUBY. *Christus: manuel d'histoire des Religions*, Paris, 1916, 1 vol.

Replică din mediul catolic dată lucrării precedente. Autorii diferitelelor capitole își tratează competent subiectele; convinși însă că numai creștinismul are dreptate, nu bagă de seamă spiritul altor religii. O trecere în revistă echilibrată a credințelor omenirii nu ar trebui făcută decât de un spirit religios imparțial, capabil să extragă *Religia* din toate religiile.

AUGUSTE DIDE. *La fin des Religions*, Paris, 1 vol.

Simboluri

LANOË-VILLÈNE. *Principes généraux de la Symbolique des Religions*. Paris, 1915, 1 vol.

LES ABBÉS BANIER ET MASCRIER. *Histoire générale des cérémonies, mœurs et coutumes religieuses de tous les peuples du monde*, Paris, Rollin fils, 1741, 7 vol. in-folio.

PORPHYRE. *L'Antre des Nymphes* (urmat de un eseu despre peșterile în cultele magico-religioase și în simbolistica primitivă, scris de P. Saintyves), Paris, 1918.

F. WARRAIN. *Le Mythe du Sphinx*, Paris, 1910.

OSWALD WIRTH. *Le Symbolisme hermétique dans ses rapports avec l'Alchimie et la Franc-Maçonnerie*, Paris, Collection du Symbolisme.

OSWALD WIRTH. *L'Idéal Initiatique, tel qu'il se dégage des rites et des symboles*, Paris, Collection du Symbolisme, 1926.

LE SYMBOLISME, revistă lunară consacrată studierii simbolurilor inițiatice și interpretării lor. Director Oswald Wirth.¹

Arheologie

DICTIONNAIRE DES ANTIQUITÉS GRECQUES ET ROMAINES, după texte și monumente, lucrare redactată de o societate de scriitori specialiști, arheologi și profesori sub direcția lui Ch. Daremberg și Edm. Saglio, Paris, Hachette, 9 vol.

¹ În 1962 apărea trimestrial la Mayenne, Laval, sub direcția lui M. Lepage.

- J. DE MORGAN. *Les Premières Civilisations*, Paris, E. Leroux, 1909, 1 vol. gr.
- G. MASPERO. *Histoire ancienne des peuples de l'Orient classique*, Paris, 1908, 3 vol.
- GOBLET D'ALVIELLA. *Croyances, Rites, Institutions*, Paris, 1911, 3 vol.
- F. LAJARD. *Recherches sur le culte public et les mystères de Mithra en Orient et en Occident*, Paris, Imprimerie Impériale, 1867, 1 vol.
- PAUL DHORME. *Choix de textes religieux Assyro-Babyloniens*. Transcriere, traducere și comentariu, Paris, 1907.
- REVUE D'ASSYRIOLOGIE ET D'ARCHÉOLOGIE ORIENTALE, publicată sub direcția lui V. Scheil și F. Thureau-Dangin, Paris, Ernest Leroux.
- J.-L. COURCELLE-SENEUIL. *La Recherche de l'Utile dans les temps préhistoriques (Atsina-Kasisatra-Krusaor)*, Paris, Livre Mensuel, 1919 și 1920, 3 vol.
- FUSTEL DE COULANGES. *La Cité antique*, Paris, Hachette, 1 vol.
- A.-C. EUGÈNE CAILLOT. *Mythes, légendes et traditions des Poly-nésiens*, Paris, E. Leroux, 1914, 1 vol.

Filosofie

- HENRI BERGSON. *L'Evolution créatrice*, ed. a 3-a Paris, 1907, 1 vol.
- P. COMMELIN. *Pensées de Marc-Aurèle Antonin* (precedate de viața acestui împărat și urmate de Manualul lui Epictet și de Tabloul lui Cébès), Paris, 1 vol.
- LÉON DAUDET. *L'Hérédé* (eseu asupra dramei lăuntrice). *Le Monde des Images, Le Rêve éveillé*. Paris, 3 vol.
- M. MATTER. *St-Martin, le Philosophe inconnu, sa vie et ses écrits, son maître Martinez et leurs groupes*, Paris, 1861, 1 vol.
- AD. FRANCK. *Dictionnaire des Sciences Philosophiques*. Paris, Hachette, 1885, 1 vol.

- F. WARRAIN. *La Synthèse concrète* (studiu metafizic asupra Vietii), Paris, 1906.

Filosofie hermetică, alchimie, ocultism

- LOUIS MÉNARD. *Hermès Trismégiste* (traducere completă precedată de un studiu asupra cărților hermetice), Paris, Perrin, 1910, 1 vol.
- M. BERTHELOT. *Origines de l'Alchimie*, Paris, Steinheil, 1885, 1 vol.
- M. BERTHELOT. *Introduction à l'Etude de la Chimie des anciens et du Moyen-Age*, Paris, Steinheil, 1889, 1 vol.
- ANTOINE-JOSEPH PERNETY. *Dictionnaire Mytho-Hermétique*. Paris, Bauche, 1758 1 vol.
- ANTOINE-JOSEPH PERNETY. *Les Fables égyptiennes et grecques dévoilées et réduites au même principe, avec une explication des hiéroglyphes et de la Guerre de Troye*, Paris, Bauche, 1758, 1 vol.
- ABEL HAATAN. *Contribution à l'étude de l'Alchimie. Théorie et pratique du Grand Œuvre*, Paris, 1905, 1 vol.
- HENRI-CORNEILLE AGRIPPA. *La Philosophie Occulte*, La Haye, 1727, 2 vol.
- Erudită culegere de superstiții tradiționale ale Antichității.
- HENRI-CORNEILLE AGRIPPA. *Paradoxe sur l'Incertitude, Vanité et Abus des Sciences*, S.L., 1603, 1 vol.
- EDMOND DOUTTÉ. *Magie et Religion dans l'Afrique du Nord*, Alger, 1909, 1 vol.
- P. SAINTYVES. *La Force Magique. Du Mana des primitifs au Dynamisme scientifique*, Paris, 1914.
- P. SAINTYVES. *Les origines de la Médecine. Empirisme ou Magie?* Paris, 1920.
- ELIPHAS LÉVI. *Le Grand Arcane ou l'Occultisme dévoilé*, ed. a 2-a, Paris, 1921, 1 vol.
- AD. FRANCK. *La Kabbale ou la Philosophie religieuse des Hébreux*, Paris, Hachette, 1843, 1 vol.
- EDOUARD SCHURÉ. *Les Grands Initiés. Esquisse de l'histoire secrète des religions (Rama, Krishna, Moïse, Orphée, Pythagore, Platon, Jésus)*, Paris, 1889, 1 vol.

EDOUARD SCHURÉ. *Sanctuaires d'Orient: Egypte, Grèce, Palestine*, Paris, 1898, 1 vol.

PAPUS. *A B C illustré d'Occultisme*, Paris, Dorbon-Aîné, 1925, 1 vol.

PAPUS. *Traité méthodique de Science Occulte, suivi d'un Glossaire d'Occultisme*. Paris, Dorbon-Aîné, 1929, 2 vol.

Francmasonerie

GOBLET D'ALVIELLA. *Des origines du Grade de Maître dans la Franc-Maçonnerie*, Bruxelles, 1907. Lucrare premiată la concursul organizat de Marele Orient al Belgiei.

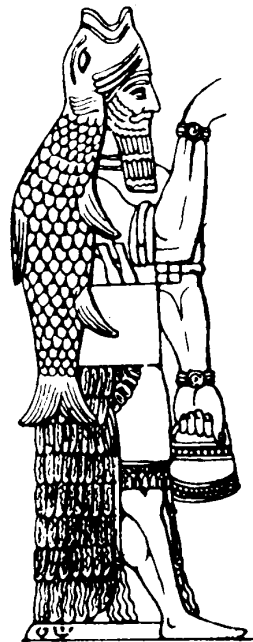
LOUIS AMIABLE. *Une Loge Maçonnique d'avant 1789: La R. L. Les Neuf Sœurs*, Paris, F. Alcan, 1897.

A. MICHA. *Le Temple de la Vérité ou la Franc-Maçonnerie dans sa véritable doctrine. Science et religion, Théosophie et Initiation*, Paris, Libr. De l'Art Indépendant, 1916.

ENDRES (F.-C.). *Le Secret du Franc-Maçon*, Paris, Dorbon-Aîné, 1930, 1 vol.

LE FORESTIER. *La Franc-Maçonnerie occultiste au XVIII-ième siècle et l'Ordre des Elus Coens*, Paris, Dorbon-Aîné, 1929, 1 vol.

DEUX SIÈCLES DE FRANC-MAÇONNERIE: 1719-1919. Număr special al Buletinului Biroului Internațional de relații masonice, publicat cu ocazia celui de-al doilea centenar al masoneriei moderne, Berna, 1917, 1 vol.



Oanes, zeul-pește al babilonienilor. Ieșind din mare la răsăritul Soarelui, el a vorbit cu oamenii până la asfințit, învățându-i scrierea, științele și artele, precum și regulile pentru întemeierea orașelor și construcția templelor, ca și principiile legilor și geometria, fără a uita să le dea sfaturi despre cultivarea pământului, semănat, secerat etc... (tradiție consemnată de Berose, preot babilonian din epoca elenistică).

UCENICUL

<i>Cuvânt înainte</i>	/ 9
CARTEA UCENICULUI (Celor nou inițiați)	/ 19
ÎNTREBĂRI RITUALE DE PUS FRAȚILOR VIZITATORI	/ 21
O PRIVIRE ASUPRA ISTORIEI	
FRANCMASONERIEI	/ 23
Considerații preliminare	/ 23
Originile masoneriei	/ 24
Arta sacră	/ 25
Primele date istorice	/ 26
Creștinismul	/ 27
Ordinele monastice	/ 28
Libera Masonerie	/ 29
Frățiile Sf. Ioan	/ 31
Canonizări echivoce	/ 32
Satirele contra Bisericii	/ 34
Alchimia	/ 35
Decăderea corporațiilor	/ 36
Cabala	/ 37
Rosacrucienii	/ 38
Francmasoneria modernă	/ 38
Elias Ashmole	/ 39
Prima Mare Lojă	/ 40
Constituțiile lui Anderson	/ 41
Principiile fundamentale ale francmasoneriei	/ 43
Răspândirea rapidă a francmasoneriei	/ 43
Masoneria britanică	/ 45

Începuturile francmasoneriei în Franța / 46
Concepția engleză despre lucrarea masonică / 48
Egalitatea / 49
Primii mari maeștri în Franța / 50
Constituirea unei autorități masonice centrale / 51
Maeștrii scoțieni / 51
Perioada critică / 53
Masoneria inițiatică / 54
Locțiitorii marelui maestru / 55
Autonomia nelimitată a lojilor / 56
Marele Orient al Franței / 58
Marea Lojă de Clermont / 59
Francmasoneria înainte de Revoluție / 60
Claude de Saint-Martin / 61
Mesmer / 62
Cagliostro / 62
Masoneria de adopțiune / 63
Inițierea lui Voltaire / 63
Biserica și francmasoneria / 64
Suspendarea lucrărilor masonice / 66
Ritul Scoțian / 66
„Masoneria imperială” / 69
Restaurația / 70
Domnia lui Ludovic-Filip / 72
Marea Lojă Națională a Franței / 73
Revizuirea Constituțiilor / 74
Dumnezeu și nemurirea sufletului / 74
Prințul Lucien Murat / 75
Mareșalul Magnan / 75
Generalul Mellinet / 77
A Treia Republică / 77
Conventul de la Lausanne / 78
Marele Arhitect al Universului / 79
Marea Lojă Simbolică Scoțiană / 80
Bula „Humanum Genus” / 80
Revizuirea ritualurilor / 81
Congrese masonice internaționale / 82
Marea Lojă a Franței / 83

VIITORUL FRANCMASONERIEI / 85

INIȚIEREA MASONICĂ / 87

Cele trei grade / 87
Metalele / 88
Camera de chibzuință / 89
Sarea și Sulfur / 91
Testamentul / 92
Pregătirea candidatului / 93
Poarta Templului / 94
Prima călătorie simbolică / 96
A doua călătorie simbolică / 97
A treia călătorie simbolică / 98
Potirul amărăciunii / 99
Binefacerea masonică / 100
Lumina / 101
Șorțul / 102
Mănușile / 103
Restituirea metalelor / 104

INTERPRETĂRI ALE RITUALULUI GRADULUI

DE UCENIC / 106
Tradițiile / 106
Regenerarea / 106
Facerea individului / 108
Probele / 109

ÎNDATORIRILE UCENICULUI MASON / 112

Principalele îndatoriri ale inițiatului / 112
Discreția masonică / 112
Secretul / 113
Toleranța / 114
Căutarea Adevărului / 115
Împlinirea socială / 116
Fraternitatea între inițiați / 116
Respectul pentru lege / 117

INTERPRETARE LA CATEHISMUL GRADULUI

DE UCENIC / 119

PRIMELE ELEMENTE DE FILOSOFIE INIȚIATICĂ / 129

Misterele / 129
Dimensiunea esoterică / 130

Numerele /	131
Unitatea /	133
Dualitatea /	135
Triada /	139
Trilogiile /	143
Cvadratura /	146
Templul /	147

CALFA

Celor inițiați la gradul al doilea / 157

Partea întâi – NOȚIUNI ISTORICE PRIVIND GRADUL
DE CALFĂ / 161

ARTA ȘI DEPLINA EI STĂPÂNIRE / 163

Inițierea în meșteșug / 163

Ierarhia de Trei / 164

Ceremonialul corporațiilor / 166

Gradele simbolice / 167

Coordonarea ritualurilor / 169

Partea a doua – RITUALUL GRADULUI DE CALFĂ / 171

EXAMINAREA CANDIDATULUI LA GRADUL DE CALFĂ / 173

Opiniile ucenicului-mason / 173

Ucenicia / 174

Examinarea candidatului / 175

PRIMIREA ÎN LOJĂ A CALFEI / 176

Pregătirea candidatului / 176

Prezentarea candidatului în lojă / 178

Participarea la Marea Operă / 179

CĂLĂTORIILE INIȚIATICE / 181

Prima călătorie / 181

A doua călătorie / 182

A treia călătorie / 184

A patra călătorie / 185	Activitatea / 223
A cincea călătorie / 185	Iluminarea / 224
ADEVĂRATA ILUMINARE / 187	Stăpânirea de sine / 224
Steaua de Foc / 187	Puterea inițiatică / 225
Pentagrama / 188	Partea a cincea – CATEHISMUL GRADULUI DE CALFĂ / 227
Litera G / 189	CATEHISMUL GRADULUI DE CALFĂ / 229
Geometria / 190	Partea a șasea – DIN ÎNȚELEPCIUNEA INIȚIATICĂ A GRADULUI DE CALFĂ / 239
Generarea / 192	DIN ÎNȚELEPCIUNEA INIȚIATICĂ A GRADULUI DE CALFĂ / 241
Gravitația / 193	Enigma / 241
Geniul / 194	Meditația / 242
Gnoza / 195	Gnoza numerală / 243
PARTICIPAREA CALFEI LA MAREA OPERĂ / 196	Tetrada Sacră / 244
Jurământul calfei / 196	Tetragrama ebraică / 245
Portul șortului / 197	Quintesența / 247
Lucrarea masonică / 198	Roza mistică / 248
Idealul de a construi / 199	Hexagrama / 249
Religia muncii / 200	Numărul șapte / 251
Partea a treia – ÎNȚELEPCIUNEA GRADULUI DE CALFĂ / 203	Partea a șaptea – LOJA CALFEI / 255
„CUNOAȘTE-TE PE TINE ÎNSUȚI“ / 205	LOJA CALFEI / 257
Tripla enigmă / 205	Culoarea tapetului / 257
Ce suntem? / 205	Cele două coloane / 257
VIAȚA / 207	Supraveghetorii / 259
A trăi / 207	Tabloul mistic / 260
Altruismul / 208	Cele șapte trepte / 261
Șarpele inițiatic / 209	Cele trei ferestre / 262
RAȚIUNEA / 211	Sabia și mistria / 263
INTELIGENȚA / 213	Planșa de trasat / 265
Omul / 213	Echerul și compasul / 266
INIȚIATUL ȘI OPERA SA SUPRAOMENEASCĂ / 215	Piatra cubică ascuțită / 268
Inițiatul / 215	Șnurul cu noduri / 269
Marea Operă / 216	Partea a opta – DIFERENȚIERI RITUALE / 271
Personalitatea / 217	DIFERENȚIERI RITUALE / 273
Partea a patra – ÎNDATORIRILE CALFEI / 219	Amestecul limbilor / 273
ÎNDATORIRILE CALFEI / 221	Cuvintele sacre / 274
Asiduitatea / 221	Activitate și pasivitate / 276
Punctualitatea / 222	

Cele cinci simțuri / 277
Cele cinci stiluri ale arhitecturii clasice / 278
Artele / 278
Practici engleze / 279
Planul unei loji de tradiție engleză / 281

MAESTRUL

CARTEA MAESTRULUI / 289

INIȚIAȚILOR ÎN GRADUL AL TREILEA / 293

Partea întâi – NOȚIUNI ISTORICE PRIVIND GRADUL DE
MAESTRU / 297

SOCIETĂȚILE SECRETE ȘI INIȚIAȚII / 299

Începuturile instituțiilor omenеști / 299

Arta Sacerdotală și Arta Regală / 300

Măiestria ca ideal / 303

Misiunea inițiatilor / 305

Transmiterea valorilor masonice / 307

Suntem noi, masonii, vrăjitori? / 308

Ceremoniile masonice / 311

Monahismul / 314

MISTERELE / 317

Inițierile în meserii / 318

Binefacerea / 321

Stadii de perfecționare / 323

Masonii lucrează, Hiram îi conduce / 325

ÎNȚELEPCIUNEA MASONICĂ / 328

Lumina masonică / 329

Rolul maeștrilor / 331

Legenda lui Hiram / 335

Partea a doua – RITUALUL GRADULUI DE MAESTRU / 339

RITUALUL DE INIȚIERE / 341

Mersul înapoi / 341

Ucenicia fără de sfârșit / 343	Echilibrul / 417
Camera de Mijloc / 344	Soarele și numărul opt / 419
Legenda gradului trei / 346	Numărul Nouă sau triplul ternar / 421
Sceneta simbolică / 347	Tradiția / 423
Supunerea la probe a viitorului maestru / 349	Muzele / 424
Înălțarea / 351	Pătratul lui Saturn / 425
INTERPRETAREA LEGENDEI GRADULUI TREI / 355	<i>Sephirot</i> -urile / 426
Regenerarea / 358	Puterea magică / 429
MITURILE FONDATOARE / 360	Numărul Doisprezece / 431
Epopeea lui Ghilgameș / 362	Sarcofagul lui Osiris / 437
Potopul – versiunea caldeeană / 367	Adam Kadmon / 438
Triada feniciană / 369	
Partea a treia – ÎNȚELEPCIUNEA GRADULUI DE MAESTRU / 373	Partea a șaptea – DREPTURILE ȘI PRIVILEGIILE MAESTRULUI / 441
NEMURIREA / 375	DREPTURILE ȘI PRIVILEGIILE MAESTRULUI / 443
Superiorii Necunoscuți / 375	Acoperirea capului / 443
Cunoașterea de sine / 377	Suveranitatea măștrilor / 444
Divinul din om / 378	Emanciparea / 445
Moartea / 379	GRADELE ÎNALTE / 448
Nemurirea / 381	Loja de perfecțiune / 450
Supraviețuirea / 383	Partea a opta – LECTURI RECOMANDATE MAEȘTRILOR / 455
Superstițiile / 385	LECTURI RECOMANDATE MAEȘTRILOR / 457
CONSTRUIREA SINELUI / 387	Cărțile / 457
Partea a patra – ÎNDATORIRILE MAESTRULUI / 391	Religie / 458
DESĂVÂRȘIREA / 393	Simboluri / 459
A fi stăpân pe tine însuși / 393	Arheologie / 459
A merge la esență / 395	Filosofie / 460
A asculta pe aproapele tău / 396	Filosofie hermetică, alchimie, ocultism / 461
A renunța la orice iluzie / 398	Francmasonerie / 462
A lucra ca un adevărat maestru / 400	
Partea a cincea – CATEHISMUL GRADULUI DE MAESTRU / 403	
CATEHISMUL GRADULUI DE MAESTRU / 405	
Partea a șasea – PRINCIPALELE SIMBOLURI DIN ÎNȚIEREA LA GRADUL DE MAESTRU / 411	
SEMNIFICAȚII ALE NUMERELOR SPECIFICE GRADULUI DE MAESTRU / 413	
Misterele numărului Șapte / 413	
Legătura dintre unu, trei și șapte / 414	



Pasărea Minervei vede limpede în mijlocul tenebrelor pentru că folosește Rigla (Dreapta judecată) și se adăpostește sub Compas (Limita rațională a câmpului de investigare a misterului).

biblioteca rao

De la clasici la contemporani, într-o formulă grafică nouă, cei mai reprezentativi autori pentru

biblioteca dumneavoastră

Madeleine Albright
Grigore Arbore

Emily Brontë
Dan Brown

Albert Camus

John Le Carré
Hillary Rodham Clinton
Robin Cook
Clive Cussler
Nelson DeMille
Charles Dickens
Denis Diderot
F.M. Dostoevski

Joseph Finder
Colin Forbes

Frederick Forsyth
André Gide

John Grisham

V.D. Gușă de Drăgan
Hermann Hesse

Ilf și Petrov
Franz Kafka
Dean Koontz
Mario Vargas Llosa

DOAMNA SECRETAR DE STAT
LIBERTATEA FĂRĂ DEMOCRAȚIE ȘI
„GLONȚUL DE AUR“
LA RĂSCRUCI DE VÎNTURI
ÎNGERI ȘI DEMONI ♦ CODUL LUI DA VINCI
♦ FORTĂREAȚA DIGITALĂ
STRĂINUL / CIUMA / CĂDEREA / EXILUL ȘI
ÎMPĂRĂȚIA ♦ FAȚA ȘI REVERSUL / NUNTA / MITUL
LUI SISIF / OMUL REVOLTAT / VARA
♦ CARNETE ♦ TEATRU
PRIETENIE ABSOLUTĂ
ISTORIE TRĂITĂ
RISC ASUMAT
SAHARA ♦ AURUL INCAȘILOR
FIICA GENERALULUI ♦ PLUM ISLAND
DAVID COPPERFIELD (2 vol.)
NEPOTUL LUI RAMEAU
CRIMĂ ȘI PEDEAPSA ♦ DEMONII
♦ IDIOTUL ♦ ADOLESCENTUL
PUTERI EXCEPȚIONALE
CATACLISMUL ♦ RINOCERUL ♦ PE MUCHIE DE
CUȚIT ♦ CONSPIRAȚIA
RĂZBUNĂTORUL
FRUCTELE PĂMÎNTULUI ♦ FALSIFICATORII DE BANI /
PORUMBELUL
TESTAMENTUL ♦ FRĂȚIA ♦ ULTIMUL JURAT
♦ UN ALT FEL DE CRĂCIUN ♦ CAMPIONUL DIN
ARKANSAS ♦ MAESTRUL ♦ MOȘTENITORII
CONDAMNAT LA ADEVĂR
JOCUL CU MĂRGELE DE STICLĂ
♦ NARCIS ȘI GURĂ-DE-AUR ♦ LUPUL DE STEPĂ ♦
SIDDHARTA / CALĂTORIA SPRE SOARE-RĂSARE ♦
KNULP. DEMIAN
♦ CELE MAI FRUMOASE POVESTIRI
DOUĂSPREZECE SCAUNE ♦ VIȚELUL DE AUR
JURNAL ♦ CASTELUL
UNICUL SUPRAVIEȚUITOR
RĂZBOIUL SFÎRȘITULUI LUMII
♦ CONVERSAȚIE LA CATEDRALA

André Malraux

Thomas Mann

G. García Márquez

Virgil Măgureanu

Ilie Năstase

Regina Noor

Farah Pahlavi

Christopher Paolini

L. Picknett & C. Prince

Mario Puzo

Ernesto Sábato

Antoine de Saint-Exupéry

Jean-Paul Sartre

John Saul

Dinu Săraru

Dinu Săraru

& Victor Stănculescu

Henryk Sienkiewicz

Stendhal

Alex Mihai Stoenescu

J.R.R. Tolkien

L.N. Tolstoi

I.S. Turgheiev

Moony Witcher

CONDIȚIA UMANĂ

◆ CUCERITORII/CALEA REGALĂ

DOCTOR FAUSTUS ◆ MUNTELE VRĂJIT

◆ POVESTIRI ◆ MĂRTURISIRILE ESCROCULUI
FELIX KRULL

UN VEAC DE SINGURĂTATE ◆ TOAMNA

PATRIARHULUI ◆ DOUĂSPREZECE

POVESTIRI CALĂTOARE ◆ DESPRE DRAGOSTE ȘI

ALȚI DEMONI ◆ INCREDIBILA

ȘI TRISTA POVESTE A CANDIDEI ERÉNDIRA ȘI

A BUNICII SALE FĂRĂ SUFLET

◆ DRAGOSTEA ÎN VREMEA HOLEREI

◆ AVENTURA LUI MIGUEL LITTÍN,

CLANDESTIN ÎN CHILE ◆ A TRĂI PENTRU A-ȚI

POVESTI VIAȚA ◆ ȘTIRI DESPRE O RAPIRE

◆ GENERALUL ÎN LABIRINTUL SĂU

DECLINUL SAU APOTEOZA PUTERII?

MR NĂSTASE

CALEA SPRE CREDINȚĂ

MEMORII

ERAGON

MISTERUL TEMPLIERILOR

OMERTA

ÎNAINTE DE TĂCERE ◆ ESEURI (vol. 1)

CITADELA

TEATRU ◆ GREAȚA/CUVINTELE

PREZENȚA ◆ MÎNA DREAPTĂ A DIAVOLULUI ◆

CASA DE LA RÂSCRUCE

TRILOGIA ȚĂRÂNEASCA

◆ CIOCOII NOI CU BODYGUARD

GENERALUL REVOLUȚIEI CU PICIORUL

ÎN GHIPS

QUO VADIS?

ROȘU ȘI NEGRU ◆ MĂNĂSTIREA DIN PARMA

ISTORIA LOVITURILOR DE STAT ÎN ROMÂNIA (vol. I,

II, III și IV[1]) ◆ PATIMILE SFÎNTULUI TOMMASO

D'AQUINO ◆ INTERVIURI DESPRE REVOLUȚIE

STĂPÎNUL INELELOR: Frația Inelului; Cele două

tumuri; Întoarcerea regelui ◆ HOBBITUL

◆ SILMARILLION ◆ ROVERANDOM

CAZACII ȘI ALTE POVESTIRI ◆ SONATA KREUTZER

ȘI ALTE POVESTIRI

UN CUIB DE NOBILI

FETIȚA CELEI DE A ȘASEA LUNI ◆ NINA

ȘI MISTERUL NOTEI A OPTA

clubul cărții rao

Și dumneavoastră puteți deveni membru al CLUBULUI CĂRȚII
RAO, beneficiind de următoarele avantaje:

Veți primi cu maximum de rapiditate cărțile comandate și veți fi infor-
mat cu regularitate despre ultimele apariții, planuri editoriale, oferte speciale.
Pentru cărțile comandate, *editura suportă costurile de transport prin poștă*.
În plus:

☞ pentru *două* cărți se acordă o reducere de 10%;

☞ de la *trei* cărți în sus se acordă o reducere de 15%

și titlul de membru al CLUBULUI CĂRȚII RAO.

Pentru detalii suplimentare ne puteți contacta la
tel/fax: (021) 224.12.31; 224.14.72; 224.18.47; 224.21.36

E-mail:

club@raobooks.com

office@raobooks.com

Așteptăm scrisorile dumneavoastră pe adresa:

Editura RAO

C.P. 2-124 București

Acum ne puteți găsi și pe Internet:

www.raobooks.com

www.rao.ro